

**SVET
EVROPSKE UNIJE**

**Bruselj, 16. maj 2012
(OR. en)**

**14764/1/11
REV 1**

**Medinstitucionalna zadeva:
2011/0249 (NLE)**

**WTO 329
AMLAT 84
SERVICES 96
COMER 193**

ZAKONODAJNI AKTI IN DRUGI INSTRUMENTI

Zadeva: Trgovinski sporazum med Evropsko unijo in njenimi državami članicami na eni strani ter Kolumbijo in Perujem na drugi strani

TRGOVINSKI SPORAZUM
MED EVROPSKO UNIJO IN NJENIMI DRŽAVAMI ČLANICAMI NA ENI STRANI
TER KOLUMBIJO IN PERUJEM NA DRUGI STRANI

KRALJEVINA BELGIJA,

REPUBLIKA BOLGARIJA,

ČEŠKA REPUBLIKA,

KRALJEVINA DANSKA,

ZVEZNA REPUBLIKA NEMČIJA,

REPUBLIKA ESTONIJA,

IRSKA,

HELENSKA REPUBLIKA,

KRALJEVINA ŠPANIJA,

FRANCOSKA REPUBLIKA,

ITALIJANSKA REPUBLIKA,

REPUBLIKA CIPER,

REPUBLIKA LATVIJA,

REPUBLIKA LITVA,

VELIKO VOJVODSTVO LUKSEMBURG,

MADŽARSKA,

MALTA,

KRALJEVINA NIZOZEMSKA,

REPUBLIKA AVSTRIJA,

REPUBLIKA POLJSKA,

PORTUGALSKA REPUBLIKA,

ROMUNIJA,

REPUBLIKA SLOVENIJA,

SLOVAŠKA REPUBLIKA,

REPUBLIKA FINSKA,

KRALJEVINA ŠVEDSKA,

ZDRUŽENO KRALJESTVO VELIKE BRITANIJE IN SEVERNE IRSKE,

pogodbenice Pogodbe o Evropski uniji in Pogodbe o delovanju Evropske unije, v nadaljnjem besedilu: države članice Evropske unije,

in

EVROPSKA UNIJA

na eni strani ter

REPUBLIKA KOLUMBIJA (v nadaljnjem besedilu: Kolumbija)

in

REPUBLIKA PERU (v nadaljnjem besedilu: Peru)

v nadaljnjem besedilu tudi: "andske države podpisnice"

na drugi strani

OB UPOŠTEVANJU pomena zgodovinskih in kulturnih vezi ter posebnih prijateljskih vezi in sodelovanja med Evropsko unijo in njenimi državami članicami ter andskimi državami podpisnicami in njihove želje spodbujati gospodarsko povezovanje med pogodbenicami,

ODLOČENE okrepiti navedene vezi z nadgrajevanjem obstoječih mehanizmov, ki urejajo odnose med Evropsko unijo in njenimi državami članicami ter andskimi državami podpisnicami, zlasti Sporazuma o političnem dialogu in sodelovanju med Evropsko skupnostjo in njenimi državami članicami na eni strani ter Andsko skupnostjo in njenimi državami članicami na drugi strani, podpisanega 15. decembra 2003 (v nadaljnjem besedilu: Sporazum o političnem dialogu in sodelovanju),

OB PONOVI POTRDITVI svoje zavezanosti Ustanovni listini Združenih narodov in Splošni deklaraciji o človekovih pravicah,

OB PRISPEVANJU k skladnemu razvoju in širitvi svetovne in regionalne trgovine ter pobudi za mednarodno sodelovanje,

V ŽELJI spodbujati celovit gospodarski razvoj s ciljem zmanjšati revščino, ustvarjati nove zaposlitvene možnosti, izboljšati delovne pogoje in življenjske standarde na njihovih ozemljih z liberalizacijo in širitvijo medsebojne trgovine in naložb,

ZAVEZANE izvajati ta sporazum v skladu s ciljem trajnostnega razvoja, vključno s spodbujanjem gospodarskega napredka, spoštovanjem pravic delavcev in varovanjem okolja v skladu z mednarodnimi zavezami, ki so jih pogodbenice sprejele,

OB NADGRADNJI njihovih pravic in obveznosti iz Marakeškega sporazuma o ustanovitvi Svetovne trgovinske organizacije (v nadaljnjem besedilu: Sporazum STO),

ODLOČENE odpraviti izkrivljanja vzajemne trgovine in preprečiti nepotrebne ovire v trgovini,

ODLOČENE vzpostaviti jasna in vzajemno koristna pravila, ki urejajo trgovino, spodbujati trgovino in naložbe med njimi ter spodbujati redni dialog o teh vprašanjih,

V ŽELJI spodbujati konkurenco njihovih družb na mednarodnih trgih z zagotavljanjem predvidljivega pravnega okvira za njihove trgovinske in naložbene odnose,

OB UPOŠTEVANJU razlike v gospodarskem in socialnem razvoju med andskimi državami podpisnicami ter Evropsko unijo in njenimi državami članicami,

OB POTRĐITVI njihovih pravic do čim večje uporabe prožnosti iz večstranskega okvira za zaščito javnega interesa,

OB PRIZNAVANJU, da so andske države podpisnice članice Andske skupnosti in da Sklep Andske skupnosti št. 598 določa, da se andski pravni sistem ohranja v medsebojnih odnosih držav članic Andske skupnosti, kadar se njene države članice pogajajo o trgovinskih sporazumih s tretjimi državami,

OB PRIZNAVANJU pomena zadevnega procesa regionalnega povezovanja Evropske unije in andskih držav podpisnic v okviru Andske skupnosti,

SO SE DOGOVORILE o naslednjem –

NASLOV I

OSNOVNE DOLOČBE

POGLAVJE 1

BISTVENI ELEMENTI

ČLEN 1

Splošna načela

Kot je določeno v odstavku 1 člena 1 Sporazuma o političnem dialogu in sodelovanju, notranje in zunanje politike pogodbenic temeljijo na spoštovanju demokratičnih načel in temeljnih človekovih pravic, določenih v Splošni deklaraciji o človekovih pravicah, ter načelu pravne države.

Spoštovanje teh načel je bistven element tega sporazuma.

ČLEN 2

Razoroževanje in neširjenje orožja za množično uničevanje

1. Pogodbenice menijo, da širjenje orožja za množično uničevanje in njihovih nosilcev, tako med državami kakor nedržavnimi subjekti, pomeni eno od najresnejših groženj za mednarodno stabilnost in varnost.
2. Pogodbenice zato soglašajo, da bodo sodelovale in prispevale k preprečevanju širjenja orožja za množično uničevanje in njihovih nosilcev s popolnim izpolnjevanjem in nacionalnim izvajanjem obstoječih obveznosti iz sporazumov, pogodb in drugih ustreznih mednarodnih obveznostih glede razoroževanja in neširjenja orožja.
3. Pri sodelovanju, da se doseže cilj razoroževanja in neširjenja orožja za množično uničevanje, se pogodbenice strinjajo, da bodo skupaj delovale za vsesplošno uporabo in izvajanje pogodb glede teh vprašanj.
4. Pogodbenice soglašajo, da sta odstavka 1 in 2 tega člena bistvena elementa tega sporazuma.

POGLAVJE 2

SPLOŠNE DOLOČBE

ČLEN 3

Vzpostavitev območja proste trgovine

Pogodbenice vzpostavijo območje proste trgovine v skladu s členom XXIV Splošnega sporazuma o carinah in trgovini 1994 (v nadaljnjem besedilu: GATT 1994) in členom V Splošnega sporazuma o trgovini s storitvami (v nadaljnjem besedilu: GATS).

ČLEN 4

Cilji

Cilji tega sporazuma so:

- (a) postopna liberalizacija blagovne menjave v skladu s členom XXIV GATT 1994;

- (b) olajševanje blagovne menjave zlasti z uporabo dogovorjenih določb glede carine in olajševanja trgovine, standardov, tehničnih predpisov in postopkov ugotavljanja skladnosti ter sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov;
- (c) postopna liberalizacija trgovine s storitvami v skladu s členom V GATS;
- (d) razvoj okolja, ki spodbuja krepitev naložbenih tokov, in zlasti izboljšanje pogojev za ustanavljanje med pogodbenicami, ki temelji na načelu nediskriminacije;
- (e) olajševanje trgovine in naložb med pogodbenicami z liberalizacijo tekočih plačil in pretoka kapitala v zvezi z neposrednimi naložbami;
- (f) učinkovito in vzajemno odpiranje trgov za javna naročila pogodbenic;
- (g) primerno in učinkovito varstvo pravic intelektualne lastnine v skladu z veljavnimi mednarodnimi pravili med pogodbenicami ter zagotovitev ravnovesja med pravicami imetnikov pravic intelektualne lastnine in javnim interesom;
- (h) opravljanje gospodarskih dejavnosti, zlasti tistih glede odnosov med pogodbenicami, v skladu z načelom svobodne konkurence;

- (i) vzpostavitev hitrega, učinkovitega in predvidljivega mehanizma za reševanje sporov;
- (j) spodbujanje mednarodne trgovine na način, ki prispeva k cilju trajnostnega razvoja, ter delovanje z namenom, da je ta cilj vključen in se odraža v trgovinskih odnosih pogodbenic, ter
- (k) zagotavljanje, da sodelovanje za tehnično pomoč in okrepitev trgovinskih zmogljivosti pogodbenic prispeva k izvajanju tega sporazuma in optimalnemu izkoriščanju priložnosti, ki jih ponuja v obstoječem pravnem in institucionalnem okviru.

ČLEN 5

Razmerje do Sporazuma STO

Pogodbenice ponovno potrjujejo obstoječe pravice in obveznosti med njima iz Sporazuma STO.

ČLEN 6

Opredelitev pogodbenic

1. Za namene tega sporazuma:

- "pogodbenica" pomeni Evropsko unijo ali njene države članice ali Evropsko unijo in njene države članic v okviru njihovih pristojnosti, kot izhajajo iz Pogodbe o Evropski uniji in Pogodbe o delovanju Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: pogodbenica EU), ali vsako od andskih držav podpisnic;
- "pogodbence" pomeni pogodbenico EU na eni strani in vsako andsko državo podpisnico na drugi strani.

2. Kadar ta sporazum določa posebne in posamezne obveznosti v zvezi z državo članico Evropske unije ali andsko državo podpisnico, bo v tem sporazumu naveden sklic na točno določeno državo ali države, kot je ustrezno.

3. V skladu s členom 7 za andske države podpisnice izraz "druga pogodbenica" ali "druge pogodbence" pomeni pogodbenico EU, kadar se izraza uporabljata v tem sporazumu.

ČLEN 7

Trgovinski in gospodarski odnosi, zajeti v tem sporazumu

1. Določbe tega sporazuma se uporabljajo za dvostranske trgovinske in gospodarske odnose med vsako posamezno andsko državo podpisnico na eni strani ter pogodbenico EU na drugi strani, ne pa za trgovinske in gospodarske odnose med posameznimi andskimi državami podpisnicami¹.
2. Pravice in obveznosti pogodbenic iz tega sporazuma ne vplivajo na pravice in obveznosti med andskimi državami podpisnicami kot državami članicami Andske skupnosti.

ČLEN 8

Izpolnjevanje obveznosti

1. Vsaka pogodbenica je odgovorna za upoštevanje določb tega sporazuma in sprejeme kakršne koli potrebne ukrepe za izpolnitev obveznosti iz tega sporazuma, vključno z upoštevanjem centralnih, regionalnih ali lokalnih vlad in organov ter nevladnih organizacij pri izvajanju vladnih pooblastil, ki jim jih podelijo take vlade in organi².

¹ Ta določba se ne razlaga v škodo obveznostim med andskimi državami podpisnicami in pogodbenico EU iz členov 10 in 105.

² Pogodbenice razumejo, da "centralne, regionalne ali lokalne vlade in organi" vključujejo vse organe in vladne ravni pogodbenic.

2. Če pogodbenica meni, da druga pogodbenica ni izpolnila svojih obveznosti iz tega sporazuma, ima taka pogodbenica izključno pravico, da uporabi in spoštuje mehanizem za reševanje sporov iz naslova XII (Reševanje sporov).

3. Brez poseganja v obstoječe mehanizme za politični dialog med pogodbenicami lahko katera koli pogodbenica takoj sprejme primerne ukrepe v skladu z mednarodnim pravom v primerih, kadar druga pogodbenica krši osnovne elemente iz členov 1 in 2 tega sporazuma. Navedena druga pogodbenica lahko zaprosi, da se v 15 dneh skliče nujno srečanje zadevnih pogodbenic, na katerem se temeljito preuči položaj z namenom, da se najde sprejemljiva rešitev. Ukrepi bodo sorazmerni s kršitvijo. Prednost imajo taki ukrepi, ki najmanj ovirajo delovanje tega sporazuma. Ti ukrepi prenehajo veljati takoj, ko prenehajo obstajati razlogi zanje.

ČLEN 9

Geografsko področje uporabe

1. Ta sporazum se na eni strani uporablja na ozemljih, na katerih se uporabljata Pogodba o Evropski uniji in Pogodba o delovanju Evropske unije, in sicer v skladu s pogoji iz navedenih pogodb, na drugi strani pa na ozemljih Kolumbije in Peruja³.

³ Zaradi večje gotovosti pogodbenice izjavljajo, da se sklici na ozemlje v tem sporazumu razumejo izključno za namene sklicevanja na geografsko področje uporabe Sporazuma.

2. Ne glede na odstavke 1 se ta sporazum uporablja tudi za carinsko območje Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: carinsko območje EU) v primerih, kadar carinsko območje EU vključuje območja, ki niso zajeta v navedeni geografski opredelitvi.

ČLEN 10

Regionalno povezovanje

1. Pogodbenice priznavajo pomembnost regionalnega povezovanja pri pospeševanju gospodarskega in socialnega razvoja andskih držav podpisnic in Evropske unije, kar omogoča okrepitev odnosov med pogodbenicami in prispeva k doseganju ciljev tega sporazuma.
2. Pogodbenice priznavajo in ponovno potrjujejo pomembnost zadevnih procesov regionalnega povezovanja med državami članicami Evropske unije in med državami članicami Andske skupnosti kot mehanizma za boljše trgovinske priložnosti in spodbujanje njihovega učinkovitega vključevanja v svetovno gospodarstvo.
3. Pogodbenice priznavajo, da bodo napredek andskega regionalnega povezovanja določile države članice Andske skupnosti.
4. Pogodbenice priznavajo, da morajo v skladu s Sklepom Andske skupnosti št. 598 andske države podpisnice ohraniti andski pravni sistem v odnosih med njimi.

5. Ob upoštevanju prizadevanj pogodbenic za združevanje obeh regij, ko bodo vse države članice Andske skupnosti pogodbenice tega sporazuma, bo Odbor za trgovino ponovno preučil ustrezne določbe, zlasti ta člen in člen 105, z namenom njune prilagoditve novemu stanju in podpore procesom regionalnega povezovanja.

POGLAVJE 3

OPREDELITEV SPLOŠNIH POJMOV

ČLEN 11

Opredelitev pojmov

Če ni drugače določeno, imajo izrazi v tem sporazumu naslednji pomen:

- "dnevi" pomeni koledarske dneve, vključno z vikendi in prazniki;
- "blago pogodbenice" ali "izdelek pogodbenice" pomeni domače izdelke, kot izhaja iz GATT 1994, ali tako blago ali izdelki, kot se dogovorijo pogodbenice, ter vključuje izdelke ali blago s poreklom iz navedene pogodbenice, kot je opredeljeno v členu 19;

- "pravna oseba" pomeni vsak pravni subjekt, pravilno ustanovljen ali kako drugače organiziran po ustreznem zakonu kot pridobitna ali nepridobitna dejavnost ter v zasebni ali državni lasti, vključno z delniškimi družbami, trusti, solastniškimi podjetji, skupnimi podjetji, samostojnimi podjetniki posamezniki ali združenji;
- "ukrep" pomeni vsako dejanje ali opustitev pogodbenice, vključno z zakoni, predpisi, postopki, odločitvami, upravnimi akti ali praksami ali v kakršni koli drugi obliki;
- "oseba" pomeni fizično ali pravno osebo.

NASLOV II

DOLOČBE O INSTITUCIJAH

ČLEN 12

Odbor za trgovino

1. Pogodbenice ustanovijo Odbor za trgovino. Ta odbor sestavljajo predstavniki pogodbenice EU in predstavniki vsake andske države podpisnice.

2. Odbor za trgovino se sestane vsaj enkrat letno na ravni ministrov ali predstavnikov, ki so imenovani na tej ravni. Poleg tega se lahko Odbor za trgovino na pisno zahtevo pogodbenice sestane kadar koli na ravni visokih uradnikov, določenih za sprejemanje potrebnih sklepov.

3. Odbor za trgovino se sestaja izmenično v Bogoti, Bruslju in Limi, razen če pogodbenice ne določijo drugače. Odboru za trgovino izmenično predseduje vsaka pogodbenica za eno leto.

4. Brez poseganja v odstavek 1 se lahko Odbor za trgovino sestane, kadar sodelujeta pogodbenica EU in ena andska država podpisnica v zadevah:

- (a) ki so izključno povezane z dvostranskim odnosom med pogodbenico EU in to andsko državo podpisnico ali
- (b) o katerih se je razpravljalo v okviru "specializiranega organa", v katerem sta sodelovali le pogodbenica EU in ena andska država podpisnica, zadeva pa se je posredovala Odboru za trgovino.

Če druga andska država podpisnica izrazi interes v zadevi, o kateri se bo razpravljalo na takem srečanju, lahko na srečanju sodeluje po predhodnem dogovoru s pogodbenico EU in zadevno andsko državo podpisnico.

ČLEN 13

Naloge Odbora za trgovino

1. Odbor za trgovino:

- (a) nadzoruje in olajšuje izvajanje tega sporazuma in pravilno uporabo določb v njem ter upošteva druge načine za doseg splošnih ciljev;
- (b) ocenjuje rezultate, dosežene z uporabo tega sporazuma, zlasti razvoj trgovinskih in gospodarskih odnosov med pogodbenicami;
- (c) nadzoruje delo vseh specializiranih organov, ustanovljenih v skladu s tem sporazumom, in priporoča kakršne koli potrebne ukrepe;
- (d) ocenjuje in sprejema sklepe, kot je predvideno v tem sporazumu, o kakršni koli zadevi, ki jih nanj naslovijo specializirani organi, ustanovljeni v skladu s tem sporazumom;
- (e) nadzoruje uporabo člena 105;
- (f) nadzoruje nadaljnji razvoj tega sporazuma;

- (g) brez poseganja v pravice iz naslova XII (Reševanje sporov) in drugih določb tega sporazuma išče najprimernejši način za preprečevanje ali reševanje kakršne koli težave, ki bi lahko nastala na področjih, ki jih zajema ta sporazum;
- (h) na prvem srečanju sprejme poslovnik in kodeks ravnanja za arbitre iz člena 315;
- (i) določi nadomestilo in stroške, ki se plačajo arbitrom;
- (j) sprejme svoj poslovnik ter časovni raspored in dnevni red srečanj;
- (k) upošteva kakršne koli druge zadeve v zvezi s področji, ki jih zajema ta sporazum.

2. Odbor za trgovino lahko:

- (a) določi in podeli pooblastila specializiranim organom;
- (b) prejme ali zbere informacije od katere koli zainteresirane osebe;

- (c) soglaša o začetku pogajanj z namenom povečevanja liberalizacije, ki je že bila dosežena v sektorjih, ki jih zajema ta sporazum;
- (d) upošteva kakršne koli spremembe ali dopolnitve določb iz tega sporazuma, ki so predmet dokončanja notranjih pravnih postopkov vsake pogodbenice;
- (e) sprejme razlage določb tega sporazuma⁴. Take razlage upoštevajo arbitražni sveti, ustanovljeni v skladu z naslovom XII (Reševanje sporov);
- (f) pri opravljanju nalog sprejema take druge ukrepe, za katere se pogodbenice lahko odločijo;
- (g) izboljšuje doseganje ciljev tega sporazuma z določenimi spremembami:
 - (i) Priloge I (Seznami za odpravo tarif) z namenom dodajanja blaga, izključenega s seznama za odpravo tarif pogodbenice;
 - (ii) časovnih razporedov iz Priloge I (Seznami za odpravo tarif) z namenom pospešenega zniževanja tarif;

⁴ Razlage, ki jih sprejme Odbor za trgovino, se ne štejejo za spremembe ali dopolnitve določb tega sporazuma.

- (iii) posebnih pravil o poreklu iz Priloge II (O opredelitvi pojma "izdelki s poreklom" in načinih upravnega sodelovanja);
- (iv) naročnikov, navedenih v Dodatku 1 k Prilogi XII (Javna naročila);
- (v) seznamov obveznosti iz Priloge VII (Seznam obveznosti v zvezi z ustanavljanjem) in Priloge VIII (Seznam obveznosti za čezmejno opravljanje storitev) ter pridržkov iz Priloge IX (Pridržki glede začasne prisotnosti fizičnih oseb iz poslovnih razlogov) in
- (vi) drugih določb, ki so predmet sprememb Odbora za trgovino v skladu z izrecno določbo tega sporazuma.

Vsaka pogodbenica v skladu s svojimi veljavnimi pravnimi postopki izvede katero koli spremembo iz tega pododstavka.

3. Odbor za trgovino lahko preuči vpliv tega sporazuma na mikropodjetja ter mala in srednja podjetja (v nadaljnjem besedilu: mikropodjetja in MSP) pogodbenic, vključno s povezanimi koristmi.

4. Pogodbenice v največji možni meri izmenjujejo informacije v Odboru za trgovino glede dogovorov o ustanovitvi ali spremembi carinskih unij ali območij proste trgovine ter na zahtevo o drugih večjih vprašanjih, povezanih s trgovinsko politiko vsake pogodbenice glede tretjih držav.

5. Odbor za trgovino lahko pri opravljanju katere koli naloge iz tega člena sprejme kakršen koli sklep, kot je predvideno v tem sporazumu.

ČLEN 14

Odločanje

1. Odbor za trgovino sklepe sprejema soglasno.
2. Sklepi, ki jih sprejme Odbor za trgovino, so zavezujoči za pogodbenice, ki sprejmejo vse potrebne ukrepe za njihovo izvajanje.
3. V primerih iz odstavka 4 člena 12 ima kakršen koli sklep, ki ga sprejmeta pogodbenica EU in zadevna andska država podpisnica, učinek le med navedenima pogodbenicama, če taki sklepi ne vplivajo na pravice in obveznosti druge andske države podpisnice.

ČLEN 15

Specializirani organi

1. Ta sporazum ustanavlja naslednje pododbore:
 - (a) Pododbor za dostop na trg;

- (b) Pododbor za kmetijstvo;
- (c) Pododbor za tehnične ovire v trgovini;
- (d) Pododbor za carino, olajševanje trgovine in pravila o poreklu;
- (e) Pododbor za javna naročila;
- (f) Pododbor za trgovino in trajnostni razvoj;
- (g) Pododbor za sanitarne in fitosanitarne ukrepe ter
- (h) Pododbor za intelektualno lastnino.

2. Kateri koli specializirani organ, ustanovljen v skladu s tem sporazumom, sestavljajo predstavniki pogodbenice EU in predstavniki vsake andske države podpisnice.

3. Obseg pristojnosti in dolžnosti specializiranih organov, ustanovljenih s tem sporazumom, je opredeljen v ustreznih naslovih.

4. Odbor za trgovino lahko ustanovi druge pododbore, delovne skupine ali kakršne koli druge specializirane organe, ki mu pomagajo pri opravljanju nalog. Odbor za trgovino določi tudi sestavo, dolžnosti in poslovnike takih specializiranih organov.

5. Specializirani organi pravočasno obvestijo Odbor za trgovino o časovnem razporedu svojih srečanj in dnevnem redu navedenih srečanj. Poročajo tudi o svojih dejavnostih na vsakem srečanju navedenega odbora.
6. Ne glede na odstavek 2 se lahko kateri koli specializirani organ sestane na srečanjih, na katerih sodelujeta pogodbenica EU in ena andska država podpisnica, kadar se taka srečanja nanašajo na zadeve, povezane izključno z dvostranskim odnosom med pogodbenico EU in tako andsko državo podpisnico.
7. Če druga andska država podpisnica izrazi interes v zadevi, o kateri se bo razpravljalo na takem srečanju, lahko taka andska država podpisnica sodeluje na srečanju po predhodnem dogovoru s pogodbenico EU in zadevno andsko državo podpisnico.

ČLEN 16

Koordinatorji Sporazuma

1. Vsaka pogodbenica imenuje koordinatorja Sporazuma in o tem ustrezno obvesti vse druge pogodbenice najpozneje ob začetku veljavnosti tega sporazuma⁵.

⁵ V pojasnilo: v primeru pogodbenice EU se obvestilo šteje za veljavno, ko je poslano Evropski komisiji.

2. Koordinatorji Sporazuma:

- (a) pripravijo dnevni red in usklajujejo pripravo srečanj Odbora za trgovino;
- (b) spremljajo sklepe Odbora za trgovino, kot je primerno;
- (c) delujejo kot kontaktne točke za lažjo komunikacijo med pogodbenicami o kakršni koli zadevi, ki jo zajema ta sporazum, če ni v tem sporazumu določeno drugače;
- (d) sprejemajo kakršna koli obvestila in informacije, predložene v skladu s tem sporazumom, vključno z obvestili ali informacijami, predloženimi Odboru za trgovino, če ni določeno drugače, ter
- (e) upoštevajo kakršne koli druge zadeve, ki bi lahko vplivale na izvajanje tega sporazuma, kot to zahteva Odbor za trgovino.

3. Koordinatorji Sporazuma se lahko sestajajo po potrebi.

NASLOV III

BLAGOVNA MENJAVA

POGLAVJE 1

DOSTOP DO TRGA ZA BLAGO

ODDELEK 1

SKUPNE DOLOČBE

ČLEN 17

Cilj

Pogodbenice v skladu z določbami tega sporazuma in členom XXIV GATT 1994 postopno liberalizirajo blagovno menjavo v prehodnem obdobju, ki se začne z začetkom veljavnosti tega sporazuma.

ČLEN 18

Področje uporabe

To poglavje se uporablja za blagovno menjavo med pogodbenicami, če v tem sporazumu ni določeno drugače.

ČLEN 19

Opredelitev pojmov

Za namene tega naslova:

- "carina" vključuje kakršno koli dajatev ali takso, ki se uvede na uvoz blaga ali v zvezi z njim, vključno s kakršnimi koli oblikami dodatnih davkov ali taks, ki se uvedejo na tak uvoz ali v zvezi z njim. "Carina" ne vključuje nobene:
 - (a) takse, enakovredne notranjim davkom, naloženim v skladu s členom III GATT 1994;
 - (b) protidampinške, izravnalne ali zaščitne dajatve, uporabljene v skladu z GATT 1994, Sporazumom STO o izvajanju člena VI GATT 1994 (v nadaljnjem besedilu: Protidampinški sporazum), Sporazumom STO o subvencijah in izravnalnih ukrepih (v nadaljnjem besedilu: Sporazum o subvencijah) in Sporazumom STO o zaščitnih ukrepih (v nadaljnjem besedilu: Sporazum o zaščitnih ukrepih), kot je ustrezno;

- (c) pristojbine ali druge takse, naložene v skladu s členom VIII GATT 1994.
- "izdelek ali blago s poreklom" je ta, ki je opredeljen v pravilih o poreklu iz Priloge II (O opredelitvi pojma "izdelki s poreklom" in načinih upravnega sodelovanja).

ČLEN 20

Uvrstitev blaga

Uvrstitev blaga v trgovini med pogodbenicami je takšna, kot je določena v ustrezni tarifni nomenklaturi vsake pogodbenice v skladu s harmoniziranim sistemom poimenovanj in šifrskih oznak blaga 2007 (v nadaljnjem besedilu: HS) in naknadnih sprememb.

ČLEN 21

Nacionalna obravnava

1. Vsaka pogodbenica prizna nacionalno obravnavo za blago druge pogodbenice v skladu s členom III GATT 1994, vključno z njegovimi pojasnjevalnimi opombami. V ta namen so člen III GATT 1994 in njegove pojasnjevalne opombe smiselno vključeni v ta sporazum in so njegov sestavni del.
2. Pogodbenice zaradi večje preglednosti potrjujejo, da nacionalna obravnava v zvezi s katerimi koli ravnmi oblasti ali organi pomeni obravnavo, ki ni manj ugodna od obravnave, ki jo navedena raven oblasti ali organ zagotovi podobnemu, neposredno konkurenčnemu ali trajnostnemu domačemu blagu, vključno z blagom s poreklom z ozemlja, za katerega je pristojna navedena raven oblasti ali organ⁶.

⁶ Kolumbija in pogodbenica EU razumeta, da ta določba ne preprečuje ohranjanja in uveljavljanja alkoholnih monopolov v Kolumbiji.

ODDELEK 2

ODPRAVA CARIN

ČLEN 22

Odprava carin

1. Vsaka pogodbenica odpravi svoje carine za blago s poreklom iz druge pogodbenice v skladu s Prilogo I (Seznami za odpravo tarif), če v tem sporazumu ni določeno drugače.
2. Za vsako blago je osnovna stopnja carin, za katero se v skladu z odstavkom 1 uporabljajo postopna znižanja, tista stopnja, ki je določena v Prilogi I (Seznami za odpravo tarif).
3. Če pogodbenica zniža uporabljeno carino po načelu države z največjimi ugodnostmi (v nadaljnjem besedilu: MFN) kadar koli po začetku veljavnosti tega sporazuma, se navedena carina uporablja le, če je nižja od carine, izračunane v skladu s Prilogo I (Seznami za odpravo tarif).

4. Pogodbenice se na zahtevo katere koli pogodbenice posvetujejo o morebitni pospešitvi in razširitvi obsega odprave carin iz Priloge I (Seznami za odpravo tarif).
5. Kakršen koli sklep Odbora za trgovino za pospešitev in razširitev obsega odprave carin v skladu s pododstavkom 2(g) člena 13 nadomesti kakršno koli stopnjo ali kategorijo, določeno v skladu s Prilogo I (Seznami za odpravo tarif).
6. Če v tem sporazumu ni določeno drugače, nobena pogodbenica ne sme zvišati carine, določene kot osnovne stopnje v Prilogi I (Seznami za odpravo tarif), ali sprejeti nove carine na blago s poreklom iz druge pogodbenice.
7. Odstavek 6 nobeni pogodbenici ne preprečuje, da:
 - (a) po enostranskem znižanju zviša carino na raven iz Priloge I (Seznami za odpravo tarif) za zadevno leto, ali
 - (b) ohrani ali zviša carino v skladu z Dogovorom STO o pravilih in postopkih za reševanje sporov (v nadaljnjem besedilu: DSU) ali naslovom XII (Reševanje sporov).

ODDELEK 3

NETARIFNI UKREPI

ČLEN 23

Uvozne in izvozne omejitve

Če v tem sporazumu ni določeno drugače ter v skladu s členom XI GATT 1994 in njegovimi pojasnjevalnimi opombami nobena pogodbenica ne sprejme ali ohrani nobene prepovedi ali omejitve uvoza katerega koli blaga druge pogodbenice ali izvoza ali prodaje za izvoz katerega koli blaga, namenjenega na ozemlje druge pogodbenice. V ta namen so člen XI GATT 1994 in njegove pojasnjevalne opombe smiselno vključeni v ta sporazum ter so njegov sestavni del.

ČLEN 24

Pristojbine in takse

1. Vsaka pogodbenica v skladu s členom VIII GATT 1994 in njegovimi pojasnjevalnimi opombami zagotovi, da so vse pristojbine in takse kakršne koli narave (razen carin, taks, enakovrednih notranjim davkom ali drugim notranjim dajatvam, ki se uporabljajo v skladu s členom III GATT 1994, ter protidampinških in izravnalnih dajatev), uvedene na uvoz ali izvoz ali v zvezi z njima, količinsko omejene na približne stroške opravljenih storitev ne pomenijo posrednega varstva domačega blaga ali obdavčitve uvoza ali izvoza za davčne namene.
2. Nobena pogodbenica ne zahteva transakcij⁷ v okviru diplomatskih in konzularnih odnosov, vključno s povezanimi pristojbinami in taksami v zvezi z uvozom katerega koli blaga druge pogodbenice.
3. Vsaka pogodbenica da na voljo in vzdržuje, po možnosti prek interneta, posodobljene informacije o vseh pristojbinah in taksah, uvedenih v povezavi z uvozom ali izvozom.

⁷ Za namene tega odstavka "transakcije v okviru diplomatskih in konzularnih odnosov" pomeni zahteve, da je treba blago pogodbenice, namenjeno izvozu na ozemlje druge pogodbenice, najprej predložiti v nadzor konzulu pogodbenice uvoznice na ozemlju pogodbenice izvoznice za namene pridobitve faktur v okviru diplomatskih in konzularnih odnosov ali vizumov za trgovske fakture v okviru diplomatskih in konzularnih odnosov, potrdil o poreklu, manifestov, izvoznih izjav trgovcev ali katerih koli drugih carinskih dokumentov, ki se zahtevajo za uvoz ali v povezavi z njim.

ČLEN 25

Dajatve in davki na izvoz

Če v tem sporazumu ni drugače določeno, nobena pogodbenica ne sprejme ali ohranja nobene dajatve ali davka, razen notranjih taks, ki se uporabljajo v skladu s členom 21, na izvoz blaga na ozemlje druge pogodbenice ali v povezavi s takim izvozom.

ČLEN 26

Postopki za izdajanje uvoznih in izvoznih dovoljenj

1. Nobena pogodbenica ne sprejme ali ohranja ukrepa, ki ni skladen s Sporazumom STO o postopkih za izdajanje uvoznih dovoljenj (v nadaljnjem besedilu: Sporazum o izdajanju uvoznih dovoljenj), ki je smiselno vključen v ta sporazum in je njegov sestavni del.
2. Vsaka pogodbenica smiselno uporablja določbe iz Sporazuma o izdajanju uvoznih dovoljenj za vse postopke za izdajanje izvoznih dovoljenj drugi pogodbenici. Obvestilo iz člena 5 Sporazuma o izdajanju uvoznih dovoljenj si pogodbenice pošljejo z upoštevanjem postopkov za izdajanje izvoznih dovoljenj.

3. Izraz "izdajanje uvoznih dovoljenj" pomeni upravne postopke, ki se uporabljajo na podlagi režima uvoznih dovoljenj, ki zahteva vložitev vloge ali druge dokumentacije (razen tiste, ki se zahteva za namene carine) pri pristojnem upravnemu organu kot predpogoj za uvoz v pogodbenico uvoznico.

ČLEN 27

Državna trgovinska podjetja

1. Za namene tega sporazuma izraz "državna trgovinska podjetja" pomeni javna in zasebna podjetja ne glede na sedež, na centralni in podcentralni ravni, vključno z odbori za trženje z izključnimi in posebnimi pravicami ali privilegiji, tudi z zakonodajnimi in ustavnimi pooblastili, na podlagi katerih lahko z nakupi ali prodajo vplivajo na raven ali smer uvoza in izvoza⁸.
2. Pogodbenice priznavajo, da državna trgovinska podjetja ne bi smela poslovati na način, ki ustvarja ovire v trgovini, in v ta namen prevzemajo obveznosti iz tega člena.

⁸ V pojasnilo: treba je opozoriti, da so alkoholna podjetja, ki delujejo v okviru "*monopolio rentístico*" iz člena 336 Politične ustave Kolumbije, vključena v kategorijo državnih trgovinskih podjetij.

3. Pogodbenice ponovno potrjujejo svoje obstoječe pravice in obveznosti iz člena XVII GATT 1994, njegovih pojasnjevalnih opomb in dopolnilnih določb ter Dogovora o razlagi člena XVII Splošnega sporazuma o carinah in trgovini 1994, ki so smiselno vključene v ta sporazum in so njegov sestavni del.
4. Vsaka pogodbenica zlasti zagotovi, da državna trgovinska podjetja pri nakupih ali prodaji ali kadar koli izvajajo kakršna koli pooblastila, vključno z zakonodajnimi ali ustavnimi pooblastili, ki jim jih je pogodbenica podelila na centralni ali podcentralni ravni, izpolnjujejo obveznosti, ki jih je v tem sporazumu sprejela vsaka pogodbenica.
5. Določbe tega člena ne vplivajo na pravice in obveznosti pogodbenic iz naslova VI (Javna naročila).
6. V okviru obvestila, ki ga pogodbenice predložijo v skladu s členom XVII GATT 1994 in ko se od njih zahtevajo dodatne informacije o vplivu državnih trgovinskih podjetij na dvostransko trgovino, si pogodbenica, od katere se zahtevajo dodatne informacije, kar najbolj prizadeva zagotoviti čim večjo preglednost pri odzivu na te zahteve, katerih namen je pridobiti informacije, relevantne za določitev, ali državna trgovinska podjetja izpolnjujejo ustrezne obveznosti iz tega sporazuma v skladu z določbami člena XVII. 4 (d) GATT 1994 glede zaupnih informacij.

ODDELEK 4

KMETIJSKI PROIZVODI

ČLEN 28

Področje uporabe

Ta oddelek se uporablja za ukrepe, ki jih pogodbenice sprejmejo ali ohranjajo glede medsebojne trgovine s kmetijskimi proizvodi (v nadaljnjem besedilu: kmetijski proizvodi), zajetimi v opredelitvi iz Priloge I k Sporazumu STO o kmetijstvu (v nadaljnjem besedilu: Sporazum o kmetijstvu)⁹.

⁹ V primeru Kolumbije "kmetijski proizvodi" za namene uporabe tega člena vključujejo tudi naslednje tarifne podštevilke: 2905.45.00, 3302.10.10, 3302.10.90, 3823.11.00, 3823.12.00, 3823.13.00, 3823.19.00, 3823.70.10, 3823.70.20, 3823.70.30, 3823.70.90, 3824.60.00.

ČLEN 29

Kmetijski zaščitni ukrepi

1. Ne glede na določbe iz člena 22 lahko pogodbenica uporabi kmetijski zaščitni ukrep v obliki dodatnih uvoznih dajatev na kmetijske proizvode s poreklom, vključene na njen seznam v Prilogi IV (Kmetijski zaščitni ukrepi), če izpolnjuje pogoje iz tega člena. Količina kakršnih koli dodatnih uvoznih dajatev in drugih carin na take proizvode ne sme presegati nižje od naslednjih:
 - (a) uporabljena stopnja MFN ali
 - (b) osnovna stopnja tarife iz Priloge I (Seznami za odpravo tarif).
2. Pogodbenica lahko uporabi zaščitni ukrep na podlagi količine med katerim koli koledarskim letom, če pri vstopu proizvoda s poreklom na njeno carinsko ozemlje količina uvoza proizvoda s poreklom med takim letom preseže sprožitveno raven za navedeni proizvod s seznama pogodbenice v Prilogi IV (Kmetijski zaščitni ukrepi).
3. Kakršne koli dodatne dajatve, ki jih uporabi pogodbenica v skladu z odstavkoma 1 in 2, so v skladu s seznamom pogodbenice iz Priloge IV (Kmetijski zaščitni ukrepi).

4. Nobena pogodbenica ne sme uporabiti kmetijskega zaščitnega ukrepa iz tega člena in hkrati za enak proizvod sprejeti ali ohraniti:

- (a) zaščitni ukrep iz poglavja 2 (Trgovinska sredstva) ali
- (b) ukrep iz člena XIX GATT 1994 in Sporazuma o zaščitnih ukrepih.

5. Nobena pogodbenica ne sme sprejeti ali ohraniti kmetijskega zaščitnega ukrepa:

- (a) od datuma, od katerega za proizvod velja dajatve prosta obravnava iz Priloge I (Seznami za odpravo tarif), razen če je v pododstavku (b) določeno drugače, ali
- (b) po koncu prehodnega obdobja s seznama pogodbenice v Prilogi IV (Kmetijski zaščitni ukrepi) ali
- (c) ki zvišuje carino znotraj tarifne kvote.

6. Pogodbenica, ki uporablja kmetijski zaščitni ukrep, v 10 dneh po njegovi uvedbi v skladu z odstavkoma 1 in 2 o tem pisno obvesti zadevno pogodbenico izvoznico ter ji predloži ustrezne podatke o ukrepu in utemeljitev zanj. Pogodbenica, ki uporablja ukrep, zadevni pogodbenici izvoznici zagotovi možnost posvetovanja glede pogojev za uporabo ukrepa v skladu z navedenima odstavkoma.

7. Vsaka pogodbenica ohrani svoje pravice in obveznosti iz člena 5 Sporazuma o kmetijstvu, razen za trgovino s kmetijskimi proizvodi, za katero velja preferencialna obravnava.

ČLEN 30

Sistem cenovnih pasov

Če v tem sporazumu ni drugače določeno, velja naslednje:

- (a) Kolumbija lahko uporabi andski sistem cenovnih pasov, ustanovljen s Sklepom Andske skupnosti št. 371 in njegovimi spremembami, ali naknadne sisteme za kmetijske proizvode, zajete s takim sklepom;
- (b) Peru lahko uporabi sistem cenovnih pasov, ustanovljen z Odlokom predsednika države 115-2001-EF in njegovimi spremembami, ali naknadne sisteme za kmetijske proizvode, zajete s takim odlokom.

ČLEN 31

Sistem vhodnih cen

Če v tem sporazumi ni drugače določeno, lahko pogodbenica EU uporabi sistem vhodnih cen, vzpostavljen z Uredbo Komisije (ES) št. 1580/2007 z dne 21. decembra 2007 o določitvi izvedbenih pravil za uredbe Sveta (ES) št. 2200/96, (ES) št. 2201/96 in (ES) št. 1182/2007 v sektorju sadja in zelenjave ter njegove spremembe, ali naknadne sisteme.

ČLEN 32

Izvozne subvencije in drugi ukrepi z enakim učinkom

1. Za namene tega člena ima izraz "izvozne subvencije" isti pomen kot izraz v členu 1(e) Sporazuma o kmetijstvu, vključno s kakršnimi koli spremembami navedenega člena.
2. Pogodbenice sodelujejo v STO s ciljem doseči dogovor za odpravo izvoznih subvencij in drugih ukrepov z enakim učinkom za kmetijske proizvode.

3. Ob začetku veljavnosti tega sporazuma nobena pogodbenica ne ohrani, uvede ali ponovno uvede izvoznih subvencij ali drugih ukrepov z enakim učinkom za kmetijske proizvode, ki so v celoti in takoj liberalizirani ali ki so v celoti liberalizirani, vendar ne takoj, in zanj ob začetku veljavnosti tega sporazuma veljajo ugodnosti dajatev proste kvote v skladu s Prilogo I (Seznami za odpravo tarif) ter so namenjeni na ozemlje druge pogodbenice.
4. Nobena pogodbenica ne ohrani, uvede ali ponovno uvede izvoznih subvencij ali drugih ukrepov z enakim učinkom za kmetijske proizvode, ki so v celoti liberalizirani, vendar ne takoj, in za katere ob začetku veljavnosti tega sporazuma ne veljajo ugodnosti dajatev proste kvote, od datuma popolne liberalizacije navedenih proizvodov.
5. Brez poseganja v odstavka 3 in 4, če pogodbenica ohrani, uvede ali ponovno uvede subvencije ali druge ukrepe z enakim učinkom za izvoz delno ali popolno liberaliziranih kmetijskih proizvodov v drugo pogodbenico, lahko pogodbenica uvoznica uporabi dodatno tarifo, ki bo zvišala carine na uvoz takega proizvoda do ravni uporabljene dajatve MFN ali osnovne stopnje iz Priloge I (Seznami za odpravo tarif), kar je nižje, za obdobje, določeno za ohranitev izvozne subvencije.
6. Pogodbenica izvoznica zagotovi podrobne informacije, ki dokazujejo skladnost z določbami tega člena, da pogodbenica uvoznica odpravi dodatno tarifo, uporabljeno v skladu z odstavkom 5.

ČLEN 33

Upravljanje in izvajanje tarifnih kvot

1. Vsaka pogodbenica izvaja in upravlja tarifne kvote za uvoz kmetijskih proizvodov iz Priloge I (Seznami za odpravo tarif) v skladu s členom XIII GATT 1994, vključno s pojasnjevalnimi opombami, in Sporazumom o izdajanju uvoznih dovoljenj.
2. Pogodbenice upravljajo tarifne kvote za uvoz kmetijskih proizvodov po načelu "prvi pride, prvi dobi".
3. Na zahtevo pogodbenice izvoznice se pogodbenica uvoznica posvetuje s pogodbenico izvoznico glede upravljanja tarifnih kvot pogodbenice uvoznice. Ta posvetovanja nadomestijo posvetovanja iz člena 301, če izpolnjujejo zahteve iz odstavka 9 navedenega člena.

ODDELEK 5

OBRAVNAVA UPRAVNIH NAPAK

ČLEN 34

Obravnavanje upravnih napak

V primeru napake pristojnih organov katere koli pogodbenice pri ustreznem vodenju preferencialnega sistema izvoza in zlasti pri uporabi določb iz Priloge II (O opredelitvi pojma "izdelki s poreklom" in načinih upravnega sodelovanja), pri čemer zaradi te napake nastanejo posledice na področju uvoznih dajatev, lahko katera koli pogodbenica, ki se sooča s takimi posledicami, potem, ko so pogodbenice o zadevi tehnično razpravljale v Pododboru za carino, olajševanje trgovine in pravila o poreklu iz člena 68, zaprosi Odbor za trgovino, da preuči možnosti za sprejetje vseh primernih ukrepov za razrešitev položaja. Sklep Odbora za trgovino o ustreznih ukrepih se sprejme po dogovoru zadevnih pogodbenic.

ODDELEK 6

PODODBORI

ČLEN 35

Pododbor za dostop na trg

1. Pogodbenice ustanovijo Pododbor za dostop na trg, ki ga sestavljajo predstavniki vsake pogodbenice.
2. Pododbor se sestane na zahtevo pogodbenice ali Odbora za trgovino in obravnava katero koli zadevo iz tega poglavja, ki je ne zajema drug pododbor.
3. Naloge Pododbora med drugim vključujejo:
 - (a) spodbujanje blagovne menjave med pogodbenicami, vključno s posvetovanji o pospeševanju in razširitvi obsega odprave tarif iz tega sporazuma in po potrebi o drugih zadevah;
 - (b) obravnavanje kakršnih koli netarifnih ukrepov, ki bi omejevali blagovno menjavo med pogodbenicami ter, če je ustrezno, predložitev takih zadev v obravnavo Odboru za trgovino;

- (c) svetovanje in dajanje priporočil Odboru za trgovino o potrebnem sodelovanju glede dostopa na trg;
- (d) posvetovanje in prizadevanje za rešitev kakršne koli razlike, ki bi lahko nastala med pogodbenicami glede zadev, povezanih s spremembami usklajenega sistema, vključno z uvrstitvijo blaga, za zagotovitev, da se obveznosti vsake pogodbenice iz tega sporazuma ne spremenijo.

ČLEN 36

Pododbor za kmetijstvo

1. Pogodbenice ustanovijo Pododbor za kmetijstvo, ki ga sestavljajo predstavniki pogodbenice EU in vsake andske države podpisnice.
2. Pododbor za kmetijstvo:
 - (a) spremlja in spodbuja sodelovanje pri izvajanju in upravljanju oddelka 4 za olajševanje trgovine s kmetijskimi proizvodi med pogodbenicami;
 - (b) rešuje vse neutemeljene ovire v trgovini s kmetijskimi proizvodi med pogodbenicami;

- (c) se skupaj z drugimi ustreznimi pododbori, delovnimi skupinami ali kakršnim koli drugim specializiranim organom iz tega sporazuma posvetuje glede zadev iz oddelka 4;
- (d) ocenjuje razvoj trgovine s kmetijskimi proizvodi med pogodbenicami, vpliv tega sporazuma na kmetijski sektor vsake pogodbenice in delovanje instrumentov tega sporazuma ter Odboru za trgovino predlaga kakršen koli primeren ukrep;
- (e) prevzame kakršno koli dodatno delo, ki mu ga naloži Odbor za trgovino; in
- (f) Odboru za trgovino poroča o rezultatih svojega dela iz tega odstavka ter mu jih predloži v obravnavo.

3. Pododbor za kmetijstvo se sestane vsaj enkrat letno. V posebnih okoliščinah se Pododbor na zahtevo pogodbenice sestane po dogovoru pogodbenic najpozneje 30 dni po datumu take zahteve. Srečanja Pododbora za kmetijstvo lahko potekajo tudi na dvostranski ravni, predsedujejo pa jim predstavniki pogodbenice, ki srečanje gosti.

4. Pododbor za kmetijstvo vse sklepe sprejema soglasno.

POGLAVJE 2

TRGOVINSKA SREDSTVA

ODDELEK 1

PROTIDAMPINŠKI IN IZRAVNALNI UKREPI

ČLEN 37

Splošne določbe

1. Pogodbenice ponovno potrjujejo svoje pravice in obveznosti iz Protidampinškega sporazuma, Sporazuma o subvencijah in Sporazuma STO o pravilih o poreklu (v nadaljnjem besedilu: Sporazum o pravilih o poreklu).
2. Če organ Andske skupnosti v imenu dveh ali več držav članic Andske skupnosti uporabi protidampinško dajatev ali izravnalni ukrep ali sprejme cenovno zavezo, je pristojni sodni organ Andske skupnosti en sam forum za sodno presojo.
3. Pogodbenice zagotovijo, da regionalni organi in nacionalni organi hkrati ne uporabljajo protidampinških ukrepov v zvezi z enakim izdelkom. Isto pravilo se uporablja za izravnalne ukrepe.

ČLEN 38

Preglednost

1. Pogodbenice se strinjajo, da bi bilo treba trgovinska sredstva uporabljati popolnoma v skladu z ustreznimi zahtevami STO in da bi morala temeljiti na preglednem sistemu.
2. Ob priznavanju koristi pravne varnosti in predvidljivosti za gospodarske subjekte pogodbenice zagotovijo, da so njihove nacionalne zakonodaje glede trgovinskih sredstev popolnoma v skladu z ustreznimi pravili STO.
3. Brez poseganja v člen 6.5 Protidampinškega sporazuma in člen 12.4 Sporazuma o subvencijah vsaka pogodbenica čim prej v skladu s svojo nacionalno zakonodajo po uvedbi začasnih ukrepov in v vsakem primeru pred končno določitvijo v celoti in smiselno razkrije vsa bistvena dejstva in pomisleke, na katerih temelji sklep o uvedbi ukrepov. Razkritje takih informacij je v pisni obliki, zainteresiranim stranem pa zagotavlja dovolj časa za predložitev pripomb.
4. Preiskovalni organ kateri koli zainteresirani strani na njeno zahtevo omogoči možnost zaslišanja, da izrazi svoja stališča med preiskavami v zvezi s trgovinskimi sredstvi, če to ne zadržuje poteka preiskave po nepotrebnem.

ČLEN 39

Upoštevanje javnega interesa

Pogodbenica EU in Kolumbija v skladu s svojim nacionalnim pravom omogočita industrijskim uporabnikom in uvoznikom izdelka v preiskavi ter predstavniškim organizacijam potrošnikov, kot je ustrezno, da predložijo informacije, ki so relevantne za preiskavo. Take informacije upošteva preiskovalni organ, če so relevantne, ustrezno podprte z dokazi in predložene v rokih iz nacionalne zakonodaje.

ČLEN 40

Pravilo nižje dajatve

Ne glede na pravice iz Protidampinškega sporazuma in Sporazuma o subvencijah glede uporabe protidampinških in izravnalnih dajatev je po mnenju pogodbenice EU in Kolumbije zaželeno, da je uporabljena dajatev nižja od ustrezne stopnje dampinga ali subvencije, kot je ustrezno, če bi bila nižja dajatev primerna za odpravo škode domači industriji.

ČLEN 41

Preiskovalni organi

Za namene tega oddelka:

- "preiskovalni organ" pomeni:
 - (a) Ministrstvo za trgovino, industrijo in turizem ali njegovega naslednika v primeru Kolumbije;
 - (b) Nacionalni institut za varstvo konkurence in intelektualne lastnine ali njegovega naslednika v primeru Peruja ter
 - (c) Evropsko komisijo v primeru pogodbenice EU.

ČLEN 42

Izvzetje iz mehanizma za reševanje sporov

Naslov XII (Reševanje sporov) se ne uporablja za ta oddelek.

ODDELEK 2

VEČSTRANSKI ZAŠČITNI UKREPI

ČLEN 43

Splošne določbe

Vsaka pogodbenica obdrži svoje pravice in obveznosti iz člena XIX GATT 1994, Sporazuma o zaščitnih ukrepih in Sporazuma o pravilih o poreklu.

ČLEN 44

Preglednost

Ne glede na člen 43 pogodbenica, ki začne preiskavo ali namerava sprejeti zaščitne ukrepe, na zahtevo druge pogodbenice takoj pošlje ad hoc pisno obvestilo z vsemi zadevnimi informacijami, vključno o začetku preiskave v zvezi z zaščitnimi ukrepi, predhodnimi ugotovitvami in končnimi ugotovitvami preiskave, kot je ustrezno.

ČLEN 45

Neistočasna uporaba zaščitnih ukrepov

Nobena pogodbenica za enak izdelek ne uporabi istočasno:

- (a) dvostranskega zaščitnega ukrepa v skladu z oddelkom 3 (Dvostranska zaščitna klavzula) tega poglavja in
- (b) ukrepa iz člena XIX GATT 1994 in Sporazuma o zaščitnih ukrepih.

ČLEN 46

Preiskovalni organ

V tem oddelku preiskovalni organ pomeni:

- (a) Ministrstvo za trgovino, industrijo in turizem ali njegovega naslednika v primeru Kolumbije;
- (b) Nacionalni institut za varstvo konkurence in intelektualne lastnine v primeru Peruja in
- (c) Evropsko komisijo v primeru pogodbenice EU.

ČLEN 47

Izvzetje iz mehanizma za reševanje sporov

Naslov XII (Reševanje sporov) se razen člena 45 ne uporablja za ta oddelek.

ODDELEK 3

DVOSTRANSKA ZAŠČITNA KLAUZULA

ČLEN 48

Uporaba dvostranskega zaščitnega ukrepa

1. Ne glede na oddelek 2 (Večstranski zaščitni ukrepi), če se kot posledica koncesij iz tega sporazuma izdelek s poreklom v pogodbenici uvaža na ozemlje druge pogodbenice v takih povečanih količinah, v absolutnem smislu ali glede na domačo proizvodnjo, in pod takimi pogoji, da povzroča resno škodo ali pomeni tveganje za nastanek resne škode za domače proizvajalce, ki proizvajajo podobne ali neposredno konkurenčne izdelke, lahko pogodbenica uvoznica sprejme primerne ukrepe v skladu s pogoji in postopki iz tega oddelka.

- 2 Pogodbenica lahko uporabi dvostranske zaščitne ukrepe le med prehodnih obdobjem¹⁰.

ČLEN 49

Obveščanje in posvetovanja

1. Pogodbenica takoj obvesti zadevno pogodbenico izvoznico o začetku preiskave ter uporabi začasnih in dokončnih ukrepov.
2. Kadar meni, da obstajajo okoliščine iz člena 48 za uporabo ali podaljšanje dokončnega ukrepa, pogodbenica omogoči posvetovanja s prizadeto pogodbenico v skladu z zakonodajo vsake pogodbenice, da se preučijo razpoložljive informacije, izmenjajo mnenja o uporabi ali podaljšanju ukrepa ter sprejme rešitev, ki je sprejemljiva za obe.
3. Posvetovanja iz odstavka 2 se začnejo v 15 dneh po datumu, ko prizadeta pogodbenica prejme vabilo preiskovalnega organa na posvetovanje.

¹⁰ Prehodno obdobje pomeni 10 let od datuma začetka veljavnosti tega sporazuma. Za kakršno koli blago, za katerega je na seznamu v Prilogi I (Seznami za odpravo tarif) pogodbenice, ki uporablja ukrep, določeno obdobje odprave tarif 10 let ali več, "prehodno obdobje" pomeni obdobje odprave tarif z navedenega seznama za tako blago plus tri leta.

4. Pogodbenica uvoznica lahko sprejme ukrepe za popravo okoliščin v skladu s tem oddelkom, če ni bila sprejeta nobena zadovoljiva rešitev v 45 dneh od datuma, ko prizadeta pogodbenica prejme vabilo na posvetovanje.

5. Pogodbenica lahko začasno uporablja dvostranski zaščitni ukrep brez predhodnih posvetovanj.

ČLEN 50

Vrste ukrepov

Kateri koli dvostranski zaščitni ukrep, ki ga uporablja pogodbenica uvoznica v skladu s členom 48, je lahko iz enega ali več naslednjih ukrepov:

- (a) opustitev nadaljnjega znižanja carine na zadevni izdelek s seznama take pogodbenice iz Priloge I (Seznami za odpravo tarif) ali
- (b) povišanje carine na zadevni izdelek na raven, ki ne presega uporabljene carine po načelu države z največjimi ugodnostmi na izdelek, ki velja v času sprejetja ukrepa, ali osnovne ravni s seznama take pogodbenice iz Priloge I (Seznami za odpravo tarif), kar je nižje.

ČLEN 51

Postopek preiskave

1. Pogodbenica uporabi dvostranski zaščitni ukrep le po preiskavi pristojnih organov navedene pogodbenice v skladu s členom 3 Sporazuma o zaščitnih ukrepih, zato je navedeni člen smiselno vključen v ta sporazum in je njegov sestavni del.
2. Kakršna koli preiskava pogodbenice v skladu z odstavkom 1 izpolnjuje zahteve iz členov 4.2(a) in 4.2(c) Sporazuma o zaščitnih ukrepih, zato sta člena 4.2(a) in 4.2(c) Sporazuma o zaščitnih ukrepih smiselno vključena v ta sporazum in sta njegov sestavni del.
3. Poleg odstavka 2 pogodbenica, ki opravlja preiskavo, objektivno dokaže obstoj vzročne zveze med povečanjem uvoza izdelka pogodbenice izvoznice in resno škodo ali tveganje resne škode.
4. Vsaka pogodbenica zagotovi, da njeni pristojni organi vsako tako preiskavo opravijo v rokih iz njene nacionalne zakonodaje, kar ne presega 12 mesecev od datuma začetka preiskave.

ČLEN 52

Pogoji in trajanje ukrepa

1. Nobena pogodbenica ne sme uporabiti dvostranskega zaščitnega ukrepa:
 - (a) razen v takem obsegu in za tako obdobje, kot je potrebno za preprečitev ali odpravo resne škode v skladu s členom 48;
 - (b) za več kot dve leti; to obdobje se izjemoma lahko podaljša za nadaljnje dve leti, če:
 - (i) pristojni organi pogodbenice uvoznice v skladu z ustreznimi postopki iz člena 51 določijo, da je ukrep še naprej potreben za preprečitev ali odpravo resne škode v skladu s členom 48, in
 - (ii) obstajajo dokazi, da se domača industrija prilagaja;

Skupno obdobje uporabe zaščitnega ukrepa, vključno z obdobjem začetnega uporabe in vsakim njegovim podaljšanjem, ni daljše od štirih let.

2. Ko pogodbenica preneha uporabljati dvostranski zaščitni ukrep, je stopnja carine tista stopnja, ki bi bila v skladu s Prilogo I (Seznami za odpravo tarif) navedene pogodbenice veljavna, če se ukrep ne bi uporabljal.

ČLEN 53

Začasni ukrepi

1. V kritičnih okoliščinah, kadar bi odlašanje povzročilo škodo, ki bi se težko odpravila, lahko pogodbenica začasno uporablja dvostranski zaščitni ukrep po predhodni ugotovitvi, da obstajajo jasni dokazi, da se je uvoz izdelka s poreklom iz pogodbenice izvoznice povečal zaradi zmanjšanja ali odprave dajatev iz Priloge I (Seznami za odpravo tarif) ter da tak uvoz povzroča resno škodo ali tveganje resne škode v skladu s členom 48.
2. Noben začasni ukrep ne traja več kot 200 dni, pogodbenica pa v tem času izpolnjuje zahteve iz člena 49 ter odstavkov 1, 2 in 3 člena in 51.
3. Pogodbenica takoj povrne kakršno koli povišanje carin, uporabljenih v skladu z odstavkom 1, če se s preiskavo ne ugotovi, da so bile zahteve iz člena 48 izpolnjene. Trajanje kakršnega koli začasnega ukrepa se šteje kot del obdobja iz pododstavka 1(b) člena 52.

ČLEN 54

Nadomestila

1. Pogodbenica, ki želi podaljšati dvostranski zaščitni ukrep, se posvetuje s pogodbenico, katere izdelki so predmet ukrepa, da se dogovorita o ustreznem nadomestilu v obliki koncesij z enakovrednimi učinki na trgovino. Pogodbenica uvoznica zagotovi možnost za taka posvetovanja najpozneje 30 dni pred podaljšanjem dvostranskega zaščitnega ukrepa.
2. Če v 30 dneh od vabila na posvetovanje iz odstavka 1 ni dosežen dogovor o nadomestilu in se pogodbenica uvoznica odloči podaljšati zaščitni ukrep, lahko pogodbenica, katere izdelki so predmet zaščitnega ukrepa, začasno preneha uporabljati enakovredne koncesije za trgovino pogodbenice, ki podaljšuje ukrep.

ČLEN 55

Ponovna uporaba ukrepa

Noben zaščitni ukrep iz tega oddelka se ne uporablja za uvoz izdelka, ki je bil predhodno predmet takega ukrepa, razen enkrat za obdobje, ki je enako polovici obdobja ali obdobju, v katerem je bil tak ukrep prej v uporabi, če obdobje neuporabe traja najmanj eno leto.

ČLEN 56

Najbolj oddaljene regije Evropske unije¹¹

1. Kadar se kateri koli izdelek s poreklom iz andskih držav podpisnic vnese na ozemlje najbolj oddaljene regije Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: najbolj oddaljene regije EU) v tako povečanih količinah in pod takimi pogoji, da lahko povzroči resno poslabšanje gospodarskih razmer v najbolj oddaljenih regijah EU ali grozi, da bo to povzročil, lahko pogodbenica EU po preučitvi alternativnih rešitev izjemoma sprejme zaščitne ukrepe, omejene na ozemlje zadevnih regij.
2. Zaščitni ukrepi za najbolj oddaljene regije EU se uporabljajo v skladu z določbami tega poglavja.

¹¹ Na datum podpisa tega sporazuma so najbolj oddaljene regije Evropske unije: Guadeloupe, Francoska Gvajana, Martinik, Reunion, Saint Martin, Azori, Madeira in Kanarski otoki. Ta člen se enakovredno uporablja za državo ali ozemlje, ki svoj status spremeni v najbolj oddaljeno regijo s sklepom Evropskega sveta v skladu s postopkom iz člena 355(6) Pogodbe o delovanju Evropske unije od datuma sprejetja navedenega sklepa. V primeru, da najbolj oddaljena regija Evropske unije spremeni svoj status z istim postopkom, se ta člen za to regijo ne uporablja od datuma ustreznega sklepa Evropskega sveta. Pogodbenica EU obvesti druge pogodbenice o kakršni koli spremembi ozemelj, ki se štejejo za najbolj oddaljene regije Evropske unije.

ČLEN 57

Pristojni organ

V tem oddelku pristojni organ pomeni:

- (a) Ministrstvo za trgovino, industrijo in turizem ali njegovega naslednika v primeru Kolumbije;
- (b) Ministrstvo za zunanjo trgovino in turizem ali njegovega naslednika v primeru Peruja in
- (c) Evropsko komisijo v primeru pogodbenice EU.

POGLAVJE 3

OLAJŠEVANJE CARINE IN TRGOVINE

ČLEN 58

Cilji

1. Pogodbenice priznavajo pomen olajševanja carine in trgovine v razvijajočem se svetovnem trgovinskem okolju. Pogodbenice se strinjajo z okrepitevijo sodelovanja na tem področju, da bi se z ustrezno zakonodajo in postopki ter tudi upravno usposobljenostjo zadevnih uprav dosegli cilji o učinkovitem nadzoru in spodbujanju olajševanja trgovine.

2. Pogodbenice priznavajo, da legitimni cilji javnih politik, vključno s cilji v zvezi z varnostjo, preprečevanjem goljufij in bojem proti goljufijam, nikakor niso ogroženi.

ČLEN 59

Carina in postopki v zvezi s trgovino

1. Vsaka pogodbenica uvede učinkovite, pregledne in poenostavljene postopke, s katerimi bi zmanjšala stroške in omogočila predvidljivost za uvoznike in izvoznike.

2. Pogodbenice se strinjajo, da bodo njihove trgovinske in carinske zakonodaje, določbe ter postopki temeljili na:

- (a) mednarodnih instrumentih in standardih, ki veljajo na področju carin in trgovine, vključno z vsebinskimi elementi revidirane Kjotske konvencije o poenostavitvi in uskladitvi carinskih postopkov (v nadaljnjem besedilu: revidirana Kjotska konvencija), Mednarodne konvencije o harmoniziranem sistemu pojmovanj in šifrskih oznak blaga (v nadaljnjem besedilu: Konvencija o harmoniziranem sistemu), Okvira o standardih za zaščito in olajševanje svetovne trgovine Svetovne carinske organizacije (v nadaljnjem besedilu: WCO SAFE) in carinskega podatkovnega modela Svetovne carinske organizacije (v nadaljnjem besedilu: podatkovni model);
- (b) zaščiti in olajševanju trgovine z učinkovitim uveljavljanjem in izpolnjevanjem zakonodajnih zahtev;

- (c) zahtevah za gospodarske subjekte, ki so razumne, nediskriminatorne in preprečujejo goljufije;
- (d) uporabi enotne upravne listine ali elektronske ustreznice za potrebe po izpolnjevanju uvoznih in izvoznih deklaracij za izdelke;
- (e) uporabi sodobnih carinskih tehnik, vključno z ocenjevanjem tveganja, poenostavljenimi postopki za vstop in sprostitev blaga, nadzorom po sprostitvi in metodami revizije v družbah;
- (f) postopnem razvoju sistemov, vključno s sistemi, ki temeljijo na informacijski tehnologiji, da se olajša elektronska izmenjava podatkov med gospodarskimi subjekti, carinskimi upravami in drugimi sorodnimi agencijami. V ta namen si vsaka pogodbenica kolikor najbolj mogoče prizadeva za postopno vzpostavitev enotnega okna za olajšanje zunanjetrgovinskih poslov;
- (g) pravilih, ki zagotavljajo, da so kazni za kršitve carinskih predpisov ali postopkovnih zahtev sorazmerne in nediskriminatorne, njihova uporaba pa neupravičeno ne zadržuje sprostitve blaga;
- (h) pristojbinah in drugih taksah, ki so razumne in ne presegajo stroška opravljene storitve za posebno transakcijo ter se ne računajo ad valorem. Pristojbine in takse se ne naložijo za konzularne storitve;

- (i) odpravi kakršnih koli zahtev po obveznih pregledih pred odpremo ali enakovrednih postopkih ter
- (j) potrebi po zagotovitvi, da vsi pristojni upravni organi, ki so udeleženi pri nadzoru in fizičnem pregledu blaga pri uvozu ali izvozu, opravljajo svoja opravila po možnosti hkrati in v enem kraju.

3. Za izboljšanje delovnih metod in zagotovitev nediskriminacije, preglednosti, učinkovitosti, neoporečnosti in odgovornosti postopkov vsaka pogodbenica:

- (a) nadalje ukrepa za zmanjšanje, poenostavitev in standardizacijo podatkov in dokumentacije, ki jih potrebujejo carinske in druge agencije;
- (b) po možnosti poenostavi zahteve in formalnosti pri hitri prepustitvi in carinjenju blaga, da se uvoznikom omogoči, da carina odobri sprostitev blaga brez plačila carine, če se končno plačilo carine, pristojbin in taks zagotovi z zavarovanjem po nacionalni zakonodaji;
- (c) zagotovi učinkovite, hitre, nediskriminatorne in lahko dostopne postopke, da se zavaruje pravica do pritožbe zoper odločitve in sklepe carinske uprave, ki vplivajo na uvoz, izvoz ali blago v tranzitu. Postopki so lahko dostopni, med drugim tudi za mikropodjetja in MSP; ter

- (d) zagotovi vzdrževanje najvišjih standardov neoporečnosti z uporabo ukrepov, ki odražajo načela ustreznih mednarodnih konvencij in instrumentov na tem področju.

ČLEN 60

Vnaprejšnje odločitve

1. Na pisno zahtevo vsaka pogodbenica pred uvozom blaga na svoje ozemlje izda po svojih pristojnih organih v skladu z lastnimi zakoni in predpisi pisne vnaprejšnje odločitve o tarifni uvrstitvi, poreklu ali kateri koli povezani zadevi, za katero se pogodbenice odločijo.
2. Vsaka pogodbenica v skladu z morebitnimi zahtevami o zaupnosti po svoji zakonodaji objavi, po možnosti z elektronskimi sredstvi, svoje vnaprejšnje odločitve o tarifni uvrstitvi in kakršnih koli povezanih zadevah, za katere se pogodbenice odločijo.
3. Pogodbenice za olajšanje trgovine v svoj dvostranski dialog vključujejo redne posodobitve o spremembah njihovih zakonodaj v zvezi z zadevami iz odstavkov 1 in 2.

4. Vsa postopkovna vprašanja pri izdaji vnaprejšnjih odločitev se določijo po domači zakonodaji vsake pogodbenice v skladu z mednarodnimi standardi Svetovne carinske organizacije. Ti postopki se objavijo in so javno dostopni.

ČLEN 61

Obvladovanje tveganja

1. Vsaka pogodbenica uporabi sisteme obvladovanja tveganja, da svojim carinskim organom omogoča, da se pri inšpekciji osredotočijo na operacije z velikim tveganjem in pospeši sprostitvev blaga z majhnim tveganjem.
2. Pogodbenica uvoznica upošteva prizadevanja pogodbenice izvoznice za zanesljivost trgovinske dobavne verige.
3. Pogodbenice si prizadevajo za izmenjavo informacij o tehnikah obvladovanja tveganja, ki jih uporabljajo njihovi carinski organi, ob upoštevanju zaupnosti informacij in po potrebi prenosa znanja.

ČLEN 62

Pooblaščen gospodarski subjekt

Pogodbenice spodbujajo uresničevanje pooblaščenega gospodarskega subjekta, pojma, ki je v skladu z okvirom standardov WCO SAFE. Pogodbenica prizna varnostni status pooblaščenega gospodarskega subjekta in ugodnosti za olajševanje trgovine subjektom, ki izpolnjujejo njene carinske varnostne standarde po njeni nacionalni zakonodaji.

ČLEN 63

Tranzit

1. Pogodbenice zagotovijo prost tranzit izdelkov čez svoje ozemlje po najprimernejši poti zanj.
2. Omejitve, nadzor ali zahteve morajo temeljiti na legitimnem cilju javne politike, morajo biti nediskriminatorne in sorazmerne ter se enotno uporabljati.
3. Brez poseganja v izvajanje legitimnega carinskega nadzora izdelkov v tranzitu pogodbenice tranzitnem prometu na ozemlje ali z ozemlja katere koli pogodbeniceodobrijo obravnavo, ki ni manj ugodna od obravnave tranzitnega prometa čez svoje ozemlje.

4. Pogodbenice opravljajo prevoz pod carinskim nadzorom, ki omogoča tranzit izdelkov brez plačila carin ali drugih taks, če je zagotovljeno ustrezno zavarovanje.
5. Pogodbenice spodbujajo regionalne tranzitne rešitve, ki zmanjšujejo trgovinske ovire.
6. Pogodbenice zajemajo iz mednarodnih standardov in instrumentov v zvezi s tranzitom ter jih uporabljajo.
7. Pogodbenice skrbijo za sodelovanje in usklajevanje vseh zadevnih organov in agencij na svojem ozemlju za pospeševanje tranzitnega prometa in spodbujanje čezmejnega sodelovanja.

ČLEN 64

Odnosi s poslovno skupnostjo

Pogodbenice se strinjajo, da:

- (a) zagotovijo objavo vse zakonodaje in postopkov v zvezi s carino ter carin, pristojbin in drugih taks, po možnosti z elektronskimi sredstvi in po potrebi vključno z nujnimi razlagami;

- (b) kolikor je mogoče, preteče primeren čas med objavo nove ali spremenjene zakonodaje in postopkov v zvezi s carino ter taks, pristojbin ali dajatev in začetkom njihove veljavnosti;
- (c) omogočijo poslovni skupnosti dajanje pripomb k zakonodajnim predlogom in postopkom v zvezi s carino. V ta namen vsaka pogodbenica vzpostavi posvetovalne mehanizme med svojo upravo in poslovno skupnostjo;
- (d) objavijo pomembna upravna obvestila, vključno z zahtevami agencij in vstopnimi postopki, delovnim časom in operativnimi postopki carinskih uradov v pristaniščih in na mejnih prehodih ter kontaktnimi točkami za poizvedbe;
- (e) spodbujajo sodelovanje med subjekti in ustreznimi organi v zvezi s trgovino z uporabo nearbitrarnih in javno dostopnih postopkov, in sicer za boj proti goljufiji in nezakonitim dejavnostim, okrepijo zanesljivost dobavne verige in olajšujejo trgovino ter
- (f) zagotovijo, da bodo njihove carinske ter z njimi povezane zahteve in postopki še naprej zadovoljevali potrebe trgovinske skupnosti, upoštevali najboljše prakse in še naprej čim manj omejevali trgovino.

ČLEN 65

Carinsko vrednotenje

Sporazum o izvajanju ČLENa VII GATT 1994 (v nadaljnjem besedilu: Sporazum o carinskem vrednotenju) ureja pravila za carinsko vrednotenje, ki se uporabljajo v trgovini med pogodbenicami.

ČLEN 66

Carinsko sodelovanje

1. Pogodbenice spodbujajo in olajšujejo sodelovanje med svojimi carinskimi upravami, da bi zagotovile izpolnjevanje ciljev iz tega poglavja, zlasti za poenostavitev carinskih postopkov in olajševanje zakonite trgovine, ob tem pa ohranile nadzorne sposobnosti.
2. Sodelovanje na podlagi odstavka 1 med drugim vključuje:
 - (a) izmenjave informacij o carinski zakonodaji, postopkih in tehnikah na naslednjih področjih:
 - (i) poenostavitev in posodobitev carinskih postopkov ter

- (ii) odnosi s poslovno skupnostjo;
 - (b) razvijanje skupnih pobud na skupno dogovorjenih področjih in
 - (c) spodbujanje usklajevanja med sorodnimi agencijami.
3. Sodelovanje na področju carinskega izvrševanja pravic intelektualne lastnine s strani carinskih organov se izvaja v skladu z naslovom VII (Intelektualna lastnina).

ČLEN 67

Medsebojna pomoč

Uprave pogodbenic zagotovijo vzajemno upravno pomoč v carinskih zadevah v skladu z določbami iz Priloge V (Vzajemna upravna pomoč v carinskih zadevah).

ČLEN 68

Pododbor za carino, olajševanje trgovine in pravila o poreklu

1. Pogodbenice ustanovijo Pododbor za carino, olajševanje trgovine in pravila o poreklu, ki ga sestavljajo predstavniki vsake pogodbenice. Pododbor se sestane na dan in z dnevnim redom, o katerih se pogodbenice dogovorijo vnaprej, izmenično pa mu predseduje vsaka pogodbenica za eno leto. Pododbor poroča Odboru za trgovino.
2. Pododbor med drugim:
 - (a) spremlja izvajanje in upravljanje tega poglavja in Priloge II (O opredelitvi pojma "izdelki s poreklom" in načinih upravnega sodelovanja);
 - (b) zagotovi forum za posvetovanje in razpravo o vseh zadevah v zvezi s carino, zlasti o carinskih postopkih, carinskem vrednotenju, tarifnih režimih, carinski nomenklaturi, carinskem sodelovanju in medsebojni upravni pomoči v carinskih zadevah;
 - (c) zagotovi forum za posvetovanje in razpravo o zadevah, povezanih s pravili o poreklu in upravnim sodelovanjem;

- (d) izboljšuje sodelovanje pri razvijanju, uporabi in uveljavljanju carinskih postopkov, medsebojne upravne pomoči v carinskih zadevah, pravil o poreklu in upravnega sodelovanja;
- (e) predloži Odboru za trgovino predloge za sprejetje sprememb k Prilogi II (O opredelitvi pojma "izdelki s poreklom" in načinih upravnega sodelovanja);
- (f) zagotovi forum za posvetovanje in razpravo o zahtevah po kumulaciji porekla po členih 3 in 4 Priloge II (O opredelitvi pojma "izdelki s poreklom" in načinih upravnega sodelovanja);
- (g) si prizadeva za dosego vzajemno zadovoljivih rešitev, kadar se med pogodbenicami pojavijo razlike po postopku preverjanja, opravljenem v skladu s členom 31 Priloge II (O opredelitvi pojma "izdelki s poreklom" in načinih upravnega sodelovanja);
- (h) si prizadeva za dosego vzajemno zadovoljivih rešitev, kadar se med pogodbenicami pojavijo razlike glede tarifne uvrstitve blaga. Če se zadeva ne reši med takimi posvetovanji, se preda Odboru za usklajeni sistem pri Svetovni carinski organizaciji. Take odločitve so zavezujoče za vpletene pogodbenice.

3. Pogodbenice se lahko dogovorijo za ad hoc srečanja za carinsko sodelovanje ali pravila o poreklu ter vzajemno upravno pomoč.

ČLEN 69

Tehnična pomoč pri olajševanju carine in trgovine

1. Pogodbenice priznavajo pomen tehnične pomoči na področju olajševanja carine in trgovine za izpolnitev obveznosti iz tega poglavja.
2. Pogodbenice se strinjajo, da bodo sodelovale zlasti, ne pa zgolj, pri:
 - (a) krepitevi institucionalnega sodelovanja med pogodbenicami;
 - (b) zagotavljanju strokovnega znanja in večanju zmogljivosti glede zakonodajnih in tehničnih vprašanj za razvijanje in izvrševanje carinske zakonodaje;
 - (c) uporabi sodobnih carinskih tehnik, vključno z obvladovanjem tveganja, zavezujočimi vnaprejšnjimi odločitvami, poenostavljenimi postopki za vnos in sprostitev blaga, nadzorom po sprostitvi in metodami revizije v družbah ter statusom pooblaščenega gospodarskega subjekta;

- (d) uvedbi postopkov in praks, ki čim bolj odražajo mednarodne instrumente in standarde, ki se uporabljajo na področju carine in trgovine, vključno s pravili STO ter instrumenti in standardi Svetovne carinske organizacije, med drugim revidirano Kjotsko konvencijo in WCO SAFE, ter
- (e) poenostavitvi, harmonizaciji in avtomatizaciji carinskih postopkov.

ČLEN 70

Izvajanje

Določbe člena 59(2)(f) in člena 60 se za Peru uporabljajo dve leti po začetku veljavnosti tega sporazuma.

POGLAVJE 4

TEHNIČNE OVIRE V TRGOVINI

ČLEN 71

Cilji

Cilji tega poglavja so:

- (a) olajševati in povečati blagovno menjavo ter doseči dejanski dostop do trgov pogodbenic z boljšim izvajanjem Sporazuma STO o tehničnih ovirah v trgovini (v nadaljnjem besedilu: Sporazum o tehničnih ovirah v trgovini);
- (b) preprečevati nastanek in spodbujati odpravo nepotrebnih tehničnih ovir v trgovini ter
- (c) izboljšati sodelovanje med pogodbenicami v zadevah, ki jih zajema to poglavje.

ČLEN 72

Opredelitev pojmov

1. V tem poglavju se uporablja opredelitev pojmov iz Priloge 1 k Sporazumu o tehničnih ovirah v trgovini.
2. Uporabljajo pa se tudi naslednje opredelitve:
 - "netrajno etiketiranje" pomeni, da se izdelek opremi z informacijami z uporabo nalepk, obesnih oznak ali drugih vrst odstranljivih etiket oziroma s priložitvijo informacij v embalažo izdelka;
 - "trajno etiketiranje" pomeni, da se izdelek opremi z informacijami, ki se pritrdijo na izdelek s tiskanjem, prišivanjem, graviranjem ali podobnimi postopki.

ČLEN 73

Razmerje do Sporazuma o tehničnih ovirah v trgovini

Pogodbenice ponovno potrdijo svoje pravice in obveznosti iz Sporazuma o tehničnih ovirah v trgovini, ki je smiselno vključen v ta sporazum in je njegov sestavni del.

ČLEN 74

Področje uporabe

1. Določbe tega poglavja se uporabljajo za pripravo, sprejetje in uporabo tehničnih predpisov, standardov in postopkov za ugotavljanje skladnosti, vključno s kakršnimi koli njihovimi spremembami ali dodatki, ki lahko vplivajo na trgovino med pogodbenicami.
2. To poglavje se ne uporablja za:
 - (a) nakup specifikacij, ki jih pripravijo vladni organi za potrebe lastne proizvodnje ali porabe, in
 - (b) sanitarne in fitosanitarne ukrepe.

ČLEN 75

Sodelovanje in olajševanje trgovine

1. Pogodbenice se strinjajo, da je sodelovanje med organi in telesi iz javnega in zasebnega sektorja, ki so udeleženi pri tehničnih predpisih, standardizaciji, ugotavljanju skladnosti, akreditiranju, meroslovju ter mejnih pregledih in nadzoru trga, pomembno za olajševanje trgovine med pogodbenicami. V ta namen se pogodbenice zavežejo, da bodo:

- (a) poglobljanju vzajemnega sodelovanja za olajševanja dostopa do svojih trgov ter poglobljanju znanja in razumevanja zadevnih sistemov pogodbenic;
- (b) opredeljevanju, razvijanju in spodbujanju pobud, ki olajšujejo trgovino ob upoštevanju njihovih zadevnih izkušenj. Med drugim lahko te pobude vključujejo:
 - (i) izmenjavo informacij, izkušenj in podatkov, znanstveno in tehnološko sodelovanje ter uporabo dobrih regulativnih praks;
 - (ii) poenostavljanje certifikacijskih postopkov in upravnih zahtev, določenih s standardom ali tehničnem predpisom, ter odpravo navedenih zahtev za registriranje ali predhodno dovoljenje, ki so nepotrebne zaradi določb Sporazuma o tehničnih ovirah v trgovini;

- (iii) prizadevanje za možnost zblíževanja, usklajevanja ali določitev enakovrednosti tehničnih predpisov in postopkov za ugotavljanje skladnosti. Enakovrednost ne nalaga vnaprej nobene obveznosti za pogodbenice, razen če so se izrecno dogovorile drugače;
- (iv) preučitev možnosti pri regulativnem pregledu v prihodnosti, da se akreditiranje ali imenovanje uporablja kot sredstvo za priznavanje organov za ugotavljanje skladnosti, ki imajo sedež na ozemlju druge pogodbenice, ter
- (v) spodbujanje in olajševanje sodelovanja in izmenjave informacij med ustreznimi javnimi ali zasebnimi organi pogodbenic.

2. Ko pogodbenica v vstopnem pristanišču zadrži blago s poreklom z ozemlja druge pogodbenice zaradi zaznane neskladnosti s tehničnim predpisom, mora pogodbenica, ki zadržuje blago, takoj obvestiti uvoznika o razlogih za zadržanje.

3. Pogodbenica na zahtevo druge pogodbenice ustrezno preuči njen predlog za sodelovanje po tem poglavju.

ČLEN 76

Tehnični predpisi

1. Pogodbenice uporabljajo mednarodne standarde kot podlago za pripravo svojih tehničnih predpisov, razen če navedeni mednarodni standardi niso učinkoviti ali ustrezni za doseg legitimnih zastavljenih ciljev. Pogodbenica na zahtevo druge pogodbenice obrazloži, zakaj ni uporabila mednarodnih standardov kot podlage za pripravo svojih tehničnih predpisov.
2. Zaradi čim manjšega podvajanja stroškov pogodbenica na zahtevo druge pogodbenice, ki je zainteresirana za razvoj podobnih tehničnih predpisov, v mejah mogočega sporoči pogodbenici, ki je vložila zahtevo, kakršne koli informacije, tehnične študije ali ocene tveganje ali druge razpoložljive dokumente razen zaupnih informacij, na katere se je opirala pri razvoju takih tehničnih predpisov.

ČLEN 77

Standardi

1. Vsaka pogodbenica se zaveže, da bo:
 - (a) vzdrževala učinkovito komunikacijo med svojimi regulativnimi organi in standardizacijskimi institucijami;
 - (b) uporabila Sklep Odbora o načelih za razvoj mednarodnih standardov, smernic in priporočil v zvezi s členoma 2 in 5 Sporazuma ter Prilogo 3 k Sporazumu, ki ga je 13. novembra 2000 sprejel Odbor STO za tehnične ovire v trgovini, pri določanju, ali obstaja mednarodni standard, smernica ali priporočilo v smislu členov 2 in 5 Sporazuma o tehničnih ovirah v trgovini ter Priloge 3 k Sporazumu o tehničnih ovirah v trgovini;
 - (c) spodbujala svoje standardizacijske organe k sodelovanju z ustreznimi standardizacijskimi organi druge pogodbenice pri mednarodnih standardizacijskih dejavnostih. Tako sodelovanje se lahko naveže v mednarodnih standardizacijskih organih ali na regionalni ravni na vabilo zadevnega standardizacijskega organa ali z memorandumi o soglasju, katerih cilj je med drugim razvoj skupnih standardov;
 - (d) izmenjevala informacije o uporabi standardov pri pogodbenicah v zvezi s tehničnimi predpisi in po možnosti zagotovila, da standardi niso obvezni;

- (e) izmenjava la informacije o postopkih standardizacije vsake pogodbenice in obsegu uporabe mednarodnih, regionalnih ali podregionalnih standardov kot podlage za nacionalne standarde ter
 - (f) izmenjava la splošne informacije o sporazumih o sodelovanju, sklenjenih s tretjimi državami za vprašanja standardizacije.
2. Vsaka pogodbenica priporoča, da nevladni standardizacijski organi, ki imajo sedež na njenem ozemlju, upoštevajo določbe tega člena.

ČLEN 78

Ugotavljanje skladnosti in akreditiranje

1. Pogodbenice priznavajo, da obstaja vrsta mehanizmov, ki na ozemlju pogodbenic olajšujejo sprejemanje rezultatov ugotavljanja skladnosti, opravljenega na ozemlju druge pogodbenice.

Pogodbenice se lahko dogovorijo za:

- (a) sprejemanje dobaviteljeve izjave o skladnosti;
- (b) sprejemanje rezultatov postopkov za ugotavljanje skladnosti, ki jih opravijo organi s sedežem na ozemlju druge pogodbenice;

- (c) možnost, da organ za ugotavljanje skladnosti s sedežem na ozemlju pogodbenice sklene prostovoljne sporazume o priznavanju z organom za ugotavljanje skladnosti s sedežem na ozemlju druge pogodbenice zaradi sprejemanja rezultatov njegovih postopkov za ugotavljanje skladnosti;
- (d) določitev organov za ugotavljanje skladnosti s sedežem na ozemlju druge pogodbenice ter
- (e) sprejetje postopkov akreditiranja za priznanje organov za ugotavljanje skladnosti s sedežem na ozemlju druge pogodbenice.

2. V ta namen se pogodbenice zavežejo, da bodo:

- (a) zagotovile, da nevladni organi, ki se uporabljajo pri ugotavljanju skladnosti, lahko konkurirajo;
- (b) pospeševale sprejemanje rezultatov postopkov za ugotavljanje skladnosti, ki jih izdajo organi, priznani na podlagi večstranskega sporazuma o akreditiranju ali sporazuma med nekaterimi organi za ugotavljanje skladnosti posameznih pogodbenic;
- (c) preučile možnost, da začnejo pogajanja za sporazume, ki na svojem ozemlju olajšujejo sprejetje rezultatov postopkov za ugotavljanje skladnosti, ki jih opravijo organi s sedežem na ozemlju druge pogodbenice, če je to v interesu pogodbenic in gospodarsko upravičeno; in

- (d) spodbujale svoje organe za ugotavljanje skladnosti, da sodelujejo pri sporazumih z organi za ugotavljanje skladnosti druge pogodbenice zaradi sprejemanja rezultatov ugotavljanja skladnosti.

ČLEN 79

Preglednost in postopki obveščanja

1. Vsaka pogodbenica v skladu s sporazumom o tehničnih ovirah v trgovini po elektronski poti pošlje kontaktnim točkam, ustanovljenim s členom 10 Sporazuma o tehničnih ovirah v trgovini, neposredno ali preko Sekretariata STO svoje predlagane tehnične predpise in postopke za ugotavljanje skladnosti ali tiste, ki so bili sprejeti zaradi nujnih ukrepov ob težavah ali tveganju težav v zvezi z varnostjo, zdravjem, varstvom okolja ali državno varnostjo. Pri elektronskem pošiljanju tehničnih predpisov in postopkov za ugotavljanje skladnosti se priloži elektronska povezava na celotno besedilo ali kopija celotnega besedila, ki je razlog za obvestilo.
2. Vsaka pogodbenica tudi objavi ali elektronsko pošlje navedene osnutke ali predloge za tehnične predpise in postopke za ugotavljanje skladnosti ali tiste, ki so bili sprejeti zaradi nujnih ukrepov ob težavah ali tveganju težav v zvezi z varnostjo, zdravjem, varstvom okolja ali državno varnostjo in ki so v skladu s tehnično vsebino ustreznih mednarodnih standardov.

3. V skladu z odstavkoma 1 in 2 vsaka pogodbenica prizna obdobje najmanj 60 dni in po možnosti 90 od datuma elektronskega pošiljanja predlaganih tehničnih predpisov in postopkov za ugotavljanje skladnosti, da lahko druge pogodbenice ali druge zainteresirane osebe predložijo pisne pripombe. Pogodbenica v pozitivnem duhu obravnava razumne zahteve po podaljšanju obdobja za pripombe.
4. Pogodbenica ustrezno obravnava pripombe, ki jih prejme od druge pogodbenice pri predložitvi predlaganih tehničnih predpisov v javno posvetovanje, na zahtevo druge pogodbenice pa pisno odgovori na njene pripombe.
5. Vsaka pogodbenica objavi ali da na voljo javnosti v tiskani ali elektronski obliki svoje odgovore na prejete pomembne pripombe najpozneje do datuma objave končnega tehničnega predpisa ali postopka za ugotavljanje skladnosti.
6. Vsaka pogodbenica na zahtevo druge pogodbenice sporoči informacije o tehničnem predpisu ali postopku za ugotavljanje skladnosti, ki ga je pogodbenica sprejela ali za katerega predlaga sprejetje.
7. Čas med objavo in začetkom veljavnosti tehničnih predpisov in postopkov za ugotavljanje skladnosti ni krajši od šestih mesecev, razen če v navedenem obdobju ni mogoče doseči legitimnih ciljev. Pogodbenica v pozitivnem duhu obravnava razumne zahteve po podaljšanju tega obdobja.

8. Pogodbenice zagotovijo, da so vsi tehnični predpisi in postopki za ugotavljanje skladnosti, ki so bili sprejeti in so veljavni, na voljo na brezplačnem uradnem spletišču, ki je tak, da ga je mogoče zlahka najti in dostopati do njega. Po potrebi je treba zagotoviti tudi za navodila za uporabo tehničnih predpisov, kadar obstajajo.

ČLEN 80

Mejni pregledi in nadzor trga

Pogodbenice se zavezujejo, da bodo:

- (a) izmenjavale informacije in izkušnje o svojih dejavnostih pri mejnih pregledih in nadzoru trga, razen v primerih, ko je dokumentacija zaupna; in
- (b) zagotovile, da mejne preglede in nadzor trga izvajajo pristojni organi, za kar lahko uporabljajo akreditirana, določena ali pooblaščenata telesa, pri čemer se izogibajo navzkrižju interesov med navedenimi telesi in gospodarskimi subjekti, pri katerih se izvajajo pregledi ali nadzor.

ČLEN 81

Označevanje in etiketiranje

1. Ko pogodbenica zahteva obvezno označevanje ali etiketiranje izdelkov:
 - (a) se trajno označevanje ali etiketiranje zahteva samo, kadar so informacije pomembne za potrošnike ali uporabnike izdelka ali za navajanje skladnosti izdelka z obveznimi tehničnimi zahtevami;
 - (b) se lahko zahtevajo dodatne informacije na pakiranju ali embalaži izdelka z netrajnimi etiketami, kadar so potrebne za to, da pristojni organi opravijo za nadzor trga;
 - (c) za informacije iz pododstavka (b) zadevna pogodbenica pri pregledu veljavnih pravil preuči možnost za zahtevo, da se informacije zagotovijo z drugimi sredstvi;
 - (d) razen če ni potrebno zaradi tveganja pri izdelkih za zdravje ali življenje ljudi, živali ali rastlin, okolje ali državno varnost, zadevna pogodbenica ne zahteva odobritve, registracije ali certificiranja etiket ali označevanja kot predpogoja za prodajo na zadevnih trgih pogodbenic. Ta pododstavek ne posega v ukrepe, ki jih pogodbenica sprejme v skladu s svojimi domačimi pravili za preverjanje skladnosti etiket z obveznimi zahtevami, in ukrepe, ki so bili sprejeti za nadzor praks, ki lahko zavajajo potrošnike;

- (e) ko pogodbenica zahteva, da gospodarski subjekt uporablja identifikacijsko številko, se ta takoj izda;
 - (f) če navedbe niso zavajajoče, protislovne ali dvoumne glede informacij, ki jih zahteva namembna država blaga, zadevna pogodbenica dovoli:
 - (i) informacije v drugih jezikih poleg informacij v jeziku, ki ga zahteva namembna država blaga;
 - (ii) mednarodne nomenklature, pikto grame, simbole ali grafične prikaze in
 - (iii) dodatne informacije ob tistih, ki jih zahteva namembna država blaga;
 - (g) ko legitimni cilji iz Sporazuma o tehničnih ovirah v trgovini niso ogroženi, si zadevna pogodbenica prizadeva sprejeti netrajne ali odstranljive etikete oziroma informacije, ki so navedene v priročniku izdelka ali na njegovem pakiranju ali embalaži, namesto da bile natisnjene na izdelku ali nanj fizično pritrjene.
2. Ko pogodbenica zahteva označevanje ali etiketiranje tekstila, oblačil ali obutve:
- (a) lahko zahteva, da se trajno označijo ali etiketirajo le naslednje informacije:
 - (i) pri tekstilu in oblačilih: sestava vlaken, država porekla, varnostna navodila za posebne uporabe in navodila za vzdrževanje, ter

- (ii) pri obutvi: prevladujoči material glavnih delov, varnostna navodila za posebne uporabe in država porekla;
 - (b) ne določi:
 - (i) zahtev za fizične lastnosti ali oblikovanje etikete brez poseganja v kakršne koli ukrepe, ki jih zadevna pogodbenica sprejme za varstvo potrošnikov pred zavajajočim oglaševanjem;
 - (ii) obveznosti po trajnem etiketiranju oblačil, ki je zaradi njihove velikosti oteženo ali zmanjšuje njihovo vrednost; in
 - (iii) obveznosti po etiketiranju obeh delov blaga, ki se prodaja v parih, kadar sta iz istega materiala in enako oblikovana.
3. Pogodbenice uporabljajo ta člen najpozneje eno leto po začetku veljavnosti tega sporazuma.

ČLEN 82

Tehnična pomoč v zvezi s trgovino in krepitev zmogljivosti

Pogodbenice priznavajo pomen tehnične pomoči v zvezi s trgovino in krepitev zmogljivosti pri olajševanju izvajanja določb tega poglavja, ki se morajo med drugim osredotočiti na:

- (a) krepitev zmogljivosti nacionalnih institucij, njihove tehnične infrastrukture in opreme ter usposabljanje človeških virov;
- (b) spodbujanje in olajševanje sodelovanja v mednarodnih organih, pomembnih za to poglavje; ter
- (c) poglobljanje povezav med organi pogodbenic za standardizacijo, tehnične predpise, ugotavljanje skladnosti, akreditiranje, meroslovje, mejne preglede in nadzor trga.

ČLEN 83

Pododbor za tehnične ovire v trgovini

1. Pogodbenice ustanovijo Pododbor za tehnične ovire v trgovini, ki ga sestavljajo predstavniki vsake pogodbenice.

2. Pododbor:

- (a) nadalje spremlja in ocenjuje izvajanje in upravljanje tega poglavja ter skladnost z njim;
- (b) ustrezno obravnava kakršno koli vprašanje, ki ga pogodbenica sproži glede tega poglavja in Sporazuma o tehničnih ovirah v trgovini;
- (c) prispeva k določitvi prednostnih nalog pri vprašanjih sodelovanja in programov tehnične pomoči na področju standardov, tehničnih predpisov, postopkov za ugotavljanje skladnosti, akreditiranja, meroslovja, mejnih pregledov in nadzora trga ter preučuje napredek ali dosežke;
- (d) izmenjuje informacije o opravljenem delu v nevladnih, regionalnih in večstranskih forumih v zvezi s standardi, tehničnimi predpisi in postopki za ugotavljanje skladnosti;
- (e) se na zahtevo pogodbenice posvetuje glede kakršnega koli vprašanja, ki se pojavi na podlagi tega poglavja in Sporazuma o tehničnih ovirah v trgovini;
- (f) ustanovi delovne skupine, ko so potrebne za doseg ciljev iz tega poglavja, da obravnavajo posebna vprašanja v zvezi s tem poglavjem in Sporazumom o tehničnih ovirah v trgovini, pri čemer jasno določi področje uporabe in pristojnosti navedenih delovnih skupin;

- (g) po potrebi olajšuje dialog in sodelovanje med regulatorji v skladu s tem poglavjem;
- (h) v skladu s členom 75(1)(b) tega poglavja sestavi delovni program za vprašanja vzajemnega interesa za pogodbenice, ki ga je treba v rednih presledkih pregledovati;
- (i) preučuje vsa vprašanja v zvezi s tem poglavjem, ki lahko pripomorejo k boljšemu dostopu do trgov pogodbenic;
- (j) pregleduje to poglavje zaradi kakršnega koli razvoja dogodkov po Sporazumu o tehničnih ovirah v trgovini ter sklepov in priporočil Odbora STO za tehnične ovire v trgovini in predlaga morebitne spremembe tega poglavja;
- (k) obvešča Odbor za trgovino o izvajanju tega poglavja, če se šteje, da je primerno; in
- (l) sprejme kakršen koli drugi ukrep, za katerega pogodbenice menijo, da bi jim pomagal pri izvajanju tega poglavja in Sporazuma o tehničnih ovirah v trgovini ter pri olajševanju trgovine.

3. Zaradi lažjega izvajanja tega poglavja je predstavnik vsake pogodbenice v Pododboru odgovoren za usklajevanje z institucijami centralne vlade, lokalnimi javnimi institucijami, nevladnimi institucijami in ustreznimi osebami na ozemlju zadevne pogodbenice ter jih na zahtevo druge pogodbenice povabi, da se udeležijo srečanj Pododbora. Predstavnik pogodbenic obvešča o kakršni koli zadevi v zvezi s tem poglavjem.

4. Razen če se pogodbenice dogovorijo drugače, se posvetovanja v skladu s pododstavkom 2(e) štejejo za posvetovanja iz člena 301, če izpolnjujejo pogoje iz odstavka 9 navedenega člena.

5. Pododbor se lahko sestane na srečanjih, na katerih sodelujeta pogodbenica EU in ena andska država podpisnica ter ki se nanašajo izključno na dvostranski odnos med pogodbenico EU in zadevno andsko državo podpisnico. Če druga andska država podpisnica izrazi interes v zadevi, o kateri se bo razpravljalo na takem srečanju, lahko na srečanju sodeluje po predhodnem dogovoru s pogodbenico EU in zadevno andsko državo podpisnico.

6. Pododbor se sestane vsaj enkrat letno, razen če se pogodbenice dogovorijo drugače. Srečanja lahko potekajo z osebno navzočnostjo ali drugimi sredstvi, o katerih se dogovorijo pogodbenice.

ČLEN 84

Izmenjava informacij

1. Kakršne koli informacije ali razlage, ki se sporočijo na zahtevo pogodbenice v skladu z določbami tega poglavja, se zagotovijo v natisnjeni ali elektronski obliki v 60 dneh, ki se lahko podaljšajo po predhodnem upravičenju države poročevalke.

2. Za poizvedbe, na katere morajo biti informacijske točke pripravljene odgovoriti, ter za ravnanje s takimi zahtevami in njihovo obdelavo v skladu s členom 10 Sporazuma o tehničnih ovirah v trgovini ali tem poglavjem pogodbenice uporabljajo priporočila, ki jih je 4. oktobra 1995 sprejel Odbor STO za tehnične ovire v trgovini.

POGLAVJE 5

SANITARNI IN FITOSANITARNI UKREPI

ČLEN 85

Cilji

Cilji tega poglavja so:

- (a) zavarovati življenje ali zdravje ljudi, živali ali rastlin na ozemlju pogodbenic, pri tem pa olajševati trgovino med pogodbenicami na področju sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov (v nadaljnjem besedilu: sanitarni in fitosanitarni ukrepi);

- (b) sodelovati za nadaljnje izvajanje Sporazuma STO o uporabi sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov (v nadaljnjem besedilu: Sporazum o sanitarnih in fitosanitarnih ukrepih);
- (c) zagotoviti, da sanitarni in fitosanitarni ukrepi niso neupravičena ovira v trgovini med pogodbenicami;
- (d) razvijati mehanizme in postopke za učinkovito reševanje težav, ki se pojavijo med pogodbenicami zaradi razvijanja ali izvajanja sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov;
- (e) okrepiti komuniciranje in sodelovanje med pristojnimi organi pogodbenic za sanitarne in fitosanitarne zadeve;
- (f) olajševati izvajanje posebne in pristranske obravnave ob upoštevanju nesorazmerij med pogodbenicami.

ČLEN 86

Pravice in obveznosti

Pogodbenice ponovno potrjujejo svoje pravice in obveznosti iz Sporazuma o sanitarnih in fitosanitarnih ukrepih. Za pogodbenice veljajo tudi določbe tega poglavja.

ČLEN 87

Področje uporabe

1. To poglavje se uporablja za vse sanitarne in fitosanitarne ukrepe, ki lahko neposredno ali posredno vplivajo na trgovino med pogodbenicami.
2. To poglavje se ne uporablja za standarde, tehnične predpise in postopke za ugotavljanje skladnosti, kot so opredeljeni v Sporazumu o tehničnih ovirah v trgovini, razen ko veljajo za sanitarne in fitosanitarne ukrepe.
3. Poleg tega se to poglavje uporablja za sodelovanje med pogodbenicami na področju dobrega počutja živali.

ČLEN 88

Opredelitev pojmov

1. V tem poglavju se uporablja opredelitev pojmov iz Priloge A k Sporazumu o sanitarnih in fitosanitarnih ukrepih.
2. Pogodbenice se lahko dogovorijo o drugih opredelitvah za uporabo tega poglavja ob upoštevanju pojmovnikov in opredelitev ustreznih mednarodnih organizacij.

ČLEN 89

Pristojni organi

V tem poglavju so pristojni organi vsake pogodbenice tisti, ki so navedeni v Dodatku 1 k Prilogi VI (Sanitarni in fitosanitarni ukrepi). Pogodbenice se medsebojno obvestijo o kakršni koli spremembi teh pristojnih organov.

ČLEN 90

Splošna načela

1. Sanitarni in fitosanitarni ukrepi se ne uporabljajo kot neupravičena ovira v trgovini med pogodbenicami.
2. Postopki, uvedeni na področju uporabe tega poglavja, se uporabljajo:
 - (a) pregledno,
 - (b) brez nepotrebnega odlašanja ter
 - (c) pod pogoji in z zahtevami, vključno s stroški, ki ne smejo biti višji od dejanskih stroškov storitve in so pravični v primerjav s kakršnimi koli pristojbinami, ki se zaračunavajo za podobne domače izdelke pogodbenic.

3. Pogodbenice ne uporabljajo niti postopkov iz odstavka 2 niti zahtev po dodatnih informacijah za zavlačevanje dostopa uvoženih izdelkov do svojih trgov brez znanstvene ali tehnične utemeljitve.

ČLEN 91

Uvozne zahteve

1. Splošne uvozne zahteve pogodbenice se uporabljajo za izdelke druge pogodbenice.
2. Vsaka pogodbenica zagotovi, da izdelki, izvoženi v drugo pogodbenico, izpolnjujejo sanitarne in fitosanitarne zahteve pogodbenice uvoznice.
3. Pogodbenica uvoznica zagotovi, da se njeni uvozni pogoji uporabljajo sorazmerno in nediskriminatorno.
4. Pri kakršni koli spremembi uvoznih zahtev pogodbenice je treba upoštevati uvedbo prehodnega obdobja v skladu z naravo sprememb, da se prepreči prekinitev trgovinskega toka izdelkov in se pogodbenici izvoznici omogoči, da prilagodi svoje postopke zadevnim spremembam.

5. Ko pogodbenica uvoznica vključi oceno tveganja v svoje uvozne zahteve, mora navedeno oceno takoj začeti in obvestiti pogodbenico izvoznico o potrebnem času za tako oceno.
6. Ko pogodbenica uvoznica sklene, da izdelki pogodbenice izvoznice izpolnjujejo njene sanitarne in fitosanitarne uvozne zahteve, zadevna pogodbenica dovoli uvoz takih izdelkov v 90 delovnih dneh¹² po datumu, ko je to sklenila.
7. Inšpekcijske pristojbine lahko krijejo zgolj stroške, ki jih ima pristojni organ pri izvajanju pregledov ob uvozu. Inšpekcijske pristojbine so pravične v primerjavi s pristojbinami, zaračunanimi za inšpekcijski pregled podobnih domačih izdelkov.
8. Pogodbenica uvoznica čim prej obvesti pogodbenico izvoznico o kakršni koli spremembi glede pristojbin, vključno z razlogi zanje.

ČLEN 92

Uvozni postopki

1. Za uvoz izdelkov živalskega izvora pogodbenica izvoznica sporoči pogodbenici uvoznici seznam s svojimi obrati, ki izpolnjujejo zahteve pogodbenice uvoznice.

¹² V tem poglavju "delovni dnevi" pomenijo delovne dni pogodbenice, za katero velja rok.

2. Pogodbenica uvoznica na zahtevo pogodbenice izvoznice ob priložitvi ustreznih jamstev odobri obrate iz odstavka 3 Dodatka 2 k Prilogi VI (Sanitarni in fitosanitarni ukrepi), ki imajo sedež na ozemlju pogodbenice izvoznice, brez predhodnega inšpekcijskega pregleda posameznih obratov. Taka odobritev izpolnjuje pogoje in določbe iz Dodatka 2 k Prilogi VI (Sanitarni in fitosanitarni ukrepi) ter se omejuje na tiste kategorije izdelkov, za katere je uvoz dovoljen.
3. Razen če niso potrebne dodatne informacije, pogodbenica uvoznica po svojih pravnih postopkih, ki se za to uporabljajo, sprejme potrebne zakonodajne ali upravne ukrepe za uvoz izdelkov iz obratov iz odstavka 2 v 40 delovnih dneh po datumu prejema zahteve iz odstavka 2.
4. Pododbor za sanitarne in fitosanitarne ukrepe (v nadaljnjem besedilu: Pododbor za sanitarne in fitosanitarne ukrepe) lahko spremeni zahteve in določbe za odobritev obratov pogodbenic za izdelke živalskega izvora. Ustrezne spremembe Dodatka 2 k Prilogi VI (Sanitarni in fitosanitarni ukrepi) sprejme Odbor za trgovino.
5. Pogodbenica uvoznica redno predloži zapise o zavrženih pošiljkah, vključno s podatki o neskladnosti, na kateri temeljijo zavrnitve.

ČLEN 93

Preverjanja

1. Vsaka pogodbenica ima na področju uporabe tega poglavja zaradi ohranjanja zaupanja v učinkovito izvajanje njegovih določb pravico:
 - (a) opravljati po smernicah iz Dodatka 3 k Prilogi VI (Sanitarni in fitosanitarni ukrepi) preverjanja celote ali dela nadzornega sistema organov druge pogodbenice; izdatke za tako preverjanje krije pogodbenica, ki opravi preverjanje, in
 - (b) prejemati informacije drugih pogodbenic o njihovih nadzornih sistemih in izidu nadzora z njimi.
2. Pogodbenica, ki opravlja preverjanje po tem členu na ozemlju druge pogodbenice, sporoči zadevni pogodbenici izid in ugotovitve takega preverjanja.
3. Ko pogodbenica uvoznica sklene opraviti obisk preverjanja v pogodbenici izvoznici, se o takem obisku obvesti pogodbenica izvoznica najmanj 60 delovnih dni, preden se opravi tako preverjanje, razen če gre za nujne primere ali se pogodbenice dogovorijo drugače. Za kakršno koli spremembo takega obiska se dogovorijo zadevne pogodbenice.

ČLEN 94

Ukrepi v zvezi z zdravjem živali in rastlin

1. Pogodbenice priznavajo pojem območij brez škodljivcev in bolezni ter območij, na katerih škodljivci in bolezni niso močno razširjeni, v skladu s Sporazumom o sanitarnih in fitosanitarnih ukrepih ter standardi, smernicami ali priporočili Svetovne organizacije za zdravje živali (v nadaljnjem besedilu: OIE) in Konvencije o mednarodnem varstvu rastlin (v nadaljnjem besedilu: IPPC).
2. V skladu z odstavkom 1 Pododbor za sanitarne in fitosanitarne ukrepe določi ustrezni postopek za priznanje območij brez škodljivcev in bolezni ter območij, na katerih škodljivci in bolezni niso močno razširjeni, ob upoštevanju kakršnih koli ustreznih mednarodnih standardov, smernic ali priporočil. Tak postopek bo vključeval razmere ob izbruhih in ponovnih napadih škodljivcev.
3. Pogodbenice pri opredelitvi območij iz odstavkov 1 in 2 upoštevajo dejavnike, kot so geografski položaj, ekosistemi, epidemiološki nadzor ter učinkovitost sanitarnega ali fitosanitarnega nadzora na navedenem območju.
4. Pogodbenice tesno sodelujejo pri opredeljevanju območij brez škodljivcev in bolezni ter območij, na katerih škodljivci in bolezni niso močno razširjeni, da okrepijo zaupanje v postopke, ki jih uporablja vsaka pogodbenica za opredeljevanje območij brez škodljivcev in bolezni ter območij, na katerih škodljivci in bolezni niso močno razširjeni.

5. Pri opredeljevanju območij brez škodljivcev in bolezni ter območij, na katerih škodljivci in bolezni niso močno razširjeni, ali prvič ali po izbruhu bolezni živali ali ponovnem vnosu rastlinskega škodljivca, se pogodbenica uvoznica pri svojem opredeljevanju zdravstvenega stanja živali in rastlin pogodbenice izvoznice ali njenih delov načeloma naslanja na podatke, ki jih sporoči pogodbenica izvoznica v skladu s Sporazumom o sanitarnih in fitosanitarnih ukrepih ter standardi OIE in IPPC, ter upošteva opredelitev pogodbenice izvoznice.
6. Če pogodbenica uvoznica ne prizna območij, ki jih pogodbenica izvoznica opredeli kot območja brez škodljivcev in bolezni ali območja, na katerih škodljivci in bolezni niso močno razširjeni, pogodbenica uvoznica na zahtevo pogodbenice izvoznice sporoči informacije, na podlagi katerih je sprejela tako odločitve, in/ali se čim prej posvetuje o obravnavi druge morebitne sporazumne rešitve.
7. Pogodbenica izvoznica zagotovi potrebne dokaze, da pogodbenici uvoznici objektivno pokaže, da taka območja so in bodo verjetno tudi ostala območja brez škodljivcev ali bolezni ali območja, na katerih škodljivci ali bolezni niso močno razširjeni, kot je primerno. V ta namen se zadevni pogodbenici uvoznici na zahtevo omogoči ustrezen dostop do pogodbenice uvoznice zaradi inšpekcijskega pregleda, testiranja in drugih zadevnih postopkov.
8. Pogodbenice priznavajo načelo OIE o kompartmentalizaciji in načelo IPPC o proizvodnih lokacijah brez škodljivcev. Pododbor za sanitarne in fitosanitarne ukrepe bo ocenil kakršna koli prihodnja priporočila OIE ali IPPC na tem področju in bo sam ustrezno dal priporočila.

ČLEN 95

Enakovrednost

Pododbor za sanitarne in fitosanitarne ukrepe lahko pripravi določbe o enakovrednosti in bo ustrezno dal priporočila Odboru za trgovino. Ta pododbor določi tudi postopek za priznavanje enakovrednosti.

ČLEN 96

Preglednost in izmenjava informacij

1. Pogodbenice:

- (a) si prizadevajo za preglednost pri sanitarnih in fitosanitarnih ukrepih, ki se uporabljajo za trgovino, in zlasti sanitarnih in fitosanitarnih zahtevah, ki se uporabljajo za uvoz drugih pogodbenic;
- (b) izboljšujejo vzajemno razumevanje sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov vsake pogodbenice in njihovo izvajanje,
- (c) si izmenjujejo informacije o vprašanjih, povezanih s pripravo in uporabo sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov, ki vplivajo ali bi lahko vplivali na trgovino med pogodbenicami, vključno z napredkom pri novih razpoložljivih znanstvenih dokazih, in sicer zato, da bi zmanjšale negativne učinke na trgovino;

- (d) sporočijo zahteve, ki se uporabljajo za uvoz posebnih izdelkov, vključno s tem, ali je potrebna ocena tveganja, in sicer na zahtevo pogodbenice in v 15 delovnih dneh po datumu take zahteve;
- (e) na zahtevo pogodbenice sporočijo stanje postopka za dovoljenje uvoza posebnih izdelkov.

2. Kontaktne točke pogodbenic za izmenjavo informacij iz tega člena so navedene v Dodatku 4 k Prilogi VI (Sanitarni in fitosanitarni ukrepi). Informacije se pošiljajo po pošti, telefaksu ali elektronski pošti. Informacije po elektronski pošti so lahko opremljene z elektronskim podpisom in se pošiljajo samo med kontaktnimi točkami.

3. Šteje se, da so informacije izmenjane, ko so informacije iz tega člena na voljo STO z obvestilom po ustreznih pravilih ali na kakršnih koli uradnih, javno dostopnih in brezplačnih spletiščih zadevne pogodbenice, ki so navedeni v Dodatku 4 k Prilogi VI (Sanitarni in fitosanitarni ukrepi).

ČLEN 97

Obvestila in posvetovanje

1. Vsaka pogodbenica v dveh delovnih dneh pisno obvesti druge pogodbenice o kakršni koli resni nevarnosti za javno zdravje, zdravje živali ali rastlin, vključno s kakršnimi koli izrednimi razmerami zaradi hrane.
2. Obvestila iz odstavka 1 se pošljejo kontaktnih točkam iz Dodatka 4 k Prilogi VI (Sanitarni in fitosanitarni ukrepi). Pogodbenice se medsebojno obvestijo v skladu s členom 96 o kakršni koli spremembi pri kontaktnih točkah. Pisna obvestila iz odstavka 1 se pošiljajo po pošti, telefaksu ali elektronski pošti.
3. Kadar ima pogodbenica resne pomisleke glede nevarnosti za javno zdravje, zdravje živali ali rastlin, ki vpliva na izdelke, s katerimi med sabo trgujejo pogodbenice, lahko pogodbenica zahteva od pogodbenice izvoznice posvetovanja o stanju. Taka posvetovanja se opravijo čim prej. Pri navedenih posvetovanjih si vsaka pogodbenica prizadeva, da zagotovi vse potrebne informacije za preprečitev motnje v trgovini.
4. Posvetovanja iz odstavka 3 lahko potekajo po elektronski pošti, z video- ali avdiokonferenco ali katerim koli tehnološkim sredstvom, ki je na voljo pogodbenicam. Pogodbenica, ki zahteva posvetovanje, poskrbi za pripravo zapisnika posvetovanja.

ČLEN 98

Nujni ukrepi

1. Pogodbenica uvoznica lahko na podlagi resnega tveganja za javno zdravje, zdravje živali ali rastlin brez predhodnega obvestila sprejme začasne in prehodne ukrepe, ki so potrebni za varovanje javnega zdravja, zdravja živali ali rastlin. Taka pogodbenica uvoznica za pošiljke, ki se prevažajo med pogodbenicami, poišče najprimernejšo in najbolj sorazmerno rešitev, da se izogne nepotrebnim motnjam v trgovini.
2. Pogodbenica, ki je sprejela ukrepe iz odstavka 1, o tem čim prej obvesti druge pogodbenice in vsekakor najpozneje en delovni dan po datumu sprejetja ukrepa. Druge pogodbenice lahko zahtevajo kakršne koli informacije, povezane s sanitarnim položajem pogodbenice, ki je sprejela ukrep, in tudi informacije o samem ukrepu. Pogodbenica, ki je sprejela ukrep, odgovori takoj, ko so na voljo zahtevane informacije.
3. Na zahtevo pogodbenice in v skladu z določbami člena 97 se pogodbenice posvetujejo o nastalih razmerah v 15 delovnih dneh po datumu prejema zahtevka za posvetovanje. Ta posvetovanja se izvedejo, da se preprečijo nepotrebne motnje v trgovini. Upoštevajo se lahko možnosti olajšanja izvajanja ali nadomestitve ukrepa.

ČLEN 99

Alternativni ukrepi

1. Na zahtevo pogodbenice izvoznice in glede ukrepov, ki jih je sprejela pogodbenica uvoznica in ki vplivajo na trgovino (vključno z uvedbo posebnih omejitev za dodatke, ostanke in kontaminate), se zadevni pogodbenici posvetujeta v skladu s členom 97, da bi dosegli dogovor glede dodatnih uvoznih pogojev ali alternativnih ukrepov, ki jih mora upoštevati pogodbenica uvoznica. Taki dodatni uvozni pogoji ali alternativni ukrepi lahko po potrebi temeljijo na mednarodnih standardih ali ukrepih pogodbenice izvoznice, ki zagotavljajo enako stopnjo zaščite kot ukrepi pogodbenice uvoznice. Člen 95 se ne uporablja za te ukrepe.
2. Pogodbenica izvoznica na zahtevo pogodbenice uvoznice predloži vse ustrezne informacije, ki jih zahteva zakonodaja pogodbenice uvoznice, vključno z izsledki uradnih laboratorijev ali drugimi znanstvenimi informacijami, da jih lahko ocenijo ustrezni strokovni organi. Če se tako dogovorita, pogodbenica uvoznica sprejme zakonodajne ali upravne ukrepe, s katerimi omogoči uvoz na podlagi takega dogovora.
3. Če ustrezni znanstveni dokazi ne zadostujejo, lahko pogodbenica na podlagi ustreznih razpoložljivih informacij začasno sprejme sanitarne in fitosanitarne ukrepe. V takem primeru si pogodbenice prizadevajo za pridobitev dodatnih informacij, potrebnih za natančnejšo oceno tveganja, da se pogodbenici uvoznici v skladu s tem omogoči pregled sanitarnega in fitosanitarnega ukrepa.

ČLEN 100

Posebna in pristranska obravnava

V skladu s členom 10 Sporazuma o sanitarnih in fitosanitarnih ukrepih lahko andska država podpisnica v svojih pripombah, ki jih predloži pogodbenica EU v skladu s členom 7 Sporazuma o sanitarnih in fitosanitarnih ukrepih, zahteva posvetovanje o zadevi, ko ugotovi, da je predlagan ukrep, o katerem jo je obvestila pogodbenica EU, sporen. Zadevne pogodbenice se posvetujejo, da bi dosegle dogovor o:

- (a) alternativnih uvoznih pogojev, ki jih bo upoštevala pogodbenica uvoznica, in/ali
- (b) tehnični pomoči v skladu s členom 101 in/ali
- (c) prehodnem obdobju šestih mesecev, ki se lahko izjemoma podaljša za največ šest mesecev.

ČLEN 101

Tehnična pomoč in okrepitev trgovinskih zmogljivosti

1. V skladu z določbami naslova XIII (Tehnična pomoč in okrepitev trgovinskih zmogljivost) se pogodbenice dogovorijo za okrepitev sodelovanja in tako prispevajo k izvajanju tega poglavja ter doseganju optimalnih rezultatov in izboljšanju možnosti ter omogočanju najboljših ugodnosti za pogodbenice, kar zadeva javno zdravje, zdravje živali in rastlin ter varnost hrane. To sodelovanje se razvije v okviru pravnega in institucionalnega okvira, ki bo urejal odnose sodelovanja med pogodbenicami.

2. Da bi dosegle te cilje, se pogodbenice dogovorijo, da bodo posebno pozornost namenile pomenu potreb po sodelovanju, ki jih je izpostavil Pododbor za sanitarne in fitosanitarne ukrepe, in posredovale take informacije, kakor so navedene v naslovu XIII (Tehnična pomoč in okrepitev trgovinskih zmogljivost). Ta pododbor lahko navedene potrebe tudi pregleda.

ČLEN 102

Sodelovanje na področju dobrega počutja živali

Pododbor za sanitarne in fitosanitarne ukrepe spodbuja sodelovanje pogodbenic na področju dobrega počutja živali.

ČLEN 103

Pododbor za sanitarne in fitosanitarne ukrepe

1. Pogodbenice ustanovijo Pododbor za sanitarne in fitosanitarne ukrepe, ki bo zagotavljal in spremljal izvajanje tega poglavja ter obravnaval vsako zadevo, ki bi lahko vplivala na neizpolnjevanje njegovih določb. Pododbor za sanitarne in fitosanitarne ukrepe lahko to poglavje pregleda in v skladu s tem oblikuje priporočila.
2. Pododbor za sanitarne in fitosanitarne ukrepe sestavljajo predstavniki, ki jih imenuje vsaka pogodbenica. Ta pododbor se sestane na rednih srečanjih vsaj enkrat na leto, pri čemer se pogodbenice sporazumno dogovorijo o dnevu in kraju, izredna srečanja pa bodo potekala na zahtevo katere koli pogodbenice. Prvo redno srečanje Pododbora za sanitarne in fitosanitarne ukrepe bo potekalo v prvem letu od začetka veljavnosti tega sporazuma. Pododbor za sanitarne in fitosanitarne ukrepe na tem prvem srečanju sprejme svoje delovne postopke. Pogodbenice se o dnevnem redu dogovorijo pred srečanji. Pododbor za sanitarne in fitosanitarne ukrepe se lahko sestane tudi prek video- in avdiokonference.
3. Pododbor za sanitarne in fitosanitarne ukrepe:
 - (a) razvija in spremlja izvajanje tega poglavja;
 - (b) zagotavlja forum za razpravo o težavah, ki se pojavljajo pri uporabi sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov in tega poglavja, ter za iskanje možnih rešitev;

- (c) razpravlja o potrebi po ustanovitvi skupnih študijskih programov, zlasti v zvezi z uvedbo posebnih omejitev;
- (d) ugotavlja potrebe po sodelovanju;
- (e) izvaja posvetovanja iz člena 104 glede reševanja sporov, ki nastanejo v zvezi s tem poglavjem;
- (f) izvaja posvetovanja iz člena 100 tega poglavja glede posebne in pristranske obravnave in
- (g) vse druge naloge izvaja v sporazumnem dogovoru med pogodbenicami.

4. Pododbor za sanitarne in fitosanitarne ukrepe lahko ustanovi začasne delovne skupine, ki bodo obravnavale posebne zadeve, in določi njihove naloge ter delovne postopke.

ČLEN 104

Reševanje sporov

1. Kadar pogodbenica meni, da sanitarni in fitosanitarni ukrep druge pogodbenice ni ali morda ni v skladu z obveznostmi iz tega poglavja ali da je druga pogodbenica kršila katero koli obveznost iz tega poglavja, povezano s sanitarnim in fitosanitarnim ukrepom, lahko zahteva tehnično posvetovanje v Pododboru za sanitarne in fitosanitarne ukrepe. Pristojni organi iz Dodatka 1 k Prilogi VI (Sanitarni in fitosanitarni ukrepi) bodo ta posvetovanja olajšali.
2. Če se pogodbenice v sporu ne dogovorijo drugače in če je spor v skladu z odstavkom 1 predmet posvetovanj v Pododboru za sanitarne in fitosanitarne ukrepe, taka posvetovanja nadomestijo posvetovanja iz člena 301, če navedena posvetovanja izpolnjujejo zahteve iz odstavka 9 navedenega člena. Posvetovanja v Pododboru za sanitarne in fitosanitarne ukrepe se štejejo za zaključena po 30 dneh od datuma vložitve vloge, razen če se pogodbenice ne dogovorijo o nadaljevanju posvetovanj. Ta posvetovanja lahko potekajo prek videokonference ali katerega koli drugega tehnološkega sredstva, o katerem so se pogodbenice v postopku posvetovanja dogovorile.

POGLAVJE 6

ČLEN 105

Pretok blaga

1. Pogodbenice prepoznajo različne ravni, dosežene s procesom regionalnega povezovanja v Evropski uniji na eni strani in med andskimi državami podpisnicami v Andski skupnosti na drugi strani. Pogodbenice si bodo v zvezi s tem prizadevale za približevanje cilju oblikovanja pogojev, ki bodo prispevali k prostemu pretoku blaga iz drugih pogodbenic med njihovimi ozemlji. V zvezi s tem:

- (a) za izdelke s poreklom iz andske države podpisnice velja prosti pretok blaga na ozemlju Evropske unije pod pogoji iz Pogodbe o delovanju Evropske unije za prosti pretok blaga s poreklom iz tretjih držav;
- (b) ob upoštevanju določb Sporazuma o andskem podregionalnem povezovanju (v nadaljnjem besedilu: Kartagenski sporazum) v zvezi s pretokom blaga, bodo andske države podpisnice v skladu s tem sporazumom druga drugo obravnavale enako ugodno kot pogodbenico EU. Ta obveznost ni predmet naslova XII (Reševanje sporov);

- (c) andske države podpisnice si bodo ob upoštevanju člena 10 prizadevale za olajšanje pretoka blaga s poreklom iz Evropske unije med svojimi ozemlji ter za preprečevanje podvajanja postopkov in nadzora.

2. Dodatek k odstavku 1 :

- (a) pri carinskih zadevah bodo andske države podpisnice za blago s poreklom iz Evropske unije in ki prihaja iz druge andske države podpisnice uporabljale najbolj ugodne carinske postopke, ki se uporabljajo za blago iz drugih andskih držav podpisnic;
- (b) vprašanja v zvezi s tehničnimi ovirami v trgovini:
 - (i) andske države podpisnice bodo dovolile, da za blago s poreklom iz Evropske unije veljajo usklajeni standardi, tehnični predpisi in postopki ugotavljanja skladnosti, ki se uporabljajo v trgovini med andskimi državami podpisnicami;
 - (ii) na področjih posebnega interesa si bodo andske države podpisnice kar najbolj prizadevale za spodbujanje postopnega usklajevanja standardov, tehničnih predpisov in postopkov ugotavljanja skladnosti;

(c) pri zadevah na področju sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov bodo andske države podpisnice dovolile, da za blago s poreklom iz Evropske unije veljajo usklajeni postopki in zahteve, ki se uporabljajo v trgovini. Pododbor za sanitarne in fitosanitarne ukrepe bo preveril uporabo tega pododstavka.

3. Če vse države članice Andske skupnosti postanejo pogodbenice tega sporazuma, bodo andske države podpisnice pregledale novo stanje in pogodbenici EU predlagale ustrezne ukrepe za izboljšanje zlasti pogojev za pretok blaga s poreklom v Evropski uniji med državami članicami Andske skupnosti, da se prepreči podvajanje postopkov, carin in drugih taks, pregledov in nadzora.

4. Andske države podpisnice si bodo v skladu z odstavkom 3 kar najbolj prizadevale za spodbujanje usklajevanja zakonodaje in postopkov na področju tehničnih predpisov ter sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov in za spodbujanje usklajevanja ali vzajemnega priznavanja pregledov ter nadzora.

5. Pogodbenice v skladu z odstavkom 1 ter ob upoštevanju potreb in dejanskega stanja razvijejo mehanizme sodelovanja v zakonodajnem in institucionalnem okviru, ki ureja odnose sodelovanja med pogodbenicami.

POGLAVJE 7

IZJEME

ČLEN 106

Izjeme k naslovu Blagovna menjava

1. Ob upoštevanju zahteve, da se taki ukrepi ne uporabljajo na način, ki bi pomenil sredstvo za samovoljno ali neupravičeno diskriminacijo med pogodbenicami, če prevladajo enaki pogoji, ali prikrito omejevanje blagovne menjave med pogodbenicami, ta sporazum pogodbenic v ničemer ne preprečuje, da sprejmejo ali uveljavijo ukrepe:

- (a) potrebne za varovanje javne morale ali ohranjanje javnega reda in miru¹³;
- (b) potrebne za zaščito življenja ali zdravja ljudi, živali ali rastlin, vključno s tistimi okoljskimi ukrepi, ki so zato potrebni;
- (c) povezane z uvozom ali izvozom zlata ali srebra;

¹³ Izjema o javnem redu in miru se lahko uporabi samo, kadar obstaja resnična in dovolj resna grožnja za enega od temeljnih interesov družbe.

- (d) potrebne za zagotavljanje skladnosti z zakoni ali predpisi, ki so v skladu z določbami tega sporazuma, vključno s tistimi, ki so povezani z uveljavljanjem carine ter monopolov, ki delujejo v skladu s členom 27, varstvom pravic intelektualne lastnine in preprečevanjem goljufivega ravnanja;
- (e) povezane z izdelki zapornikov;
- (f) uvedene za zaščito narodnega bogastva umetniške, zgodovinske ali arheološke vrednosti;
- (g) povezane z ohranjanjem živih ali neživih neobnovljivih naravnih virov, če se takšni ukrepi uveljavijo v povezavi z omejevanjem nacionalne proizvodnje ali potrošnje;
- (h) sprejete za izpolnjevanje obveznosti iz katerega koli medvladnega blagovnega sporazuma, ki je v skladu z merili, predloženimi pogodbenicam in ki jim pogodbenice ne nasprotujejo ali ki so tako predložena in se jim tako ne nasprotuje¹⁴;

¹⁴ Izjema iz tega pododstavka zajema kateri koli blagovni sporazum, ki je v skladu z načeli, odobrenimi v resoluciji Evropskega ekonomsko-socialnega sveta št. 30 (IV) z dne 28. marca 1947.

- (i) ki vključujejo omejitve izvoza domačega materiala, ki je potreben za zagotavljanje bistvenih količin takega materiala za domačo predelovalno industrijo v obdobjih, ko se domača cena takšnih materialov drži pod svetovno ceno kot del vladnega stabilizacijskega načrta; če take omejitve niso namenjene povečanju izvoza ali zaščiti, ki je podeljena taki domači industriji, in ne kršijo določb tega sporazuma v zvezi z nediskriminacijo ter
- (j) bistvene za pridobitev ali distribucijo izdelkov na splošno ali v primeru lokalnega pomanjkanja; če so kakršni koli taki ukrepi v skladu z načelom, da so vse pogodbenice upravičene do pravičnega deleža mednarodne oskrbe s takimi izdelki, in če kakršni koli taki ukrepi, ki niso v skladu z drugimi določbami tega sporazuma, prenehajo veljati takoj, ko pogoji, zaradi katerih so bili uvedeni, prenehajo obstajati.

2. Pogodbenice razumejo, da pogodbenica, ki namerava sprejeti kateri koli ukrep iz pododstavkov 1(i) in 1(j), drugim pogodbenicam predloži vse zadevne informacije z namenom iskanja rešitve, ki je za pogodbenice sprejemljiva. Pogodbenice se lahko dogovorijo o kakršnih koli sredstvih, ki so potrebna za rešitev položaja pogodbenice, ki namerava sprejeti ukrep. Če v 30 dneh ne sprejmejo dogovora, lahko taka pogodbenica sprejme ukrepe iz pododstavkov 1(i) in 1(j) o izvozu zadevnega izdelka. Kadar pa je zaradi izjemnih in kritičnih okoliščin, ki zahtevajo takojšnje ukrepanje, predhodno zagotavljanje informacij ali pregleda onemogočeno, lahko pogodbenica, ki namerava sprejeti ukrepe, to tudi stori in o tem takoj obvesti druge pogodbenice.

NASLOV IV

TRGOVINA S STORITVAMI, USTANAVLJANJE IN ELEKTRONSKO POSLOVANJE

POGLAVJE 1

SPLOŠNE DOLOČBE

ČLEN 107

Cilj in področje uporabe

1. Pogodbenice ob ponovni potrditvi svojih obveznosti iz Sporazuma STO z namenom olajšanja svojega gospodarskega povezovanja, trajnostnega razvoja in trajnega vključevanja v svetovno gospodarstvo ter ob upoštevanju razlik v razvojni stopnji pogodbenic uvajajo potrebne določbe za postopno liberalizacijo ustanavljanja in trgovine s storitvami ter za sodelovanje na področju elektronskega poslovanja.
2. Nobena določba iz tega naslova se ne sme razlagati tako, da od katere koli pogodbenice zahteva privatizacijo javnih podjetij ali da ji nalaga kakršno koli obveznost v zvezi z javnimi naročili.

3. Določbe iz tega naslova se ne uporabljajo za subvencije, ki jih podeli pogodbenica¹⁵.
4. Določbe iz tega naslova se ne uporabljajo za storitve, ki se izvajajo v okviru vladnega organa.
5. Vsaka pogodbenica v skladu z določbami tega naslova ohranja pravico do izvajanja pooblastil, zakonskega urejanja in uvedbe novih predpisov, da bi izpolnila legitimne cilje javne politike.
6. Ta naslov se ne uporablja za ukrepe, ki vplivajo na fizične osebe, ki želijo dostop do trga delovne sile pogodbenice, ter za ukrepe glede državljanstva, prebivališča ali zaposlitve za nedoločen čas.
7. Ta naslov pogodbenicam v ničemer ne preprečuje uporabe ukrepov za urejanje vstopa fizičnih oseb na njihovo ozemlje ali za njihovo začasno bivanje, vključno z ukrepi, potrebnimi za zavarovanje celovitosti njihovih meja in zagotovitev urejenega prehajanja fizičnih oseb čez njihove meje, če se taki ukrepi ne uporabljajo tako, da bi izničili ali omejili ugodnosti za katero koli pogodbenico, kar zadeva posebne obveznosti iz tega naslova in njegovih prilog¹⁶.

¹⁵ Izraz "subvencije" za namene tega odstavka vključuje vladna posojila, jamstva in zavarovanja.

¹⁶ Dejstvo, da se za fizične osebe nekaterih držav zahteva vizum, za druge pa ne, ne pomeni, da se izničuje ali omejuje ugodnosti iz posebnih obveznosti.

ČLEN 108

Opredelitev pojmov

Za namene tega naslova:

- "sporazum o gospodarskem povezovanju" pomeni sporazum, ki znatno liberalizira trgovino s storitvami in ustanavljanje v skladu s pravili STO;
- "pravna oseba pogodbenice" pomeni pravno osebo, ustanovljeno v skladu z zakonodajo navedene pogodbenice, z registriranim sedežem, osrednjo upravo ali glavno poslovno enoto na ozemlju navedene pogodbenice; če ima pravna oseba na ozemlju pogodbenice samo registriran sedež ali osrednjo upravo, se ne šteje kot pravna oseba navedene pogodbenice, razen če so njene dejavnosti dejansko in stalno povezane z gospodarstvom navedene pogodbenice¹⁷;
- "ukrep" pomeni vsak ukrep pogodbenice v obliki zakona, predpisa, pravila, postopka, sklepa, upravnega ukrepa ali v kateri koli drugi obliki;

¹⁷ Ladijske družbe, ki so bile ustanovljene zunaj Evropske unije ali andskih držav podpisnic, vendar so pod nadzorom državljanov države članice Evropske unije ali andske države podpisnice, so prav tako upravičene do ugodnosti iz tega naslova, če so njihova plovila registrirana v skladu z njihovo zakonodajo v državi članici Evropske unije ali andski državi podpisnici in plujejo pod zastavo države članice Evropske unije ali andske države podpisnice.

- "ukrep, ki ga sprejme ali ohranja pogodbenica" pomeni ukrepe, ki jih sprejmejo ali ohranjajo:
 - (a) centralne, regionalne ali lokalne vlade in organi ter
 - (b) nevladne organizacije pri izvajanju pooblastil, ki jim jih dodelijo centralne, regionalne ali lokalne vlade ali organi;
- "fizična oseba pogodbenice" pomeni fizično osebo, ki ima v skladu z nacionalno zakonodajo državljanstvo države članice Evropske unije ali andske države podpisnice¹⁸;
- "storitve" zajemajo vsako storitev v katerem koli sektorju, razen storitev, opravljenih v okviru vladnega organa;
- "storitev, opravljena v okviru vladnega organa" pomeni vsako storitev, ki ni opravljena na tržni podlagi ali v konkurenci z drugimi ponudniki storitev;
- "ponudnik storitve pogodbenice" pomeni vsako fizično ali pravno osebo pogodbenice, ki želi ponujati ali ponuja storitev;
- "opravljanje storitve" vključuje pripravo, distribucijo, trženje, prodajo in izvedbo storitve.

¹⁸ V tem naslovu se fizična oseba pogodbenice, ki ima dvojno državljanstvo, in sicer države članice Evropske unije ter andske države podpisnice, šteje izključno kot državljanka pogodbenice, kateri pripisuje prevladujoče in dejansko državljanstvo. Za te namene se prevladujoče in dejansko državljanstvo pogodbenice razume kot državljanstvo pogodbenice, s katero je fizična oseba močnejše povezana, odločujoči dejavniki pa so med drugim stalno prebivališče, družinske vezi, kraj obdavčitve ali kraj uveljavljanja volilne pravice.

ČLEN 109

Delovne skupine

Odbor za trgovino lahko, če je potrebno in upravičeno, ustanovi delovno skupino z namenom izvajanja, med drugim, naslednjih nalog:

- (a) obravnavanje regulativnih zadev v zvezi z ustanavljanjem, trgovino s storitvami in elektronskim poslovanjem;
- (b) predlaganje smernic in strategij, ki bodo andskim državam podpisnicam omogočile, da bodo varno ravnale z osebnimi podatki. Delovna skupina zato sprejme program sodelovanja, v katerem so opredeljeni prednostni vidiki za doseganje tega namena, zlasti glede zadevnega homologacijskega procesa sistemov za varstvo podatkov;
- (c) iskanje potrebnih mehanizmov za obravnavo vidikov iz člena 162;
- (d) predlaganje mehanizmov za pomoč mikropodjetjem ter malim in srednjim podjetjem pri premagovanju ovir, s katerimi se srečujejo pri elektronskem poslovanju;
- (e) izboljšava varnosti, med drugim, elektronskih transakcij in elektronske uprave;

- (f) spodbujanje sodelovanja zasebnega sektorja pri usposabljanju in sprejemanju kodeksov ravnanja, modelov pogodb, smernic in mehanizmov skladnosti na področju elektronskega poslovanja, vključno z dejavno udeležbo na forumih, organiziranih med pogodbenicami;
- (g) uvedba mehanizmov sodelovanja na področju digitalne akreditacije in certifikacije za elektronske transakcije in vzajemno priznavanje digitalnih certifikatov ter
- (h) dejavno sodelovanje na regionalnih in večstranskih forumih za spodbujanje razvoja elektronskega poslovanja.

POGLAVJE 2

USTANAVLJANJE

ČLEN 110

Opredelitev pojmov

V tem poglavju:

- "podružnica pravne osebe" pomeni poslovno enoto, ki ni pravna oseba in:
 - (a) je po pojavni obliki stalna enota, kot na primer izpostava matične družbe;

- (b) ima svojo upravo in
- (c) je materialno opremljena za poslovanje s tretjimi osebami; zato tretjim osebam, čeprav vedo, da bo po potrebi vzpostavljena pravna povezava z matično družbo, ki ima svoj sedež v tujini, ni treba poslovati neposredno s tako matično družbo, ampak lahko svoje posle opravijo v poslovni enoti, ki je izpostava matične družbe;
- "gospodarska dejavnost" ne vključuje dejavnosti, ki se opravljajo v okviru vladnega organa, tj. dejavnosti, ki se ne izvajajo na tržni podlagi ali v konkurenci z enim ali več gospodarskimi subjekti;
- "ustanavljanje" pomeni kakršno koli poslovno ali strokovno ustanavljanje¹⁹ z:
 - (a) ustanovitvijo, prevzemom ali vzdrževanjem pravne osebe²⁰ ali
 - (b) ustanovitvijo ali ohranitvijo podružnice ali predstavništva

na ozemlju pogodbenice z namenom opravljanja gospodarske dejavnosti;

¹⁹ Izraz "poslovno ali strokovno ustanavljanje" vključuje ustanavljanje katere koli proizvodne gospodarske dejavnosti, ki je lahko industrijska ali tržna in zadeva proizvodnjo blaga ter opravljanje storitev.

²⁰ Pojma "ustanavljanje" in "prevzem" pravne osebe se razlagata, kot da vključujeta kapitalsko udeležbo v pravni osebi, da bi vzpostavila ali ohranjala trajne gospodarske povezave.

- "vlagatelj pogodbenice" pomeni fizično ali pravno osebo pogodbenice, ki želi z dejanskimi ukrepi izvajati gospodarsko dejavnost, jo izvaja ali jo je izvajala v drugi pogodbenici z ustanovitvijo poslovne enote;
- "ukrepi pogodbenice, ki vplivajo na ustanavljanje" vključujejo ukrepe za vse dejavnosti, ki jih zajema opredelitev ustanavljanja;
- "hčerinska družba pravne osebe pogodbenice" pomeni pravno osebo, ki je pod dejanskim nadzorom druge pravne osebe navedene pogodbenice²¹.

ČLEN 111

Področje uporabe

To poglavje se uporablja za ukrepe, ki jih sprejmejo ali ohranjajo pogodbenice in ki vplivajo na ustanavljanje²² v katerih koli gospodarskih dejavnostih, razen:

- (a) rudarstva, proizvodnje in predelave jedrskih materialov;

²¹ Pravna oseba je pod nadzorom druge pravne osebe, če ima slednja pristojnosti, da imenuje večino njenih direktorjev ali drugače zakonito usmerja njeno delovanje.

²² Za večjo jasnost in brez poseganja v določene obveznosti to poglavje ne zajema določb o zaščiti naložb, kot so določbe, ki so posebej povezane z razlastitvijo ter pošteno in pravično obravnavo, poleg tega pa ne zajema določb glede postopkov reševanja sporov med vlagatelji in državo.

- (b) proizvodnje ali trgovine z orožjem, strelivom in vojaškim materialom;
- (c) avdiovizualnih storitev;
- (d) nacionalne pomorske kabotaže²³;
- (e) predelave, odstranjevanja in zmanjševanja odlaganja strupenih odpadkov ter
- (f) nacionalnih in mednarodnih storitev zračnega prometa, rednih ali izrednih, ter storitev, ki so neposredno povezane z uveljavljanjem prometnih pravic, razen:
 - (i) storitev popravil in vzdrževanja zrakoplovov, med katerimi je zrakoplov umaknjen iz prometa;
 - (ii) prodaje in trženja storitev zračnega prometa;
 - (iii) storitev računalniškega rezervacijskega sistema (CRS) in
 - (iv) storitev zemeljske oskrbe in upravljanja letališč.

²³ Brez poseganja v obseg dejavnosti, ki se lahko v skladu z ustrezno nacionalno zakonodajo štejejo za kabotažo, nacionalna kabotaža iz tega poglavja zajema prevoz potnikov ali blaga med pristaniščem ali točko v andski državi podpisnici ali državi članici Evropske unije in drugim pristaniščem ali točko iste andske države podpisnice ali države članice Evropske unije, vključno na njenem epikontinentalnem pasu, in prevoz, ki se začne in konča v istem pristanišču ali na isti točki v andski državi podpisnici ali državi članici Evropske unije.

ČLEN 112

Dostop do trga

1. Vsaka pogodbenica pri dostopu do trga prek ustanavljanja poslovnim enotam in vlagateljem druge pogodbenice zagotavlja obravnavo, ki ni manj ugodna od obravnave, določene v posebnih obveznostih iz Priloge VII (Seznam obveznosti v zvezi z ustanavljanjem).
2. V sektorjih, v katerih se sprejmejo obveznosti v zvezi z dostopom do trga, so ukrepi, ki jih pogodbenica ne ohrani ali sprejme na podlagi regionalne razdelitve ali svojega celotnega ozemlja, razen če je v Prilogi VII (Seznam obveznosti v zvezi z ustanavljanjem) določeno drugače, opredeljeni kot:
 - (a) omejitve števila poslovnih enot v obliki številčnih kvot, monopolov, izključnih pravic ali drugih zahtev glede ustanavljanja, kot je ugotavljanje gospodarskih potreb;
 - (b) omejitve skupne vrednosti transakcij ali premoženja v obliki številčnih kvot ali zahteve po ugotavljanju gospodarskih potreb;
 - (c) omejitve skupnega števila operacij ali skupne količine opravljenih poslov, izražene v določenih številčnih enotah v obliki kvot, ali zahteve po ugotavljanju gospodarskih potreb²⁴;

²⁴ Pododstavki 2(a), 2(b) in 2(c) ne zajemajo ukrepov, sprejetih z namenom omejitve proizvodnje kmetijskega proizvoda.

- (d) omejitve skupnega števila fizičnih oseb, ki lahko opravljajo določeno gospodarsko dejavnost ali ki jih lahko zaposluje ustanovljena poslovna enota in ki so potrebne za izvajanje gospodarske dejavnosti in neposredno povezane s tem, v obliki številčnih kvot ali zahteve po ugotavljanju gospodarskih potreb;
- (e) omejitve udeležbe tujega kapitala v smislu omejitve največjega odstotka tujih deležev ali skupne vrednosti posamezne ali skupne tuje naložbe in
- (f) ukrepi, ki omejujejo ali zahtevajo posebne vrste ustanavljanja (hčerinska družba, podružnica, predstavništvo) ali skupnih vlaganj, prek katerih lahko vlagatelj iz druge pogodbenice opravlja gospodarsko dejavnost²⁵.

²⁵ Vsaka pogodbenica lahko zahteva, da morajo vlagatelji v primeru ustanavljanja pravne osebe po njenem lastnem pravu prevzeti posebno pravno obliko. Če taka zahteva ne diskriminira, je ni treba navesti v Prilogi VII (Seznam obveznosti v zvezi z ustanavljanjem), da bi jo pogodbenice ohranile ali sprejele.

Nacionalna obravnava

1. V sektorjih, za katere je Kolumbija v Prilogi VII (Seznam obveznosti v zvezi z ustanavljanjem) navedla obveznosti v zvezi z dostopom do trga ter ki so predmet kakršnih koli pogojev in kvalifikacij iz navedene priloge, Kolumbija ustanovljenim poslovnim enotam in vlagateljem pogodbenice EU v zvezi z vsemi ukrepi, ki vplivajo na ustanavljanje, zagotovi obravnavo, ki ni manj ugodna od obravnave, ki jo zagotavlja svojim podobnim²⁶ ustanovljenim poslovnim enotam in vlagateljem.
2. V sektorjih, za katere je Peru v Prilogi VII (Seznam obveznosti v zvezi z ustanavljanjem) navedel obveznosti v zvezi z dostopom do trga ter ki so predmet kakršnih koli pogojev in kvalifikacij iz navedene priloge, Peru ustanovljenim poslovnim enotam in vlagateljem pogodbenice EU v zvezi z vsemi ukrepi, ki vplivajo na ustanavljanje, zagotovi obravnavo, ki ni manj ugodna od obravnave, ki jo v podobnih okoliščinah zagotavlja svojim ustanovljenim poslovnim enotam in vlagateljem²⁷.
3. V sektorjih, za katere je pogodbenica EU v Prilogi VII (Seznam obveznosti v zvezi z ustanavljanjem) navedla obveznosti v zvezi z dostopom do trga ter ki so predmet kakršnih koli pogojev in kvalifikacij iz navedene priloge, pogodbenica EU ustanovljenim poslovnim enotam in vlagateljem andskih držav podpisnic v zvezi z vsemi ukrepi, ki vplivajo na ustanavljanje, zagotovi obravnavo, ki ni manj ugodna od obravnave, ki jo zagotavlja svojim podobnim ustanovljenim poslovnim enotam in vlagateljem.

²⁶ Za večjo jasnost izraz "podoben" ne posega v izraz "podobne okoliščine", o katerih se je Kolumbija dogovorila ali se dogovarja v mednarodnih sporazumih.

²⁷ Za večjo jasnost pravice, ki za storitve in ponudnike storitev pogodbenice EU lahko izhajajo iz obveznosti Peruja v okviru GATS, ostajajo v celoti izvršljive v okviru STO, zlasti kar zadeva uporabo načela "podobne storitve in ponudniki storitev" iz člena XVII GATS.

4. Posebne obveznosti, sprejete v skladu s tem členom, se ne razlagajo kot zahteva, da katera koli pogodbenica zagotovi nadomestilo za dejansko podrejen konkurenčni položaj zaradi tujega izvora zadevnih vlagateljev.

ČLEN 114

Seznam obveznosti

Sektorji, za katere se je v skladu s tem poglavjem zavezala vsaka pogodbenica, in kakršen koli pridržek ali omejitev glede dostopa do trga in/ali nacionalne obravnave ustanovljenih poslovnih enot in vlagateljev druge pogodbenice v navedenih sektorjih so navedeni v Prilogi VII (Seznam obveznosti v zvezi z ustanavljanjem).

ČLEN 115

Drugi sporazumi

1. Nobena določba iz tega naslova se ne razlaga tako, da omejuje pravice in obveznosti pogodbenic in njihovih vlagateljev v katerem koli obstoječem ali prihodnjem mednarodnem sporazumu v zvezi z naložbami, katerega pogodbenici sta država članica Evropske unije in andska država podpisnica.

2. Ne glede na odstavek 1 se noben mehanizem reševanja sporov, uveden v katerem koli obstoječem ali prihodnjem mednarodnem sporazumu v zvezi z naložbami, katerega pogodbenice so Evropska unija, država članica Evropske unije ali andska država podpisnica, ne uporablja za domnevne kršitve tega poglavja.

ČLEN 116

Spodbujanje in pregled naložb

1. Evropska unija in andske države podpisnice si v zvezi s postopno liberalizacijo naložb prizadevajo za spodbujanje okolja, ki bo zanimivo za vzajemno vlaganje v okviru njihovih področij pristojnosti.

2. Spodbujanje iz odstavka 1 vodi do sodelovanja, ki med drugim vključuje pregled pravnega okvira v zvezi z naložbami, naložbenega okolja in gibanja naložb med pogodbenicami v skladu z njihovimi obveznostmi iz mednarodnih sporazumov. Ta pregled se izvede najpozneje pet let po začetku veljavnosti tega sporazuma in nato v rednih časovnih presledkih.

POGLAVJE 3

ČEZMEJNO OPRAVLJANJE STORITEV

ČLEN 117

Opredelitev pojmov

V tem poglavju:

- "čezmejno opravljanje storitev" pomeni opravljanje storitve:
 - (a) z ozemlja pogodbenice na ozemlje druge pogodbenice (način 1) in
 - (b) na ozemlju pogodbenice naročniku storitve druge pogodbenice (način 2);
- "ukrep pogodbenice, ki vpliva na čezmejno opravljanje storitev" vključuje ukrepe, ki vplivajo na:
 - (a) nakup, plačilo ali uporabo storitve ter
 - (b) uporabo storitve in dostop do nje, za katero navedena pogodbenica zahteva, da je dostopna splošni javnosti, v zvezi z čezmejnim opravljanjem storitve.

ČLEN 118

Področje uporabe

To poglavje se uporablja za ukrepe pogodbenic, ki vplivajo na čezmejno opravljanje vseh storitev, z izjemo:

- (a) avdiovizualnih storitev;
- (b) nacionalne pomorske kabotaže²⁸ ter
- (c) nacionalnih in mednarodnih storitev zračnega prometa, rednih ali izrednih, in storitev, ki so neposredno povezane z izvajanjem prometnih pravic, razen:
 - (i) storitev popravil in vzdrževanja zrakoplovov, med katerimi je zrakoplov umaknjen iz prometa;
 - (ii) prodaje in trženja storitev zračnega prometa;

²⁸ Brez poseganja v obseg dejavnosti, ki se lahko v skladu z ustrezno nacionalno zakonodajo štejejo za kabotažo, nacionalna pomorska kabotaža iz tega poglavja zajema prevoz potnikov ali blaga med pristaniščem ali točko v andski državi podpisnici ali državi članici Evropske unije in drugim pristaniščem ali točko iste andske države podpisnice ali države članice Evropske unije, vključno na njenem epikontinentalnem pasu, in prevoz, ki se začne in konča v istem pristanišču ali na isti točki v andski državi podpisnici ali državi članici Evropske unije.

- (iii) storitev računalniškega rezervacijskega sistema (CRS) in
- (iv) storitev zemeljske oskrbe in upravljanja letališč.

ČLEN 119

Dostop do trga

1. Vsaka pogodbenica pri dostopu do trga prek čezmejnega opravljanja storitev storitvam in ponudnikom storitev druge pogodbenice zagotavlja obravnavo, ki ni manj ugodna od obravnave, določene v posebnih obveznostih iz Priloge VIII (Seznam obveznosti za čezmejno opravljanje storitev).
2. V sektorjih, v katerih se sprejmejo obveznosti v zvezi z dostopom do trga, so ukrepi, ki jih pogodbenica ne ohrani ali sprejme na podlagi regionalne razdelitve ali svojega celotnega ozemlja, razen če je v Prilogi VIII (Seznam obveznosti za čezmejno opravljanje storitev) določeno drugače, opredeljeni kot:
 - (a) omejitve števila ponudnikov storitev v obliki številčnih kvot, monopolov, izključnih ponudnikov storitev ali zahteve po ugotavljanju gospodarskih potreb;

- (b) omejitve skupne vrednosti storitvenih transakcij ali premoženja v obliki številčnih kvot ali zahteve po ugotavljanju gospodarskih potreb in
- (c) omejitve skupnega števila storitvenih operacij ali skupne količine opravljenih storitev, izražene v določenih številčnih enotah v obliki kvot ali zahteve po ugotavljanju gospodarskih potreb²⁹.

ČLEN 120

Nacionalna obravnava

1. V sektorjih, za katere je Kolumbija v Prilogi VIII (Seznam obveznosti za čezmejno opravljanje storitev) navedla obveznosti v zvezi z dostopom do trga ter ki so predmet kakršnih koli pogojev in kvalifikacij iz navedene priloge, Kolumbija storitvam in ponudnikom storitev pogodbenice EU v zvezi z vsemi ukrepi, ki vplivajo na čezmejno opravljanje storitev, zagotovi obravnavo, ki ni manj ugodna od obravnave, ki jo zagotavlja svojim podobnim storitvam in ponudnikom storitev.

²⁹ Pododstavek 2(c) ne zajema ukrepov pogodbenice, ki omejujejo vnose za opravljanje storitev.

2. V sektorjih, za katere je Peru v Prilogi VIII (Seznam obveznosti za čezmejno opravljanje storitev) navedel obveznosti v zvezi z dostopom do trga ter so ki predmet kakršnih koli pogojev in kvalifikacij iz navedene priloge, Peru storitvam in ponudnikom storitev pogodbenice EU v zvezi z vsemi ukrepi, ki vplivajo na čezmejno opravljanje storitev, zagotovi obravnavo, ki ni manj ugodna od obravnave, ki jo v podobnih okoliščinah zagotavlja svojim storitvam in ponudnikom storitev³⁰.
3. V sektorjih, za katere je pogodbenica EU v Prilogi VIII (Seznam obveznosti za čezmejno opravljanje storitev) navedla obveznosti v zvezi z dostopom do trga ter ki so predmet kakršnih koli pogojev in kvalifikacij iz navedene priloge, pogodbenica EU storitvam in ponudnikom storitev andskih držav podpisnic v zvezi z vsemi ukrepi, ki vplivajo na čezmejno opravljanje storitev, zagotovi obravnavo, ki ni manj ugodna od obravnave, ki jo zagotavlja svojim podobnim storitvam in ponudnikom storitev.
4. Posebne obveznosti, sprejete v skladu s tem členom, se ne razlagajo kot zahteva za katero koli pogodbenico, da zagotovi nadomestilo za dejansko podrejen konkurenčni položaj zaradi tujega izvora zadevnih storitev ali ponudnikov storitev.

³⁰ Za večjo jasnost pravice, ki za storitve in ponudnike storitev pogodbenice EU lahko izhajajo iz obveznosti Peruja v okviru GATS, ostajajo v celoti izvršljive v okviru STO, zlasti kar zadeva uporabo načela "podobne storitve in ponudniki storitev" iz člena XVII GATS.

ČLEN 121

Seznam obveznosti

Sektorji, za katere se je zavezala vsaka pogodbenica v skladu s tem poglavjem, in kakršen koli pridržek ali omejitev glede dostopa do trga in/ali nacionalne obravnave storitev in ponudnikov storitev druge pogodbenice v takih sektorjih so navedeni v Prilogi VIII (Seznam obveznosti za čezmejno opravljanje storitev).

POGLAVJE 4

ZAČASNA PRISOTNOST FIZIČNIH OSEB IZ POSLOVNIH RAZLOGOV

ČLEN 122

Področje uporabe

To poglavje se uporablja za kateri koli ukrep pogodbenice, ki v skladu s členom 107(6) zadeva vstop in začasno bivanje ključnega osebja, diplomiranih pripravnikov, prodajalcev poslovnih storitev, pogodbenih ponudnikov storitev, neodvisnih strokovnjakov in obiskovalcev za krajši čas iz poslovnih razlogov na njenem ozemlju.

ČLEN 123

Opredelitev pojmov

V tem poglavju:

- "prodajalci poslovnih storitev" pomeni fizične osebe, ki so predstavnice ponudnika storitev pogodbenice in želijo začasen vstop na ozemlje druge pogodbenice zaradi pogajanj o prodaji storitev ali sklenitve pogodb o prodaji storitev za navedenega ponudnika storitev. Prodajalci poslovnih storitev ne opravljajo neposredne prodaje splošni javnosti in ne prejemajo plačila od vira, ki je v pogodbenici gostiteljici;
- "poslovni obiskovalci" pomeni fizične osebe na vodstvenih položajih, ki so pristojne za ustanovitev poslovne enote. Poslovni obiskovalci ne opravljajo neposrednih poslov s splošno javnostjo in ne prejemajo plačila od vira, ki je v pogodbenici gostiteljici;
- "ponudniki pogodbenih storitev" pomeni fizične osebe, zaposlene v pravni osebi pogodbenice, ki nima poslovne enote na ozemlju druge pogodbenice in ki je s končnim potrošnikom v drugi pogodbenici sklenila pogodbo v dobri veri (in ne prek agencije, kot je določeno z oznako 872 Osrednje klasifikacije proizvodov Združenih narodov (v nadaljnjem besedilu: CPC)) za opravljanje storitev, pri katerih je potrebna začasna prisotnost njenih delavcev v navedeni pogodbenici, da se izpolnijo pogoji iz pogodbe za opravljanje storitev³¹;

³¹ Pogodba o storitvah je v skladu z zakoni, predpisi in zahtevami pogodbenice, v kateri se pogodba izvršuje.

- "diplomirani pripravniki" pomeni fizične osebe, ki jih je pravna oseba pogodbenice ali njena podružnica zaposlila za vsaj eno leto, imajo univerzitetno diplomo in so začasno premeščeni v poslovno enoto pravne osebe na ozemlju druge pogodbenice za namene poklicnega razvoja ali usposabljanja na področju poslovnih tehnik ali metod³²;
- "neodvisni strokovnjaki" pomeni fizične osebe, ki se ukvarjajo z opravljanjem storitve in so registrirane kot samozaposlene osebe na ozemlju pogodbenice, nimajo poslovne enote na ozemlju druge pogodbenice in ki so s končnim potrošnikom v drugi pogodbenici sklenile pogodbo v dobri veri (in ne prek agencije, kot je določeno z oznako 872 CPC), za opravljanje storitev, pri katerih je potrebna njihova začasna prisotnost v navedeni pogodbenici, da se izpolnijo pogoji iz pogodbe za opravljanje storitev³³;

³² Od poslovne enote prejemnice se lahko zaradi predhodne odobritve zahteva, da predloži program usposabljanja, ki obsega čas bivanja, s čimer dokaže, da je namen bivanja usposabljanje. V primeru Avstrije, Republike Češke, Nemčije, Francije, Španije in Madžarske mora biti usposabljanje povezano s pridobljeno univerzitetno diplomo.

³³ Pogodba o storitvah je v skladu z zakoni, predpisi in zahtevami pogodbenice, v kateri se pogodba izvršuje.

– "premeščeno osebje znotraj podjetja" pomeni fizične osebe, ki jih je zaposlila pravna oseba ali njena podružnica ali so partnerji v njej vsaj eno leto in ki so začasno premeščeni na delovno mesto v poslovni enoti, ki je lahko hčerinska družba, podružnica ali matična družba pravne osebe na ozemlju druge pogodbenice. Zadevna fizična oseba je iz ene od naslednjih kategorij:

(a) "upravitelji" pomeni osebe na vodstvenih položajih v pravni osebi, katerih glavna naloga je upravljanje poslovne enote, v splošnem pa jih nadzoruje ali usmerja upravni odbor ali delničarji podjetja ali drug enakovreden organ, vključno z:

(i) vodenjem poslovne enote ali njenega oddelka ali pododdelka;

(ii) spremljanjem in nadzorom dela drugega nadzornega, strokovnega ali upraviteljskega osebja;

(iii) zaposlovanjem in odpuščanjem ali priporočanjem zaposlovanja, odpuščanja ali drugih kadrovskih ukrepov, za kar so osebno pristojni,

ali

- (b) "strokovnjaki" pomeni fizične osebe, zaposlene v pravni osebi, ki imajo posebno znanje, bistveno za dejavnosti, raziskovalno opremo, tehnike, procese, postopke ali upravljanje poslovne enote. Pri presoji takega znanja se poleg znanja, značilnega za poslovno enoto, upošteva tudi, ali ima oseba visoke kvalifikacije, ki zadevajo vrsto dela ali poklica, ki zahteva specifično tehnično znanje, vključno s članstvom v strokovnih združenjih;
- "ključno osebje" pomeni fizične osebe, ki so zaposlene v pravni osebi ene pogodbenice, ki ni neprofitna organizacija³⁴, ter so pristojne za vzpostavitev ali ustrezen nadzor, upravljanje in delovanje poslovne enote, vključno s "poslovnimi obiskovalci", pristojnimi za vzpostavitev poslovne enote, in "premeščenim osebjem znotraj podjetja", in
- "kvalifikacije" pomeni diplome, spričevala in druga dokazila (o formalni izobrazbi), ki jih izda organ, imenovan v skladu z zakonskimi, uredbnimi ali upravnimi določbami, in ki potrjujejo uspešen zaključek strokovnega usposabljanja.

³⁴ Navedba "ki ni neprofitna organizacija" se uporablja le za Avstrijo, Belgijo, Ciper, Republiko Češko, Nemčijo, Dansko, Estonijo, Grčijo, Španijo, Finsko, Francijo, Irsko, Italijo, Litvo, Luksemburg, Latvijo, Malto, Nizozemsko, Portugalsko, Slovenijo, Združeno kraljestvo in Peru.

ČLEN 124

Ključno osebje in diplomirani pripravniki

1. Vsaka pogodbenica za vsak sektor, za katerega se je zavezala v skladu s poglavjem 2 (Ustanavljanje) tega naslova in ki je predmet kakršnih koli pridržkov iz Priloge VII (Seznam obveznosti v zvezi z ustanavljanjem) ali iz Dodatka 1 k Prilogi IX (Pridržki glede začasne prisotnosti fizičnih oseb iz poslovnih razlogov), vlagateljem druge pogodbenice omogoči, da v svojih poslovnih enotah zaposlijo fizične osebe iz navedene druge pogodbenice, če so taki zaposleni ključno osebje ali diplomirani pripravniki iz člena 123. Vstop in začasno bivanje ključnega osebja in diplomiranih pripravnikov trajata največ tri leta³⁵ za premeščeno osebje znotraj podjetja, 90 dni v katerem koli dvanajstmesečnem obdobju za poslovne obiskovalce in eno leto za diplomirane pripravnike.
2. Za vsak sektor, za katerega se je pogodbenica zavezala v skladu s poglavjem 2 (Ustanavljanje) tega naslova, so ukrepi, ki jih pogodbenica ne ohranja ali sprejme na podlagi regionalne razdelitve ali svojega celotnega ozemlja, razen če v Dodatku 1 k Prilogi IX (Pridržki glede začasne prisotnosti fizičnih oseb iz poslovnih razlogov) ni določeno drugače, opredeljeni kot diskriminatorne omejitve in omejitve glede skupnega števila fizičnih oseb, ki jih lahko vlagatelj zaposli kot ključno osebje in diplomirane pripravnike v določenem sektorju v obliki številčnih kvot, ali zahteve po ugotavljanju gospodarskih potreb.

³⁵ Za Kolumbijo je najdaljše obdobje bivanja za premeščeno osebje znotraj podjetja dve leti z možnostjo podaljšanja za eno leto. Za Peru je pogodba o zaposlitvi lahko za največ tri leta. Vendar je obdobje bivanja za premeščeno osebje znotraj podjetja največ eno leto z možnostjo podaljšanja, če so izpolnjeni pogoji, ki so vplivali za odobritev bivanja.

ČLEN 125

Prodajalci poslovnih storitev

Vsaka pogodbenica za vsak sektor, za katerega se je zavezala v skladu s poglavjem 2 (Ustanavljanje) ali 3 (Čezmejno opravljanje storitev) in ki je predmet kakršnih koli pridržkov iz Priloge VII (Seznam obveznosti v zvezi z ustanavljanjem) in Priloge VIII (Seznam obveznosti za čezmejno opravljanje storitev), omogoči vstop in začasno bivanje prodajalcev poslovnih storitev za največ 90 dni v katerem koli dvanajstmesečnem obdobju.

ČLEN 126

Ponudniki pogodbenih storitev

1. Pogodbenici ponovno potrdita svoje pravice in obveznosti, ki izhajajo iz njunih zavez iz GATS glede vstopa in začasnega bivanja ponudnikov pogodbenih storitev.

2. Kolumbija in pogodbenica EU dovolita opravljanje storitev na njunih ozemljih s prisotnostjo fizičnih oseb, in sicer s ponudniki pogodbenih storitev pogodbenice EU in Kolumbije, za katere veljajo pogoji iz odstavka 4 in Dodatka 2 k Prilogi IX (Pridržki glede začasne prisotnosti fizičnih oseb iz poslovnih razlogov) za vse naslednje sektorje:

- (a) storitve pravnega svetovanja v zvezi z mednarodnim javnim pravom in tujim pravom; v primeru pogodbenice EU se pravo Evropske unije (v nadaljnjem besedilu_ pravo EU) ne šteje kot mednarodno javno pravo ali tuje pravo;
- (b) računovodske in knjigovodske storitve;
- (c) storitve davčnega svetovanja;
- (d) arhitekturne storitve;
- (e) storitve urbanističnega načrtovanja in krajinskega inženiringa;
- (f) inženirske storitve;
- (g) integrirane inženirske storitve;
- (h) zdravstvene (vključno s storitvami psihologov) in zobozdravstvene storitve;
- (i) veterinarske storitve;

- (j) babiške storitve;
- (k) storitve medicinskih sester, fizioterapevtov in paramedicinskega osebja;
- (l) računalniške in sorodne storitve;
- (m) tržne raziskave in raziskave javnega mnenja;
- (n) storitve svetovanja pri upravljanju;
- (o) storitve, povezane s svetovanjem pri upravljanju;
- (p) storitve oblikovanja;
- (q) kemijska tehnologija, farmacija in fotokemija;
- (r) storitve na področju kozmetične tehnologije;
- (s) specializirane storitve na področju tehnologije, inženiringa, trženja in prodaje v avtomobilskem sektorju;
- (t) storitve trgovskega oblikovanja in trženje za modno tekstilno industrijo, oblačila, obutev in blago ter
- (u) vzdrževanje in popravila opreme, vključno s prevozno opremo, zlasti v okviru pogodbe za opravljanje storitev po prodaji ali po najemu.

3. Peru in pogodbenica EU dovolita opravljanje storitev na njunih ozemljih s prisotnostjo fizičnih oseb, in sicer s ponudniki pogodbenih storitev pogodbenice EU in Peruja, za katere veljajo pogoji iz odstavka 4 in Dodatka 2 k Prilogi IX (Pridržki glede začasne prisotnosti fizičnih oseb iz poslovnih razlogov) za vse naslednje sektorje:

- (a) storitve pravnega svetovanja v zvezi z mednarodnim javnim pravom in tujim pravom (v primeru pogodbenice EU se pravo EU ne štejejo kot mednarodno javno pravo ali tuje pravo);
- (b) računovodske in knjigovodske storitve;
- (c) storitve davčnega svetovanja;
- (d) arhitekturne storitve;
- (e) storitve urbanističnega načrtovanja in krajinskega inženiringa;
- (f) inženirske storitve;
- (g) integrirane inženirske storitve;
- (h) zdravstvene (vključno s storitvami psihologov) in zobozdravstvene storitve;
- (i) veterinarske storitve;

- (j) babiške storitve;
- (k) računalniške in sorodne storitve;
- (l) tržne raziskave in raziskave javnega mnenja;
- (m) storitve svetovanja pri upravljanju in
- (n) storitve, povezane s svetovanjem pri upravljanju.

4. Za obveznosti, ki sta jih sprejeli pogodbenici, veljajo naslednji pogoji:

- (a) fizične osebe se morajo začasno ukvarjati z opravljanjem storitve kot osebe, zaposlene v pravni osebi, ki je pridobila pogodbo o storitvah za največ dvanajst mesecev;
- (b) fizične osebe, ki vstopajo na ozemlje druge pogodbenice, morajo take storitve ponujati kot osebe, zaposlene v pravni osebi, ki opravljajo storitve vsaj eno leto neposredno pred datumom vložitve vloge za vstop na ozemlje take druge pogodbenice; poleg tega mora fizična oseba na dan vložitve vloge za vstop na ozemlje pogodbenice imeti vsaj tri leta delovnih izkušenj³⁶ v sektorju dejavnosti, ki je predmet pogodbe;

³⁶ Za namene tega pododstavka izraz "delovne izkušnje" pomeni izkušnje, pridobljen po tem, ko so postali polnoletni.

- (c) fizične osebe, ki vstopajo na ozemlje druge pogodbenice, morajo:
 - (i) imeti univerzitetno diplomo ali kvalifikacijo, iz katere je razvidno enakovredno znanje³⁷, in
 - (ii) imeti poklicne kvalifikacije, kadar je to potrebno za izvajanje dejavnosti v skladu z zakoni, predpisi ali zahtevami pogodbenice, v kateri se storitev opravlja;
- (d) fizične osebe ne prejmejo plačila za opravljanje storitev, razen plačila pravne osebe, pri kateri so zaposlene med bivanjem na ozemlju druge pogodbenice;
- (e) vstop in začasno bivanje fizičnih oseb v zadevni pogodbenici zajema kumulativno obdobje največ šestih mesecev ali v primeru Luksemburga 25 tednov v katerem koli dvanaajstmesečnem obdobju ali do prenehanja veljavnosti pogodbe, pri čemer se upošteva krajše obdobje;
- (f) dostop, odobren v skladu s tem členom, zadeva samo storitveno dejavnost, ki je predmet pogodbe, in ne daje pravice do uporabe strokovnega naziva pogodbenice, v kateri se storitev opravlja;

³⁷ Kadar diploma ali kvalifikacija nista bili pridobljeni v pogodbenici, v kateri se storitev opravlja, lahko navedena pogodbenica oceni, ali je ta enakovredna univerzitetni diplomi, ki se zahteva na njenem ozemlju.

- (g) število oseb, ki jih zajema pogodba o storitvah, ne sme biti večje, kot je potrebno za izpolnjevanje pogodbe, kot je lahko določeno z zakoni, predpisi in zahtevami pogodbenice, v kateri se storitev opravlja;
- (h) druge diskriminatorne omejitve, vključno z omejitvami števila fizičnih oseb, v obliki ugotavljanja gospodarskih potreb iz Dodatka 2 Priloge IX (Pridržki glede začasne prisotnosti fizičnih oseb iz poslovnih razlogov).

ČLEN 127

Neodvisni strokovnjaki

1. Pogodbenici ponovno potrdita svoje pravice in obveznosti, ki izhajajo iz njunih zavez iz GATS glede vstopa in začasnega bivanja neodvisnih strokovnjakov.
2. Kolumbija in pogodbenica EU dovolita opravljanje storitev na njunih ozemljih s prisotnostjo fizičnih oseb, in sicer z neodvisnimi strokovnjaki pogodbenice EU in Kolumbije, za katere veljajo pogoji iz odstavka 4 in Dodatka 2 k Prilogi IX (Pridržki glede začasne prisotnosti fizičnih oseb iz poslovnih razlogov) za vse naslednje sektorje:
 - (a) storitve pravnega svetovanja v zvezi z mednarodnim javnim pravom in tujim pravom (v primeru pogodbenice EU se pravo EU ne šteje kot mednarodno javno pravo ali tuje pravo);

- (b) arhitekturne storitve;
- (c) inženirske storitve;
- (d) integrirane inženirske storitve;
- (e) računalniške in sorodne storitve;
- (f) tržne raziskave in raziskave javnega mnenja;
- (g) storitve svetovanja pri upravljanju;
- (h) storitve, povezane s svetovanjem pri upravljanju;
- (i) storitve prevajanja in tolmačenja ter
- (j) specializirane storitve v tehnologiji, inženiringu, trženju in prodaji v avtomobilskem sektorju.

3. Peru in pogodbenica EU dovolita opravljanje storitev na njunih ozemljih s prisotnostjo fizičnih oseb, in sicer z neodvisnimi strokovnjaki pogodbenice EU in Peruja, za katere veljajo pogoji iz odstavka 4 in Dodatka 2 k Prilogi IX (Pridržki glede začasne prisotnosti fizičnih oseb iz poslovnih razlogov) za vse naslednje sektorje:

- (a) storitve pravnega svetovanja v zvezi z mednarodnim javnim pravom in tujim pravom (v primeru pogodbenice EU se pravo EU ne šteje kot mednarodno javno pravo ali tuje pravo);

- (b) arhitekturne storitve;
- (c) inženirske storitve;
- (d) integrirane inženirske storitve;
- (e) računalniške in sorodne storitve;
- (f) tržne raziskave in raziskave javnega mnenja;
- (g) poslovno svetovanje in
- (h) storitve, povezane s svetovanjem pri upravljanju.

4. Za obveznosti, ki sta jih sprejeli pogodbenici, veljajo naslednji pogoji:

- (a) fizične osebe se morajo začasno ukvarjati z opravljanjem storitve kot samozaposlene osebe, ustanovljene v drugi pogodbenici, in so morale pridobiti pogodbo o storitvah za največ dvanajst mesecev;
- (b) fizične osebe, ki vstopajo na ozemlje druge pogodbenice, morajo na dan vložitve vloge za vstop v tako drugo pogodbenico imeti vsaj šest let delovnih izkušenj v sektorju dejavnosti, ki je predmet pogodbe;

- (c) fizične osebe, ki vstopajo na ozemlje druge pogodbenice, morajo:
- (i) imeti univerzitetno diplomo ali kvalifikacijo, iz katere je razvidno enakovredno znanje³⁸, in
 - (ii) imeti poklicne kvalifikacije, kadar je to potrebno za izvajanje dejavnosti v skladu z zakoni, predpisi ali zahtevami pogodbenice, v kateri se storitev opravlja;
- (d) vstop in začasno bivanje fizičnih oseb v zadevni pogodbenici zajema kumulativno obdobje največ šestih mesecev ali v primeru Luksemburga 25 tednov v katerem koli dvanaajstmesečnem obdobju ali do prenehanja veljavnosti pogodbe, pri čemer se upošteva krajše obdobje;
- (e) dostop, odobren v skladu s tem členom, zadeva samo storitveno dejavnost, ki je predmet pogodbe, in ne daje pravice do uporabe strokovnega naziva pogodbenice, v kateri se storitev opravlja, ter
- (f) druge diskriminatorne omejitve, vključno z omejitvami števila fizičnih oseb, v obliki ugotavljanja gospodarskih potreb iz Dodatka 2 Priloge IX (Pridržki glede začasne prisotnosti fizičnih oseb iz poslovnih razlogov).

³⁸ Kadar diploma ali kvalifikacija nista bili pridobljeni v pogodbenici, v kateri se storitev opravlja, lahko navedena pogodbenica oceni, ali je ta enakovredna univerzitetni diplomi, ki se zahteva na njenem ozemlju.

ČLEN 128

Obiskovalci za krajši čas iz poslovnih razlogov

1. Pogodbenice si v skladu s svojo zakonodajo prizadevajo olajšati vstop in začasno bivanje na njihovih ozemljih obiskovalcev za krajši čas iz poslovnih razlogov z namenom izvajanja naslednjih dejavnosti³⁹:
- (a) raziskovanje in načrtovanje: tehnični, znanstveni in statistični raziskovalci v imenu družbe na ozemlju druge pogodbenice;
 - (b) tržne raziskave: osebje, ki vodi raziskave ali analize, vključno z raziskavami trga, v imenu družbe, ustanovljene na ozemlju druge pogodbenice;
 - (c) trgovinski sejmi in razstave: osebje, ki se udeleži trgovinskega sejma z namenom promoviranja svoje družbe ali njenih izdelkov ali storitev, in
 - (d) osebje s področja turizma (predstavniki hotelov, turistični in potovalni agenti, turistični vodniki ali organizatorji potovanj), ki se udeležuje turističnih konvencij ali prireditev ali sejmov ali na njih sodeluje ali organizira potovanje, ki se začne na ozemlju druge pogodbenice;

³⁹ Dejavnosti iz pododstavkov (c) in (d) veljajo samo med Kolumbijo in pogodbenico EU.

če se taki obiskovalci za krajši čas:

- (a) sami ne ukvarjajo s prodajo svojega blaga ali storitev splošni javnosti ali z dobavo blaga ali opravljanjem storitev;
- (b) v svojem imenu ne prejemajo nobenega plačila od vira, ki je v Evropski uniji ali andski državi podpisnici, kjer začasno bivajo, in
- (c) ne ukvarjajo z opravljanjem storitve v okviru pogodbe, sklenjene med pravno osebo, ki ni tržno prisotna v Evropski uniji ali andski državi podpisnici, v kateri začasno biva obiskovalec za krajši čas iz poslovnih razlogov, in potrošnikom Evropske unije ali andske države podpisnice.

2. Vstop in začasno bivanje obiskovalcev za krajši čas pogodbenice na ozemlju druge pogodbenice je, ko je odobreno, omejeno na 90 dni v katerem koli 12-mesečnem obdobju.

POGLAVJE 5

REGULATIVNI OKVIR

Oddelek 1

Določbe splošne uporabe

ČLEN 129

Vzajemno priznavanje

1. Ta naslov pogodbenici v ničemer ne preprečuje, da od fizičnih oseb zahteva potrebne kvalifikacije in/ali strokovne izkušnje, zahtevane na ozemlju, na katerem se storitev opravlja, za zadevni sektor dejavnosti.
2. Pogodbenice spodbujajo ustrezne strokovne organe na njihovih ozemljih, da skupaj oblikujejo priporočila o vzajemnem priznavanju in jih posredujejo Odboru za trgovino z namenom, da vlagatelji in ponudniki storitev v celoti ali delno izpolnijo merila, ki jih uporablja vsaka pogodbenica za izdajo dovoljenj in licenc vlagateljem in ponudnikom storitev ter za njihovo delovanje in potrjevanje, zlasti na področju strokovnih storitev.

3. Odbor za trgovino po prejemu priporočila iz odstavka 2 v razumnem roku tako priporočilo pregleda, da ugotovi, ali je v skladu s tem sporazumom.
4. Ko Odbor za trgovino potrdi, da je priporočilo glede na odstavek 3 v skladu s tem sporazumom in da so zadevni predpisi pogodbenic dovolj usklajeni, se pogodbenice za izvajanje navedenega priporočila prek svojih pristojnih organov dogovorijo o vzajemnem priznavanju zahtev, kvalifikacij, licenc in drugih predpisov.
5. Vsak sporazum, dosežen v skladu z odstavkom 4, mora biti v skladu z ustreznimi določbami Sporazuma STO in zlasti člena VII GATS.

ČLEN 130

Preglednost in razkritje zaupnih informacij

1. Vsaka pogodbenica:
 - (a) se takoj odzove na vse zahteve druge pogodbenice po posebnih informacijah v zvezi s svojimi ukrepi, ki se splošno uporabljajo, ali mednarodnimi sporazumi, ki zadevajo ta naslov ali nanj vplivajo, in

- (b) ustanovi eno ali več informacijskih točk, da bo lahko vlagatelj in ponudnikom storitev druge pogodbenice na zahtevo posredovala posebne informacije o vseh zadevah iz pododstavka (a). Take informacijske točke so navedene v Prilogi X (Informacijske točke za trgovino s storitvami, ustanavljanje in elektronsko poslovanje). Za informacijske točke ni nujno, da so depozitarji zakonov in drugih predpisov.

2. Ta naslov ne zahteva od pogodbenice, da predloži zaupne informacije, katerih razkritje bi oviralo izvrševanje zakonodaje ali bilo kako drugače v nasprotju z javnim interesom ali posegalo v legitimne tržne interese posameznih javnih ali zasebnih podjetij.

ČLEN 131

Nacionalna ureditev

1. V sektorjih, za katere veljajo posebne obveznosti, vsaka pogodbenica zagotovi, da se vsi ukrepi, ki se splošno uporabljajo in so zajeti v tem naslovu, izvajajo razumno, objektivno in nepristransko.

2. Kadar je za opravljanje storitve ali ustanavljanje poslovne enote, za katero je bila sprejeta posebna obveznost, potrebno dovoljenje, pristojni organi pogodbenice po vložitvi vloge, ki se po nacionalnih zakonih in drugih predpisih šteje za popolno, vložnika v razumnem roku obvestijo o odločitvi v zvezi z njegovo vlogo. Pristojni organi pogodbenice na zahtevo vložnika brez nepotrebnega odlašanja predložijo informacije glede statusa vloge.
3. Vsaka pogodbenica ohranja ali ustanovi sodne, arbitražne ali upravne svete ali uvede take postopke, ki na zahtevo prizadetega vlagatelja ali ponudnika storitev omogočajo takojšen pregled upravnih sklepov, ki vplivajo na ustanavljanje, čezmejno opravljanje storitev ali začasno prisotnost fizičnih oseb iz poslovnih razlogov, in zagotavljajo ustrezna pravna sredstva zanje, kadar je to upravičeno. Kadar so taki postopki odvisni od agencije, ki ji je zaupan ta upravni sklep, pogodbenice zagotovijo, da se v postopku dejansko uporabi objektivni in nepristranski pregled.
4. Ta člen se spremeni, kot je primerno, po posvetovanju med pogodbenicami, da se v ta naslov vključijo rezultati katerih koli pogajanj v skladu s členom VI.4 GATS ali rezultati kakršnih koli podobnih pogajanj v okviru drugih večstranskih forumov, na katerih sodelujejo pogodbenice, takoj ko dogovorjene obveznosti začnejo veljati.

5. Do zaključka pogajanj v skladu s členom VI:4 GATS iz odstavka 4 nobena pogodbenica ne uporablja zahtev glede izdajanja licenc in kvalifikacij, postopkov in tehničnih standardov, ki bi izničili ali zmanjšali njene posebne obveznosti na način:

- (a) ki ni v skladu z merili iz člena VI:4 (a), (b), (c) GATS, in
- (b) ki ga od navedene pogodbenice ni bilo moč razumno pričakovati v času, ko je sprejela posebne obveznosti.

6. Pri ugotavljanju, ali je ravnanje pogodbenice v skladu z obveznostmi iz odstavka 5, je treba upoštevati mednarodne standarde ustreznih mednarodnih organizacij⁴⁰, ki jih uporablja navedena pogodbenica.

⁴⁰ Izraz "ustrezne mednarodne organizacije" zadeva mednarodne organe, v katere se lahko včlanijo zadevni organi pogodbenic.

ODDELEK 2

RAČUNALNIŠKE STORITVE

ČLEN 132

Dogovor o računalniških storitvah

Če je trgovina z računalniškimi storitvami liberalizirana v skladu s poglavji 2 (Ustanavljanje), 3 (Čezmejno opravljanje storitev) in 4 (Pridržki gledečasne prisotnosti fizičnih oseb iz poslovnih razlogov), pogodbenice podpišejo dogovor, določen v naslednjih pododstavkih:

- (a) oznaka CPC 84, ki se uporablja za opis računalniških in sorodnih storitev, zajema osnovne funkcije, ki se uporabljajo za opravljanje vseh računalniških in sorodnih storitev: računalniški programi, opredeljeni kot nizi navodil, potrebni za delovanje in komunikacijo računalnikov (vključno z njihovim razvojem in izvedbo), obdelava in shranjevanje podatkov ter sorodne storitve, kot so storitve svetovanja in usposabljanja za osebje strank. Tehnološki razvoj je privedel do večje ponudbe teh storitev v obliki svežnja ali paketa sorodnih storitev, ki lahko vključuje nekatere ali vse osnovne funkcije. Na primer, storitve, kot so gostovanje spletnih strani ali domen, storitve rudarjenja podatkov in mrežno računalništvo, sestavlja kombinacija osnovnih funkcij računalniških storitev;

- (b) računalniške in sorodne storitve, ne glede na to, ali se izvajajo prek omrežja, vključno z internetom, vključujejo vse storitve, ki zagotavljajo:
- (i) svetovanje, strategijo, analizo, načrtovanje, specifikacijo, oblikovanje, razvoj, namestitve, izvedbo, integracijo, preskušanje, iskanje in odpravljanje napak, posodabljanje, podporo, tehnično pomoč ali upravljanje računalnikov ali računalniških sistemov ali zanje;
 - (ii) računalniške programe, opredeljene kot nize navodil, potrebne za delovanje in komunikacijo računalnikov (njih samih in v njih), ter svetovanje, strategijo, analizo, načrtovanje, specifikacijo, oblikovanje, razvoj, namestitve, izvedbo, integracijo, preskušanje, iskanje in odpravljanje napak, posodabljanje, predelavo, vzdrževanje, podporo, tehnično pomoč, upravljanje ali uporabo računalniških programov ali zanje;
 - (iii) storitve za obdelavo podatkov, shranjevanje podatkov, podatkovno gostovanje ali podatkovne baze;
 - (iv) storitve vzdrževanja in popravil za pisarniške stroje in opremo, vključno z računalniki, ali
 - (v) storitve usposabljanja za osebe strank, ki so povezane z računalniškimi programi, računalniki ali računalniškimi sistemi in niso uvrščene drugje;

- (c) računalniške in sorodne storitve omogočajo izvajanje drugih storitev (npr. bančništvo) prek elektronskih ter drugih sredstev. Vendar pa obstaja pomembna razlika med storitvijo omogočanja (npr. gostovanje spletnih strani ali gostovanje aplikacij) in vsebinsko ali osnovno storitvijo, ki se izvaja elektronsko (npr. bančništvo). V takih primerih oznaka CPC 84 ne zajema vsebinskih ali osnovnih storitev.

ODDELEK 3

POŠTNE IN KURIRSKE STORITVE

ČLEN 133

Področje uporabe

Ta oddelek določa načela regulativnega okvira za vse poštno in kurirske storitve, za katere so se zavezale pogodbenice v skladu s poglavji 2 (Ustanavljanje), 3 (Čezmejno opravljanje storitev) in 4 (Pridržki glede začasne prisotnosti fizičnih oseb iz poslovnih razlogov).

ČLEN 134

Opredelitev pojmov

Za namene tega oddelka in poglavij 2 (Ustanavljanje), 3 (Čezmejno opravljanje storitev) in 4 (Pridržki glede začasne prisotnosti fizičnih oseb iz poslovnih razlogov):

- "individualna licenca" pomeni dovoljenje, koncesijo ali kakršno koli drugo dovoljenje, ki ga regulativni organ izda posameznemu ponudniku in se zahteva pred opravljanjem zadevne storitve, ter
- "univerzalna storitev" pomeni stalno opravljanje poštne storitve določene kakovosti na vseh točkah na ozemlju pogodbenice po dostopnih cenah za vse uporabnike.

ČLEN 135

Preprečevanje protikonkurenčne prakse v poštnem in kurirskem sektorju

Vsaka pogodbenica v skladu z določbami naslova VIII (Konkurenca) uvede ali ohranja ustrezne ukrepe z namenom, da ponudnikom, ki lahko zaradi izrabe svojega položaja na trgu sami ali skupaj pomembno vplivajo na pogoje za udeležbo (glede cene in ponudbe) na ustreznem trgu poštnih in kurirskih storitev, prepreči izvajanje ali nadaljevanje protikonkurenčnih praks.

ČLEN 136

Univerzalna storitev

Vsaka pogodbenica ima pravico opredeliti vrsto obveznosti za univerzalno storitev, ki jo želi sprejeti ali ohraniti. Taka obveznost se sama po sebi ne bo štela za protikonkurenčno, če se bo upravljala na pregleden, nediskriminatoren in konkurenčno nevtralen način ter ne bo povzročala večjega bremena, kot je potrebno, za vrsto univerzalne storitve, ki jo opredeli pogodbenica.

ČLEN 137

Individualne licence

1. Pogodbenica zahteva individualno licenco le za storitve, ki so v sklopu univerzalne storitve⁴¹.

⁴¹ V Kolumbiji je uradni izvajalec poštnih storitev ali poštni koncesionar pravna oseba, ki opravlja univerzalno poštno storitev na podlagi koncesijske pogodbe. Za ostale poštno storitve se uporablja pospešeni postopek za pridobivanje licenc, ki ga izvaja Ministrstvo za informacijsko in komunikacijsko tehnologijo. V Peruju je izbrani izvajalec poštnih storitev pravna oseba, ki mora s skladu z zakonsko dodeljeno koncesijo in brez izključnih pravic opravljati poštno storitve v celotni državi. Za ostale poštno storitve se uporablja postopek za pridobivanje dovoljenja, ki ga odobri Ministrstvo za promet in komunikacije.

2. Kadar pogodbenica zahteva individualno licenco, se javno objavijo naslednje informacije:
- (a) vsa merila za podeljevanje licenc in obdobje, ki je praviloma potrebno za odločitev o vlogi za licenco, ter
 - (b) pogoji za individualne licence.
3. Kadar pogodbenica vložniku ne odobri individualne licence, ga na njegovo zahtevo obvesti o razlogih za zavrnitev. Vsaka pogodbenica uvede ali ohranja postopek pritožbe ali pregleda, kjer je primerno, ki poteka pred neodvisnim organom⁴². Taki postopki morajo biti pregledni, nediskriminatorni in osnovani na objektivnih merilih.

ČLEN 138

Neodvisnost regulativnih organov

Regulativni organi so pravno ločeni od katerega koli ponudnika poštnih in kurirskih storitev in mu tudi ne odgovarjajo. Sklepi in postopki regulativnih organov so nepristranski do vseh udeležencev na trgu.

⁴² Za boljšo jasnost je neodvisni organ lahko sodni organ.

ODDELEK 4

TELEKOMUNIKACIJSKE STORITVE

ČLEN 139

Področje uporabe

Ta oddelek določa načela regulativnega okvira za telekomunikacijske storitve, razen radiodifuzno oddajanje⁴³, za katere so se zavezale pogodbenice v skladu s poglavji 2 (Ustanavljanje), 3 (Čezmejno opravljanje storitev) in 4 (Pridržki glede začasne prisotnosti fizičnih oseb iz poslovnih razlogov)⁴⁴⁴⁵.

⁴³ "Radiodifuzija" je opredeljena kot neprekinjeno predvajanje, ki je potrebno za prenos signalov televizijskih in radijskih programov do splošne javnosti, ne zajema pa povezav med operaterji.

⁴⁴ Ta oddelek med pogodbenico EU in Perujem velja le za telekomunikacijske storitve, ki se ponujajo splošni javnosti in vključujejo prenos informacij v realnem času, ki jih pošiljajo potrošniki med dvema ali več točkami brez spremembe oblike ali vsebine teh informacij.

⁴⁵ Ta oddelek med pogodbenico EU in Kolumbijo velja tudi za telekomunikacijske storitve z dodano vrednostjo. Za večjo jasnost in namene tega oddelka ter Priloge VII (Seznam obveznosti v zvezi z ustanavljanjem) in Priloge VIII (Seznam obveznosti za čezmejno opravljanje storitev) "telekomunikacijske storitve z dodano vrednostjo" za Kolumbijo in pogodbenico EU pomenijo telekomunikacijske storitve, s katerimi ponudniki "dodajo vrednost" informacijam potrošnika z izboljšavo oblike ali vsebine ali zagotavljanjem shranjevanja ali priklica.

ČLEN 140

Opredelitev pojmov

Za namene tega oddelka:

- "osnovna telekomunikacijska infrastruktura" pomeni infrastrukturo javnega telekomunikacijskega prenosnega omrežja in storitev⁴⁶, ki:
 - (a) jo izključno ali večinoma zagotavlja en ponudnik ali omejeno število ponudnikov in
 - (b) jo za zagotavljanje storitev ni mogoče nadomestiti na ekonomsko ali tehnično izvedljiv način;
- "medomrežno povezovanje" pomeni povezovanje s ponudniki, ki zagotavljajo javna telekomunikacijska omrežja ali storitve⁴⁷, da lahko uporabniki enega ponudnika komunicirajo z uporabniki drugega ponudnika in imajo dostop do storitev, ki jih zagotavlja drugi ponudnik;
- "glavni ponudnik" pomeni ponudnika v telekomunikacijskem sektorju, ki lahko pomembno vpliva na pogoje za udeležbo (glede cene in ponudbe) na ustreznem trgu za telekomunikacijske storitve zaradi nadzora nad osnovno infrastrukturo ali izrabe svojega položaja na trgu;

⁴⁶ V pojasnilo: "javna telekomunikacijska prenosna storitev" se razume, kot je opredeljena v Prilogi o telekomunikacijah h GATS.

⁴⁷ V pojasnilo: "javna telekomunikacijska prenosna storitev" se razume, kot je opredeljena v Prilogi o telekomunikacijah h GATS.

- "regulativni organ" pomeni organ ali organe v telekomunikacijskem sektorju, ki so zadolženi za urejanje telekomunikacij iz tega poglavja, in
- "telekomunikacijske storitve" pomeni vse storitve, ki jih sestavljata prenos in sprejemanje elektromagnetnih signalov, in ne zajemajo gospodarske dejavnosti, ki jo sestavlja zagotavljanje vsebine, za prenos katere so potrebne telekomunikacije.

ČLEN 141

Ukrepi za varstvo konkurence, ki se uporabljajo za glavne ponudnike

Vsaka pogodbenica v skladu z določbami naslova VIII (Konkurenca) uvede ali ohranja ustrezne ukrepe z namenom, da se ponudnikom, ki so sami ali skupaj glavni ponudniki, prepreči, da bi začeli izvajati ali nadaljevali protikonkurenčne prakse. Te protikonkurenčne prakse vključujejo zlasti:

- (a) izvajanje protikonkurenčnega navzkrižnega subvencioniranja ali zmanjševanja marž⁴⁸;

⁴⁸ Navedba "zmanjševanje marž" se uporablja samo za pogodbenico EU.

- (b) uporabo informacij, pridobljenih od konkurentov, s protikonkurenčnimi posledicami in
- (c) nepravočasno zagotavljanje tehničnih informacij o osnovni infrastrukturi in komercialno pomembnih informacij, potrebnih za opravljanje storitev, drugim ponudnikom storitev.

ČLEN 142⁴⁹

Dodatne obveznosti glavnih ponudnikov

1. Regulativni organ vsake pogodbenice v skladu z zadevno nacionalno zakonodajo in postopki vsake pogodbenice po potrebi glavnim ponudnikom naloži:

- (a) obveznosti glede preglednosti v povezavi z medmrežnim povezovanjem in/ali dostopom. Kadar mora glavni ponudnik ravnati v skladu z obveznostmi o nediskriminaciji iz pododstavka (b), regulativni organ lahko zahteva, da glavni ponudnik objavi referenčno ponudbo, ki v taki meri ne zavezuje, da zagotavlja, da ponudnikom ni treba plačevati za infrastrukturo, ki za zahtevano storitev ni potrebna. Taka referenčna ponudba vključuje tudi opis ustreznih ponujenih elementov, razdelanih po sestavnih delih glede na potrebe trga, ter ustrezne pogoje in cene;

⁴⁹ Ta člen ni vključen v obveznosti, določene v skladu s tem sporazumom med Perujem in pogodbenico EU, brez poseganja v nacionalno zakonodajo vsake pogodbenice. Za Kolumbijo in pogodbenico EU velja ta člen le za telekomunikacijske storitve, ki vključujejo prenos informacij v realnem času, ki jih pošiljajo potrošniki med dvema ali več točkami brez spremembe oblike ali vsebine teh informacij.

- (b) obveznosti o nediskriminaciji v povezavi z medmrežnim povezovanjem in/ali dostopom:
 - (i) za zagotavljanje, da glavni ponudniki na svojem ozemlju uporabljajo enake pogoje v enakih okoliščinah za ponudnike telekomunikacijskih storitev druge pogodbenice, ki ponuja enake storitve, in
 - (ii) za storitve in informacije za druge ponudnike v enakih pogojih in enake kakovosti, kot jih zagotavljajo za svoje storitve ali storitve svojih podružnic ali partnerjev;
- (c) obveznosti glede povračila stroškov in nadzora cen, vključno z obveznostmi glede stroškovne naravnosti in sistemov stroškovnega računovodstva za zagotavljanje posebnih vrst medmrežnega povezovanja in/ali dostopa ter
- (d) obveznosti, da izpolnijo utemeljene zahteve ponudnikov druge pogodbenice za dostop do posebnih omrežnih elementov in pripadajoče infrastrukture ter za njihovo uporabo, med drugim takrat, kadar regulativni organ meni, da bi zavrnitev dostopa ali neustrezni pogoji s podobnim učinkom ovirali razvoj trajnostnega konkurenčnega maloprodajnega trga ali ne bi bili v interesu končnega uporabnika.

2. Od glavnih ponudnikov se v skladu s pododstavkom 1(d) lahko zahteva, da med drugim:
- (a) tretjim osebam odobrijo dostop do določenih omrežnih elementov in/ali infrastrukture;
 - (b) se pogajajo v dobri veri s podjetji, ki zahtevajo dostop;
 - (c) izvajajo določene storitve v večjem obsegu za ponovno prodajo s strani tretjih oseb;
 - (d) odobrijo dostop do tehničnih vmesnikov, protokolov ali drugih ključnih tehnologij, ki so nepogrešljivi za interoperabilnost omrežij, in na zahtevo dovolijo medmrežno povezovanje na dodatnih točkah, ki niso omrežne priključne točke, ponujene večini uporabnikov, in po cenah, ki odražajo stroške gradnje potrebne dodatne infrastrukture;
 - (e) zagotovijo kolokacijo ali druge oblike souporabe infrastrukture, vključno s souporabo kanalov, zgradb ali drogov;
 - (f) opravijo določene storitve, potrebne za zagotovitev interoperabilnosti celovitih storitev za uporabnike, vključno z zagotovitvijo infrastrukture za inteligentne omrežne storitve ali sledenje v mobilnih omrežjih ter
 - (g) povezujejo omrežja ali omrežno infrastrukturo.

ČLEN 143

Regulativni organi

1. Regulativni organi za telekomunikacijske storitve so pravno ločeni in funkcionalno neodvisni od katerega koli ponudnika telekomunikacijskih storitev.
2. Regulativni organ mora biti zadostno pooblaščen za urejanje sektorja. Naloge, ki jih opravlja, se objavijo v lahko dostopni in jasni obliki, zlasti kadar so navedene naloge dodeljene več kot enemu organu.
3. Sklepi in postopki regulativnih organov so pregledni in nepristranski za vse udeležence na trgu.
4. Ponudnik, ki ga zadeva sklep regulativnega organa Kolumbije, ima pravico do postopka pritožbe ali pregleda, kot je primerno, pri organu, ki je neodvisen od navedenega regulativnega organa.
5. Ponudnik, ki ga zadeva sklep regulativnega organa Peruja ali pogodbenice EU, se ima nanj pravico pritožiti pritožbenemu organu, ki je neodvisen od udeleženih strani in je lahko sodni ali nesodni organ.

6. Kadar pritožbeni organ pogodbenice ni sodni organ, se razlogi za njegov sklep vedno podajo v pisni obliki, njegove sklepe pa poleg tega pregleda nepristranski in neodvisni sodni organ. Sklepi organov za pregled ali pritožbe se, kot je primerno, učinkovito izvršujejo.

ČLEN 144

Dovoljenje za opravljanje telekomunikacijskih storitev

1. Pogodbenice si prizadevajo uporabljati poenostavljene postopke pri izdajanju dovoljenj za opravljanje telekomunikacijskih storitev.
2. V skladu z nacionalno zakonodajo vsake pogodbenice se lahko za obravnavanje vprašanj v zvezi z dodeljevanjem števil in frekvenc zahteva dovoljenje⁵⁰. Pogoji za tako dovoljenje se javno objavijo.
3. Kadar se zahteva dovoljenje:
 - (a) se javno objavijo vsa merila za izdajo dovoljenja in razumno obdobje, ki je praviloma potrebno, da se sprejme sklep glede vloge za dovoljenje;

⁵⁰ V tem oddelku izraz "dovoljenje" vključuje licence, koncesije, dovoljenja, registre ali kakršno koli drugo dovoljenje, ki ga pogodbenica lahko zahteva za opravljanje telekomunikacijskih storitev.

- (b) je vložnik na zahtevo pisno obveščen o razlogih za zavrnitev izdaje dovoljenja;
- (c) če je dovoljenje neupravičeno zavrnjeno, se vložnik v skladu z nacionalno zakonodajo zadevne pogodbenice na sklep lahko pritoži in/ali zahteva njegov pregled;
- (d) pristojbine za izdajo dovoljenja, ki jih zahteva katera koli pogodbenica, ne presegajo upravnih stroškov, ki običajno nastanejo pri upravljanju, nadzoru in uveljavljanju veljavnih dovoljenj⁵¹.

ČLEN 145

Medomrežno povezovanje

1. Vsaka pogodbenica zagotovi, da ima kateri koli ponudnik, pooblaščen za opravljanje telekomunikacijskih storitev na njenem ozemlju, pravico, da se pogaja o medomrežnem povezovanju z drugimi ponudniki javno dostopnih telekomunikacijskih omrežij in storitev. O medomrežnem povezovanju se je treba načeloma dogovoriti na osnovi poslovnih pogajanj med zadevnimi ponudniki.

⁵¹ Pristojbine za izdajo dovoljenja ne vključujejo plačil za dražbo, razpis ali druga nediskriminatorna sredstva za dodelitev koncesij ali določenih prispevkov za opravljanje univerzalnih storitev. Za večjo jasnost se ta pododstavek ne razlaga, kot da omejuje pravico vsake pogodbenice, da zahteva plačilo za dodelitev omejenih virov, kot je radijski spekter.

2. Regulativni organi vsake pogodbenice zahtevajo, da ponudniki, ki v postopku pogajanja o ureditvi medomrežnega povezovanja pridobijo informacije od drugega ponudnika, te informacije uporabljajo samo za namene, za katere so jih pridobili, in vedno spoštujejo zaupnost poslanih ali shranjenih informacij.
3. Medomrežno povezovanje z glavnim ponudnikom se zagotovi na kateri koli tehnično izvedljivi točki v omrežju. Tako medomrežno povezovanje se zagotovi:
- (a) po nediskriminatornih pogojih (vključno s tehničnimi standardi in specifikacijami) in cenah ter s kakovostjo, ki ni slabša od tiste, ki se zagotavlja za svoje podobne storitve ali za podobne storitve nepovezanih ponudnikov storitev ali za svoje podružnice ali druge povezane enote;
 - (b) pravočasno po pogojih (vključno s tehničnimi standardi in specifikacijami) in stroškovno naravnanih cenah, ki so pregledni, primerni, ekonomsko izvedljivi in ponudnika ne zavezujejo, da plačuje za omrežne elemente ali infrastrukturo, ki jih za opravljanje storitve ne potrebuje, in
 - (c) na zahtevo na drugih točkah poleg omrežnih priključnih točk, ponujenih večini uporabnikov, in po cenah, ki odražajo stroške gradnje potrebne dodatne infrastrukture.

4. Vsaka pogodbenica zagotovi, da se postopki, ki se uporabljajo za medomrežno povezovanje z glavnim ponudnikom, javno objavijo.
5. Vsaka pogodbenica zahteva, da glavni ponudniki javno objavijo svoje dogovore o medomrežnem povezovanju ali svoje referenčne ponudbe za medomrežno povezovanje.
6. Vsaka pogodbenica zagotovi, da se ponudnik storitev, ki zaprosi za medomrežno povezovanje z glavnim ponudnikom, lahko kadar koli ali po preteku primerne obdobja, ki ga je javno objavil, obrne na neodvisen domač organ, ki je lahko tudi regulativni organ iz člena 143, da v razumnem času reši spore glede ustreznih pogojev in cen za medomrežno povezovanje.

ČLEN 146

Omejeni viri

Vsaka pogodbenica zagotovi, da se kateri koli postopek za dodeljevanje in uporabo omejenih virov, vključno s frekvencami, številkami in pravicami poti, izvaja pravočasno ter na objektivni, pregleden in nediskriminatorni način. Trenutno stanje dodeljenih frekvenčnih pasov se javno objavi, podrobna opredelitev frekvenc, dodeljenih za posebno državno uporabo, pa se ne zahteva.

ČLEN 147

Univerzalna storitev

1. Vsaka pogodbenica ima pravico opredeliti vrsto obveznosti za univerzalno storitev, ki jo želi uvesti ali ohraniti.
2. Obveznosti iz odstavka 1 se same po sebi ne bodo štele za protikonkurenčne, če se bodo upravljale na pregleden, objektiv in nediskriminatoren način. Upravljanje takih obveznosti je poleg tega konkurenčno nevtravno in ne pomeni večjega bremena, kot je potrebno za vrsto univerzalne storitve, ki jo opredeli vsaka pogodbenica.
3. Vsi ponudniki morajo biti upravičeni do zagotavljanja univerzalne storitve in noben ponudnik ni vnaprej izključen. Izbira se izvede s pomočjo učinkovitega, preglednega in nediskriminatornega mehanizma v skladu z nacionalno zakonodajo vsake pogodbenice.

ČLEN 148

Telefonski imeniki

Vsaka pogodbenica zagotovi, da:

- (a) so uporabnikom na voljo imeniki vseh naročnikov stacionarnega omrežja v obliki, ki jo je odobril nacionalni regulativni organ, torej v tiskani ali elektronski obliki ali v obeh oblikah, in se redno posodablja, vendar vsaj enkrat na leto, ter
- (b) organizacije, ki opravljajo storitve iz pododstavka (a), pri obravnavi informacij, ki so jih prejele od drugih organizacij, uporabljajo načelo nediskriminacije.

ČLEN 149

Zaupnost informacij

Vsaka pogodbenica zagotovi zaupnost telekomunikacij in sorodnih podatkov o prometu prek javno dostopnih telekomunikacijskih omrežij in storitev, ne da bi pri tem omejevala trgovino s storitvami.

ČLEN 150

Spori med ponudniki

1. V primeru spora med ponudniki telekomunikacijskih omrežij ali storitev glede pravic in obveznosti, ki izhajajo iz tega oddelka, regulativni organ zadevne pogodbenice na zahtevo katere koli stranke v sporu izda zavezujoč sklep za rešitev spora v najkrajšem možnem času.
2. Kadar tak spor zadeva čezmejno opravljanje storitev, regulativni organi zadevnih pogodbenic uskladijo svoja prizadevanja za doseg rešitve spora.

ODDELEK 5

FINANČNE STORITVE

ČLEN 151

Področje uporabe

Ta oddelek uvaja načela regulativnega okvira za vse finančne storitve, za katere so se zavezale pogodbenice v skladu s poglavji 2 (Ustanavljanje), 3 (Čezmejno opravljanje storitev) in 4 (Pridržki gledečasne prisotnosti fizičnih oseb iz poslovnih razlogov). Ta oddelek velja za ukrepe, ki vplivajo na opravljanje finančnih storitev⁵².

ČLEN 152

Opredelitev pojmov

Za namene tega poglavja in poglavij 2 (Ustanavljanje), 3 (Čezmejno opravljanje storitev) in 4 (Pridržki gledečasne prisotnosti fizičnih oseb iz poslovnih razlogov) tega naslova:

⁵² Sklicevanje na opravljanje finančnih storitev v tem oddelku pomeni opravljanje storitev, določeno v členu 108.

- "finančna storitev" pomeni vsako storitev finančne narave, ki jo ponudi ponudnik finančne storitve pogodbenice. Finančne storitve zajemajo vse zavarovalniške in z zavarovanjem povezane storitve ter vse bančne in druge finančne storitve (razen zavarovanja). Finančne storitve vključujejo naslednje dejavnosti:

(a) zavarovalniške in z zavarovanjem povezane storitve:

(i) neposredno zavarovanje (vključno s sozavarovanjem):

(A) življenjsko;

(B) neživljenjsko;

(ii) pozavarovanje in retrocesija;

(iii) posredovanje v zavarovalništvu, kot sta posredništvo in zastopanje, ter

(iv) pomožne zavarovalniške storitve, kot so svetovanje, aktuarske storitve, ocena tveganja in obravnavanje odškodninskih zahtevkov;

(b) bančne in druge finančne storitve (razen zavarovanja):

(i) sprejemanje depozitov in drugih povratnih sredstev od javnosti;

(ii) vse vrste posojil, vključno s potrošniškimi posojili, hipotekarnimi posojili, odkupi terjatev in financiranjem komercialnih poslov;

- (iii) finančni zakup;
- (iv) vse storitve plačilnega prometa in prenosa denarja, vključno s kreditnimi, plačilnimi in debetnimi karticami, potovalnimi čeki in bančnimi menicami;
- (v) garancije in obveznosti;
- (vi) trgovanje za lastni račun ali za račun strank na borzi, na trgu OTC ali drugače:
 - (A) z instrumenti trga denarja (vključno s čeki, menicami, depozitnimi certifikati);
 - (B) s tujo valuto;
 - (C) z izvedenimi finančnimi instrumenti, kar vključuje terminske pogodbe in opcije, vendar ni omejeno na njih;
 - (D) z instrumenti menjalnih tečajev in obrestnih mer, vključno z zamenjavami in dogovori o terminski obrestni meri;
 - (E) s prenosljivimi vrednostnimi papirji ter
 - (F) z drugimi prenosnimi vrednostnimi papirji in investicijami, vključno s plemenitimi kovinami,

- (vii) sodelovanje pri izdaji vseh vrst vrednostnih papirjev, vključno z vpisom primarne izdaje vrednostnih papirjev in vlaganjem (javnim ali zasebnim) prek agenta, ter opravljanjem storitev, povezanih s takimi izdajami;
- (viii) denarnoposredniški posli;
- (ix) upravljanje premoženja, na primer vodenje gotovinskega poslovanja ali upravljanje vrednostnih papirjev, vse oblike upravljanja kolektivnih naložb, upravljanje pokojninskih skladov, depotne in skrbniške storitve;
- (x) storitve v zvezi s poravnkami in obračuni finančnih sredstev, vključno z vrednostnimi papirji, izvedenimi produkti in drugimi prenosnimi vrednostnimi papirji;
- (xi) dajanje in prenos finančnih informacij, obdelava finančnih podatkov in z njimi povezana programska oprema ter
- (xii) svetovanje, posredovanje in druge pomožne finančne storitve za vse dejavnosti iz pododstavkov od (i) do (xi), vključno z bonitetnimi podatki in analizo, raziskavami in svetovanjem glede naložb in portfelja, svetovanjem pri nakupih ter prestrukturiranju in strategiji podjetij;

– "ponudnik finančne storitve" pomeni katero koli fizično ali pravno osebo pogodbenice, ki želi ponujati ali ponuja finančne storitve. Izraz "ponudnik finančnih storitev" ne vključuje javnih subjektov;

- "nova finančna storitev" pomeni storitev finančne narave, vključno s storitvami, povezanimi z obstoječimi in novimi izdelki ali načini, na katere se izdelek dobavi, ki je ne zagotavlja noben ponudnik finančnih storitev na ozemlju pogodbenice, temveč se opravlja na ozemlju druge pogodbenice;
- "javni subjekt" pomeni:
 - (a) vlado, centralno banko ali monetarni organ pogodbenice ali subjekt, ki je v lasti ali pod nadzorom pogodbenice, ki se ukvarja zlasti z izvajanjem vladnih funkcij ali dejavnosti za vladne namene, brez subjektov, ki se ukvarjajo zlasti z zagotavljanjem finančnih storitev pod komercialnimi pogoji, in
 - (b) zasebni subjekt, ki opravlja naloge, kakršne običajno opravlja centralna banka ali monetarni organ, kadar opravlja navedene naloge;
- "samoregulativna organizacija" pomeni kateri koli nevladni organ, vključno s terminsko borzo ali borzo za vrednostne papirje ali trgov, klirinško agencijo ali katero koli drugo organizacijo ali združenjem, ki ima pri ponudnikih finančnih storitev svoj ali izbran regulativni ali nadzorni organ; v pojasnilo: samoregulativna organizacija ne sme šteti kot pravni monopol za namene naslova VIII (Konkurenca);

- "storitve, opravljene v okviru vladnega organa" za namene člena 108 vključujejo tudi:
 - (a) dejavnosti, ki jih opravljajo centralna banka ali monetarni organ ali kateri koli drugi javni subjekt pri uresničevanju monetarne ali tečajne politike;
 - (b) dejavnosti, ki so del zakonskega sistema socialne varnosti ali javnih pokojninskih shem, in
 - (c) druge dejavnosti, ki jih izvaja javni subjekt za račun ali z jamstvom vlade ali z uporabo vladnih finančnih sredstev;

za namene opredelitve "storitve, opravljene v okviru vladnega organa" iz člena 108, če pogodbenica dovoli, da njeni ponudniki finančnih storitev opravljajo kakršno koli dejavnost iz pododstavkov (b) ali (c) v konkurenci z javnim subjektom ali ponudnikom finančnih storitev, opredelitev pojma "storitve" iz člena 108 vključuje take dejavnosti.

ČLEN 153

Klirinški in plačilni sistemi

1. Vsaka pogodbenica pod pogoji, ki priznavajo nacionalno obravnavo, ponudnikom finančnih storitev druge pogodbenice s sedežem na njenem ozemlju odobri dostop do plačilnih in klirinških sistemov, ki jih upravljajo javni subjekti, in do uradnih sistemov financiranja in refinanciranja, ki so na voljo pri običajnem izvajanju rednega poslovanja. Namen tega odstavka ni priznanje dostopa do mehanizmov centralnih bank, ki refinancirajo posojila poslovnim bankam v pogodbenici.

2. Kadar pogodbenica:

- (a) zahteva kot pogoj, da ponudniki finančnih storitev druge pogodbenice opravljajo finančne storitve na enaki osnovi kot domači ponudniki finančnih storitev, članstvo ali udeležbo v katerem koli samoregulativnem organu, terminski borzi ali borzi za vrednostne papirje ali trgu, klirinški agenciji ali kateri koli drugi organizaciji ali združenju ter dostop do njih ali
- (b) neposredno ali posredno takim subjektom zagotavlja prednosti ali ugodnosti pri opravljanju finančnih storitev,

taka pogodbenica zagotovi, da taki subjekti zagotavljajo nacionalno obravnavo ponudnikom finančnih storitev druge pogodbenice, ki imajo sedež na njenem ozemlju.

ČLEN 154

Bonitetna izjema

1. Brez poseganja v druge določbe tega naslova ali naslova V (Tekoča plačila in pretok kapitala) lahko pogodbenica iz bonitetnih razlogov sprejme ali ohranja naslednje ukrepe:

- (a) zaščita vlagateljev, depozitarjev, imetnikov police ali oseb, ki so v fiduciarnem razmerju s ponudnikom finančnih storitev;

(b) zagotavljanje celovitosti in stabilnosti svojega finančnega sistema.

2. Ukrepi iz odstavka 1 ne smejo povzročati večjega bremena, kot je potrebno za doseganje njihovega cilja, in ne smejo biti diskriminatorni do finančnih storitev ali ponudnikov finančnih storitev druge pogodbenice v primerjavi z njenimi podobnimi finančnimi storitvami ali ponudniki finančnih storitev.

3. Nobena določba tega sporazuma pogodbenici ne nalaga obveznosti, da razkrije informacije, ki zadevajo posle in račune posameznih strank ali katere koli zaupne ali varovane informacije, s katerimi razpolagajo javni subjekti.

4. Pogodbenica lahko brez poseganja v druga sredstva bonitetne ureditve čezmejnega opravljanje finančnih storitev zahteva registracijo ponudnikov čezmejnih finančnih storitev druge pogodbenice in finančnih instrumentov ali dovoljenje zanje.

ČLEN 155

Učinkovita in pregledna ureditev

1. Vsaka pogodbenica si prizadeva, da vse zainteresirane osebe vnaprej obvesti o kakršnih koli ukrepih, ki se splošno uporabljajo in ki jih pogodbenica namerava sprejeti, da jim omogoči predložitev pripomb nanje. O takem ukrepu se obvesti:

(a) z uradno objavo ali

(b) v drugi pisni ali elektronski obliki.

2. Vsaka pogodbenica predloži zainteresiranim osebam svoje zahteve za izpolnjevanje vlog, povezanih s opravljanjem finančnih storitev.

3. Zadevna pogodbenica vložnika na njegovo zahtevo obvesti o statusu njegove vloge. Če zadevna pogodbenica od vložnika zahteva dodatne informacije, ga o tem obvesti brez nepotrebnega odlašanja.

4. Vsaka pogodbenica si prizadeva zagotoviti, da se na njenem ozemlju izvajajo in uporabljajo mednarodni standardi za urejanje in nadzor v sektorju finančnih storitev ter za boj proti pranju denarja in financiranju terorizma. Taki mednarodni standardi so Temeljno načelo za učinkovit bančni nadzor Baselskega odbora, Temeljna načela in metodologija zavarovanja Mednarodnega združenja zavarovalnih nadzornikov, Cilji in načela ureditve vrednostnih papirjev Mednarodnega združenja nadzornikov trga vrednostnih papirjev, Štirideset priporočil o pranju denarja in Devet posebnih priporočil o financiranju terorizma Projektne skupine za finančno ukrepanje.

5. Pogodbenice upoštevajo tudi Deset ključnih načel o izmenjavi informacij, ki jih spodbujajo finančni ministri držav skupine G7, Sporazum o izmenjavi informacij v davčnih zadevah Organizacije za ekonomsko sodelovanje in razvoj (v nadaljnjem besedilu: OECD) in Poročilo o preglednosti in izmenjavi informacij za davčne namene skupine G-20.

ČLEN 156

Nove finančne storitve

Vsaka pogodbenica ponudniku finančnih storitev druge pogodbenice s sedežem na njenem ozemlju dovoli opravljanje kakršne koli nove finančne storitve, ki je podobna tistim storitvam, ki jih navedena pogodbenica dovoli opravljati lastnim ponudnikom finančnih storitev v podobnih okoliščinah in v skladu s svojim nacionalnim pravom. Pogodbenica lahko določi institucionalno in pravno obliko, na podlagi katere se nova finančna storitev lahko opravlja, in za opravljanje take storitve lahko zahteva dovoljenje. Kadar se zahteva tako dovoljenje, se odločitev o tem sprejme v razumnem času, dovoljenje pa se lahko zavrne samo iz bonitetnih razlogov.

ČLEN 157

Obdelava podatkov

1. Vsaka pogodbenica ponudniku finančne storitve druge pogodbenice dovoli prenos informacij v elektronski ali drugi obliki z njenega ozemlja in na njeno ozemlje za obdelavo podatkov, če je takšna obdelava potrebna za običajno poslovanje takšnega ponudnika finančne storitve.
2. Vsaka pogodbenica sprejme ustrezne zaščitne ukrepe za zaščito pravice do zasebnosti in svobode brez poseganja v zasebnost, družino, dom ali komuniciranje posameznikov, zlasti glede prenosa osebnih podatkov.

ČLEN 158

Priznavanje bonitetnih ukrepov

1. Pogodbenica lahko priznava bonitetne ukrepe druge pogodbenice pri določanju uporabe ukrepov pogodbenice, ki so povezani s finančnimi storitvami. Tako priznanje, doseženo z usklajevanjem ali kako drugače, lahko temelji na sporazumu ali dogovoru z zadevno državo, ali pa se lahko odobri samostojno.
2. Pogodbenica, ki je vključena v tak prihodnji ali obstoječi sporazum ali dogovor iz odstavka 1, drugi pogodbenici v zadostni meri omogoči, da se pogaja o pristopu k takim sporazumom ali dogovorom ali da se s tako pogodbenico pogaja o primerljivem sporazumu ali dogovoru pod pogojem enake ureditve, nadzora, izvajanja take ureditve, in če je to ustrezno, postopkov, ki zadevajo izmenjavo informacij med pogodbenicami sporazuma ali dogovora. Če se pogodbenica samostojno odloči za priznavanje, drugi pogodbenici omogoči, da dokaže obstoj takih okoliščin.

ČLEN 159

Posebne izjeme

1. Nobena določba iz tega naslova se ne razlaga tako, da pogodbenici, vključno z njenimi javnimi subjekti, preprečuje, da bi na svojem ozemlju sama izvajala ali opravljala dejavnosti ali storitve, ki so del javnega pokojninskega zavarovanja ali obveznega sistema socialne varnosti, razen kadar navedene dejavnosti lahko opravljajo, tako kot to določa nacionalna ureditev navedene pogodbenice, ponudniki finančnih storitev v konkurenci z javnimi subjekti ali zasebnimi institucijami.
2. Nobena določba tega sporazuma se ne uporablja za dejavnosti ali ukrepe, ki jih izvaja ali sprejme centralna banka ali monetarni, tečajni ali kreditni organ ali drug javni subjekt v okviru monetarne in z njo povezane kreditne ali tečajne politike.
3. Nobena določba iz tega naslova se ne razlaga tako, da pogodbenici, vključno z njenimi javnimi subjekti, preprečuje, da bi na svojem ozemlju sama izvajala ali zagotavljala dejavnosti ali storitve za račun ali z jamstvom ali z uporabo finančnih sredstev pogodbenice ali njenih javnih subjektov.

ODDELEK 6

STORITVE MEDNARODNEGA POMORSKEGA PROMETA

ČLEN 160

Področje uporabe in načela

1. Ta oddelek določa načela za storitve mednarodnega pomorskega prometa, za katere so se zavezale pogodbenice v skladu s poglavji 2 (Ustanavljanje), 3 (Čezmejno opravljanje storitev) in 4 (Pridrži gledečasne prisotnosti fizičnih oseb iz poslovnih razlogov) iz tega naslova.
2. Glede na obstoječe ravni liberalizacije med pogodbenicami v mednarodnem pomorskem prometu vsaka pogodbenica:
 - (a) učinkovito uporablja načelo neomejenega dostopa do mednarodnih pomorskih trgov in trgovine na komercialni in nediskriminatorni osnovi ter
 - (b) odobri, da se ladje, ki plujejo pod zastavo ali jih upravljajo ponudniki storitev druge pogodbenice, obravnavajo enako ugodno kot njene lastne ladje, med drugim v zvezi z dostopom do pristanišč, uporabo infrastrukture in pomožnih pomorskih storitev pristanišč ter v zvezi s tem povezanimi pristojbinami in dajatvami, carinskimi objekti in določitvijo privezov ter naprav za nakladanje in razkladanje.

3. Vsaka pogodbenica ob izvajanju teh načel:
- (a) ne vnaša dogovorov o delitvi tovara v prihodnje dvostranske sporazume s tretjimi državami o storitvah v pomorskem prometu, vključno s prometom s suhim in tekočim razsutim tovorom ter linijskim prometom, če pa taki dogovori o delitvi tovara obstajajo v predhodnih dvostranskih sporazumih, jih v razumnem roku odpove in
 - (b) z začetkom veljavnosti tega sporazuma odpravi vse enostranske ukrepe ter upravne, tehnične in druge ovire, ki bi lahko predstavljale prikrito omejitev ali imele diskriminatorne učinke na prosto opravljanje storitev v mednarodnem pomorskem prometu, in se vzdrži njihove uvedbe.
4. Vsaka pogodbenica ponudnikom mednarodnih pomorskih storitev, vključno s storitvami pomorskih agencij druge pogodbenice, dovoli ustanovitev poslovne enote na svojem ozemlju pod pogoji za ustanavljanje in poslovanje, ki niso manj ugodni od pogojev, ki jih zagotavlja lastnim ponudnikom storitev ali ponudnikom storitev katere koli tretje države, kateri koli so ugodnejši.
5. Vsaka pogodbenica ponudnikom storitev mednarodnega pomorskega prometa iz druge pogodbenice po razumnih in nediskriminatornih pogojih zagotovi naslednje storitve v pristanišču: pilotiranje, vleko in pomoč z vlačilcem, oskrbo z živili in gorivom, obnovitev zaloge vode, pobiranje odpadkov in odstranjevanje balastnih odpadkov, storitve pristaniškega kapitana, plovne pripomočke, operative storitve na kopnem, ki so bistvenega pomena za delovanje ladje, vključno s komunikacijami, oskrbo z vodo in elektriko, opremo za nujna popravila, storitve sidranja in priveza.

ČLEN 161

Opredelitev pojmov

Za namene tega oddelka in poglavij 2 (Ustanavljanje), 3 (Čezmejno opravljanje storitev) in 4 (Pridržki gledečasne prisotnosti fizičnih oseb iz poslovnih razlogov) iz tega naslova:

- "storitve začasnih skladišč in depojev za zabojnike" pomeni dejavnosti, ki zajemajo skladiščenje zabojnikov na območju pristanišča ali v notranjosti države, z namenom, da se napolnijo/izpraznijo, popravijo in pripravijo za prevoz;
- "storitve carinjenja" (ali "storitve carinskih posrednikov") pomeni dejavnosti, ki zajemajo opravljanje formalnosti carinjenja pri uvozu, izvozu ali prevozu tovora čez državo v imenu druge strani, če so te storitve glavna dejavnost ponudnika storitve ali običajna dopolnilna dejavnost njegove glavne dejavnosti;
- "storitve odpreme tovora" pomeni dejavnosti, ki zajemajo organiziranje in spremljanje odpremnih postopkov v imenu naročnikov prevoza, s prevzemanjem prevoznih in sorodnih storitev, s pripravo dokumentacije in zagotavljanjem poslovnih informacij;
- "mednarodni pomorski promet" vključuje prevoze od vrat do vrat in večmodalne prevoze, ki pomenijo prevoz blaga z več kot eno vrsto prevoza in vključujejo pomorski del prevozne verige, z enotnim prevoznim dokumentom in v ta namen vključuje pravico do neposrednega sklepanja pogodb s ponudniki drugih vrst prevoza;

- "storitve pomorskih agencij" pomeni dejavnosti agenta, ki na danem geografskem območju zastopa poslovne interese ene ali več linijskih ali ladijskih družb, in sicer za naslednje namene:
 - (a) trženje in prodajo storitev pomorskega prometa in sorodnih storitev, od ponudbe cene do izdajanja računov, ter izdajanja ladijskih nakladnic, nakup in preprodajo potrebnih sorodnih storitev, pripravo dokumentacije in zagotavljanje poslovnih informacij ter
 - (b) organiziranje pristanka ladij ali po potrebi prevzema tovora v imenu družb;
- "pretovarjanje v pomorstvu" pomeni dejavnosti, ki jih izvajajo družbe za natovarjanje in raztovarjanje ladij, vključno z upravljavci terminalov, vendar brez neposrednih dejavnosti pristaniških delavcev, če so ti delavci organizirani neodvisno od družb za natovarjanje in raztovarjanje ladij ali za upravljanje terminalov. Zajete dejavnosti vključujejo organizacijo in nadzor:
 - (a) natovarjanja tovora na ladjo/raztovarjanja tovora z ladje;
 - (b) priveza/razveza tovora ter
 - (c) sprejema/dostave in hrambe tovora pred odpremo ali po raztovoru.

POGLAVJE 6

ELEKTRONSKO POSLOVANJE

ČLEN 162

Cilji in načela

1. Ob zavedanju, da elektronsko poslovanje povečuje trgovinske priložnosti v mnogih sektorjih, se pogodbenice dogovorijo za spodbujanje razvoja elektronskega poslovanja, zlasti s sodelovanjem pri vprašanjih elektronskega poslovanja v smislu določb tega naslova.
2. Pogodbenice se strinjajo, da mora biti razvoj elektronskega poslovanja v skladu z mednarodnimi standardi varstva podatkov, da se zagotovi zaupanje uporabnikov v elektronsko poslovanje.
3. Pogodbenice se strinjajo, da se dostava s pomočjo elektronskih sredstev šteje kot opravljanje storitev v smislu poglavja 3 (Čezmejno opravljanje storitev) in ne more biti predmet carin.

ČLEN 163

Reglativni vidiki elektronskega poslovanja

1. Pogodbenice ohranjajo dialog glede regulativnih zadev v zvezi z elektronskim poslovanjem, v katerem med drugim obravnavajo naslednja vprašanja:
 - (a) priznavanje certifikatov o elektronskih podpisih, izdanih javnosti, in olajšanje čezmejnih storitev potrjevanja;
 - (b) odgovornost posrednih ponudnikov storitev v zvezi s prenosom ali shranjevanjem informacij;
 - (c) ravnanje z nenaročenimi elektronskimi reklamnimi sporočili;
 - (d) zaščita potrošnikov na področju elektronskega poslovanja pred med drugim goljufivimi in zavajajočimi trgovskimi praksami v čezmejnem obsegu;
 - (e) zaščita osebnih podatkov;
 - (f) spodbujanje brezpapirnega trgovanja in
 - (g) kakršna koli druga vprašanja, pomembna za razvoj elektronskega poslovanja.

2. Pogodbenice tako sodelujejo med drugim z izmenjavo informacij glede njihove zadevne ustrezne zakonodaje in sodne prakse ter glede izvajanja take zakonodaje.

ČLEN 164

Varstvo osebnih podatkov

Pogodbenice si, v kolikor je mogoče in v okviru svojih pristojnosti, prizadevajo po potrebi razviti ali ohraniti predpise za varstvo osebnih podatkov.

ČLEN 165

Upravljanje brezpapirnega trgovanja

Pogodbenice si prizadevajo, v kolikor je mogoče in v okviru svojih pristojnosti,

- (a) javnosti omogočiti dostop do dokumentov o upravljanju trgovinskih zadev v elektronski obliki in

- (b) sprejeti dokumente o upravljanju trgovinskih zadev⁵³, ki so poslani v elektronski obliki kot pravno enake različici na papirju.

ČLEN 166

Varstvo potrošnikov

1. Pogodbenice prepoznajo pomembnost ohranjanja in sprejemanja preglednih ter učinkovitih ukrepov za zaščito potrošnikov pred goljufivimi in zavajajočimi trgovskimi praksami, ko potrošniki uporabljajo transakcije elektronskega poslovanja.
2. Pogodbenice prepoznajo pomembnost krepite varstva potrošnikov in sodelovanja med domačimi organi za varstvo potrošnikov pri dejavnostih elektronskega poslovanja.

⁵³ V pojasnilo: "dokumenti o upravljanju trgovinskih zadev" za Kolumbijo in Peru pomenijo obrazce, ki jih izda ali nadzoruje pogodbenica in jih mora izpolniti uvoznik ali izvoznik ali se izpolnijo zanj v povezavi z uvozom ali izvozom blaga.

POGLAVJE 7

IZJEME

ČLEN 167

Splošne izjeme

1. Pod pogojem da se taki ukrepi ne uporabljajo na način, ki bi pomenil sredstvo za samovoljno ali neupravičeno diskriminacijo med pogodbenicami ali prikrito omejevanje ustanavljanja ali čezmejnega opravljanja storitev, se nobena določba iz tega naslova in naslova V (Tekoča plačila in pretok kapitala) ne razlaga tako, da bi se pogodbenicam preprečilo sprejemanje ali izvrševanje ukrepov:

- (a) ki so potrebni za zavarovanje javne varnosti ali javne morale ali za ohranjanje javnega reda in miru⁵⁴;
- (b) potrebne za zaščito življenja ali zdravja ljudi, živali ali rastlin, vključno s tistimi okoljskimi ukrepi, ki so zato potrebni;

⁵⁴ Izjema o javnem redu in miru se lahko uporabi samo, kadar obstaja resnična in dovolj resna grožnja za enega od temeljnih interesov družbe.

- (c) ki so povezani z ohranjanjem živih ali neživih neobnovljivih naravnih virov, če se taki ukrepi uporabljajo v zvezi z omejevanjem domačih vlagateljev ali domače ponudbe ali uporabe storitev;
- (d) ki so potrebni za varovanje narodnega bogastva umetniške, zgodovinske ali arheološke vrednosti;
- (e) potrebnih za zagotovitev skladnosti z zakoni ali predpisi, ki niso v neskladju z določbami tega naslova in naslova V (Tekoča plačila in pretok kapitala))⁵⁵, vključno z zakoni in predpisi, ki zadevajo:
 - (i) preprečevanje zavračajočega in goljufivega ravnanja ali obravnavanje posledic neizpolnjevanja obveznosti iz pogodb;
 - (ii) varovanje zasebnosti posameznikov v zvezi z obdelavo in razširjanjem osebnih podatkov ter varovanje zaupnosti dokumentacije in računov posameznikov;
 - (iii) varnost.

⁵⁵ V pojasnilo: za Peru izvrševanje ukrepov, ki preprečujejo prenos denarja prek poštene in nediskriminatorne uporabe perujske zakonodaje in njene uporabe v dobri veri, in sicer glede:

- (a) stečaja, nelikvidnosti ali zaščite pravic upnikov;
 - (b) izdajanja vrednostnih papirjev, opcij, terminskih poslov ali izvedenih finančnih instrumentov ali trgovanja z njimi;
 - (c) kriminalnih ali kaznivih dejanj;
 - (d) finančnega nadzora ali vodenja evidence prenosov, ko organi za izvrševanje zakona ali finančno regulativni organi potrebujejo pomoč, ali
 - (e) zagotavljanja skladnosti s sodnimi ali upravnimi odredbami ali sodbami v sodnih ali upravnih postopkih;
- ne šteje kot v neskladju z določbami tega naslova in naslova V (Tekoča plačila in pretok kapitala).

2. Določbe iz tega naslova, Priloge VIII (Seznam obveznosti v zvezi z ustanavljanjem), Priloge VIII (Seznam obveznosti za čezmejno opravljanje storitev) in naslova V (Tekoča plačila in pretok kapitala) se ne uporabljajo za zadevne sisteme socialne varnosti pogodbenic ali za dejavnosti na ozemlju vsake pogodbenice, ki so povezane, četudi občasno, z izvajanjem javnih pooblastil.

NASLOV V

TEKOČA PLAČILA IN PRETOK KAPITALA

ČLEN 168

Tekoči račun

Pogodbenice v skladu z določbami člena VIII Statuta Mednarodnega denarnega sklada dovolijo vsa plačila in transferje v prosto zamenljivi valuti na tekoči račun plačilne bilance med pogodbenicami.

ČLEN 169

Kapitalski račun

Glede transakcij na kapitalskem in finančnem računu plačilne bilance pogodbenice od začetka veljavnosti tega sporazuma zagotovijo prosti pretok kapitala v zvezi z neposrednimi naložbami⁵⁶ v pravne osebe, ustanovljene v skladu z zakonodajo države gostiteljice, ter naložbami in drugimi transakcijami v skladu z določbami naslova IV (Trgovina s storitvami, ustanavljanje in elektronsko poslovanje)⁵⁷, kakor tudi likvidacijo ali repatriacijo teh naložb in vsakega dobička, ki iz njih izvira.

ČLEN 170

Zaščitni ukrepi

1. Za Kolumbijo: kadar plačila in pretok kapitala v izjemnih okoliščinah povzročijo ali obstaja tveganje, da povzročijo resne težave za delovanje tečajne ali denarne politike v Kolumbiji, lahko Kolumbija sprejme zaščitne ukrepe v zvezi s pretokom kapitala za obdobje največ enega leta. Ti zaščitni ukrepi se lahko ohranijo dlje, če za to obstajajo utemeljeni razlogi in se je treba spoprijeti z izjemnimi okoliščinami, na podlagi katerih so bili uvedeni. V tem primeru Kolumbija druge pogodbenice vnaprej seznani z razlogi, ki upravičujejo ohranitev ukrepov.

⁵⁶ V pojasnilo: "neposredne naložbe" ne pomenijo posojil, povezanih z zunanjo trgovino, portfeljskih naložb v skladu z nacionalno zakonodajo, javnega dolga in povezanega posojila.

⁵⁷ V pojasnilo: za poglavje 7 (Izjeme) v naslovu IV (Trgovina s storitvami, ustanavljanje in elektronsko poslovanje) se tudi uporablja ta naslov.

2. Za Peru in pogodbenico EU: kadar plačila in pretok kapitala v izjemnih okoliščinah povzročijo ali obstaja tveganje, da povzročijo resne težave za delovanje tečajne ali denarne politike v Peruju ali Evropske unije, lahko Peru ali pogodbenica EU sprejmeta zaščitne ukrepe v zvezi s pretokom kapitala za obdobje največ enega leta.
3. Uporaba zaščitnih ukrepov v skladu z odstavkom 2 se lahko podaljša s ponovno uradno uvedbo takih ukrepov v zelo izjemnih okoliščinah in po vnaprejšnji uskladitvi med zadevnimi pogodbenicami v zvezi z izvajanjem katere koli predlagane ponovne uradne uvedbe zaščitnih ukrepov.
4. Ukrepi iz odstavkov 1 in 2 se nikakor ne smejo uporabljati za trgovinsko zaščito ali za zaščito določene industrijske panoge.
5. Pogodbenica, ki sprejme ali ohrani zaščitne ukrepe v skladu z odstavki 1, 2 ali 3, druge pogodbenice takoj obvesti o pomembnosti in obsegu takih ukrepov ter čim prej predloži časovni načrt za njihovo ukinitvev.

ČLEN 171

Končne določbe

Za vzpostavitev stabilnega in varnega okvira za dolgoročne naložbe se pogodbenice med seboj posvetujejo za olajšanje pretoka kapitala med njimi, zlasti za postopno liberalizacijo kapitalskih in finančnih računov.

NASLOV VI

JAVNA NAROČILA

ČLEN 172

Opredelitev pojmov

Za namene tega naslova:

- "pogodbe po modelu zgradi-upravljaj-prenesi" in "pogodbe o koncesiji za javne gradnje" pomeni kakršen koli pogodbeni dogovor, katerega osnovni namen je zagotoviti gradnjo ali sanacijo fizične infrastrukture, tovarne, zgradb, objektov ali drugih gradenj v državni lasti in v skladu s katerim naročnik ponudniku za izvedbo pogodbenega dogovora za določeno obdobje dodeli začasno lastništvo takih gradenj ali pravico do njihovega nadzora in upravljanja ter plačila za uporabo takih objektov za čas trajanja pogodbe;

- "komercialno blago ali storitve" pomeni blago ali storitve take vrste, ki se običajno prodajajo ali ponujajo za prodajo na komercialnih trgih nevladnim kupcem, ki jih običajno tudi kupijo, za nevladne namene;
- "gradbene storitve" pomeni storitve, katerih cilj je na kakršen koli način izvesti gradbena dela nizkih ali visokih gradenj na podlagi Oddelka 51 Začasne osrednje klasifikacije proizvodov Združenih narodov (v nadaljnjem besedilu: CPPC);
- "elektronska dražba" pomeni ponavljajoč proces, pri katerem ponudniki z uporabo elektronskih sredstev predstavijo nove cene ali nove vrednosti za količinsko opredeljive necenovne elemente javnega razpisa, povezane z merili vrednotenja, ali oboje, na podlagi katerega se določi ali ponovno določi razvrstitev ponudb;
- "v pisni obliki" ali "pisno" pomeni informacije, izražene z besedami ali številkami, ki jih je mogoče prebrati, reproducirati in pozneje posredovati. To lahko vključuje elektronsko posredovane in shranjene informacije;
- "omejeni razpisni postopki" pomeni razpisne postopke, pri katerih se naročnik posvetuje z enim ali več izbranimi ponudniki;
- "ukrep" pomeni kateri koli zakon, predpis, postopek, upravno usmeritev ali prakso ali kateri koli ukrep naročnika v zvezi z zajetim javnim naročilom;
- "večnamenski seznam" pomeni seznam ponudnikov, za katere je naročnik ugotovil, da izpolnjujejo pogoje za uvrstitev na navedeni seznam in ki jih naročnik namerava uporabiti več kot enkrat;

- "obvestilo o nameravanem naročilu" pomeni obvestilo, ki ga objavi naročnik, da povabi zainteresirane ponudnike, naj predložijo vlogo za udeležbo ali oddajo ponudbo ali oboje;
- "kompenzacija" pomeni kateri koli pogoj ali zavezo, ki spodbuja lokalni razvoj ali izboljšuje plačilno bilanco pogodbenice, kot so uporaba domače vsebine, licenciranje tehnologije, naložbe, protidobave in podobna dejanja ali zahteve;
- "odprt javni razpis" pomeni javni razpis, pri katerem lahko vsi zainteresirani ponudniki predložijo svojo ponudbo;
- "naročnik" pomeni subjekt pogodbenice s seznama iz Dodatka 1 k Prilogi XII (Javna naročila);
- "kvalificirani ponudnik" pomeni ponudnika, za katerega naročnik priznava, da je izpolnil pogoje za udeležbo;
- "selektivni javni razpis" pomeni javni razpis, pri katerem naročnik povabi le kvalificirane ponudnike, da predložijo svojo ponudbo;
- "storitve" vključujejo gradbene storitve, razen če ni drugače določeno, in

- "tehnična specifikacija" pomeni zahtevo javnega razpisa, ki:
 - (a) določa značilnosti blaga ali storitev, ki se naročajo, vključno s kakovostjo, uspešnostjo, varnostjo in merami, ali postopkov in načinov njihove proizvodnje ali zagotavljanja, ali
 - (b) obravnava terminologijo, simbole, zahteve za označevanje ali etiketiranje embalaže, ki se uporabljajo za blago ali storitve.

ČLEN 173

Področje uporabe

1. Ta naslov se uporablja za kakršen koli ukrep, ki ga je sprejela pogodbenica v zvezi z zajetim naročilom.
2. V tem naslovu "zajeto naročilo" pomeni naročilo za vladne namene blaga, storitev ali katere koli kombinacije tega dvojega, kakor je za vsako pogodbenico navedeno v Dodatku 1 k Prilogi XII (Javna naročila):
 - (a) ki ni naročeno z namenom komercialne ali ponovne prodaje ali za uporabo v proizvodnji ali pri dobavi blaga ali storitev za komercialno prodajo ali ponovno prodajo;

- (b) ki je naročeno na podlagi kakršne koli vrste pogodbe, vključno s: pogodbo o nakupu, nakupu s pridržanim lastništvom, zakupu ali najemu z nakupno pravico ali brez nje, pogodbo po modelu zgradi-upravljaj-prenesi in pogodbo o koncesiji za javne gradnje;
- (c) katerega vrednost je enaka ustreznemu pragu, določenemu za vsako pogodbenico v Dodatku 1 k Prilogi XII (Javna naročila) ob objavi obvestila v skladu s členom 176, ali je višja od tega praga;
- (d) ki ga naroči naročnik ter
- (e) ki ni kako drugače izključeno iz področja uporabe tega naslova.

3. Če ni izrecno določeno drugje, se ta naslov ne uporablja za:

- (a) pridobitev ali najem zemljišča, obstoječih zgradb ali drugih nepremičnin ali pravic na njih;
- (b) nepogodbene sporazume ali katero koli obliko pomoči, ki jo zagotovi pogodbenica, vključno s sporazumi o sodelovanju, nepovratnimi sredstvi, posojili, subvencijami, infuzijami lastniškega kapitala, garancijami, indosamenti in fiskalnimi spodbudami;

- (c) naročilo ali pridobitev fiskalnega urada ali depozitnih storitev, likvidacijskih in upravljaljskih storitev za regulirane finančne institucije ali storitev, povezanih s prodajo, odkupom in razdelitvijo javnega dolga, vključno s posojili in državnimi obveznicami ter dolžniškimi in drugimi vrednostnimi papirji⁵⁸;
- (d) pogodbe o zaposlitvi v javnem sektorju in povezane ukrepe ter
- (e) naročila, opravljena:
 - (i) za posebni namen zagotavljanja mednarodne pomoči, vključno z razvojno pomočjo;
 - (ii) po posebnem postopku ali pogojih mednarodnega sporazuma glede:
 - (A) nameščanja vojaških enot ali
 - (B) skupnega izvajanja projekta s strani držav podpisnic takega sporazuma;
 - (iii) po posebnem postopku ali pogojih mednarodne organizacije ali financirana z mednarodnimi nepovratnimi sredstvi, posojili ali drugo podporo, kadar bi bili ustrezni postopek oziroma pogoji v neskladju s tem naslovom.

⁵⁸ V pojasnilo: ta naslov se ne uporablja za zagotovitev bančnih, finančnih ali specializiranih storitev, povezanih z naslednjimi dejavnostmi:

- (a) prevzemanje javnega dolga ali
- (b) upravljanje javnega dolga.

4. Vsaka pogodbenica v ustreznem pododdelku Dodatka 1 k Prilogi XII (Javna naročila) navede naslednje informacije:

- (a) v pododdelku 1: subjekte centralne vlade, katerih javna naročila zajema ta naslov;
- (b) v pododdelku 2: subjekte na podcentralni ravni vlade, katerih javna naročila zajema ta naslov;
- (c) v pododdelku 3: vse druge subjekte, katerih javna naročila zajema ta naslov;
- (d) v pododdelku 4: blago, ki ga zajema ta naslov;
- (e) v pododdelku 5: storitve, razen gradbenih storitev, ki jih zajema ta naslov;
- (f) v pododdelku 6: gradbene storitve, ki jih zajema ta naslov, in
- (g) v pododdelku 7: kakršne koli splošne opombe.

5. Kadar naročnik v okviru zajetih javnih naročil od oseb iz pogodbenice, ki niso zajete v Dodatku 1 k Prilogi XII (Javna naročila), zahteva, da naročajo v skladu s posebnimi zahtevami, se za te zahteve smiselno uporablja člen 175.

Določitev vrednosti

6. Naročnik pri oceni vrednosti javnega naročila, da bi ugotovil, ali je zadevno javno naročilo zajeto, javnega naročila ne razdeli na ločena javna naročila niti ne izbere ali uporabi določene metode vrednotenja za oceno vrednosti javnega naročila, da bi ga tako v celoti ali delno izključil iz uporabe tega naslova.
7. Naročnik v oceno vrednosti vključi največjo ocenjeno skupno vrednost naročila za celotno obdobje njegovega trajanja, dodeljenega enemu ali več ponudnikom, ob upoštevanju vseh oblik plačila, vključno s premijami, pristojbinami, provizijami in obrestmi. Če so v naročilu določene opcijske klavzule, naročnik v oceno vrednosti vključi ocenjeno največjo skupno vrednost naročila, vključno z opcijskimi nakupi.
8. Če se na podlagi posameznega naročila dodeli več kot ena pogodba ali več pogodb v ločenih delih (v nadaljnjem besedilu: ponavljajoča se naročila) ocenjena največja skupna vrednost temelji na naslednjem:
 - (a) skupna največja vrednost naročila za celotno obdobje njegovega trajanja ali
 - (b) vrednost ponavljajočih se naročil iste vrste blaga ali storitev, dodeljenih v predhodnih 12 mesecih ali v predhodnem poslovnem letu naročnika, po potrebi prilagojena zaradi upoštevanja predvidenih sprememb v količini ali vrednosti blaga in storitev, ki bodo naročena v naslednjih 12 mesecih, ter

- (c) ocenjena vrednost ponavljajočih se naročil iste vrste blaga ali storitev, ki bodo dodeljena v 12 mesecih po dodelitvi prvotne pogodbe ali poslovnem letu naročnika.

9. Ta naslov nikakor ne preprečuje pogodbenici, da oblikuje nove politike naročanja, postopke ali pogodbeni sredstva, če so v skladu s tem naslovom.

ČLEN 174

Izjeme

Pod pogojem, da se taki ukrepi ne uporabljajo tako, da bi bili sredstvo za samovoljno ali neupravičeno diskriminacijo med pogodbenicami ali prikrito omejevanje mednarodne trgovine, ta naslov v ničemer ne preprečuje, da pogodbenica sprejme ali ohrani ukrepe, ki so:

- (a) potrebni za varovanje javne morale, reda in miru ali varnosti;
- (b) potrebni za varovanje življenja ali zdravja ljudi, živali ali rastlin, vključno z ustreznimi okoljskimi ukrepi;
- (c) potrebni za zaščito intelektualne lastnine ali
- (d) povezani z blagom ali storitvami invalidov, človekoljubnih ustanov ali zapornikov.

ČLEN 175

Splošna načela

1. Glede kakršnega koli ukrepa, povezanega z zajetim naročilom:
 - (a) pogodbenica EU, vključno s svojimi naročniki⁵⁹, takoj in brezpogojno zagotovi, da so blago in storitve iz andskih držav podpisnic ter ponudniki takega blaga in storitev iz andskih držav podpisnic deležni obravnave, ki ni manj ugodna od obravnave njenega lastnega blaga, storitev in ponudnikov;
 - (b) vsaka andska država podpisnica, vključno s svojimi naročniki, takoj in brezpogojno zagotovi, da so blago in storitve iz pogodbenice EU ter ponudniki takega blaga in storitev iz pogodbenice EU deležni obravnave, ki ni manj ugodna od obravnave njenega lastnega blaga, storitev in ponudnikov;
2. Glede katerega koli ukrepa v zvezi z zajetimi naročili, pogodbenica, vključno s svojimi naročniki:
 - (a) ne dela razlik med lokalnimi ponudniki na podlagi stopnje povezave s tujino ali lastništva niti
 - (b) ne diskriminira lokalnega ponudnika na podlagi, da je blago ali storitve navedenega ponudnika za določeno javno naročilo dejansko blago ali storitve druge pogodbenice.

⁵⁹ Izraz "naročniki" pogodbenice EU vključuje "naročnike" držav članic Evropske unije, kakor je določeno v Dodatku 1 k Prilogi XII (Javna naročila).

Izvedba javnih naročil

3. Naročnik zajeto javno naročilo izvede pregledno in nepristransko, da se preprečita navzkrižje interesov in korupcija.

Razpisni postopki

4. Naročnik v skladu s tem naslovom uporablja metode, kot so odprti, selektivni in omejeni razpisni postopki, ki jih določa nacionalna zakonodaja.

Uporaba elektronskih sredstev

5. Pri izvajanju zajetih javnih naročil s pomočjo elektronskih sredstev naročnik:

- (a) zagotovi, da se javno naročilo izvede s pomočjo sistemov informacijske tehnologije in programske opreme, vključno s tistimi, ki so povezani z avtentifikacijo in šifriranjem podatkov, ki so splošno dostopni in interoperabilni z drugimi splošno dostopnimi sistemi informacijske tehnologije in programske opreme, ter
- (b) ohrani mehanizme, ki zagotavljajo celovitost vlog za sodelovanje in ponudb, vključno z določitvijo roka za sprejem ponudb in s preprečevanjem neustreznega dostopa.

Pravila o poreklu

6. Za namene zajetega javnega naročila ne sme nobena pogodbenica za blago ali storitve, ki so bile uvožene iz druge pogodbenice ali jih je druga pogodbenica dobavila, uporabljati pravil o poreklu, ki se razlikujejo od tistih, ki jih pogodbenica takrat v običajnem poteku trgovine uporablja za uvoz ali dobavo enakega blaga ali storitev iz iste pogodbenice.

Kompenzacije

7. V skladu z določbami tega naslova ali Priloge, ki se nanaša nanj, nobena pogodbenica ne zahteva, ne upošteva, ne nalaga ali ne izvršuje kompenzacij.

Ukrepi, ki niso specifični za javna naročila

8. Odstavka 1 in 2 se ne uporabljata za nikakršne carine in takse, ki se naložijo za uvoz, način pobiranja takih carin in taks, druge uvozne predpise ali formalnosti ali v zvezi s tem, ter za ukrepe, ki vplivajo na trgovino s storitvami, razen ukrepov, ki urejajo zajeta javna naročila.

ČLEN 176

Objava informacij o javnih naročilih

1. Vsaka pogodbenica:
 - (a) v uradno določenem elektronskem ali tiskanem mediju, ki se v velikem obsegu razširi in je enostavno dostopen javnosti, takoj objavi kakršen koli ukrep v splošni uporabi glede zajetih javnih naročil in kakršno koli spremembo takega ukrepa;
 - (b) na zahtevo zagotovi utemeljitev navedenega ukrepa drugi pogodbenici;
 - (c) v Dodatku 2 k Prilogi XII (Javna naročila) navede elektronske ali tiskane medije, v katerih pogodbenica objavi informacije iz pododstavka (a), in
 - (d) v Dodatku 3 k Prilogi XII (Javna naročila) navede elektronske medije, v katerih pogodbenica objavi obvestila, ki se zahtevajo v tem členu, odstavku 1 členov 177 ter 180 in odstavku 2 člena 188.
2. Vsaka pogodbenica takoj obvesti druge pogodbenice o kakršnih koli spremembah informacij iz Dodatka 2 ali 3 k Prilogi XII (Javna naročila).

ČLEN 177

Objava obvestil

Obvestilo o nameravanem javnem naročilu

1. Za vsako zajeto javno naročilo, razen v okoliščinah iz člena 185, naročnik v ustreznem mediju, navedenem v Dodatku 3 k Prilogi XII (Javna naročila), objavi obvestilo o nameravanem javnem naročilu. Tako obvestilo vsebuje informacije iz Dodatka 4 k Prilogi XII (Javna naročila). Ta obvestila so brezplačno dostopna z elektronskimi sredstvi prek ene same dostopne točke.

Obvestilo o načrtovanem javnem naročilu

2. Vsaka pogodbenica spodbuja svoje naročnike, da vsako poslovno leto čim prej objavijo obvestilo v zvezi z načrti glede prihodnjih naročil. Obvestilo vsebuje predmet javnega naročila in načrtovani datum objave obvestila o nameravanem javnem naročilu.

3. Naročnik, naveden v pododdelku 3 Dodatka 1 k Prilogi XII (Javna naročila), lahko obvestilo o načrtovanem javnem naročilu uporabi kot obvestilo o nameravanem javnem naročilu, če to zajema toliko informacij iz Dodatka 4 k Prilogi XII (Javna naročila), kot jih je na voljo, in navedbo, naj zainteresirani ponudniki svoje zanimanje za javno naročilo izrazijo naročniku.

ČLEN 178

Pogoji za sodelovanje

1. Naročnik omeji pogoje za sodelovanje v javnem naročilu na tiste, ki so nujni za zagotovitev, da ima ponudnik pravne in finančne zmogljivosti ter poslovne in tehnične sposobnosti za izvedbo ustreznega javnega naročila.
2. Pri oceni, ali ponudnik izpolnjuje pogoje za sodelovanje, naročnik oceni finančne zmogljivosti ter poslovne in tehnične sposobnosti ponudnika na podlagi poslovnih dejavnosti navedenega ponudnika tako znotraj kot zunaj ozemlja pogodbenice, iz katere je naročnik, in ne sme postaviti pogoja, da lahko ponudnik sodeluje pri javnem naročilu le, če je že kdaj sklenil eno ali več pogodb z naročnikom določene pogodbenice ali če ima predhodne delovne izkušnje na ozemlju določene pogodbenice.
3. Ocena iz odstavka 2, ki jo naredi naročnik, temelji na pogojih, ki jih naročnik vnaprej določi v obvestilih ali razpisni dokumentaciji.
4. Naročnik lahko ponudnika izključi iz razlogov, kot so stečaj, napačne izjave, znatne in ponavljajoče se pomanjkljivosti pri izpolnjevanju kakršnih koli bistvenih zahtev ali obveznosti iz predhodnih pogodb, sodbe v zvezi s hudimi kaznivimi dejanji ali druge sodbe v zvezi s hudimi prekrški, kršitvami dolžnosti pri opravljanju poklica ali neplačevanje davkov.

5. Naročnik lahko od ponudnika zahteva, da pri razpisu navede katere koli dele naročila, ki jih morebiti namerava oddati v podizvajanje tretjim osebam in kakršne koli predlagane podizvajalce. Ta navedba ne posega v vprašanje odgovornosti glavnega naročnika.

ČLEN 179

Selektivni javni razpisi

1. Naročnik, ki namerava uporabiti selektivni javni razpis:
 - (a) v obvestilo o nameravanem javnem naročilu vključi vsaj informacije, navedene v odstavkih (a), (b), (d), (e), (h) in (i) Dodatka 4 k Prilogi XII (Javna naročila), ter povabi ponudnike k predložitvi vloge za sodelovanje in
 - (b) kvalificiranim ponudnikom do začetka razpisnega obdobja zagotovi vsaj informacije iz odstavkov (c), (f) in (g) Dodatka 4 k Prilogi XII (Javna naročila).
2. Naročnik kot kvalificirane ponudnike priznava vse domače ponudnike in vse ponudnike druge pogodbenice, ki izpolnjujejo pogoje za sodelovanje pri določenem javnem razpisu, razen če naročnik v obvestilu o nameravanem javnem naročilu navede kakršne koli omejitve glede števila ponudnikov, ki lahko oddajo ponudbo, in merila za izbiro omejenega števila ponudnikov.

3. Kadar razpisna dokumentacija ni javno objavljena na datum objave obvestila iz odstavka 1, naročnik zagotovi, da se ta dokumentacija istočasno zagotovi vsem kvalificiranim ponudnikom, izbranim v skladu z odstavkom 2.

ČLEN 180

Večnamenski seznam⁶⁰

1. Naročnik lahko oblikuje ali hrani večnamenski seznam ponudnikov, če se obvestilo, s katerim so zainteresirani ponudniki povabljeni, da zaprosijo za vključitev na ta seznam, objavlja letno in če je stalno na voljo v ustrezni obliki iz Dodatka 3 k Prilogi XII (Javna naročila) v primeru, da se objavlja elektronsko. Tako obvestilo vsebuje informacije iz Dodatka 5 k Prilogi XII (Javna naročila).

2. Ne glede na odstavek 1 je v primeru, da večnamenski seznam velja tri leta ali manj, dovolj, da naročnik objavi obvestilo iz navedenega odstavka samo enkrat, in sicer na začetku obdobja veljavnosti seznama, če sta v obvestilu navedena obdobje veljavnosti in opozorilo, da nadaljnja obvestila na bodo objavljena.

3. Naročnik ponudnikom omogoči, da kadar koli zaprosijo za vključitev na večnamenski seznam in primerno hitro na seznam vključi vse kvalificirane ponudnike.

⁶⁰ Za Kolumbijo in za namene odstavkov 3 in 4(c) tega člena morajo biti v primeru "concurso de méritos" večnamenski seznamami, ki lahko veljajo največ eno leto, sestavljeni v posebnem roku, ki ga določi naročnik. Po izteku tega roka na seznam ni možno vključiti novih ponudnikov. Le ponudniki s seznama lahko predložijo ponudbe.

4. Naročnik lahko obvestilo, s katerim ponudnike povabi, da zaprosijo za vključitev na večnamenski seznam, uporabi kot obvestilo o nameravanem javnem naročilu, če:

- (a) je obvestilo objavljeno v skladu z odstavkom 1 in vključuje informacije, zahtevane v Dodatku 5 k Prilogi XII (Javna naročila), in toliko informacij, zahtevanih v Dodatku 4 k Prilogi XII (Javna naročila), kolikor jih je na voljo, ter vsebuje navedbo, da pomeni obvestilo o nameravanem javnem naročilu;
- (b) naročnik ponudnikom, ki so naročniku sporočili svoj interes za zadevno javno naročilo, takoj zagotovi zadostne informacije, da lahko ocenijo svoj interes za javno naročilo, vključno z vsemi preostalimi informacijami, ki jih zahteva Dodatek 4 k Prilogi XII (Javna naročila), kolikor so te informacije na voljo, in
- (c) se lahko ponudniku, ki je zaprosil za vključitev na večnamenski seznam v skladu z odstavkom 3, dovoli, da sodeluje pri razpisu za določeno javno naročilo, če ima naročnik na voljo dovolj časa za preučitev, ali ta ponudnik izpolnjuje pogoje za sodelovanje.

5. Naročnik ponudnika, ki predloži vlogo za sodelovanje pri javnem naročilu ali vlogo za vključitev na večnamenski seznam, takoj obvesti o svoji odločitvi glede te vloge.

6. Če naročnik zavrne ponudnikovo vlogo za sodelovanje pri javnem naročilu ali vlogo za vključitev na večnamenski seznam, ponudnika ne obravnava več kot kvalificiranega ali ga umakne z večnamenskega seznama, ga o tem takoj obvesti ter mu na njegovo zahtevo zagotovi pisno pojasnilo razlogov za svojo odločitev.

ČLEN 181

Tehnične specifikacije

1. Naročnik ne pripravi, sprejme ali uporablja nobenih tehničnih specifikacij ali ne določa nobenih postopkov za ugotavljanje skladnosti z namenom ali učinkom nepotrebne oviranja mednarodne trgovine.
2. Pri določanju tehničnih specifikacij za blago ali storitve, ki se naročajo, naročnik po potrebi:
 - (a) določi tehnične specifikacije z vidika zahtev za zmogljivost in funkcionalnost in ne z vidika oblikovnih ali opisnih lastnosti ter
 - (b) utemelji tehnične specifikacije z mednarodnimi standardi, če ti obstajajo, sicer pa z nacionalnimi tehničnimi predpisi, priznanimi nacionalnimi standardi ali gradbenimi predpisi.

3. Kadar se v tehničnih specifikacijah uporabljajo oblikovne ali opisne značilnosti, naročnik po potrebi navede, da bo upošteval ponudbe za enakovredno blago ali storitve, ki dokazano izpolnjujejo zahteve javnega razpisa, in sicer z vključitvijo besedila, kot na primer "ali enakovredno", v razpisno dokumentacijo.
4. Naročnik ne sme določiti tehničnih specifikacij, ki zahtevajo ali se nanašajo na določeno blagovno znamko ali trgovsko ime, patent, avtorsko pravico, vzorec oziroma model ali tip, posebno poreklo, proizvajalca ali ponudnika, razen če ni nobenega drugega dovolj natančnega ali razumljivega načina za opis zahtev glede naročila in pod pogojem, da v takih primerih naročnik v razpisno dokumentacijo vključi besedilo, kot je na primer "ali enakovredno".
5. Naročnik ne zaprosi za nasvete in ne sprejema nasvetov, ki se lahko uporabijo pri pripravi sprejema katere koli tehnične specifikacije za konkretno naročilo, od osebe, ki bi lahko imela poslovne interese v naročilu, na način, ki bi izključeval konkurenco.
6. V skladu s tem členom lahko vsaka pogodbenica, vključno s svojimi naročniki, pripravi, sprejme ali uporablja tehnične specifikacije za spodbujanje ohranjanja naravnih virov ali varstva okolja.

ČLEN 182

Razpisna dokumentacija

1. Naročnik ponudnikom zagotovi razpisno dokumentacijo, ki vključuje vse potrebne informacije, ki ponudnikom omogočajo pripravo in predložitev ustreznih ponudb. Če to ni že določeno v obvestilu o nameravanem javnem naročilu, taka dokumentacija vsebuje popoln opis zahtev iz Dodatka 8 k Prilogi XII (Javna naročila).
2. Naročnik takoj odgovori na vse primerne zahteve ponudnika po ustreznih informacijah, pod pogojem, da take informacije navedenemu ponudniku pri javnem naročilu ne zagotavljajo prednosti pred konkurenti.
3. Kadar naročnik pred sklenitvijo pogodbe spremeni merila ali zahteve, ki so določeni v obvestilu o nameravanem javnem naročilu ali razpisni dokumentaciji, na voljo sodelujočim ponudnikom, ali spremeni obvestilo ali razpisno dokumentacijo, vse take spremembe ali spremenjeno ali ponovno izdano obvestilo ali razpisno dokumentacijo v pisni obliki pošlje:
 - (a) vsem ponudnikom, ki v času, ko so informacije spremenjene, sodelujejo pri razpisu, če so znani, sicer pa enako kot prvotne informacije, in
 - (b) v ustreznem času, ki ponudnikom omogoča, da po potrebi spremenijo in ponovno predložijo svoje spremenjene ponudbe.

ČLEN 183

Roki

Naročnik v skladu s svojimi razumnimi potrebami ponudnikom zagotovi dovolj časa, da lahko pripravijo in vložijo vloge za sodelovanje pri javnem naročilu in ustrezne ponudbe, ob upoštevanju dejavnikov, kot so posebnosti in zapletenost javnega razpisa, pričakovani obseg oddaje naročil podizvajalcem ter čas pošiljanja ponudb iz tujih in tudi nacionalnih točk, ki ne uporabljajo elektronskih sredstev. Roki, ki se uporabljajo, so določeni v Dodatku 6 k Prilogi XII (Javna naročila).

ČLEN 184

Pogajanja

1. Pogodbenica lahko zagotovi, da se njeni naročniki pogajajo:
 - (a) v okviru javnih naročil, za katera so ta namen navedli v obvestilu o nameravanem javnem naročilu, ali
 - (b) če se na podlagi ocene zdi, da nobena ponudba ni očitno najugodnejša v smislu posebnih meril ocenjevanja, določenih v obvestilih ali razpisni dokumentaciji.

2. Naročnik:

- (a) zagotovi, da se morebitna izločitev ponudnikov, ki sodelujejo v pogajanjih, opravi v skladu z merili ocenjevanja, določenimi v obvestilih ali razpisni dokumentaciji, in
- (b) ko se pogajanja končajo, po potrebi določi skupni rok, v katerem lahko preostali ponudniki oddajo morebitne nove ali spremenjene ponudbe.

ČLEN 185

Omejeni razpisni postopki

Naročnik lahko uporabi omejeni razpisni postopek in se odloči, da ne bo uporabil členov 177 do 180, 182 do 184, 186 in 187 samo pod naslednjimi pogoji:

- (a) kadar:
 - (i) ni bila predložena nobena ponudba ali noben ponudnik ni oddal vloge za sodelovanje,
 - (ii) ni bila predložena nobena ponudba, ki izpolnjuje bistvene zahteve razpisne dokumentacije,

(iii) noben ponudnik ne izpolnjuje pogojev za sodelovanje ali

(iv) so bile predložene ponudbe dogovorjene,

pod pogojem, da zahteve razpisne dokumentacije niso bistveno spremenjene;

(b) kadar lahko blago in storitve zagotovi le določen ponudnik in ni ustreznih alternativ ali nadomestnega blaga ali storitev, ker je javno naročilo povezano z umetniškim delom, zaradi zaščite patentov, avtorskih pravic ali drugih izključnih pravic ali zaradi odsotnosti konkurence iz tehničnih razlogov, kot pri javnih naročilih storitev po pogodbi intuitu personae;

(c) za dodatne dobave blaga ali storitev prvotnega ponudnika blaga in storitev, ki niso bile vključene v prvotno javno naročilo, kadar sprememba ponudnika tega dodatnega blaga ali storitev

(i) ni možna iz gospodarskih ali tehničnih razlogov, kot so zahteve po zamenljivosti ali interoperabilnosti z obstoječo opremo, programsko opremo, storitvami ali instalacijami, zagotovljenimi v okviru prvotnega javnega naročila, in

(ii) lahko povzroči velike nevšečnosti ali znatno podvajanje stroškov za naročnika;

- (d) kolikor je nujno potrebno, kadar zaradi izjemne nujnosti kot posledice dogodkov, ki jih naročnik ni predvidel, blaga ali storitev ni bilo mogoče pravočasno zagotoviti z odprtimi ali selektivnimi razpisnimi postopki;
- (e) za blago, kupljeno na blagovni borzi;
- (f) kadar naročnik naroča prototipe ali prvo blago ali storitve, ki se razvijajo na njegovo zahtevo v okviru določene pogodbe za raziskave, poskuse, študijo ali izvirni razvoj ali za tako pogodbo;
- (g) za nakupe pod izjemno ugodnimi pogoji, ki nastopijo v zelo kratkem času v primeru neobičajne odprodaje, ki na primer nastane z likvidacijo, prisilno poravnavo ali stečajem, in ne za redne nakupe od stalnih ponudnikov ter
- (h) v primeru naročila, ki se odda zmagovalcu oblikovalskega natečaja, če je bil natečaj organiziran skladno z načeli tega naslova in če udeležence ocenjuje neodvisna žirija z namenom, da se oblikovalsko naročilo odda zmagovalcu.

ČLEN 186

Elektronske dražbe

Kadar naročnik namerava izvesti zajeto javno naročilo z uporabo elektronske dražbe, pred začetkom elektronske dražbe vsakemu udeležencu zagotovi:

- (a) metodo samodejnega ocenjevanja, vključno z matematično formulo, ki temelji na merilih ocenjevanja iz razpisne dokumentacije in ki se bo med dražbo uporabljala pri samodejnem razvrščanju ali ponovnem razvrščanju;
- (b) rezultate vseh prvotnih ocen elementov zadevnega javnega razpisa, pri katerem naj bi se naročilo oddalo na podlagi najugodnejše ponudbe, in
- (c) vse druge zadevne informacije v zvezi z izvajanjem dražbe.

ČLEN 187

Obravnava ponudb in oddaja naročil

1. Naročnik prejema, odpira in obravnava vse ponudbe po postopkih, ki zagotavljajo poštenost in nepristranskost razpisnega postopka ter zaupnost ponudb. Naročnik poleg tega ponudbe obravnava zaupno, vsaj dokler jih ne odpre.

2. Ponudba se lahko upošteva za oddajo naročila, če je v pisni obliki in ob odpiranju izpolnjuje bistvene zahteve iz obvestil in razpisne dokumentacije, predložiti pa jo mora ponudnik, ki izpolnjuje pogoje za sodelovanje.
3. Razen če naročnik ugotovi, da ni v interesu javnosti, da se naročilo odda, naročnik odda naročilo ponudniku, za katerega je ugotovil, da je sposoben izpolnjevati pogoje naročila in ki je zgolj na podlagi meril ocenjevanja, natančno navedenih v obvestilu in razpisni dokumentaciji, predložil najugodnejšo ponudbo ali ponudil najnižjo ceno v primeru, ko je cena edino merilo.
4. Če naročnik prejme ponudbo s ceno, ki je nenavadno nižja od cen drugih predloženih ponudb, lahko preveri, ali ponudnik izpolnjuje pogoje za sodelovanje in bi lahko izpolnjeval pogoje naročila.

ČLEN 188

Preglednost informacij o javnih naročilih

1. Naročnik takoj in na zahtevo v pisni obliki obvesti sodelujoče ponudnike o svojih odločitvah v zvezi z oddajo naročil. Naročnik v skladu z odstavkoma 2 in 3 člena 189 neuspešnim ponudnikom na zahtevo zagotovi pojasnilo razlogov za to, da naročnik ni izbral njihovih ponudb, in zadevnih prednosti ponudbe uspešnega ponudnika.

2. Naročnik najpozneje 72 dni po oddaji posameznega naročila, ki ga zajema ta naslov, objavi obvestilo v ustreznem tiskanem ali elektronskem mediju s seznama iz Dodatka 2 k Prilogi XII (Javna naročila), pri čemer to obvestilo vsebuje vsaj informacije iz Dodatka 7 k Prilogi XII (Javna naročila). Kadar se uporabi samo elektronski medij, morajo biti informacije enostavno dostopne primerno dolgo.

3. Naročnik shrani poročila in evidenco o razpisnih postopkih v zvezi z zajetimi javnimi naročili, vključno s poročili iz Dodatka 7 k Prilogi XII (Javna naročila), ter ta poročila in evidenco hrani najmanj tri leta po oddaji naročila.

ČLEN 189

Razkrivanje informacij

1. Pogodbenica na zahtevo druge pogodbenice takoj zagotovi kakršne koli potrebne informacije za ugotovitev, ali je bil razpisni postopek izveden pošteno, nepristransko in skladno s tem naslovom, vključno z informacijami o značilnostih in zadevnih prednostih uspešnega ponudnika. Kadar bi objava teh informacij posegala v konkurenco prihodnjih ponudb, pogodbenica, ki te informacije prejme, teh ne posreduje nobenemu ponudniku, razen če se o tem posvetuje s pogodbenico, ki je te informacije zagotovila, in se ta pogodbenica s tem strinja.

2. Ne glede na druge določbe tega naslova pogodbenica, vključno s svojimi naročniki, nobenemu ponudniku ne zagotovi informacij, ki bi lahko ogrožale pošteno konkurenco med ponudniki.

3. Nobena določba tega naslova se ne sme razlagati tako, da bi se od pogodbenice, vključno z njenimi naročniki, organi in organi, pristojnimi za pregled, zahtevalo, da zagotovijo zaupne informacije, katerih razkritje bi oviralo izvrševanje zakonodaje, bi lahko ogrozilo pošteno konkurenco med ponudniki, škodovalo legitimnim poslovnim interesom posameznih oseb, vključno z zaščito intelektualne lastnine, ali bi bilo kako drugače v nasprotju z javnim interesom.

ČLEN 190

Nacionalni postopek pregleda

1. Vsaka pogodbenica vzdržuje ali uvede hiter, učinkovit, pregleden in nediskriminatoren upravni ali sodni postopek pregleda, po katerem se lahko ponudnik, ki ima ali je imel interes za zajeto javno naročilo, pritoži glede naslednjega:

(a) kršitev določb tega naslova ali

- (b) kadar ponudnik nima pravice, da bi se neposredno pritožil zoper kršitev določb tega naslova na podlagi nacionalnega prava pogodbenice, neizpolnjevanja ukrepov pogodbenice o izvajanju tega naslova,

ki se pojavi v okviru takega zajetega javnega naročila.

2. Postopkovna pravila za vse pritožbe v skladu z odstavkom 1 so v pisni obliki in splošno dostopna.

3. V primeru pritožbe ponudnika, nastale v okviru zajetih javnih naročil, za katere ima ponudnik interes ali ga je imel, zaradi kršitve ali neizpolnjevanja obveznosti iz odstavka 1 zadevna pogodbenica spodbuja svojega naročnika in ponudnika, da pritožbo razrešita s posvetovanjem. Naročnik vse take pritožbe obravnava nepristransko in pravočasno ter brez poseganja v sodelovanje ponudnika pri tekočih ali prihodnjih razpisnih postopkih ali v njegovo pravico do popravnih ukrepov po upravnem ali sodnem postopku pregleda.

4. Vsak ponudnik ima na voljo dovolj časa, da pripravi in vloži pritožbo, tj. vsekakor vsaj 10 dni od tedaj, ko se seznani z osnovo za pritožbo oziroma se upravičeno pričakuje, da bi se z njo moral seznaniti.

5. Vsaka pogodbenica določi ali imenuje vsaj en nepristranski upravni ali sodni organ, ki je neodvisen od njenih naročnikov, da sprejme in pregleda ponudnikovo pritožbo v okviru zajetih javnih naročil.

6. Kadar pritožbo prvotno pregleda organ, ki ni organ iz odstavka 5, ustrezna pogodbenica ponudniku zagotovi, da lahko pri nepristranskem upravnem ali sodnem organu, ki je neodvisen od naročnika, katerega javno naročilo je predmet pritožbe, vloži pritožbo na prvotno odločitev. Organ za pregled, ki ni sodišče, je bodisi predmet sodnega pregleda bodisi ima postopke, ki zagotovijo, da:

- (a) naročnik na pritožbo pisno odgovori in organu za pregled razkrije vse ustrezne dokumente;
- (b) imajo udeleženci v postopku (v nadaljnjem besedilu: udeleženci) pravico, da so zaslišani, preden organ za pregled sprejme odločitev v zvezi s pritožbo;
- (c) imajo udeleženci pravico do zastopanja in spremljanja;
- (d) imajo udeleženci dostop do vseh postopkov;
- (e) imajo udeleženci pravico zahtevati, da postopek poteka v javnosti in da so prisotne priče, ter
- (f) se odločitve ali priporočila v zvezi s pritožbami ponudnikov zagotovijo pravočasno, v pisni obliki in s pojasnili razlogov za vsako odločitev ali priporočilo.

7. Vsaka pogodbenica uvede ali vzdržuje postopke, ki zagotavljajo:
- (a) takojšnje začasne ukrepe, ki ponudnikom omogočajo, da še naprej sodelujejo v razpisnem postopku. Takičasni ukrepi lahko povzročijo prekinitev postopka javnega naročila. Postopki lahko določajo, da se pri odločanju, ali naj se taki ukrepi uporabijo, upoštevajo prevladujoče škodljive posledice za zadevne interese, vključno z javnim interesom. Neukrepanje se utemelji pisno in
 - (b) popravek kršitev določb tega naslova ali nadomestilo utrpele izgube ali škodo, kadar organ za pregled odloči, da je šlo za kršitev ali neizpolnjevanje obveznosti, kakor je določeno v odstavku 1. Tak popravek ali nadomestilo se lahko omeji na stroške za pripravo postopka javnega naročila, stroške, nastale zaradi pritožbe, ali oboje.

ČLEN 191

Spremembe in popravki obsega uporabe

1. Kadar pogodbenica spremeni obseg uporabe javnega naročila v skladu s tem naslovom, ta pogodbenica:
- (a) o tem pisno obvesti druge pogodbenice in
 - (b) v obvestilo vključi predlog za ustrezne kompenzacijske prilagoditve za druge pogodbenice, da se ohrani raven obsega uporabe, ki je primerljiva z ravni pred spremembo.

2. Brez poseganja v pododstavek 1(b) pogodbenici ni treba zagotoviti kompenzacijskih prilagoditev, kadar:

- (a) je zadevna sprememba manjša sprememba ali popravek izključno formalne narave ali
- (b) predlagana sprememba zadeva subjekt, nad katerim pogodbenica nima več nadzora ali vpliva.

3. Če se druga pogodbenica ne strinja, da:

- (a) predlagana sprememba v skladu s pododstavkom 1(b) ohranja primerljivo raven obsega uporabe, o kateri so se dogovorile pogodbenice;
- (b) je predlagana sprememba manjša sprememba ali popravek v skladu s pododstavkom 2(a) ali
- (c) predlagana sprememba v skladu s pododstavkom 2(b) zadeva subjekt, nad katerim pogodbenica nima več nadzora ali vpliva,

taka druga pogodbenica mora to pisno izpodbijati v 30 dneh od prejema obvestila iz odstavka 1 ali se mora šteti, da se strinja s prilagoditvijo ali predlagano spremembo, vključno za namene naslova XII (Reševanje sporov).

4. Kadar se pogodbenice v okviru Odbora za trgovino strinjajo glede kakršne koli predlagane spremembe, popravka ali manjše spremembe, vključno v primerih, kadar se nobena pogodbenica ne pritoži v 30 dneh v skladu z odstavkom 3, pogodbenice takoj spremenijo zadevno priložo.
5. Pogodbenica EU lahko kadar koli začne dvostranska pogajanja s katero koli andsko državo podpisnico za povečanje dostopa do trga, medsebojno dogovorjenega na podlagi tega naslova.

ČLEN 192

Sodelovanje mikropodjetij ter malih in srednjih podjetij

1. Pogodbenice priznavajo pomen sodelovanja mikropodjetij in MSP pri javnih naročilih.
2. Pogodbenice prav tako priznavajo pomen poslovnih vezi med ponudniki pogodbenic, zlasti mikropodjetij in MSP, vključno s skupnim sodelovanjem pri postopkih javnih naročil.
3. Pogodbenice se strinjajo, da bodo izmenjavale informacije in sodelovale pri olajševanju dostopa mikropodjetij in MSP do postopkov javnih naročil, metod in pogodbenih zahtev, osredotočenih na posebne potrebe takih podjetij.

ČLEN 193

Sodelovanje

1. Pogodbenice priznavajo pomen sodelovanja za medsebojno izboljšanje razumevanja sistemov javnih naročil ter dostopa do svojih trgov, zlasti za mikropodjetja in MSP.
2. Pogodbenice si prizadevajo za sodelovanje na področjih, kot so:
 - (a) izmenjava izkušenj in informacij, kot so regulativni okviri, najboljše prakse in statistika;
 - (b) razvoj in uporaba elektronskih komunikacij v sistemih javnih naročil;
 - (c) krepitev zmogljivosti in tehnična pomoč ponudnikom glede dostopa do trga javnih naročil;
 - (d) krepitev institucionalnih zmogljivosti za izvajanje določb tega naslova, vključno z usposabljanjem vladnih uslužbencev, in
 - (e) krepitev zmogljivosti za zagotovitev večjezičnega dostopa do razpisnih postopkov.

3. Pogodbenica EU morebitnim ponudnikom iz andskih držav podpisnic po potrebi zagotovi pomoč, ki jo šteje za ustrezno, pri predložitvi ponudb in izboru blaga ali storitev, ki bi lahko zanimale naročnike iz Evropske unije ali njenih držav članic. Pogodbenica EU prav tako ponudnikom pomaga pri izpolnjevanju tehničnih predpisov in standardov, povezanih z blagom ali storitvami, ki so predmet nameravanega javnega naročila.

ČLEN 194

Pododbor za javna naročila

1. Pogodbenice ustanovijo Pododbor za javna naročila, ki ga sestavljajo predstavniki vsake pogodbenice.
2. Pododbor:
 - (a) oceni izvajanje tega naslova, vključno z uporabo možnosti, nastalih zaradi izboljšane dostopa do javnih naročil, in pogodbenicam priporoči ustrezne dejavnosti;
 - (b) oceni in spremlja dejavnosti, povezane s sodelovanjem, ki jih izvajajo pogodbenice, in
 - (c) brez poseganja v odstavek 5 člena 191 razmisli o nadaljnjih pogajanjih za povečanje obsega uporabe tega naslova.

3. Pododbor za javna naročila se sestane na zahtevo katere koli pogodbenice v kraju in na dan, ki se sporazumno določita, ter vodi pisno evidenco svojih srečanj.

NASLOV VII

INTELEKTUALNA LASTNINA

POGLAVJE 1

SPLOŠNE DOLOČBE

ČLEN 195

Cilji

Cilji tega naslova so:

- (a) spodbujanje inovacij in ustvarjalnosti ter olajšanje proizvodnje in trženja inovativnih ter ustvarjalnih izdelkov med pogodbenicami in
- (b) zagotovitev ustrezne in učinkovite ravni varstva ter uveljavljanja pravic intelektualne lastnine, ki prispeva k prenosu in razširjanju tehnologije ter spodbuja družbeno in gospodarsko blaginjo ter ravnovesje med pravicami imetnikov in javnim interesom.

ČLEN 196

Narava in področje uporabe obveznosti

1. Pogodbenice ponovno potrjujejo pravice in obveznosti iz Sporazuma STO o trgovinskih vidikih pravic intelektualne lastnine (v nadaljnjem besedilu

Sporazum TRIPS) in kakršnih koli drugih večstranskih sporazumov, povezanih z intelektualno lastnino, ter sporazumi, ki se upravljajo pod okriljem Svetovne organizacije za intelektualno lastnino, katerih pogodbenice so pogodbenice iz tega sporazuma.

2. Določbe tega naslova dopolnjujejo in podrobno določajo pravice in obveznosti pogodbenic na podlagi Sporazuma TRIPS in drugih večstranskih sporazumov, povezanih z intelektualno lastnino, katerih pogodbenice so pogodbenice iz tega sporazuma, zato nobena določba tega naslova ni v nasprotju z določbami takih večstranskih sporazumov oziroma jih ne ogroža.

3. Pogodbenice priznavajo potrebo po ohranitvi ravnovesja med pravicami imetnikov intelektualne lastnine in interesom javnosti, zlasti v zvezi z izobraževanjem, kulturo, raziskavami, javnim zdravjem, varnostjo preskrbe s hrano, okoljem, dostopom do informacij in prenosom tehnologij.

4. Pogodbenice priznavajo in ponovno potrjujejo pravice in obveznosti iz Konvencije o biološki raznovrstnosti, sprejete 5. junija 1992, ter podpirajo in spodbujajo prizadevanja, da bi se Sporazum TRIPS in Konvencija izvajala ob medsebojni podpori.

5. V tem sporazumu pravice intelektualne lastnine zajemajo:
- (a) avtorsko pravico, vključno z avtorsko pravico za računalniške programe in podatkovne zbirke;
 - (b) pravice, povezane z avtorsko pravico;
 - (c) patentne pravice;
 - (d) blagovne znamke;
 - (e) trgovska imena, če jih zadevna nacionalna zakonodaja ščiti kot izključne pravice lastnine;
 - (f) modele;
 - (g) topografije integriranih vezij;
 - (h) geografske označbe;
 - (i) sorte rastlin ter
 - (j) varstvo nerazkritih informacij.

6. Za namene tega sporazuma varstvo intelektualne lastnine vključuje varstvo pred nelojalno konkurenco iz člena 10 a Pariške konvencije za varstvo industrijske lastnine (kakor je bila spremenjena s Stockholmsko listino, 1967) (v nadaljnjem besedilu: Pariška konvencija).

ČLEN 197

Splošna načela

1. Ob upoštevanju določb tega naslova lahko vsaka pogodbenica pri pripravi ali spreminjanju svojih zakonov in predpisov uporabi izjeme in prožnost, ki jih zagotavljajo večstranski sporazumi o intelektualni lastnini, zlasti pri sprejemanju ukrepov, potrebnih za varovanje javnega zdravja in prehrane ter za dostop do zdravil.

2. Pogodbenice priznavajo pomen Deklaracije četrte ministrske konference iz Dohe in zlasti Deklaracije iz Dohe o Sporazumu TRIPS in javnem zdravju, ki je bila sprejeta 14. novembra 2001 na ministrski konferenci STO, ter njenega nadaljnjega razvoja. Tako pogodbenice pri razlagi in izvajanju pravic in obveznosti, ki izhajajo iz tega naslova, zagotovijo doslednost s to deklaracijo.

3. Pogodbenice prispevajo k izvajanju in upoštevanju Sklepa Generalnega sveta STO z dne 30. avgusta 2003 o odstavku 6 Deklaracije iz Dohe o Sporazumu TRIPS in javnem zdravju ter Protokola o spremembi Sporazuma TRIPS, sprejetega 6. decembra 2005 v Ženevi.
4. Pogodbenice prav tako priznavajo pomen spodbujanja izvajanja Resolucije Svetovne zdravstvene organizacije 61.21: Globalna strategija in akcijski načrt za javno zdravje, inovacije in intelektualno lastnino, ki jo je Svetovna zdravstvena skupščina sprejela 24. maja 2008.
5. V skladu s Sporazumom TRIPS nobena določba tega naslova ne preprečuje nobeni pogodbenici, da sprejme kakršne koli ukrepe, potrebne za preprečitev zlorabe pravic intelektualne lastnine s strani imetnikov pravic ali zatekanja k praksam, ki nerazumno omejujejo trgovino ali negativno vplivajo na mednarodni prenos tehnologij.
6. Pogodbenice priznavajo, da prenos tehnologije prispeva h krepitvi nacionalnih zmogljivosti in tako k vzpostavitvi trdne in uporabne tehnološke osnove.
7. Pogodbenice priznavajo učinek informacijskih in komunikacijskih tehnologij na uporabo književnih in umetniških del, umetniških uprizoritev, fonogramskih produkcij in radiodifuznega oddajanja ter potrebo po zagotovitvi ustreznega varstva avtorske in sorodnih pravic v digitalnem okolju.

ČLEN 198

Nacionalna obravnava

Vsaka pogodbenica zagotovi, da so glede varstva⁶¹ intelektualne lastnine državljani druge pogodbenice obravnavani enako kot njeni državljani, pri čemer veljajo izjeme iz členov 3 in 5 Sporazuma TRIPS.

ČLEN 199

Obravnava po načelu države z največjimi ugodnostmi

Glede varstva intelektualne lastnine se kakršna koli prednost, ugodnost, posebna pravica ali nedotakljivost, ki jo pogodbenica dodeli državljanom katere koli druge države, takoj in brezpogojno dodeli tudi državljanom drugih pogodbenic ob upoštevanju izjem iz členov 4 in 5 Sporazuma TRIPS.

⁶¹ Za namene členov 198 in 199 vključuje "varstvo" tudi zadeve, ki vplivajo na razpoložljivost, pridobitev, obseg, ohranjanje in uveljavljanje pravic intelektualne lastnine, kakor tudi zadeve, ki vplivajo na uporabo pravic intelektualne lastnine, ki jih posebej obravnava ta naslov.

ČLEN 200

Izčrpanje

Vsaka pogodbenica lahko sama vzpostavi lasten režim za izčrpanje pravic intelektualne lastnine v skladu z določbami Sporazuma TRIPS.

POGLAVJE 2

ZAŠČITA BIOTSKE RAZNOVRSTNOSTI IN TRADICIONALNEGA ZNANJA

ČLEN 201

1. Pogodbenice priznavajo pomen in vrednost biotske raznovrstnosti ter njenih sestavnih delov in z njo povezanega tradicionalnega znanja, inovacij in praks avtohtonih in lokalnih skupnosti⁶². Pogodbenice prav tako potrjujejo suverene pravice nad svojimi naravnimi viri ter priznavajo svoje pravice in obveznosti, uvedene s Konvencijo o biološki raznovrstnosti, glede dostopa do genetskih virov ter do poštene in pravične razdelitve koristi, ki izhajajo iz uporabe teh genetskih virov.

⁶² Kjer je ustrezno, "avtohtone in lokalne skupnosti" obsegajo afro-ameriške potomce.

2. Pogodbenice priznavajo pretekli, sedanji in prihodnji prispevek avtohtonih in lokalnih skupnosti k ohranjanju in trajnostni uporabi biotske raznovrstnosti ter vseh njenih sestavnih delov in, na splošno, prispevka tradicionalnega znanja⁶³ avtohtonih in lokalnih skupnosti h kulturi ter gospodarskemu in družbenemu razvoju narodov.
3. Pogodbenice ob upoštevanju nacionalne zakonodaje in v skladu s členom 8(j) Konvencije o biološki raznovrstnosti spoštujejo, ohranjajo in vzdržujejo znanje, inovacije in prakse avtohtonih in lokalnih skupnosti, ki poosebljajo tradicionalne načine življenja, pomembne za ohranitev in trajnostno rabo biotske raznovrstnosti, spodbujajo njihovo širšo uporabo z odobritvijo nosilcev takega znanja, inovacij in praks ter spodbujajo pravično delitev ugodnosti, ki izhajajo iz uporabe takega znanja, inovacij in praks.
4. V skladu z odstavkom 7 člena 15 Konvencije o biološki raznovrstnosti pogodbenice ponovno potrjujejo svojo obveznost glede sprejetja ukrepov za zagotovitev poštene in pravične razdelitve koristi, ki izhajajo iz uporabe genetskih virov. Pogodbenice prav tako priznavajo, da lahko medsebojno dogovorjeni pogoji vključujejo obveznosti za delitev koristi v povezavi s pravicami intelektualne lastnine, ki izhajajo iz uporabe genetskih virov in so povezane s tradicionalnim znanjem.
5. Kolumbija in pogodbenica EU bosta sodelovali pri nadaljnjem pojasnjevanju vprašanja in pojma nezakonite prisvojitve genetskih virov in povezanega tradicionalnega znanja, inovacij in praks, da se ugotovi, kakšni ukrepi so potrebni za obravnavanje tega vprašanja ob upoštevanju določb mednarodnega in nacionalnega prava.

⁶³ Brez poseganja v izvajanje tega poglavja pogodbenice priznavajo, da se o pojmu tradicionalnih znanj razpravlja v ustreznih mednarodnih forumih.

6. Pogodbenice sodelujejo v okviru nacionalnega in mednarodnega prava, da se zagotovi, da na področju genetskih virov in povezanega tradicionalnega znanja avtohtonih in lokalnih skupnosti na njihovem ozemlju pravice intelektualne lastnine podpirajo pravice in obveznosti pogodbenic v okviru Konvencije o biološki raznovrstnosti in jim ne nasprotujejo. Pogodbenice potrjujejo svoje pravice in obveznosti iz odstavka 3 člena 16 Konvencije o biološki raznovrstnosti v zvezi z državami, ki zagotavljajo genetske vire, glede sprejemanja ukrepov za zagotovitev dostopa do tehnologij, s katerimi se izkoriščajo taki viri, in prenosa teh tehnologij na podlagi medsebojno dogovorjenih pogojev. Ta določba se uporablja brez poseganja v pravice in obveznosti iz člena 31 Sporazuma TRIPS.
7. Pogodbenice priznavajo, da je koristno zahtevati razkritje porekla ali izvora genetskih virov in povezanega tradicionalnega znanja pri prijavah za patente, saj to prispeva k preglednosti uporabe genetskih virov in povezanih tradicionalnih znanj.
8. Pogodbenice bodo v skladu z nacionalno zakonodajo zagotovile, da bo kakršna koli taka zahteva imela uporabne učinke, da se podpre skladnost z določbami, ki urejajo dostop do genetskih virov in povezanega tradicionalnega znanja, inovacij in praks.
9. Pogodbenice si bodo prizadevale za olajšanje izmenjave informacij o prijavah za patente in odobrenih patentih, povezanih z genetskimi viri in povezanim tradicionalnim znanjem, da bi se take informacije lahko upoštevale pri preučitvi vsebine, zlasti pri določitvi stanja tehnike.

10. V skladu z določbami poglavja 6 (Sodelovanje) tega naslova, bodo pogodbenice na podlagi medsebojno dogovorjenih pogojev sodelovale pri usposabljanju preizkuševalcev patentov pri pregledu prijav za patente, povezane z genetskimi viri in povezanim tradicionalnim znanjem.
11. Pogodbenice priznavajo, da so podatkovne baze ali digitalne knjižnice, ki vsebujejo ustrezne informacije, koristno orodje za preučevanje možnosti patentiranja izumov, povezanih z genetskimi viri in povezanim tradicionalnim znanjem.
12. V skladu z mednarodnim in nacionalnim pravom, ki se uporabljata, se pogodbenice strinjajo, da bodo sodelovale pri uporabi nacionalnih okvirov za dostop do genetskih virov in povezanega tradicionalnega znanja, inovacij in praks.
13. Pogodbenice lahko na podlagi predhodnega dogovora pregledajo to poglavje glede na izide in zaključke večstranskih razprav.

POGLAVJE 3

DOLOČBE O PRAVICAH INTELEKTUALNE LASTNINE

ODDELEK 1

BLAGOVNE ZNAMKE

ČLEN 202

Mednarodni sporazumi

1. Pogodbenice upoštevajo pravice in dolžnosti iz Pariške konvencije in Sporazuma TRIPS.
2. Evropska unija in Kolumbija pristopita k Protokolu k Madridskemu sporazumu o mednarodnem registriranju znamk, sprejetem 27. junija 1989 v Madridu (v nadaljnjem besedilu: Madridski protokol), v 10 letih od podpisa tega sporazuma. Peru si razumno prizadeva za pristop k Madridskemu protokolu.

3. Evropska unija in Peru si razumno prizadevata za ravnanje v skladu s Pogodbo o pravu znamk, sprejeto 27. oktobra 1994 v Ženevi (v nadaljnjem besedilu: Pogodba o pravu znamk). Kolumbija si razumno prizadeva za pristop k Pogodbi o pravu znamk.

ČLEN 203

Zahteve za registracijo

Kakršen koli znak ali kombinacija znakov, ki omogočajo razlikovanje med izdelki ali storitvami enega podjetja in izdelki ali storitvami drugega podjetja, lahko postane tržna znamka. Taki znaki so lahko sestavljeni zlasti iz besed, vključno z besednimi zvezami, osebnimi imeni, črkami, številkami, figurativnimi elementi, zvoki in barvnimi kombinacijami ter kakršnimi koli kombinacijami teh znakov. Če znaki sami po sebi ne omogočajo razlikovanja zadevnih izdelkov ali storitev, lahko pogodbenica za registracijo zahteva dokaze o razlikah, nastalih z uporabo. Pogodbenica lahko kot pogoj za registracijo zahteva, da so znaki vizualno prepoznavni.

ČLEN 204

Postopek registracije

1. Pogodbenice uporabljajo klasifikacijo Sporazuma iz Nice o mednarodni klasifikaciji blaga in storitev za registracijo znamk, sprejetega 15. junija 1957 v Nici, ter veljavne spremembe za uvrstitev blaga in storitev, za katere se uporabljajo blagovne znamke.
2. Vsaka pogodbenica⁶⁴ zagotovi sistem za registracijo blagovnih znamk, v katerem je vsaka dokončna odločba, ki jo sprejme ustrezen urad za blagovne znamke, utemeljena in v pisni obliki. Vzroki za zavrnitev registracije blagovne znamke se v pisni obliki sporočijo vložniku, ki ima priložnost izpodbijati tako zavrnitev in se zoper dokončno odločbo pritožiti na sodišču. Vsaka pogodbenica omogoči možnost ugovora zoper prijavo blagovne znamke. Taki postopki ugovora so kontradiktorni. Vsaka pogodbenica zagotovi javno dostopno elektronsko podatkovno bazo zahtevkov za blagovne znamke in njihove registracije.

⁶⁴ V primeru pogodbenice EU se obveznosti iz tega odstavka nanašajo le na Evropsko unijo v zvezi z blagovnimi znamkami Skupnosti.

ČLEN 205

Znane blagovne znamke

Namen sodelovanja pogodbenic je, da učinkovito zaščitijo znane blagovne znamke, kakor je določeno v členu 6a Pariške konvencije in v členih 16.2 in 16.3 Sporazuma TRIPS.

ČLEN 206

Izjeme glede pravic, dodeljenih z blagovno znamko

1. Vsaka pogodbenica zagotovi omejene izjeme⁶⁵ glede pravic, dodeljenih z blagovno znamko, za pošteno uporabo pri trgovanju z imenom in naslovom ali opisnimi pogoji o vrsti, kakovosti, količini, namenu uporabe, vrednosti, geografskem poreklu, času proizvodnje blaga ali opravljanja storitev, ali drugimi značilnostmi blaga ali storitev, če se upoštevajo pravni interesi lastnikov blagovne znamke in tretjih oseb.

⁶⁵ Omejene izjeme so izjeme, ki tretjim osebam omogočajo uporabo opisnega pogoja na trgu, ne da bi bilo pri tem treba pridobiti soglasje imetnika pravice, če se taka uporaba izvaja v dobri veri in ne pomeni uporabe zaščitnega znaka.

2. Vsaka pogodbenica zagotovi tudi omejene izjeme, ki osebam omogočajo uporabo blagovne znamke, pri čemer je treba navesti namen uporabe izdelka ali storitve, zlasti kot pribora in delov, če se ta uporablja v skladu s poštenimi poslovnimi praksami v industrijskih ali komercialnih zadevah.

ODDELEK 2

GEOGRAFSKE OZNAČBE

ČLEN 207

Področje uporabe tega oddelka

Zaradi priznavanja in zaščite geografske označbe s poreklom na ozemlju pogodbenice se uporablja naslednje:

- (a) geografske označbe so za namene iz tega naslova označbe, sestavljene iz imena zadevne države, regije ali kraja ali imena, ki se nanaša na določeno geografsko področje, čeprav to ni ime zadevne države, regije ali kraja, in opredeljujejo izdelek s tem poreklom, kadar se kakovost, ugled ali druge značilnosti izdelka pripisujejo izključno ali zlasti geografskemu okolju, v katerem je izdelan, s svojimi naravnimi in človeškimi dejavniki;

- (b) za geografske označbe pogodbenice, ki jih mora druga pogodbenica zaščititi, velja ta naslov samo, če so priznane in kot take registrirane v državi porekla;
- (c) vsaka pogodbenica zaščiti geografske označbe za kmetijske proizvode in živila, vina, žgane pijače in aromatizirana vina iz Dodatka 1 Priloge XIII (Seznami geografskih označb) v skladu s postopki iz člena 208 od začetka veljavnosti tega sporazuma;
- (d) geografske označbe za izdelke razen za kmetijske proizvode in živila, vina, žgane pijače in aromatizirana vina iz Dodatka 1 Priloge XIII (Seznami geografskih označb) se lahko zaščitijo v skladu z zakoni in predpisi, ki se uporabljajo v vsaki pogodbenici. Pogodbenice potrjujejo, da so geografske označbe iz Dodatka 2 Priloge XIII (Seznami geografskih označb) zaščitene kot geografske označbe v državi porekla;
- (e) uporaba⁶⁶ geografskih označb v zvezi z izdelki s poreklom na ozemlju pogodbenice je namenjena izključno proizvajalcem, izdelovalcem ali obrtnikom s proizvodnimi obrati v kraju ali regiji pogodbenice, opredeljene ali navedene na navedeni označbi; (f) če pogodbenica sprejeme ali ohrani sistem za odobritev uporabe geografskih označb, se ta sistem uporablja samo za geografske označbe s poreklom na njenem ozemlju;
- (f) javni in zasebni organi, ki uporabljajo geografske označbe, ali organi, ustanovljeni za ta namen, imajo na voljo mehanizme, ki omogočajo učinkovit nadzor nad uporabo zaščitениh geografskih označb, ter

⁶⁶ Za namene tega pododstavka "uporaba" pomeni proizvodnjo in/ali obdelavo in/ali pripravo izdelka, opredeljenega z geografsko označbo.

- (g) geografske označbe, zaščitene v skladu s tem naslovom, se ne štejejo kot splošni ali generični opis izdelka, ki ga opredeljujejo, dokler so zaščitene v svoji državi porekla.

ČLEN 208

Uveljavljene geografske označbe

1. Po končanem postopku ugovora in pregledu geografskih označb Evropske unije iz Dodatka 1 Priloge XIII (Seznami geografskih označb), ki jih je pogodbenica EU registrirala, andske države podpisnice zaščitijo take geografske označbe v skladu s stopnjo zaščite iz tega oddelka.
2. Po končanem postopku ugovora in pregledu geografskih označb andskih držav podpisnic iz Dodatka 1 Priloge XIII (Seznami geografskih označb), ki jih je ta andska država podpisnica registrirala, pogodbenica EU zaščiti take geografske označbe v skladu s stopnjo zaščite iz tega oddelka.

ČLEN 209

Dodajanje novih geografskih označb

1. Pogodbenice se strinjajo, da imajo po končanem postopku ugovora in pregledu geografskih označb, kakor je navedeno v členu 208, možnost dodajati nove geografske označbe v Dodatek 1 Priloge XIII (Seznami geografskih označb).
2. Pogodbenica, ki želi dodati novo geografsko označbo v seznam iz Dodatka 1 Priloge XIII (Seznami geografskih označb), drugi pogodbenici v okviru pododbora za intelektualno lastnino predloži zahtevek v zvezi s tem.
3. Datum začetka uporabe zaščite je datum prenosa uporabe na drugo pogodbenico. Izmenjava informacij se izvede v okviru Pododbora za intelektualno lastnino.

ČLEN 210

Obseg zaščite geografskih označb

1. Geografske označbe pogodbenice iz Dodatka 1 Priloge XIII (Seznami geografskih označb) in geografske označbe, dodane v skladu s členom 209, druga pogodbenica zaščiti vsaj pred:

- (a) kakršno koli komercialno uporabo takih zaščenih geografskih označb:
 - (i) za enake ali podobne izdelke, ki niso v skladu s specifikacijo geografske označbe izdelka, ali
 - (ii) če taka uporaba izkorišča ugled geografske označbe;
- (b) kakršno koli drugo nepooblaščen uporabo⁶⁷ geografskih označb, razen uporab za vina, aromatizirana vina in žgane pijače, ki so zavajajoče, vključno s primeri, ko so v imenu izrazi, kot so vrsta, tip, ponaredek in drugi podobni izrazi, ki lahko zavedejo potrošnika; brez poseganja v ta pododstavek, če pogodbenica spreminja svojo zakonodajo zaradi zaščite geografskih označb, razen označb za vina, aromatizirana vina in žgane pijače, na višji ravni, kot je zaščita iz tega sporazuma, navedena pogodbenica razširi tako zaščito na geografske označbe iz Dodatka 1 Priloge XIII (Seznami geografskih označb);

⁶⁷ Izraz "nepooblaščen uporaba" lahko zajema kakršno koli zlorabo, ponaredek ali navedbo.

- (c) v primeru geografske označbe za vina, aromatizirana vina ali žgane pijače, kakršno koli zlorabo, ponaredkom ali navedbo, vsaj za tovrstne izdelke, tudi če je pravo poreklo izdelka navedeno ali če je zaščiteno ime uporabljeno v prevodu ali skupaj z izrazi kot so "vrsta", "tip", "metoda", "izdelano v", "ponaredek", "okus", "podoben" ali podobno;
 - (d) vsako drugo napačno ali zavajajočo označbo glede izvora, porekla, značaja ali bistvenih lastnosti izdelka na notranji ali zunanji strani embalaže, v reklamnem gradivu ali dokumentih v zvezi z zadevnim izdelkom, ki lahko ustvari napačen vtis o njegovem poreklu, ter
 - (e) vsako drugo prakso, ki lahko potrošnike zavede glede pravega porekla izdelka.
2. Kadar pogodbenica v okviru pogajanj s tretjo državo predlaga zaščito geografske označbe navedene tretje države in je to ime enakozvočnica geografske označbe druge pogodbenice, se slednja obvesti in dobi priložnost predložiti pripombe, preden se ime zaščiti.
3. Pogodbenice se obvestijo, če geografska označba v državi porekla ni več zaščitena.

ČLEN 211

Razmerje do blagovnih znamk

1. Pogodbenice zavrnejo ali razveljavijo registracijo blagovne znamke, za katero velja katera koli situacija iz odstavka 1 člena 210 v zvezi z zaščitnimi geografskimi označbami za enake ali podobne izdelke, če je bil zahtevek za registracijo blagovne znamke predložen po datumu zahtevka za zaščito geografske označbe na njenem ozemlju.
2. Brez poseganja v vzroke za zavrnitev zaščite geografskih označb, določenih v nacionalni zakonodaji, se od pogodbenice ne sme zahtevati zaščita geografske označbe, kadar bi zaradi ugledne ali znane blagovne znamke zaščita lahko potrošnike zavajala glede prave identitete izdelka.

ČLEN 212

Splošna pravila

1. Pogodbenice lahko v okviru Pododbora za intelektualno lastnino izmenjajo dodatne informacije o tehničnih specifikacijah izdelka, ki so zaščiteni z geografsko označbo iz Dodatka 1 Priloge XIII (Seznami geografskih označb). Poleg tega lahko pogodbenice olajšajo izmenjavo informacij v zvezi z nadzornimi organi na svojih ozemljih.
2. Ta oddelek pogodbenice ne zavezuje, da zaščiti geografsko označbo, ki ni ali ni več zaščiten v državi porekla. Pogodbenica, ki je ozemlje porekla geografske označbe, obvesti druge pogodbenice, kadar taka geografska označba ni več zaščiten v državi porekla.
3. Specifikacija izdelka iz tega oddelka je specifikacija, ki jo odobrijo organi pogodbenice na ozemlju, na katerem ima izdelek poreklo, vključno s kakršnimi koli odobrenimi spremembami specifikacije.

ČLEN 213

Sodelovanje in preglednost

1. V okviru Pododbora za intelektualno lastnino lahko pogodbenica od druge pogodbenice zahteva informacije o skladnosti izdelkov z geografskimi označbami, zaščitnimi v skladu s tem oddelkom, z ustreznimi specifikacijami izdelka in njihovimi spremembami ter po potrebi kontaktnimi točkami za lajšanje nadzora.
2. Glede na geografske označbe druge pogodbenice, ki so zaščitene v skladu s tem oddelkom, lahko vsaka pogodbenica javno objavi ustrezne specifikacije izdelka ali povzetek specifikacij ter kontaktne točke za lajšanje nadzora.

ČLEN 214

To oddelek ne posega v pravice, ki jih pogodbenice že priznavajo v sporazumih o prosti trgovini s tretjimi državami.

ODDELEK 3

AVTORSKA IN SORODNE PRAVICE

ČLEN 215

Zagotovljeno varstvo

1. Pogodbenice čim bolj učinkovito in enotno zavarujejo pravice avtorjev literarnih in umetniških del. Pogodbenice tudi zavarujejo pravice izvajalcev, proizvajalcev fonogramov in radiodifuznih organizacij v zvezi z njihovim izvajanjem, fonogrami in radiodifuznim oddajanjem njihovih oddaj.
2. Pogodbenice upoštevajo obstoječe pravice in obveznosti na podlagi Bernske konvencije za varstvo književnih in umetniških del z dne 9. septembra 1886 (v nadaljnjem besedilu: Bernska konvencija), Rimske konvencije za varstvo izvajalcev, proizvajalcev fonogramov in radiodifuznih organizacij z dne 26. oktobra 1961 (v nadaljnjem besedilu: Rimska konvencija), Pogodbe Svetovne organizacije za intelektualno lastnino o avtorskih pravicah (v nadaljnjem besedilu: Pogodba WCT) in Pogodbe Svetovne organizacije za intelektualno lastnino o izvedbah in fonogramih (v nadaljnjem besedilu: Pogodba WPPT), ki sta bili obe sprejeti 20. decembra 1996.

ČLEN 216

Moralne pravice

1. Ne glede na materialne pravice avtorja in celo po prenosu teh pravic ima avtor pravico zahtevati najmanj avtorstvo dela in nasprotovati kakršnemu koli popačenju, skazitvi, drugi spremembi ali drugim kvarnim posegom, ki bi škodovali njegovi časti ali ugledu.
2. Pravice, ki jih avtorju zagotavlja odstavek 1, trajajo po njegovi smrti najmanj do izteka materialnih pravic in jih lahko uveljavljajo osebe ali institucije, ki so za to pooblašene po zakonodaji države, v kateri se zahteva varstvo.
3. Ne glede na materialne pravice izvajalca in celo po prenosu navedenih pravic izvajalec v zvezi s slušnimi izvedbami v živo ali izvedbami, posnetimi na fonogramih, obdrži pravico do priznanja, da je izvajalec svoje izvedbe, razen če se zaradi načina uporabe izvedbe to priznanje opusti, in pravico, da nasprotuje vsakemu popačenju, skazitvi ali drugi spremembi svoje izvedbe, ki bi lahko škodovala njegovemu ugledu. Ta odstavek se uporablja brez poseganja v druge moralne pravice, ki jih priznava nacionalna zakonodaja.

4. Pravna sredstva za varstvo pravic, zagotovljenih s tem členom, ureja zakonodaja pogodbenice, v kateri se zahteva varstvo.
5. Vsaka pogodbenica lahko določi stopnjo varovanja moralnih pravic, ki je višja od stopnje iz tega člena.

ČLEN 217

Kolektivne organizacije

Pogodbenice priznavajo pomembnost kolektivnih organizacij za avtorsko in sorodne pravice, da se v skladu z nacionalno zakonodajo vsake pogodbenice ter zaradi preglednosti in dobrih praks upravljanja zagotovijo učinkovito upravljanje pravic, ki so jim zaupane, in pravična razporeditev izterjanih nadomestil, ki so sorazmerna z uporabo del, izvedb ali fonogramov.

ČLEN 218

Trajanje avtorskih pravic

1. Pravice avtorjev literarnih ali umetniških del v smislu člena 2 Bernske konvencije trajajo celo življenjsko dobo avtorja in 70 let po njegovi smrti.
2. Kadar je delo ustvarilo več avtorjev, se rok varstva iz odstavka 1 računa od smrti soavtorja, ki je umrl zadnji.
3. Varstvo anonimnih ali psevdonimnih del, ki ga zagotavlja ta sporazum, traja 70 let po zakoniti objavi dela v javnosti. Če psevdonim, ki ga avtor uporablja, ne dopušča dvomov o njegovi identiteti, se uporabi rok varstva iz odstavka 1. Če avtor anonimnega ali psevdonimnega dela razkrije svojo identiteto med navedenim obdobjem, se uporabi rok varstva iz odstavka 1. Pogodbenicam ni treba zaščititi anonimnih ali psevdonimnih del, za katera se razumno predvideva, da je njihov avtor mrtev že 70 let.

4. Če se rok varstva za delo, ki ni fotografsko delo ali delo uporabne umetnosti, računa na podlagi, ki ni življenjska doba fizične osebe, to varstvo traja najmanj 70 let od konca koledarskega leta avtorizirane izdaje ali najmanj 50 let od izdelave tega dela, če ni bilo take avtorizirane izdaje 70 let konca koledarskega leta izdelave. 5. Varstvo za kinematografska ali avdiovizualna dela traja najmanj 70 let po tem, ko je bilo delo javno objavljeno z avtorjevim soglasjem, ali najmanj 50 let od konca izdelave takega dela, če delo najmanj 70 let od izdelave ni bilo javno objavljeno z avtorjevim soglasjem. Druga možnost pa je, da lahko pogodbenica določi, da rok varstva za kinematografska ali avdiovizualna dela preneha veljati 70 let po smrti zadnje osebe, ki je opredeljena kot avtor v skladu z nacionalno zakonodajo.

ČLEN 219

Trajanje sorodnih pravic

1. Varstvo, ki ga ta sporazum zagotavlja izvajalcem, traja najmanj 50 let, šteto od konca leta, ko je bila izvedba posneta.

2. Varstvo, ki ga ta sporazum zagotavlja proizvajalcem fonogramov, traja najmanj 50 let, šteto od konca leta, v katerem je bil fonogram izdan, oziroma če fonogram ni bil izdan 50 let po tistem, ko je bil posnet, najmanj 50 let od konca leta, v katerem je bil posnetek narejen.

3. Varstvo, ki je zagotovljeno radiodifuznim organizacijam, traja najmanj 50 let od konca koledarskega leta, v katerem se je izvajala oddaja.

ČLEN 220

Radiodifuzno oddajanje in priobčitev javnosti

1. V tem členu:

- "radiodifuzno oddajanje" pomeni brezžični prenos zvoka ali slike in zvoka ali njihovih nadomestkov, namenjen javnosti; "radiodifuzno oddajanje" pomeni tudi tak prenos prek satelita; "radiodifuzno oddajanje" pomeni prenos kodiranih signalov, kadar radiodifuzna organizacija javnosti zagotovi sredstva za dekodiranje ali so ta sredstva zagotovljena z njenim soglasjem, ter

- "priobčitev javnosti" izvedbe ali fonograma pomeni prenos zvokov izvedbe ali zvokov ali nadomestkov zvokov, posnetih na fonogramih, namenjen javnosti na kateri koli način, razen z radiodifuznim oddajanjem. V odstavku 3 "priobčitev javnosti" pomeni tudi, da se javnosti omogoči, da sliši zvok ali nadomestke zvoka, posnetega na fonogram.
2. Izvajalci imajo glede svojih izvedb izključno pravico, da odobrijo:
- (a) radiodifuzno oddajanje in priobčitev javnosti svojih neposnetih izvedb, razen kadar gre za radiodifuzno izvedbo, ter
 - (b) posnetek svojih neposnetih izvedb.
3. Izvajalci in proizvajalci fonogramov imajo pravico do enkratnega pravičnega nadomestila za neposredno ali posredno uporabo fonogramov, izdanih za komercialne namene, radiodifuzno oddajanje ali kakršno koli drugo priobčitev javnosti. Pogodbenice v svojih nacionalnih zakonodajah določijo, da enkratno pravično nadomestilo od uporabnika zahtevajo izvajalci ali proizvajalci fonogramov, ali oba. Pogodbenice lahko uveljavijo nacionalno zakonodajo, ki v primeru odsotnosti dogovora med izvajalcem in proizvajalcem fonogramov, določi pogoje, v skladu s katerimi si izvajalci in proizvajalci fonogramov razdelijo enkratno pravično nadomestilo.

4. Vsaka pogodbenica izvajalcem v zvezi s posnetimi izvedbami zagotovi izključno pravico, da odobrijo ali prepovejo:

- (a) neposredno ali posredno reprodukcijo;
- (b) distribucijo s prodajo ali drugi prenos lastništva;
- (c) dajanje v najem originala in njihovih kopij javnosti ter
- (d) dajanje na voljo javnosti, po žici ali brezžično, tako da imajo posamezniki do njih dostop na kraju in v času, ki si ju sami izberejo.

5. Kadar izvajalci prenesejo pravico dajanja na voljo ali dajanja v najem, lahko pogodbenica določi, da izvajalci ohranijo neodpovedljivo pravico za pridobitev pravičnega nadomestila, ki ga v skladu z nacionalno zakonodajo lahko zakonito izterjajo kolektivne organizacije.

6. Pogodbenice lahko izvajalcem avdiovizualnih del priznajo neodpovedljivo pravico, da pridobijo pravično nadomestilo za radiodifuzno oddajanje ali kakršno koli priobčitev javnosti svojih posnetih izvedb, ki ga v skladu z nacionalno zakonodajo lahko izterjajo pooblašcene kolektivne organizacije, ki so za to pooblašcene v skladu z zakonom.

7. Pogodbenice lahko v nacionalni zakonodaji določijo omejitve ali izjeme glede pravic izvajalcev avdiovizualnih del v nekaterih posebnih primerih, ki niso v nasprotju z običajno uporabo izvedb in ne posegajo nerazumno v pravne interese izvajalcev.

8. Vsaka pogodbenica radiodifuznim organizacijam zagotovi izključno pravico, daodobrijo ali prepovejo ponovno radiodifuzno oddajanje programov, z vsaj brezžičnimi sredstvi.

ČLEN 221

Zaščita tehnoloških ukrepov

Pogodbenice upoštevajo določbe iz člena 11 Pogodbe WCT in člena 18 Pogodbe WPPT.

ČLEN 222

Varstvo podatkov za upravljanje pravic

Pogodbenice upoštevajo določbe iz člena 12 Pogodbe WCT in člena 19 Pogodbe WPPT.

ČLEN 223

Sledna pravica umetnikov za umetniška dela

1. Brez poseganja v člen 14 b (2) Bernske konvencije vsaka pogodbenica avtorju umetniškega dela, po njegovi smrti pa njegovim pravnim naslednikom, zagotovi neodtujljivo in neodpovedljivo pravico do prejemanja nadomestila, ki temelji na prodajni ceni ob vsaki nadaljnjih prodaji dela, po tem ko je avtor prvič prodal delo.
2. Pravica iz odstavka 1 se uporablja v skladu z nacionalno zakonodajo za vse nadaljnje prodaje, ki se opravijo na dražbi ali prek strokovnjakov na umetniškem trgu, kot so prodajni saloni, umetniške galerije in drugi trgovci z umetninami.

ODDELEK 4

MODELI

ČLEN 224

Mednarodni sporazumi

Pogodbenice si razumno prizadevajo za pristop k Ženevskemu aktu Haaškega sporazuma o mednarodni registraciji modelov, sprejetem 2. julija 1999 v Ženevi.

ČLEN 225

Zahteve za zaščito modelov⁶⁸

1. Vsaka pogodbenica zagotovi zaščito neodvisno ustvarjenih novih modelov. Kadar zakonodaja pogodbenice to določa, se za take modele lahko tudi zahteva, da imajo individualno naravo. Ta zaščita se zagotovi z registracijo in njihovim imetnikom zagotovi izključne pravice v skladu z določbami tega oddelka.

⁶⁸ Za namene tega oddelka Evropska unija zagotavlja tudi zaščito neregistriranih vzorcev in modelov, če izpolnjujejo zahteve iz Uredbe Sveta (ES) št. 6/2002 z dne 12. decembra 2001 o modelih Skupnosti, kakor je bila nazadnje spremenjena z Uredbo Sveta (ES) št. 1891/2006 z dne 18. decembra 2006.

2. Šteje se, da se model, uporabljen ali vgrajen v izdelek, ki je sestavni del kompleksnega izdelka, lahko zaščiti v skladu z odstavkom 1, če je sestavni del po vgradnji v kompleksni izdelek ⁶⁹ viden med njegovo običajno uporabo ⁷⁰ in če navedene vidne značilnosti sestavnega dela izpolnjujejo zahteve za zaščito.

ČLEN 226

Pravice, zagotovljene z registracijo

1. Imetnik registriranega modela ima izključno pravico, da tretjim osebam, ki nimajo njegove privolitve, vsaj prepreči izdelavo, ponujanje, prodajo, uvoz, izvoz in skladiščenje takega izdelka ali uporabo predmetov, ki nosijo ali vsebujejo zaščiteni model, če se to izvaja v komercialne namene.
2. Imetnik registriranega modela ima tudi pravico sprožiti sodni postopek proti kateri koli osebi, ki izdeluje ali trži izdelek, katerega model se od zaščitenega modela loči le po majhnih razlikah ali kadar je pojavna oblika ista kot pri zaščitenem modelu.

⁶⁹ Za namene tega oddelka "kompleksni izdelek" pomeni izdelek, sestavljen iz več sestavnih delov, ki jih je mogoče zamenjati, tako da se izdelek lahko razstavi in ponovno sestavi.

⁷⁰ Za namene tega oddelka "običajna uporaba" v tem kontekstu pomeni, da izdelek uporablja končni uporabnik in ne vključuje vzdrževanja, servisiranja ali popravljanja.

ČLEN 227

Obdobje zaščite

Zaščita industrijskega modela traja najmanj 10 let od datuma predložitve zahtevka za registracijo. Pogodbenice lahko v nacionalnih zakonodajah uvedejo daljše obdobje zaščite.

ČLEN 228

Izjeme

1. Pogodbenice lahko določijo omejene izjeme pri zaščiti modelov, če take izjeme niso v nerazumnem nasprotju z običajno uporabo zaščitenih modelov in ne posegajo nerazumno v pravne interese lastnika zaščitenega modela, ob upoštevanju pravnih interesov tretjih oseb.
2. Zaščita modelov se ne prenese na modele, ki jih v celoti določajo tehnični ali funkcionalni vidiki.

3. Pravica v zvezi z modelom ne izvira iz pojavne oblike izdelka, ki mora biti reproducirana v natančno isti obliki in dimenzijah, zato da bi bilo mogoče izdelek, v katerega je model vgrajen ali na katerem se model uporablja, mehansko povezati z drugim izdelkom ali ga namestiti vanj, okrog njega ali ob njega, tako da lahko vsak izdelek opravlja svojo funkcijo.
4. Model ne podeljuje pravic, če je v nasprotju z javnim redom in mirom ali moralnimi načeli.

ČLEN 229

Povezava z avtorsko pravico

Vsebina pravice v zvezi z modelom se lahko zaščiti z zakonodajo o avtorski pravici, če so izpolnjeni pogoji za tako zaščito. Obseg take zaščite in pogoje, pod katerimi se zaščita odobri, vključno s stopnjo zahtevane izvirnosti, določi vsaka pogodbenica.

ODDELEK 5

PATENTI

ČLEN 230

1. Pogodbenice upoštevajo člene od 2 do 9 Budimpeštanske pogodbe o mednarodnem priznanju depozita mikroorganizmov za postopek patentiranja, podpisane v Budimpešti 28. aprila 1977 in spremenjene 26. septembra 1980.
2. Evropska unija si razumno prizadeva za izpolnjevanje Pogodbe o patentnem pravu, sprejete v Ženevi 1. junija 2000 (v nadaljnjem besedilu: PLT). Andske države podpisnice si razumno prizadevajo za pristop k PLT.

3. Kadar trženje farmacevtskega izdelka ali kmetijskega kemičnega proizvoda⁷¹ v pogodbenici pri takih zadevah zahteva pridobitev dovoljenja s strani njenih pristojnih organov, si vsaka pogodbenica za preprečitev nerazumnih zamud kar najbolj prizadeva za hitro obravnavo ustrezne vloge. Pogodbenice sodelujejo in si zagotavljajo medsebojno pomoč za doseg tega cilja.

4. V zvezi s kakršnim koli farmacevtskim izdelkom, ki je zaščiten s patentom, lahko vsaka pogodbenica v skladu z nacionalno zakonodajo vzpostavi mehanizem, da se lastniku patenta zagotovi nadomestilo za nerazumno skrajšanje dejanske veljavnosti patenta, ki je posledica prve odobritve dajanja tega izdelka na trg navedene pogodbenice. Tak mehanizem zagotavlja vse izključne pravice, za katere veljajo enake omejitve in izjeme kot pri prvotnem patentu.

⁷¹ Za namen tega naslova "kmetijski kemični proizvodi" za pogodbenico EU pomenijo aktivne snovi in pripravke, ki vsebujejo eno ali več aktivnih snovi, pripravljene v obliki, v kateri so dobavljeni uporabniku za:

- (a) varovanje rastlin ali rastlinskih proizvodov pred vsemi škodljivimi organizmi ali preprečevanje delovanja takih organizmov, če take snovi ali preparati v nadaljevanju niso opredeljeni drugače;
- (b) vpliv na življenjske procese rastlin, razen kot hranilo (npr. regulatorji rasti rastlin);
- (c) konzerviranje rastlinskih proizvodov, če za take snovi ali proizvode ne veljajo posebne določbe Sveta ali Komisije o konzervansih;
- (d) uničevanje nezaželenih rastlin ali
- (e) uničevanje delov rastlin, zadrževanje ali preprečevanje nezaželene rasti rastlin.

ODDELEK 6

VARSTVO PODATKOV NEKATERIH REGULIRANIH IZDELKOV

ČLEN 231

1. Vsaka pogodbenica v skladu s členom 39 Sporazuma TRIPS in svojo nacionalno zakonodajo varuje nerazkrite podatke o preskusih in druge podatke, povezane z varnostjo in učinkovitostjo farmacevtskih izdelkov⁷² ter kmetijskih kemičnih proizvodov.
2. Kadar pogodbenica kot pogoj za odobritev trženja farmacevtskih izdelkov ali kmetijskih kemičnih proizvodov, ki vsebujejo nove kemične sestavine, zahteva predložitev nerazkritih podatkov o preskusih ali drugih podatkov, povezanih z varnostjo in učinkovitostjo, navedena pogodbenica v skladu z odstavkom 1 in ob upoštevanju odstavka 4 odobri obdobje veljavnosti izključnih pravic, ki običajno traja pet let od datuma pridobitve dovoljenja za trženje na ozemlju navedene pogodbenice za farmacevtske izdelke ter 10 let za kmetijske kemične proizvode, v katerem tretja oseba ne sme tržiti izdelka na podlagi takih podatkov brez predložitve dokazila o izrecnem soglasju imetnika zavarovanih informacij ali lastnih podatkov o preskusih.

⁷² Za Kolumbijo in pogodbenico EU bo to varstvo vključevalo varstvo podatkov bioloških in biotehnoških proizvodov. Za Peru se varstvo nerazkritih informacij takih izdelkov ob odsotnosti posebne zadevne zakonodaje odobri proti razkritju in praksam, ki so v nasprotju s poštenimi poslovnimi praksami, v skladu s členom 39.2 Sporazuma TRIPS.

3. Za namen tega člena "nova kemična sestavina" pomeni sestavino, ki na ozemlju pogodbenice še ni bila odobrena za uporabo v farmacevtskem izdelku ali kemičnem kemijskem proizvodu v skladu z njeno nacionalno zakonodajo. Zato pogodbenicam ni treba uporabljati tega člena v zvezi s farmacevtskimi izdelki, ki vsebujejo kemično sestavino, ki je že bila odobrena na ozemlju pogodbenice.

4. Pogodbenice lahko urejajo:

- (a) izjeme zaradi javnega interesa, izrednih razmer na državni ravni ali izjemne nujnosti, ko je tretjim osebam treba omogočiti dostop do navedenih podatkov, in
- (b) skrajšane postopke za pridobitev dovoljenja za trženje na svojih ozemljih, ki temeljijo na dovoljenjih za trženje, ki jih odobri druga pogodbenica. V tem primeru se obdobje izključne uporabe podatkov, predloženih v zvezi s pridobitvijo dovoljenja, začne z datumom prvega dovoljenja za trženje, na katerega se je mogoče opreti, kadar je dovoljenje izdano v šestih mesecih od predložitve popolnega zahtevka.

5. V zvezi s kmetijskimi kemičnimi proizvodi lahko pogodbenice določijo postopke, s katerimi je mogoče predati ali se sklicevati na nerazkrite informacije glede varnosti in učinkovitosti v zvezi s preskusi in raziskavami, povezanimi z vretenčarji. V obdobju varstva podatkov osebe, ki so zainteresirane za uporabo takih informacij, imetniku zavarovanih informacij zagotovijo nadomestilo. Stroški takega nadomestila se določijo pošteno, pravično, pregledno in nediskriminatorno. Pravica do tega nadomestila velja, dokler velja varstvo nerazkritih informacij o varnosti in učinkovitosti.

6. V skladu z določbami odstavka 5 člena 197 varstvo iz tega člena pogodbenici ne preprečuje sprejetja ukrepov kot odgovor na zlorabo pravic intelektualne lastnine ali prakse, ki nerazumno omejujejo trgovino.

ODDELEK 7

SORTE RASTLIN

ČLEN 232

Pogodbenice sodelujejo za spodbujanje in zagotavljanje zaščite sort rastlin na podlagi Mednarodne konvencije za varstvo novih sort rastlin (v nadaljnjem besedilu: Konvencija UPOV), kakor je bila revidirana 19. marca 1991, vključno z neobvezno izjemo k pravici žlahtnitelja iz člena 15 (2) Konvencije.

ODDELEK 8

NELOJALNA KONKURENCA

ČLEN 233

1. Vsaka pogodbenica zagotavlja učinkovito zaščito proti nelojalni konkurenci v skladu s členom 10 a Pariške konvencije. Zato se kakršno koli z industrijsko lastnino povezano dejanje pri trgovanju, ki je v nasprotju s poštenimi poslovnimi praksami, šteje za nelojalno v skladu z nacionalno zakonodajo vsake pogodbenice.
2. V skladu z nacionalno zakonodajo vsake pogodbenice se ta člen lahko uporablja brez poseganja v zaščito, zagotovljeno s tem naslovom.

POGLAVJE 4

UVELJAVLJANJE PRAVIC INTELEKTUALNE LASTNINE

ODDELEK 1

SPLOŠNE DOLOČBE

ČLEN 234

1. Brez poseganja v svoje pravice in obveznosti iz Sporazuma TRIPS, zlasti dela III Sporazuma, vsaka pogodbenica zagotovi ukrepe, postopke in pravna sredstva iz tega poglavja, potrebne za zagotovitev uveljavljanja pravic intelektualne lastnine, kakor so opredeljene v pododstavkih od 5(a) do 5(i) člena 196.
2. Določbe iz tega poglavja vključujejo ukrepe, postopke in pravna sredstva, ki so hitri, učinkoviti in sorazmerni ter odvrčajo od nadaljnjih kršitev, uporabljajo pa se tako, da preprečujejo nastajanje ovir za zakonito trgovanje in zagotavljajo zaščito pred njihovo zlorabo.

3. Postopki v zvezi z uveljavljanjem pravic intelektualne lastnine morajo biti pošteni in pravični ter ne smejo biti po nepotrebnem zapleteni ali dragi, ali določati nerazumnih rokov, ali povzročati neupravičenih zamud.

4. To poglavje ne ustvarja nikakršnih obveznosti za pogodbenice glede vzpostavitve sodnega sistema za uveljavljanje pravic intelektualne lastnine, ki je drugačno od uveljavljanja splošnega pravnega sistema, ali kakršnih koli obveznosti glede razporeditve sredstev za uveljavljanje pravic intelektualne lastnine ter splošnega pravnega sistema.

ODDELEK 2

POSTOPKI IN PRAVNA SREDSTVA NA CIVILNEM IN UPRAVNEM PODROČJU

ČLEN 235

Členi 237, 239 in 240 se uporabljajo v zvezi z dejanji, izvedenimi v komercialnem obsegu, pogodbenice pa lahko ukrepe iz teh členov uporabljajo v zvezi z drugimi dejanji, če to omogoča nacionalna zakonodaja.

ČLEN 236

Upravičeni vložniki

Vsaka pogodbenica za osebe, ki imajo pravico zahtevati uporabo ukrepov, začeti postopke in podati zahtevek za pravna sredstva iz tega oddelka in iz dela III Sporazuma TRIPS, priznava:

- (a) imetnike pravic intelektualne lastnine v skladu z njeno veljavno zakonodajo;
- (b) vse druge osebe, pooblaščne za uporabo teh pravic, zlasti pridobitelje izključne licence in pridobitelje drugih licenc, kolikor je to dovoljeno in v skladu z njeno veljavno zakonodajo;
- (c) organizacije za kolektivno upravljanje pravic intelektualne lastnine, ki se jim redno priznava pravica zastopanja imetnikov pravic intelektualne lastnine, kolikor je to dovoljeno in v skladu z določbami njene veljavne zakonodaje, ter
- (d) strokovne organe za obrambo, ki se jim redno priznava pravica zastopanja imetnikov pravic intelektualne lastnine, kolikor je to dovoljeno in v skladu z njeno veljavno zakonodajo.

ČLEN 237

Dokazi

Vsaka pogodbenica sprejme ukrepe, ki so potrebni, da se v primeru kršitve pravice intelektualne lastnine v komercialno pomembnem obsegu njenim pristojnim sodnim organom omogoči, da po potrebi in na podlagi zahtevka ene strani od nasprotne strani zahteva predložitev bančnih, finančnih ali komercialnih dokumentov v njeni lasti, ob upoštevanju varstva zaupnih podatkov.

ČLEN 238

Ukrepi za zavarovanje dokazov

Vsaka pogodbenica zagotovi, da lahko pristojni sodni organi še pred začetkom postopkov glede vsebine zadeve same na predlog osebe, ki je v podporo svojim trditvam predložila razumno razpoložljive dokaze, da je bila njena pravica intelektualne lastnine kršena ali bo kršena, odredijo takojšnje, učinkovite in sorazmerne začasne ukrepe za zavarovanje zadevnih dokazov v zvezi z domnevno kršitvijo, ob upoštevanju varstva zaupnih podatkov. Taki ukrepi lahko med drugim vključujejo podroben opis, z jemanjem vzorcev ali brez njega, ali če to omogoča nacionalna zakonodaja, fizični zaseg blaga, ki je predmet domnevnih kršitev, ter v ustreznih primerih materialov in pripomočkov, ki se uporabljajo v proizvodnji in/ali distribuciji tega blaga, ter dokumentov, ki se nanašajo nanj. Navedeni ukrepi se, po potrebi brez zaslišanja druge strani, sprejmejo zlasti, kadar bi lahko bila zaradi kakršnega koli odlašanja povzročena nepopravljiva škoda imetniku pravice ali kadar obstaja očitno tveganje, da bodo dokazi uničeni.

ČLEN 239

Pravica do obveščnosti

1. Vsaka pogodbenica zagotovi, da lahko pristojni sodni organi v okviru postopkov glede kršitve pravice intelektualne lastnine in kot odgovor na utemeljeno in sorazmerno zahtevo tožnika odredijo, da informacije o poreklu in distribucijskih omrežjih blaga ali storitev, ki kršijo pravico intelektualne lastnine, posreduje kršitelj in/ali katera koli druga oseba:

- (a) za katero se ugotovi, da ima v lasti blago, ki je predmet kršitev, v komercialno pomembnem obsegu;
- (b) za katero se ugotovi, da v komercialno pomembnem obsegu uporablja storitve, ki so predmet kršitev;
- (c) za katero se ugotovi, da v komercialno pomembnem obsegu opravlja storitve, ki se uporabljajo pri dejavnostih, ki so predmet kršitev, in
- (d) v zvezi s katero je oseba iz pododstavkov (a), (b) ali (c) opozorila, da sodeluje pri proizvodnji, izdelavi ali distribuciji blaga oziroma opravljanju zadevnih storitev.

2. Podatki iz odstavka 1 po potrebi vključujejo:

- (a) imena in naslove proizvajalcev, izdelovalcev, distributerjev, ponudnikov in drugih predhodnih imetnikov blaga ali storitev ter predvidenih trgovcev na debelo in drobno;

- (b) informacije o proizvedenih, izdelanih, dobavljenih, prejetih ali naročenih količinah ter ceni za zadevno blago ali storitve.

3. Odstavka 1 in 2 se uporabljata brez poseganja v druge zakonske predpise, ki:

- (a) imetniku pravice zagotavljajo pravice do prejemanja popolnejših informacij;
- (b) urejajo uporabo informacij, sporočenih v skladu s tem členom, v civilnem ali kazenskem postopku;
- (c) urejajo odgovornost za zlorabo pravice do obveščenosti;
- (d) omogočajo zavrnitev predložitve informacij, ki bi osebo iz odstavka 1 prisilile k priznanju sodelovanja ali sodelovanja njenih bližjih sorodnikov pri kršitvi pravice intelektualne lastnine, in
- (e) urejajo varstvo zaupnosti virov informacij oziroma obdelavo osebnih podatkov.

ČLEN 240

Začasni in previdnostni ukrepi

1. Vsaka pogodbenica v skladu z nacionalno zakonodajo zagotovi, da lahko njeni sodni organi na zahtevo vložnika izdajo začasno odredbo proti kateri koli strani, da se preprečijo kakršne koli neizbežne kršitve pravice intelektualne lastnine, ali da začasno in po potrebi ob uvedbi periodične denarne kazni, kadar to določa njena zakonodaja, prepovejo nadaljevanje domnevnih kršitev navedene pravice ali da pogojuje tako nadaljevanje z vložitvijo jamstva, katerega namen je zagotoviti nadomestilo imetniku pravice.
2. Začasna odredba se lahko izda tudi za zaseg ali odpoklic blaga, za katerega se domneva, da krši pravico intelektualne lastnine, s čimer se prepreči vstop tega blaga na trgovinske poti oziroma njegov pretok po njih.

ČLEN 241

Popravni ukrepi

1. Vsaka pogodbenica sprejme potrebne ukrepe za zagotovitev, da lahko njeni pristojni sodni organi na zahtevo vložnika in brez vpliva na morebitno odškodnino, ki se dolguje imetniku pravice zaradi kršitve, in brez kakršnega koli nadomestila kršitelju odredijo odpoklic blaga, za katero so ugotovile, da krši pravico intelektualne lastnine, njegovo dokončno odstranitev iz trgovinskih tokov ali njegovo uničenje. Če je primerno, pristojni sodni organi lahko odredijo tudi uničenje materialov in pripomočkov, ki se uporabljajo zlasti za oblikovanje ali izdelavo navedenega blaga.
2. Sodni organi odredijo, da se ukrepi iz odstavka 1 izvedejo na stroške kršitelja, razen če ni posebnih razlogov proti temu.

ČLEN 242

Odredbe

Brez poseganja v določbe člena 44.2 Sporazuma TRIPS vsaka pogodbenica zagotovi, da v primeru sprejetja sodne odločbe, ki ugotavlja kršitev pravice intelektualne lastnine, sodni organi lahko zoper kršitelja izdajo odredbo, ki prepoveduje nadaljevanje kršitve. Kadar to določa nacionalna zakonodaja pogodbenice, se za neupoštevanje odredbe po potrebi uvede periodična denarna kazen, da se zagotovi upoštevanje te odredbe⁷³.

ČLEN 243

Alternativni ukrepi

Vsaka pogodbenica lahko v skladu s svojo nacionalno zakonodajo določi, da pristojni sodni organi v ustreznih primerih in na zahtevo osebe, za katero bodo verjetno veljali ukrepi iz člena 241 in/ali člena 242, lahko namesto uporabe ukrepov iz člena 241 in/ali člena 242 odredijo plačilo denarnega nadomestila oškodovani strani, če ta oseba ni ravnala namerno in iz malomarnosti, če bi ji uporaba zadevnih ukrepov povzročila nesorazmerno škodo in če se oškodovani strani denarno nadomestilo zdi razumno zadovoljivo.

⁷³ Pogodbenici zagotovita, da se ukrepi iz tega odstavka lahko uporabljajo tudi proti tistim, katerih storitve so bile uporabljene za kršitev pravic intelektualne lastnine, glede na stopnjo njihove vpletenosti v proces.

ČLEN 244

Odškodnina

1. Vsaka pogodbenica zagotovi, da njeni sodni organi pri določanju odškodnine:
 - (a) upoštevajo vse ustrezne vidike, kot so negativne gospodarske posledice, vključno z izgubljenim dobičkom, ki ga je utrpela oškodovana stran, morebitnim nepoštenim dobičkom, ki ga je ustvaril kršitelj, in v ustreznih primerih vključno z drugimi elementi, razen gospodarskih dejavnikov, kot je nepremoženjska škoda, ki je imetniku pravice povzročena s kršitvijo, ter
 - (b) v ustreznih primerih lahko kot drugo možnost za pododstavek (a) določijo odškodnino kot enkratni znesek na podlagi elementov, kot je najmanj znesek nadomestil ali pristojbin, ki bi jih kršitelj dolgoval, če bi zahteval dovoljenje za uporabo zadevne pravice intelektualne lastnine.
2. Kadar se kršitelj nevede ukvarja z dejavnostmi, ki so predmet kršitve, ali nima utemeljenih razlogov, da bi to vedel, lahko pogodbenice določijo, da lahko sodni organi odredijo vračilo dobička ali plačilo odškodnine, ki je lahko določena vnaprej.

ČLEN 245

Pravni stroški

Vsaka pogodbenica zagotovi, da utemeljene in sorazmerne pravne stroške ter druge izdatke uspešne strani, vključno z odvetniškimi stroški, načeloma krije neuspešna stran, razen če to ni mogoče zaradi načela pravičnosti ali iz drugih razlogov, v skladu z nacionalno zakonodajo.

ČLEN 246

Objava sodb

Vsaka pogodbenica sprejme potrebne ukrepe za zagotovitev, da lahko v sodnih postopkih, sproženih zaradi kršitve pravice intelektualne lastnine, sodni organi na zahtevo vložnika in na stroške kršitelja odredijo ustrezne ukrepe za širjenje informacij v zvezi z odločitvijo, vključno z izobešenjem odločitve in njegove celotne ali delne objave. Pogodbenice lahko določijo tudi druge dodatne ukrepe obveščanja javnosti, ki so ustrezni v posebnih okoliščinah, vključno z vidnim oglaševanjem.

ČLEN 247

Domneva o avtorstvu ali lastništvu

Za namene uporabe ukrepov, postopkov in pravnih sredstev iz tega sporazuma v zvezi z uveljavljanjem avtorske in sorodnih pravic:

- (a) da oseba velja za avtorja literarnega ali umetniškega dela in zato lahko sproži postopek za ugotavljanje kršitev, zadostuje običajna navedba njenega imena na delu, če ni dokaza o nasprotnem. Ta pododstavek se uporablja tudi, če je tako ime psevdonim, kadar psevdonim, ki ga avtor uporablja, ne dopušča dvomov o njegovi identiteti.
- (b) pododstavek (a) se smiselno uporablja za imetnike pravic, povezanih z avtorsko pravico, v zvezi z njihovo zavarovano vsebino.

ČLEN 248

Upravni postopki

V tisti meri, do katere je možno odrediti civilnopravno sredstvo kot rezultat upravnih postopkov, so taki postopki v skladu z načeli, ki so vsebinsko enaki načelom iz zadevnih odločb tega oddelka.

ČLEN 249

Mejni ukrepi

1. Če v tem členu ni določeno drugače, vsaka pogodbenica sprejme postopke⁷⁴, ki imetniku pravice, ki ima utemeljene razloge za sum o obstoju uvoza, izvoza ali tranzita blaga, s katerim je kršena avtorska pravica ali pravica uporabe blagovne znamke⁷⁵, omogočijo vložitev pisnega zahtevka pri pristojnih organih, naj carinski organi začasno prekinejo sprostitev takega blaga v prosti promet, ali za njegovo zadržanje. Pogodbenice bodo ocenile uporabo teh ukrepov za blago, za katerega se domneva, da krši uporabo geografske označbe.

⁷⁴ Pogodbenice razumejo, da ne obstaja nobena obveznost za uporabo takih postopkov za uvoz blaga, ki je dano na trg v drugi državi po privolitvi ali s privolitvijo imetnika pravice.

⁷⁵ V tej določbi "blago, s katerim je kršena avtorska pravica ali pravica uporabe blagovne znamke", pomeni:

- (a) "ponarejeno blago", in sicer:
 - (i) blago, vključno z embalažo, ki je brez dovoljenja označeno z blagovno znamko, ki je enaka blagovni znamki, ustrezno registrirani za enako vrsto blaga, ali ki je po njenih bistvenih lastnostih ni mogoče razlikovati od take blagovne znamke, s čimer je kršena pravica imetnika blagovne znamke;
 - (ii) vsak simbol blagovne znamke (logotip, etiketa, nalepka, brošura, navodila za uporabo ali garancijski dokument), tudi če je predložen ločeno, pod enakimi pogoji kot blago iz točke (i);
 - (iii) embalažni materiali, na katerih so blagovne znamke ponarejenega blaga, predloženi ločeno, pod enakimi pogoji kot blago iz točke (i);
- (b) "piratsko blago", in sicer blago, ki je kopija ali vključuje kopije, izdelane brez soglasja imetnika avtorske ali sorodne pravice ali pravice iz modela, ne glede na to, ali je registrirana po nacionalni zakonodaji ali ne, oziroma osebe, ki jo je imetnik pravilno pooblastil v državi proizvodnje.

2. Kadar imajo carinski organi v okviru svojih ukrepov zadostne razloge za sum, da blago krši avtorsko pravico ali pravico uporabe blagovne znamke, vsaka pogodbenica določi, da lahko po uradni dolžnosti začasno prekinejo sprostitev blaga ali ga zadržijo, da lahko imetnik pravice vloži zahtevek za sodne ali upravne ukrepe v skladu z odstavkom 1.

3. Kakršne koli pravice ali obveznosti uvoznika, določene v oddelku 4 dela III Sporazuma TRIPS, se uporabljajo tudi za izvoznika ali prejemnika blaga.

ODDELEK 3

ODGOVORNOST POSREDNIH PONUDNIKOV STORITEV

ČLEN 250

Uporaba storitev posrednikov

Pogodbenice priznavajo, da tretje osebe lahko uporabijo storitve posrednikov v zvezi s kršitvami. Za zagotovitev prostega pretoka storitev obveščanja in hkrati uveljavitev avtorske in sorodnih pravic v digitalnem okolju vsaka pogodbenica zagotovi ukrepe iz tega oddelka za posredne ponudnike storitev, kadar ti niso na nikakršen način povezani s prenesenimi informacijami.

ČLEN 251

Odgovornost posrednih ponudnikov storitev: izključni prenos

1. Kadar se zagotovljena storitev nanaša na prenos informacij v komunikacijskem omrežju, ki jih zagotovi prejemnik storitve, ali na dostop do komunikacijskega omrežja, vsaka pogodbenica zagotovi, da ponudnik storitev ni odgovoren za poslane informacije, če tak ponudnik ne:

- (a) sproži prenosa;
- (b) izbere prejemnika prenosa in
- (c) izbere ali spremeni podatkov, ki so predmet prenosa.

2. Prenos in zagotovitev dostopa iz odstavka 1 vključujeta samodejno, vmesno in začasno shranjevanje poslanih podatkov, če je to namenjeno samo izvajanju prenosa v komunikacijskem omrežju in če se podatki ne shranijo za daljše obdobje, kot je upravičeno potrebno za prenos.

3. Ta oddelek ne posega v možnost, da sodišče ali upravni organ v skladu s pravnim sistemom vsake pogodbenice od ponudnika storitev zahteva ustavitev ali preprečitev kršitve.

ČLEN 252

Odgovornost posrednih ponudnikov storitev: shranjevanje v predpomnilniku

1. Kadar se zagotovljena storitev nanaša na prenos informacij v komunikacijskem omrežju, ki jih zagotovi prejemnik storitve, vsaka pogodbenica zagotovi, da ponudnik storitev ni odgovoren za samodejno, vmesno in začasno shranjevanje navedenih informacij, ki je namenjeno zgolj učinkovitejšemu nadaljnjemu prenosu informacij drugim prejemnikom storitve na njihovo zahtevo, če tak ponudnik:

- (a) ne spremeni podatkov;
- (b) izpolnjuje pogoje za dostop do informacij;
- (c) upošteva pravila o posodabljanju informacij, ki so določena v splošno priznanih in uporabljenih industrijskih standardih;

- (d) za pridobivanje podatkov o rabi informacij ne posega v zakonito uporabo splošno priznane industrijske tehnologije ter
 - (e) hitro ukrepa in odstrani ali onemogoči dostop do informacije, ki jo je hranil, takoj ko je obveščen, da je bila informacija na začetnem izhodnem mestu prenosa odstranjena iz omrežja ali da je bil dostop do nje onemogočen ali da je sodišče ali upravni organ odredil tako odstranitev ali blokado.
2. Ta oddelek ne posega v možnost, da sodišče ali upravni organ v skladu s pravnim sistemom vsake pogodbenice od ponudnika storitev zahteva ustavitev ali preprečitev kršitve.

ČLEN 253

Odgovornost posrednih ponudnikov storitev: gostiteljstvo

1. Kadar se zagotovljena storitev nanaša na shranjevanje informacij, ki jih zagotovi prejemnik storitve, vsaka pogodbenica zagotovi, da ponudnik storitev ni odgovoren za informacije, shranjene na zahtevo prejemnika storitve, če tak ponudnik:
- (a) dejansko ne ve za nezakonito dejavnost ali informacijo in mu v zvezi z odškodninskimi zahtevki niso znana dejstva ali okoliščine, iz katerih je očitno, da gre za nezakonito dejavnost ali informacijo, ali

(b) takoj ko za to izve ali se tega zave, nemudoma ukrepa in odstrani ali onemogoči dostop do informacij.

2. Odstavek 1 se ne uporabi, ko prejemnik storitve ukrepa s pooblastilom ali pod nadzorom ponudnika.

3. Ta oddelek ne posega v možnost, da sodišče ali upravni organ v skladu s pravnimi sistemi vsake podpisnice od ponudnika storitve zahteva ustavitev ali preprečitev kršitve, in tudi ne v možnost, da podpisnica določi postopke, ki urejajo odstranitev ali onemogočenje dostopa do podatkov.

ČLEN 254

Brez splošne obveznosti spremljanja

1. Podpisnica ponudnikom glede opravljanja storitev iz členov 251, 252 in 253 ne predpiše splošne obveznosti spremljanja podatkov pri prenosu ali shranjevanju, pa tudi ne dejavnega raziskovanja dejstev ali okoliščin, na podlagi katerih se domneva, da gre za nezakonite dejavnosti.

2. Pogodbenice lahko določijo obveznosti, da ponudniki storitev takoj obvestijo pristojne javne organe o domnevnih nezakonitih dejavnostih ali informacijah, ki jih predložijo prejemniki njihove storitve, ali da takim pristojnim organom na njihovo zahtevo predložijo informacije, ki omogočajo identifikacijo prejemnikov njihove storitve, s katerimi so sklenili dogovore o shranjevanju.

POGLAVJE 5

PRENOS TEHNOLOGIJE

ČLEN 255

1. Pogodbenice soglašajo, da si bodo izmenjavale izkušnje in informacije o nacionalnih in mednarodnih praksah in politikah v zvezi s prenosom tehnologije⁷⁶. Taka izmenjava zlasti vključuje ukrepe za olajšanje pretoka informacij, poslovnih partnerstev, izdaje dovoljenj in sklepanja pogodb s podizvajalci na prostovoljni podlagi. Posebna pozornost se nameni pogojem, potrebnim za ustvarjanje ustreznih ugodnih razmer za spodbujanje trajnih odnosov med znanstvenimi skupnostmi podpisnic, krepitev dejavnosti za spodbujanje povezovanja, inovacij in prenosa tehnologij med podpisnicami, vključno z vprašanji, kot sta zadevni pravni okvir in razvoj človeškega kapitala.

⁷⁶ V pojasnilo: treba je opozoriti, da tehnologija vključuje dostop do tehnologije in njeno uporabo ter proces razvoja tehnologije.

2. Podpisnice omogočajo in spodbujajo raziskave, inovacije, dejavnosti na področju tehnološkega razvoja, prenos ter medsebojno širjenje tehnologije, med drugim s poudarkom na podjetjih, državnih ustanovah, univerzah, raziskavah in tehnoloških centrih. Podpisnice bodo kar najbolj spodbujale krepitev zmogljivosti, izmenjavo in usposabljanje osebja na tem področju.

3. Podpisnice za krepitev svojih znanstvenih, tehnoloških in inovacijskih zmogljivosti spodbujajo mehanizme za sodelovanje s subjekti in strokovnjaki v okviru znanstvenih, tehnoloških in inovacijskih sistemov, pri projektih ter skupnih omrežjih za raziskave, razvoj in inovacije.

Navedeni mehanizmi lahko zajemajo:

- (a) skupne dejavnosti na področju raziskav, inovacij in tehnološkega razvoja ter izobraževalne projekte;
- (b) obiske in izmenjave znanstvenikov, raziskovalcev, pripravnikov ter strokovnih izvedencev;
- (c) skupno organizacijo znanstvenih seminarjev, konferenc, simpozijev, delavnic ter udeležbo strokovnjakov pri teh dejavnostih;
- (d) skupna omrežja za raziskave, razvoj in inovacije;
- (e) izmenjave in skupno uporabo opreme in materialov;

(f) spodbujanje ocenjevanja skupnega dela in razširjanje rezultatov ter

(g) kakršno koli drugo dejavnost, o kateri se sporazumejo pogodbenice.

4. Pogodbenice morajo proučiti možnost vzpostavitve mehanizmov za izmenjavo informacij o raziskovalnih, razvojnih in inovacijskih projektih, ki se financirajo z javnimi sredstvi.

5. Pogodbenica EU olajšuje in pospešuje uporabo spodbud, odobrenih institucijam in podjetjem na njenem ozemlju, za prenos tehnologije v ustanove in podjetja andskih držav podpisnic, da se jim omogoči vzpostavitev trdne tehnološke osnove.

6. Vsaka pogodbenica si kar najbolj prizadeva za proučitev možnosti, da se za podatke in opremo, ki je povezana z raziskavami ali jo pogodbenice uporabljajo pri dejavnostih na področju raziskav, inovacij in tehnološkega razvoja v skladu z določbami tega člena, olajša vstop na njeno ozemlje in izstop z njega ob upoštevanju zakonskih in drugih predpisov, ki se uporabljajo na ozemlju vsake pogodbenice, vključno z nadzorom nad izvozom izdelkov z dvojno rabo in s tem povezano zakonodajo.

POGLAVJE 6

SODELOVANJE

ČLEN 256

1. Pogodbenice soglašajo, da bodo z medsebojnim sodelovanjem podpirale izvajanje zavez in obveznosti iz tega naslova.
2. Ob upoštevanju določb naslova XIII (Tehnična pomoč in krepitev trgovinskih zmogljivosti), področja sodelovanja med drugim lahko vključujejo naslednje dejavnosti:
 - (a) izmenjavo informacij o pravnih okvirih v zvezi s pravicami intelektualne lastnine, zadevnih pravilih o varstvu in uveljavljanju ter izmenjavi izkušenj med pogodbenico EU in vsako andsko državo podpisnico glede zakonodajnega napredka;
 - (b) izmenjavo izkušenj med pogodbenico EU in vsako andsko državo podpisnico glede uveljavljanja pravic intelektualne lastnine;
 - (c) krepitev zmogljivosti ter izmenjavo in usposabljanje osebja;
 - (d) spodbujanje in širjenje informacij o pravicah intelektualne lastnine, med drugim v poslovnih krogih, civilni družbi in pri ozaveščanju potrošnikov in imetnikov pravic;

- (e) spodbujanje institucionalnega sodelovanja, na primer med uradi za intelektualno lastnino, ter
- (f) aktivno spodbujanje ozaveščanja in izobraževanja splošne javnosti glede politik pravic intelektualne lastnine.

ČLEN 257

Pododbor za intelektualno lastnino

1. Pogodbenice za spremljanje izvajanja določb tega naslova ustanovijo Pododbor za intelektualno lastnino. Pododbor se bo sestel vsaj enkrat na leto, če se pogodbenice ne sporazumejo drugače. Ti sestanki lahko potekajo na kakršen koli dogovorjen način.
2. Pododbor za intelektualno lastnino sklepe sprejema soglasno. Ta Pododbor lahko sprejme svoj poslovnik. Pododbor za intelektualno lastnino bo odgovoren za ocenjevanje informacij iz člena 209 in predlaganje sprememb Odboru za trgovino Dodatka 1 k Prilogi XIII (Seznami geografskih označb) glede geografskih označb.

NASLOV VIII

KONKURENCA

ČLEN 258

Opredelitev pojmov

1. Za namene tega naslova:

– "zakonodaja o konkurenci" pomeni:

- (a) v primeru pogodbenice EU člene 101, 102 in 106 Pogodbe o delovanju Evropske unije, Uredbo Sveta (ES) št. 139/2004 z dne 20. januarja 2004 o nadzoru koncentracij podjetij (Uredba ES o združitvah) ter njihove izvedbene predpise in spremembe;
- (b) v primeru Kolumbije in Peruja naslednje, kot je primerno:
 - (i) nacionalno zakonodajo, ki se nanaša na konkurenco, sprejeto ali ohranjeno ob upoštevanju člena 260, ter njene izvedbene predpise in spremembe ter/ali

(ii) zakonodajo Andske skupnosti, ki se uporablja v Kolumbiji in Peruju, ter njene izvedbene predpise in spremembe;

– "organ, pristojen za konkurenco" in "organi, pristojni za konkurenco" pomeni:

(a) v primeru pogodbenice EU Evropsko komisijo ter

(b) v primeru Kolumbije in Peruja njune organe, pristojne za konkurenco.

2. Ta člen ne vpliva na pristojnosti, ki so jih pogodbenice dodelile svojim regionalnim in nacionalnim organom za učinkovito in usklajeno izvajanje svoje zakonodaje o konkurenci.

ČLEN 259

Cilji in načela

1. Pogodbenice uporabljajo svojo politiko in zakonodajo o konkurenci ob priznavanju pomena svobodne konkurence in dejstva, da protikonkurenčne prakse lahko ovirajo pravilno delovanje trgov, vplivajo na družbeni in gospodarski razvoj, gospodarsko učinkovitost in blaginjo potrošnikov ter zmanjšujejo ugodnosti, ki izhajajo iz uporabe tega sporazuma.

2. Pogodbenice soglašajo, da naslednje prakse niso v skladu s tem sporazumom, kolikor lahko take prakse vplivajo na trgovino in naložbe med pogodbenicami:

- (a) kakršen koli sporazum, sklep, priporočilo ali usklajena praksa, katere namen ali učinek je oviranje, omejevanje ali izkrivljanje konkurence v skladu z njihovo zakonodajo;
- (b) zloraba prevladujočega položaja v skladu z njihovo zakonodajo in
- (c) koncentracija podjetij, ki znatno ovira učinkovito konkurenco, zlasti kot posledica ustvarjanja ali krepitve prevladujočega položaja v skladu z njihovo zakonodajo.

3. Pogodbenice priznavajo pomen sodelovanja in usklajevanja svojih organov, pristojnih za konkurenco, za spodbujanje učinkovite politike konkurence in izvrševanja zakonodaje o konkurenci, vključno z obvestili iz člena 262, posvetovanji, izmenjavo informacij, tehnično pomočjo in spodbujanjem konkurence.

4. Pogodbenice v okviru svoje pristojnosti podpirajo in spodbujajo ukrepe za krepitev konkurence v skladu s cilji tega sporazuma.

ČLEN 260

Zakonodaja o konkurenci, organi in politike

1. Vsaka pogodbenica ohrani zakonodajo o konkurenci, ki obravnava prakse iz odstavka 2 člena 259, in glede takih praks sprejme ustrezne ukrepe.
2. Vsaka pogodbenica ustanovi ali ohrani organe, pristojne za konkurenco, ki so pristojni in ustrezno opremljeni za učinkovito izvrševanje njihove zakonodaje o konkurenci.
3. Pogodbenice priznavajo pomen pregledne, pravočasne in nediskriminatorne uporabe svoje zakonodaje o konkurenci ob upoštevanju načela dolžnega pravnega postopanja in pravic do obrambe.
4. Vsaka pogodbenica ohrani samostojnost pri vzpostavljanju, razvoju in izvajanju svojih politik konkurence.

ČLEN 261

Sodelovanje in izmenjava informacij

1. Pogodbenice si pri zadevah v zvezi z izvajanjem zakonodaje o konkurenci kar najbolj prizadevajo za sodelovanje prek organov, pristojnih za konkurenco.
2. Organ pogodbenice, pristojen za konkurenco, lahko pri izvršilnih dejavnostih zahteva sodelovanje organa druge pogodbenice, pristojnega za konkurenco. To sodelovanje zadevnima pogodbenicama ne preprečuje sprejemanja samostojnih odločitev.
3. Organi, pristojni za konkurenco, si lahko izmenjavajo informacije za učinkovito uporabo svoje zakonodaje o konkurenci.
4. Kadar si organi, pristojni za konkurenco, izmenjajo informacije v skladu s tem členom, upoštevajo omejitve iz svoje zakonodaje.
5. Če pogodbenica meni, da ima protikonkurenčna praksa iz odstavka 2 člena 259, izvajana na ozemlju druge pogodbenice, negativen vpliv na ozemlju obeh pogodbenic ali na trgovinske odnose med navedenima pogodbenicama, navedena pogodbenica lahko zahteva, da taka druga pogodbenica začne izvajati izvršilne dejavnosti iz svoje zakonodaje.

6. Organi, pristojni za konkurenco, lahko še bolj krepijo sodelovanje z ustreznimi sredstvi ali instrumenti v skladu s svojimi interesi in zmogljivostmi.

ČLEN 262

Obveščanje

1. Ob upoštevanju razpoložljivih upravnih virov organ pogodbenice, pristojen za konkurenco, obvesti organ druge pogodbenice, pristojen za konkurenco, o izvršilnih dejavnostih v zvezi z zakonodajo o konkurenci, za katere organ, ki pošilja obvestilo, meni, da lahko vplivajo na pomembne interese⁷⁷ navedene druge pogodbenice.

2. Obvestilo iz odstavka 1 mora biti poslano kar najhitreje, kolikor to ne krši zakonodaje o konkurenci pogodbenice, ki pošlje obvestilo, ali vpliva na kakršno koli tekočo preiskavo.

ČLEN 263

Pravni monopoli in državna podjetja

1. Nobena določba iz tega sporazuma pogodbenici ne preprečuje ustanavljanja ali ohranjanja javnih ali zasebnih monopolov in državnih podjetij v skladu z njeno zakonodajo⁷⁸.

⁷⁷ Zlasti kadar bi obvestilo lahko prispevalo k doseganju ciljev izvršilnih dejavnosti obveščenega organa, pristojnega za konkurenco.

⁷⁸ V pojasnilo: treba je opozoriti, da pogodbenice razumejo, da so "monopolios rentísticos", ustanovljeni v skladu s členom 336 Politične ustave Kolumbije, vključeni v kategorijo pravnih monopolov in državnih podjetij.

2. Vsaka pogodbenica zagotovi, da so državna podjetja in pravni monopoli v skladu z njeno zakonodajo o konkurenci, če uporaba take zakonodaje niti pravno niti dejansko ne ovira izvajanja posebnih javnih nalog, ki so jim dodeljene.

3. V zvezi z državnimi podjetji in pravnimi monopoli nobena pogodbenica ne sprejme ali ohrani nikakršnega ukrepa, ki je v nasprotju z določbami tega naslova ter ovira trgovino in naložbe med pogodbenicami.

ČLEN 264

Tehnična pomoč

1. Za dosego ciljev iz tega naslova pogodbenice priznavajo pomen tehnične pomoči in spodbujajo pobude za razvoj kulture konkurence.

2. Pobude v skladu z odstavkom 1 se med drugim osredotočajo na krepitev tehničnih in institucionalnih zmogljivosti v zvezi z izvajanjem politike konkurence ter izvrševanjem zakonodaje o konkurenci, usposabljanjem človeških virov in izmenjavo izkušenj.

ČLEN 265

Posvetovanja

1. Za spodbujanje razumevanja med pogodbenicami ali obravnavo kakršnih koli posebnih vprašanj v zvezi s tem naslovom pogodbenica na zahtevo druge pogodbenice sprejme začetek posvetovanj brez poseganja v kakršen koli ukrep v skladu z njeno zakonodajo o konkurenci ter ob ohranjanju popolne samostojnosti pri končni odločitvi o vprašanjih, ki so predmet posvetovanj.
2. Pogodbenica, ki zahteva posvetovanja v skladu z odstavkom 1, navede, kako vprašanje vpliva na pravilno delovanje trgov, potrošnike ter trgovino in naložbe med pogodbenicami. Zaprošena pogodbenica kar najbolj upošteva pomisleke pogodbenice, ki je predložila zahtevo.

ČLEN 266

Reševanje sporov

V zvezi s tem naslovom nobena pogodbenica ne sme uporabiti reševanja sporov v skladu z naslovom XII (Reševanje sporov).

NASLOV IX

TRGOVINA IN TRAJNOSTNI RAZVOJ

ČLEN 267

Ozadje in cilji

1. Pogodbenice ponovno potrjujejo svojo zavezanost trajnostnemu razvoju za blaginjo sedanjih in prihodnjih generacij ob upoštevanju Deklaracije o okolju in razvoju iz Ria in Agende 21, sprejete 14. junija leta 1992 na Konferenci Združenih narodov o okolju in razvoju, Razvojnih ciljev tisočletja, sprejetih septembra leta 2000, Deklaracije iz Johannesburga o trajnostnem razvoju in njenega načrta o izvajanju, sprejetih 4. septembra leta 2002, ter Ministrske deklaracije o polni, produktivni zaposlenosti in dostojnem delu, ki jo je septembra leta 2006 sprejel Ekonomsko-socialni svet Združenih narodov. Pri tem pogodbenice soglašajo, da bodo spodbujale mednarodno trgovino na način, ki bo prispeval k trajnostnem razvoju, ter si prizadevale, da bo ta cilj vključen in se odražal v njihovih trgovinskih odnosih. Pogodbenice zlasti poudarjajo koristnost upoštevanja vprašanj s področja dela⁷⁹ in okolja, povezanih s trgovino, kot sestavnega dela globalnega pristopa k trgovini in trajnostnemu razvoju.

⁷⁹ "Delo" v tem naslovu vključuje vprašanja, povezana s strateškimi cilji Mednarodne organizacije dela.

2. Glede na odstavek 1 cilji tega naslova med drugim vključujejo:
- (a) spodbujanje dialoga in sodelovanja med pogodbenicami s ciljem pospeševati izvajanje določb iz tega naslova ter krepiti odnose med trgovinskimi politikami, politikami dela ter okoljskimi politikami in praksami;
 - (b) povečanje upoštevanja delovne in okoljske zakonodaje vsake pogodbenice ter obveznosti, ki izhajajo iz mednarodnih konvencij in sporazumov iz členov 269 in 270, kot pomembnega dela povečanja prispevka trgovine k trajnostnemu razvoju;
 - (c) povečanje vloge trgovine in trgovinske politike pri spodbujanju ohranjanja in trajnostne rabe biološke raznovrstnosti in naravnih virov ter zmanjševanju onesnaževanja v skladu s cilji trajnostnega razvoja;
 - (d) krepitev zavezanosti načelom dela in pravicam delavcev v skladu z določbami tega naslova kot pomembnega dela povečanja prispevka trgovine k trajnostnemu razvoju;
 - (e) spodbujanje sodelovanja javnosti pri zadevah iz tega naslova.

3. Pogodbenice ponovno potrjujejo svojo odločenost izpolnjevati obveznosti iz tega naslova ob upoštevanju lastnih zmogljivosti, zlasti tehničnih in finančnih.
4. Pogodbenice ponovno poudarjajo svojo zavezanost obravnavi globalnih okoljskih izzivov v skladu z načelom skupnih vendar različnih odgovornosti.
5. Določbe iz tega naslova se ne razlagajo ali uporabljajo kot sredstvo za samovoljno ali neupravičeno diskriminacijo med pogodbenicami ali za prikrito omejevanje trgovine ali naložb.

ČLEN 268

Pravica do zakonskega urejanja in ravni varstva

Vsaka pogodbenica si prizadeva za zagotovitev, da njena zadevna zakonodaja in politike določajo in spodbujajo visoko raven varstva okolja in zaščite dela, ob priznavanju suverene pravice vsake pogodbenice do vzpostavitve lastnih nacionalnih politik in prednostnih nalog na področju trajnostnega razvoja ter lastnih ravni varstva okolja in zaščite dela v skladu z mednarodno priznanimi standardi ali sporazumi iz členov 269 in 270, ter v skladu s tem sprejema ali še naprej izboljšuje svojo zadevno zakonodajo, predpise in politike.

ČLEN 269

Večstranski standardi in sporazumi na področju dela

1. Pogodbenice priznavajo mednarodno trgovino, produktivno zaposlenost in dostojno delo za vse kot ključne dele spoprijemanja s procesom globalizacije in ponovno potrjujejo svojo zavezanost spodbujanju razvoja mednarodne trgovine na način, ki prispeva k produktivni zaposlenosti in dostojnemu delu za vse.
2. Pogodbenice se bodo primerno posvetovale glede vprašanj s področja dela, povezanih s trgovino, ki so v vzajemnem interesu.
3. Vsaka pogodbenica se zavezuje spodbujanju in učinkovitemu izvajanju mednarodno priznanih temeljnih delovnih standardov iz temeljnih konvencij Mednarodne organizacije dela (v nadaljnjem besedilu: MOD) v svoji zakonodaji in praksi ter na vsem svojem ozemlju:
 - (a) svobodi združevanja in učinkovitemu priznavanju pravice do kolektivnih pogajanj;
 - (b) odpravi vseh oblik prisilnega ali obveznega dela;
 - (c) učinkoviti odpravi dela otrok ter

(d) odpravi diskriminacije pri zaposlovanju in poklicih.

4. Pogodbenice si bodo izmenjale informacije o svojem položaju in napredku glede ratifikacije prednostnih konvencij MOD ter drugih konvencij, ki jih MOD uvršča med najnovejše.

5. Pogodbenice poudarjajo, da se delovni standardi ne smejo uporabljati v protekcionistične trgovinske namene in da primerjalne prednosti katere koli pogodbenice nikakor ne smejo biti vprašljive.

ČLEN 270

Večstranski standardi in sporazumi na področju okolja

1. Pogodbenice priznavajo pomen mednarodnega okoljskega upravljanja in sporazumov kot odziv mednarodne skupnosti na globalna ali regionalna okoljska vprašanja ter poudarjajo pomen spodbujanja medsebojne podpore med trgovino in okoljem. V tem okviru se bodo pogodbenice primerno posvetovale in sodelovale glede vprašanj s področja okolja, povezanih s trgovino, ki so v vzajemnem interesu.

2. Pogodbenice ponovno potrjujejo svojo zavezo, da bodo v svojih zakonodajah in praksah učinkovito izvajale naslednje večstranske okoljske sporazume: Montrealski protokol o snoveh, ki tanjšajo ozonski plašč, sprejet 16. septembra 1987, Baselsko konvencijo o nadzoru prehoda nevarnih odpadkov preko meja in njihovega odstranjevanja, sprejeto 22. marca leta 1989, Stockholmsko konvencijo o obstojnih organskih onesnaževalih, sprejeto 22. maja leta 2001, Konvencijo o mednarodnem trgovanju z ogroženimi prostoživečimi živalskimi in rastlinskimi vrstami, podpisano 3. marca leta 1973 (v nadaljnjem besedilu: CITES), Konvencijo o biološki raznovrstnosti, Kartagenski protokol o biološki varnosti h Konvenciji o biološki raznovrstnosti, sprejet 29. januarja leta 2000, Kjotski protokol k Okvirni konvenciji Združenih narodov o spremembi podnebja, sprejet 11. decembra leta 1997 (v nadaljnjem besedilu: Kjotski protokol) ter Rotterdamsko konvencijo o postopku soglasja po predhodnem obveščanju za določene nevarne kemikalije in pesticide v mednarodni trgovini, sprejeto 10. septembra leta 1998⁸⁰.

3. Na predlog Pododbora za trgovino in trajnostni razvoj lahko Odbor za trgovino priporoči razširitev uporabe odstavka 2 na druge večstranske okoljske sporazume.

4. Nobena odločba iz tega sporazuma ne omejuje pravice pogodbenice do sprejetja ali ohranitve ukrepov za izvajanje sporazumov iz odstavka 2. Taki ukrepi se ne uporabljajo na način, ki bi pomenil sredstvo za samovoljno ali neupravičeno diskriminacijo med pogodbenicami ali prikrito omejevanje trgovine.

⁸⁰ Za namene tega odstavka navedeni večstranski okoljski sporazumi zajemajo tiste protokole, spremembe, priloge in prilagoditve, ki jih ratificirajo pogodbenice.

ČLEN 271

Spodbujanje trajnostnega razvoja prek trgovine

1. Pogodbenice ponovno potrjujejo, da je treba s trgovino spodbujati trajnostni razvoj. Pogodbenice priznavajo tudi koristno vlogo, ki jo lahko imajo temeljni standardi dela in dostojno delo za gospodarsko učinkovitost, inovacije in produktivnost, ter pomen večje politične usklajenosti med trgovinskimi politikami na eni strani ter politikami dela na drugi strani.
2. Pogodbenice si prizadevajo za olajševanje in spodbujanje trgovine ter tujih in neposrednih naložb v okoljsko blago in storitve.
3. Pogodbenice soglašajo, da bodo spodbujale najboljše poslovne prakse, povezane z družbeno odgovornostjo podjetij.
4. Pogodbenice priznavajo, da prožni, prostovoljni in na pobudah temelječi mehanizmi lahko prispevajo k usklajenosti trgovinskih praks in ciljev trajnostnega razvoja. V zvezi s tem in v skladu s svojo zakonodajo in politikami bo vsaka pogodbenica spodbujala razvoj in uporabo takih mehanizmov.

ČLEN 272

Biolška raznovrstnost

1. Pogodbenice priznavajo pomembnost ohranjanja in trajnostne rabe biološke raznovrstnosti ter vseh njenih sestavnih delov kot ključni element doseganja trajnostnega razvoja. Pogodbenice potrjujejo svojo zavezanost ohranjanju in trajnostni rabi biološke raznovrstnosti v skladu s Konvencijo o biološki raznovrstnosti in drugimi zadevnimi mednarodnimi sporazumi, katerih podpisnice so.
2. Pogodbenice si bodo še naprej prizadevale za izpolnjevanje mednarodnih ciljev vzpostavljanja in vzdrževanja celovitega, učinkovito vodenega in ekološko reprezentativnega nacionalnega ter regionalnega sistema zaščitenih kopenskih in morskih območij do leta 2010 oziroma 2012 kot glavnega orodja za ohranjanje in trajnostno rabo biološke raznovrstnosti. Pogodbenice priznavajo tudi pomembnost zaščitenih območij za blaginjo prebivalstva teh področjih in njihovih varovalnih con.
3. Pogodbenice si bodo prizadevale za skupno spodbujanje razvoja praks in programov s ciljem spodbujati primerno gospodarsko korist ohranjanja in trajnostne rabe biološke raznovrstnosti.

4. Pogodbenice priznavajo svojo obveznost v skladu s Konvencijo o biološki raznovrstnosti, da ob upoštevanju svoje nacionalne zakonodaje spoštujejo, ohranjajo in vzdržujejo znanje, inovacije in prakse avtohtonih in lokalnih skupnosti, ki poosebljajo tradicionalne načine življenja, pomembne za ohranitev in trajnostno rabo biološke raznovrstnosti, spodbujajo njihovo širšo uporabo na podlagi soglasja po predhodnem obvestilu nosilcev takega znanja, inovacij in praks ter spodbujajo pošteno in pravično delitev ugodnosti, ki izhajajo iz uporabe takega znanja, inovacij in praks.

5. Ob upoštevanju člena 15 Konvencije o biološki raznovrstnosti pogodbenice priznavajo suverene pravice držav nad njihovimi naravnimi viri ter da pooblastila za določitev dostopa do genetskih virov ostajajo v pristojnosti nacionalnih vlad in jih ureja njihova nacionalna zakonodaja. Poleg tega pogodbenice priznavajo, da si bodo prizadevale za ustvarjanje pogojev za lajšanje odstopa do genetskih virov za okolju prijazne uporabe in da ne bodo ustvarjale omejitev v nasprotju s cilji Konvencije o biološki raznovrstnosti, in da za dostop do genetskih virov velja soglasje po predhodnem obvestilu katere koli pogodbenice, ki zagotovi take vire, razen če navedena pogodbenica ne določi drugače. Pogodbenice bodo sprejele ustrezne ukrepe v skladu s Konvencijo o biološki raznovrstnosti s ciljem zagotoviti pošteno, pravično in sporazumno razdelitev rezultatov raziskav in razvoja ter ugodnosti, ki izhajajo iz trgovinsko pomembne in druge uporabe genetskih virov, s pogodbenico, ki zagotovi take vire.

6. Pogodbenice si prizadevajo za krepitev in povečanje zmogljivosti nacionalnih institucij, pristojnih za ohranjanje in trajnostno rabo biološke raznovrstnosti z instrumenti, kot sta krepitev zmogljivosti in tehnična pomoč.

ČLEN 273

Trgovina z gozdarskimi proizvodi

Za pospeševanje trajnostnega upravljanja gozdnih virov pogodbenice priznavajo pomen obstoja praks, ki po nacionalni zakonodaji in postopkih izboljšujejo izvrševanje zakonodaje in upravljanje na področju gozdov ter spodbujajo trgovino z zakonitimi in trajnostnimi gozdarskimi proizvodi, te prakse lahko vključujejo:

- (a) učinkovito izvajanje in uporabo CITES za vrste lesa, za katere se lahko ugotovi, da so ogrožene po merilih in v okviru navedene konvencije;
- (b) razvoj sistemov in mehanizmov, ki omogočajo preverjanje zakonitega izvora lesnih proizvodov v celotni tržni verigi;

- (c) spodbujanje prostovoljnih mehanizmov za certificiranje gozdov, ki so priznani na mednarodnih trgih;
- (d) preglednost in spodbujanje javne udeležbe pri upravljanju gozdnih virov za proizvodnjo lesa in
- (e) krepitev nadzornih mehanizmov pri proizvodnji lesa, vključno z neodvisnimi nadzornimi institucijami v skladu s pravnim okvirom vsake pogodbenice.

ČLEN 274

Trgovina z ribjimi proizvodi

1. Pogodbenice priznavajo potrebo po razumnem in odgovornem ohranjanju in upravljanju ribjih virov za zagotovitev njihove trajnosti.
2. Pogodbenice priznavajo potrebo po sodelovanju v okviru regionalnih organizacij za upravljanje ribištva (v nadaljnjem besedilu: RFMO), ki jim pripadajo, da:
 - (a) ponovno pregledajo in prilagodijo ribolovne zmogljivosti za ribje vire, vključno z viri, ki jih prizadene prelov, za zagotovitev, da so ribolovne prakse sorazmerne z razpoložljivimi možnostmi zanj;

- (b) sprejmejo učinkovita orodja za spremljanje in nadzor, kot so programi opazovanja, programi za spremljanje plovil, nadzor pretovora in pomorska inšpekcija, za zagotovitev polne skladnosti z veljavnimi ohranitvenimi ukrepi;
- (c) sprejmejo ukrepe zoper nezakoniti, neprijavljeni in neregulirani ribolov; v ta namen se pogodbenice strinjajo, da zagotovijo, da plovila, ki plujejo pod njihovimi zastavami, izvajajo ribolovne dejavnosti po pravilih, sprejetih v RFMO, in da pri kakršni koli kršitvi navedenih pravil sankcionirajo plovila v skladu z nacionalno zakonodajo .

ČLEN 275

Podnebne spremembe

1. Ob upoštevanju Okvirne konvencije Združenih narodov o podnebnih spremembah (v nadaljnjem besedilu: UNFCCC) in Kjotskega protokola pogodbenice priznavajo, da so podnebne spremembe skupno in pereče vprašanje na svetovni ravni, ki zahteva čim širše sodelovanje vseh držav in njihovo udeležbo pri učinkovitem in ustreznem mednarodnem odzivu v korist današnjih in prihodnjih rodov človeštva.

2. Pogodbenice so odločene okrepiti prizadevanja pri podnebnih spremembah, ki jih vodijo razvite države, vključno s spodbujanjem nacionalnih politik in primernih mednarodnih pobud za blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje na podlagi pravičnosti in v skladu z njihovimi skupnimi, vendar različnimi odgovornostmi in zmogljivostmi ter družbenimi in gospodarskimi razmerami ter ob posebnem upoštevanju potreb, okoliščin in velike ranljivosti zaradi negativnih posledic podnebnih sprememb v tistih pogodbenicah v razvoju.
3. Pogodbenice priznavajo tudi, da posledice podnebnih sprememb lahko vplivajo na njihov sedANJI in prihodnji razvoj, zaradi česar poudarjajo pomen povečanja in podpiranja prilagoditvenih prizadevanj, zlasti pri tistih pogodbenicah v razvoju.
4. Ob upoštevanju globalnega cilja o hitrem prehodu k nizkoogljičnemu gospodarstvu bodo pogodbenice spodbujale trajnostno uporabo naravnih virov ter pospeševale trgovinske in naložbene ukrepe, ki spodbujajo in olajšujejo dostopnost, razširjanje in uporabo najboljših razpoložljivih tehnologij za proizvodnjo in uporabo čiste energije ter blaženje podnebnih sprememb in prilagajanje nanje.
5. Pogodbenice se strinjajo, da bodo upoštevale ukrepe, ki prispevajo k blaženju podnebnih sprememb in prilagajanju nanje s trgovinskimi in naložbenimi politikami, med drugim z:
 - (a) olajševanjem odprave trgovinskih in naložbenih ovir za dostopnost, inovativnost, razvoj in uvažanje blaga, storitev in tehnologij, ki lahko prispevajo k blaženju podnebnih sprememb ali prilagajanju nanje ob upoštevanju okoliščin v državah v razvoju;

- (b) pospeševanjem ukrepov za energetska učinkovitost in obnovljivo energijo, ki ustrezajo okoljskim in gospodarskim potrebam ter čim bolj zmanjšujejo tehnične trgovinske ovire.

ČLEN 276

Delavci migranti

Pogodbenice priznavajo pomen spodbujanja enake obravnave v delovnih razmerah, in sicer tudi za delavce migrante, ki so zakonito zaposleni na njihovem ozemlju.

ČLEN 277

Ohranitev ravni varstva

1. Nobena pogodbenica ne spodbuja trgovine ali naložb z zmanjševanjem ravni varstva, ki jih določajo njihove okoljske in delovne zakonodaje. Zato za spodbujanje trgovine ali naložb nobena pogodbenica ne opusti svoje okoljske in delovne zakonodaje ali kako drugače odstopa do njiju na način, ki zmanjšuje varstvo iz navedenih zakonodaj.

2. Nobena pogodbenica ne opušta dejanskega izvrševanja svoje okoljske in delovne zakonodaje z dolgotrajnim ali ponavljajočim se ukrepanjem ali neukrepanjem na način, ki bi vplival na trgovino ali naložbe med pogodbenicami.
3. Pogodbenice priznavajo pravico vsake pogodbenice do razumne uporabe lastne presoje pri odločitvah o dodeljevanju sredstev za preiskavo, nadzor in izvrševanje nacionalnih okoljskih in delovnih predpisov in standardov, pri čemer ne ogrozijo izpolnjevanja obveznosti iz tega naslova.
4. Nobena določba iz tega naslova se ne razlaga tako, da pooblašča organe pogodbenice za izvrševanje delovne in okoljske zakonodaje na ozemlju druge pogodbenice.

ČLEN 278

Znanstvene informacije

Pogodbenice priznavajo pomen upoštevanja znanstvenih in tehničnih podatkov ter ustreznih mednarodnih standardov, smernic ali priporočil pri pripravi in izvajanju ukrepov za varovanje zdravja in varnosti na delu ali okolja, ki vplivajo na trgovino med pogodbenicami, pri čemer se zavedajo, da ob grožnji resne ali nepopravljive škode pomanjkanje popolne znanstvene zanesljivosti ne sme biti razlog za odlaganje varstvenih ukrepov⁸¹.

⁸¹ Peru razlaga ta člen na podlagi načela 15 Deklaracije o okolju in razvoju iz Ria.

ČLEN 279

Pregled trajnostnih učinkov

Vsaka pogodbenica se zavezuje k pregledovanju, spremljanju in ocenjevanju učinka izvajanja tega sporazuma na delo in okolje, kakor meni, da je primerno, z lastnimi nacionalnimi in participativnimi postopki.

ČLEN 280

Institucionalni mehanizem spremljanja

1. Vsaka pogodbenica določi urad v svoji upravi, ki je kontaktna točka za stike z drugo pogodbenico za izvajanje trgovinskih vidikov trajnostnega razvoja in usmerjanje vseh vprašanj in obvestil, ki se lahko pojavijo v zvezi s tem naslovom.
2. Pogodbenice ustanovijo Pododbor za trgovino in trajnostni razvoj. Pododbor za trgovino in trajnostni razvoj sestavljajo visoki predstavniki uprav vsake pogodbenice, pristojni za delovna, okoljska in trgovinska vprašanja.

3. Ne glede na odstavek 2 se Pododbor za trgovino in trajnostni razvoj sestane na srečanjih, na katerih sodelujeta samo pogodbenica EU in ena andska država podpisnica, kadar se taka srečanja nanašajo izključno na dvostranski odnos med pogodbenico EU in zadevno andsko državo podpisnico, vključno z vprašanji, obravnavanimi v okviru posvetovanj na vladni ravni iz člena 283 in strokovne skupine, ustanovljene s členom 284.
4. Pododbor za trgovino in trajnostni razvoj se sestane v prvem letu po datumu začetka veljavnosti tega sporazuma, nato pa po potrebi, za nadzor nad izvajanjem tega naslova, vključno s sodelovanjem iz člena 286, in za obravnavo vprašanj v skupnem interesu, ki so v zvezi s tem naslovom. Ta Pododbor sestavi svoj poslovnik, sklepe pa sprejema soglasno.
5. Delo Pododbora za trgovino in trajnostni razvoj temelji na dialogu, učinkovitem sodelovanju, spodbujanju zavez in pobud na podlagi tega naslova ter iskanju vzajemno zadovoljivih rešitev kakršnih koli težav, ki se lahko pojavijo.
6. Naloge Pododbora za trgovino in trajnostni razvoj so:
 - (a) nadaljnje spremljanje tega naslova in opredeljevanje ukrepov za doseg ciljev trajnostnega razvoja;

- (b) predložitev Odboru za trgovino priporočil za ustrezno izvajanje in kar najboljšo uporabo tega naslova, ko meni, da je primerno;
- (c) opredeljevanje področij sodelovanja in preverjanje dejanskega izvajanja sodelovanja brez poseganja v člen 326;
- (d) ocenjevanje učinka izvajanja tega sporazuma na delo in okolje, ko meni, da je primerno, ter
- (e) reševanje kakršnih koli drugih vprašanj na področju uporabe tega naslova brez poseganja v mehanizme iz členov 283, 284 in 285.

7. Pododbor za trgovino in trajnostni razvoj pri svojem delu podpira preglednost in javno sodelovanje. Sklepi tega pododbora in kakršno koli poročilo o zadevah v zvezi z izvajanjem tega naslova, ki ga morda pripravi, se zato objavijo, razen če pododbor odloči drugače. Poleg tega je pododbor odprt za sprejem in obravnavo prispevkov, pripomb ali mnenj javnosti o zadevah v zvezi s tem naslovom.

ČLEN 281

Nacionalni mehanizmi

Vsaka pogodbenica se posvetuje z domačimi odbori ali skupinami za delo, okolje ali trajnostni razvoj oziroma ustanovi take odbore ali skupine, če ne obstajajo. Taki odbori ali skupine lahko po notranjih poteh pogodbenice predložijo mnenja in dajo priporočila za izvajanje tega naslova, vključno z lastnimi pobudami. Postopki za ustanovitev takih odborov in skupin, v katerih so uravnoteženo zastopane reprezentativne organizacije na prej navedenih področjih, ter postopki za posvetovanje z njimi so v skladu z nacionalno zakonodajo.

ČLEN 282

Dialog s civilno družbo

1. V skladu z odstavkom 3 člena 280 Pododbor za trgovino in trajnostni razvoj enkrat letno, razen če se pogodbenice dogovorijo drugače, skliče srečanje z civilnodružbenimi organizacijami in širšo javnostjo za uresničevanje dialoga o zadevah v zvezi z izvajanjem tega naslova. Pogodbenice se dogovorijo o postopku za taka srečanja s civilno družbo najpozneje v enem letu od začetka veljavnosti tega sporazuma.

2. Zaradi spodbujanja uravnoveženega zastopstva pomembnih interesov pogodbenice dajo vsem zainteresiranim stranem na področjih iz člena 281 priložnost, da sodelujejo na srečanjih. Povzetki teh srečanj so javno dostopni.

ČLEN 283

Posvetovanja na vladni ravni⁸²

1. Pogodbenica lahko zahteva posvetovanja od druge pogodbenice o kakršnem koli vprašanju v skupnem interesu, ki nastane na podlagi tega naslova, s predložitvijo pisne zahteve kontaktni točki navedene pogodbenice. Pogodbenica, ki ji je naslovljena zahteva, odgovori takoj.
2. Pogodbenici, ki se posvetujeta, si z dialogom in posvetovanji prizadevata za rešitev vprašanja, ki je zadovoljiva za obe strani. Kadar je relevantno in če se obe strinjata, zahtevata informacije ali stališča kakršne koli osebe, organizacije ali organa, ki lahko prispevajo k proučitvi zadevnega vprašanja, vključno z mednarodnimi organizacijami ali organi sporazumov iz členov 269 in 270.

⁸² Pogodbenici, ki sodelujeta pri posvetovanjih na vladni ravni iz tega naslova (v nadaljnjem besedilu: pogodbenica, ki se posvetuje, ali pogodbenici, ki se posvetujeta), sta na eni strani Evropska unija, na drugi strani pa ena andska država podpisnica. Andska država podpisnica ne more zahtevati posvetovanja od druge andske države podpisnice.

3. Če pogodbenica, ki se posvetuje, meni, da je potrebna nadaljnja razprava, lahko s predložitvijo pisne zahteve kontaktni točki druge pogodbenice zahteva, da se Pododbor za trgovino in trajnostni razvoj sestane in obravnava zadevo. Pododbor za trgovino in trajnostni razvoj se sestane takoj in si prizadeva za dogovor o rešitvi zadeve. Razen če se Pododbor odloči drugače, se njegovi sklepi objavijo.

4. Pododbor za trgovino in trajnostni razvoj v rednih presledkih objavi poročila o izidu dokončanih postopkov za posvetovanje, ko meni, da je primerno, pa tudi poročila o posvetovanjih v teku.

ČLEN 284

Skupina strokovnjakov

1. Razen če se pogodbenici, ki se posvetujeta, dogovorita drugače, lahko pogodbenica, ki se posvetuje, 90 dni po predložitvi zahteve po posvetovanju zahteva, da se skupina strokovnjakov sestane in prouči zadevo, ki ni bila zadovoljivo rešena s posvetovanji na vladni ravni iz člena 283.

2. Strokovna skupina, izbrana po postopkih iz odstavkov 3 in 4, določi, ali je pogodbenica izpolnila obveznosti iz tega naslova.
3. Ob začetku veljavnosti tega sporazuma pogodbenice predložijo Odboru za trgovino seznam z vsaj 15 osebami s strokovnim znanjem o vprašanih iz tega poglavja, od katerih vsaj pet ni državljanov nobene pogodbenice in so na voljo za predsedovanje skupini strokovnjakov. Tak seznam se potrdi na prvem srečanju Odbora za trgovino. Strokovnjaki so neodvisni in ne sprejemajo navodil od nobene pogodbenice.
4. Vsaka pogodbenica v postopku⁸³ izbere enega strokovnjaka s seznama strokovnjakov v 30 dneh od prejema zahteve po ustanovitvi skupine strokovnjakov. Pogodbenici v postopku se lahko dogovorita, da v skupino strokovnjakov imenujeta strokovnjake, ki niso vključeni na seznam, ko menita, da je potrebno. Če pogodbenica v postopku ne izbere svojega strokovnjaka v tem času, druga pogodbenica v postopku s seznama strokovnjakov izbere državljana pogodbenice, ki ji ni uspelo izbrati strokovnjaka. Izbrana strokovnjaka se dogovorita o predsedniku, ki ni državljan nobene pogodbenice v postopku. V primeru nestrinjanja se predsednik izbere z žrebom. Skupina strokovnjakov se ustanovi v 40 dneh od datuma prejema zahtevka po njeni ustanovitvi.

⁸³ S "pogodbenico v postopku" se razume pogodbenica, ki se posvetuje in ki sodeluje pri postopku pred skupino strokovnjakov.

5. Pogodbenici v postopku lahko skupini strokovnjakov predložita prispevke. Skupina strokovnjakov lahko zahteva in prejme pisne prispevke in kakršne koli druge informacije organizacij, institucij in oseb, ki imajo pomembne informacije ali strokovno znanje, vključno s pisnimi prispevki ali informacijami iz ustreznih mednarodnih organizacij in organov o vprašanjih o mednarodnih konvencijah in sporazumih iz členov 269 in 270.

6. Ob začetku veljavnosti tega sporazuma pogodbenici Odboru za trgovino na prvem srečanju predložita v sprejetje poslovnik skupine strokovnjakov.

ČLEN 285

Poročilo skupine strokovnjakov⁸⁴

1. Skupina strokovnjakov v 60 dnevih po izbiri zadnjega strokovnjaka predloži pogodbenicama v postopku začetno poročilo, ki vsebuje njene predhodne ugotovitve o zadevi. Pogodbenici v postopku lahko predložita pisne pripombe skupini strokovnjakov k začetnemu poročilu v 15 dneh po njegovi predložitvi. Po proučitvi pisnih pripomb lahko skupina strokovnjakov znova obravnava začetno poročilo. Končno poročilo skupine strokovnjakov obravnava vse utemeljitve, ki jih pogodbenici v postopku predložita s pisnimi pripombami.

⁸⁴ Skupina strokovnjakov pri izdaji priporočil upošteva večstranski okvir obveznosti po sporazumih in konvencijah iz členov 269 in 270.

2. Skupina strokovnjakov predloži pogodbenicama v postopku svoje končno poročilo, vključno s priporočili, v 45 dneh od datuma, ko je bilo začetno poročilo predloženo v skladu s členom 1. Pogodbenice v postopku dajo v javnost nezaupno različico končnega poročila v 15 dneh po njegovem izidu.
3. Pogodbenici v postopku se lahko dogovorita za podaljšanje rokov iz odstavkov 1 in 2.
4. Zadevna pogodbenica v postopku obvesti Pododbor za trgovino in trajnostni razvoj o svojih namenih glede priporočil skupine strokovnjakov, vključno s predložitvijo akcijskega načrta za izvedbo priporočil. Pododbor za trgovino in trajnostni razvoj spremlja izvajanje ukrepov, ki jih zadevna pogodbenica določi.
5. Za ta naslov ne velja naslov XII (Reševanje sporov).

ČLEN 286

Sodelovanje za trgovino in trajnostni razvoj

Ob upoštevanju naravnosti k sodelovanju iz tega naslova in določb iz naslova XIII (Tehnična pomoč in krepitev trgovinskih zmogljivosti) pogodbenice priznavajo pomen dejavnosti sodelovanja, ki prispevajo k izvajanju in kar najboljši uporabi tega naslova ter zlasti k izboljšanju politik in praks pri varstvu dela in okolja iz njegovih določb. Take dejavnosti sodelovanja morajo zajemati dejavnosti na področjih, ki so v medsebojnem interesu, kot so:

- (a) dejavnosti pri ocenjevanju učinka, ki ga ima ta sporazum na okolje in delo, vključno z dejavnostmi za izboljšanje metodologij in kazalniki za tako oceno;
- (b) dejavnosti pri preiskavi, spremljanju in učinkovitem izvajanju temeljnih konvencij MOD in večstranskih okoljskih sporazumov, ki vključujejo trgovinske vidike;
- (c) študije o ravneh in standardih varstva dela in okolja ter mehanizmov za spremljanje takih ravni;
- (d) dejavnosti pri prilagajanju podnebnim spremembam in njihovemu blaženju, vključno z dejavnostmi pri zmanjševanju emisij iz krčenja in propadanja gozdov ("REDD");

- (e) dejavnosti pri vidikih mednarodne ureditve za podnebne spremembe, ki so pomembni za trgovino, vključno s trgovinskimi in naložbenimi dejavnostmi, ki prispevajo k doseganju ciljev UNFCCC;
- (f) dejavnosti pri ohranitvi in trajnostni uporabi biotske raznovrstnosti, kot jo obravnava ta naslov;
- (g) dejavnosti pri določitvi zakonitega izvora gozdarskih proizvodov, prostovoljne sheme za certificiranje gozdov in sledljivosti različnih gozdarskih proizvodov;
- (h) dejavnosti, ki spodbujajo najboljše prakse za trajnostno upravljanje gozdov;
- (i) dejavnosti pri trgovini z ribjimi proizvodi, kot jo obravnava ta naslov;
- (j) izmenjava informacij in izkušenj pri pospeševanju in izvajanju dobrih praks družbene odgovornosti gospodarskih družb ter
- (k) dejavnosti pri trgovinskih vidikih Agende za dostojno delo MOD, vključno z medsebojnimi povezavami med trgovino in produktivno zaposlenostjo, temeljnimi delovnimi standardi, socialno zaščito in socialnim dialogom.

NASLOV X

PREGLEDNOST IN UPRAVNI POSTOPKI

ČLEN 287

Sodelovanje za spodbujanje preglednosti

Pogodbenice sodelujejo v zadevnih dvostranskih in večstranskih forumih, da bi se povečala preglednost pri vprašanjih, povezanih s trgovino.

ČLEN 288

Objava

1. Vsaka pogodbenica zagotovi, da se vsi ukrepi za splošno uporabo, vključno z zakoni, predpisi, sodnimi odločbami, postopki in upravnimi odločbami, povezanimi s kakršnim koli vprašanjem, ki ga zajema ta sporazum, takoj objavijo oziroma so kako drugače enostavno dostopne zainteresiranim osebam, da se te lahko z njimi seznanijo.

2. Vsaka pogodbenica zainteresiranim osebam v skladu z možnostmi omogoči, da predložijo pripombe h kakršnemu koli predlaganemu zakonu, predpisu, postopku ali upravni odločbi za splošno uporabo v zvezi s kakršnim koli vprašanjem, ki ga zajema ta sporazum, ter take pripombe preuči pod pogojem, da so relevantne.

3. Šteje se, da je pogodbenica zagotovila informacije iz odstavka 1 tega člena, ko so informacije dane na voljo z ustreznim uradnim obvestilom, naslovljenim na STO, ali ko so objavljene na uradni, javno dostopni in brezplačni spletni strani navedene pogodbenice.

ČLEN 289

Zaupne informacije

Ta sporazum nikakor ne zahteva od katere koli pogodbenice, da daje zaupne informacije, katerih razkritje bi oviralo izvrševanje zakonodaje ali bilo kako drugače v nasprotju z javnimi interesi ali bi posegalo v legitimne trgovinske interese posameznih javnih ali zasebnih podjetij.

ČLEN 290

Izmenjava informacij

1. Pogodbenica na zahtevo druge pogodbenice predloži informacije prek svojega koordinatorja Sporazuma in v obsegu pravnih možnosti in takoj odgovori na kakršno koli vprašanje, povezano s kakršno koli zadevo, ki lahko pomembno vpliva na ta sporazum.
2. Kadar koli pogodbenica v skladu s tem sporazumom drugi pogodbenici predloži informacije, ki jih je označila kot zaupne, pogodbenica, ki je prejela informacije, te obravnava zaupno.
3. Na zahtevo katere koli pogodbenice koordinator Sporazuma druge pogodbenice navede urad ali uradnika, pristojnega za zadeve, ki se nanašajo na izvajanje tega sporazuma, in zagotovi potrebno podporo za lažjo komunikacijo s pogodbenico prosilko.

ČLEN 291

Upravni postopki

Vsaka pogodbenica dosledno, nepristransko in razumno upravlja vse ukrepe za splošno uporabo iz odstavka 1 člena 288. Zato vsaka pogodbenica pri uporabi navedenih ukrepov za posamezne osebe, blago, storitve ali poslovne enote druge pogodbenice v posebnih primerih:

- (a) vedno, kadar je možno, in v skladu s svojo nacionalno zakonodajo, osebam, ki jih postopek neposredno zadeva, zagotovi ustrezno obvestilo o začetku postopka, vključno z opisom narave postopka, poročilom pravnega organa, v okviru katerega se postopek začne, ter splošnim opisom kakršnih koli spornih vprašanj;
- (b) takim zainteresiranim osebam zagotovi ustrezno priložnost, da predložijo dejstva in argumente, s katerimi podprejo svoja stališča pred kakršnim koli končnim upravnim ukrepom, če to dovoljujejo čas, narava postopka in javni interes, ter
- (c) zagotovi, da njeni postopki temeljijo na njeni nacionalni zakonodaji in so v skladu z njo.

ČLEN 292

Pregled in pritožba

1. Vsaka pogodbenica vzpostavi ali ohrani sodne organe, organe, ki odločajo kot sodišče, oziroma upravne svete ali postopke za namen takojšnjega pregleda in, kadar je to upravičeno, popravo končnega upravnega ukrepa v zvezi z zadevami, povezanimi s trgovino, iz tega sporazuma. Taki upravni sveti ali postopki so neodvisni od urada ali organa, pristojnega za upravo izvajanje tisti, ki so zanje odgovori, pa so nepristranski in rezultat zadeve ni v njihovem bistvenem interesu.
2. Vsaka pogodbenica zagotovi, da je osebam, udeležnim v postopku, v okviru takih upravnih svetov ali postopkov zagotovljena pravica do naslednjega:
 - (a) razumna možnost, da podprejo ali zagovarjajo svoja stališča, ter
 - (b) sklep na podlagi dokazov in predložitve evidence ali, kadar to zahteva njena zakonodaja, evidence, ki jo pripravi upravni organ.
3. Vsaka pogodbenica glede na pritožbo ali nadaljnji pregled, kakor določa njena nacionalna zakonodaja, zagotovi, da tak sklep izvaja urad ali organ ali da ta sklep ureja delovanje tega urada ali organa v zvezi z zadevnim upravnim ukrepom.

ČLEN 293

Preglednost subvencij

1. Za namene tega sporazuma je subvencija, povezana z blagovno menjavo, ukrep, zajet v opredelitvi iz člena 1.1 Sporazuma o subvencijah in je specifična v pomenu člena 2 tega sporazuma.
2. Vsaka pogodbenica zagotovi preglednost pri subvencijah, povezanih z blagovno menjavo. Dve leti po začetku veljavnosti tega sporazuma vsaka pogodbenica vsako drugo leto drugim pogodbenicam predloži poročilo o pravni podlagi, obliki, znesku ali proračunu in, kadar je možno, prejemniku subvencije, ki jo odobri vlada pogodbenice ali kateri koli javni organ. Šteje se, da je tako poročilo predloženo, če je zadevna pogodbenica zadevne informacije objavila na javno dostopni spletni strani ali če je to bilo storjeno v njenem imenu. Pri izmenjavi informacij pogodbenice upoštevajo zahteve poklicne in poslovne tajnosti.
3. Odbor za trgovino redno pregleduje napredek, ki ga je dosegla posamezna pogodbenica pri izvajanju tega člena.
4. V skladu z zadevnimi določbami Sporazuma STO določbe tega člena ne posegajo v pravice pogodbenic, da uporabijo trgovinska sredstva ali postopek reševanja sporov ali druge ustrezne ukrepe proti subvenciji, ki jo je odobrila druga pogodbenica.

5. Pogodbenice se strinjajo, da si bodo na zahtevo katere koli pogodbenice izmenjavale informacije o subvencijah, povezanih s trgovino s storitvami, pri čemer si bodo stališča o teh zadevah prvič izmenjale v enem letu po začetku veljavnosti tega sporazuma.
6. Ta člen ni predmet naslova XII (Reševanje sporov).

ČLEN 294

Posebna pravila

Določbe tega naslova se uporabljajo brez poseganja v katera koli specifična pravila, ki jih določajo drugi naslovi tega sporazuma.

NASLOV XI

SPLOŠNE IZJEME

ČLEN 295

Varnostne izjeme

1. Nobena določba tega sporazuma se ne razlaga tako, da bi se:
 - (a) od katere koli pogodbenice zahtevala zagotovitev informacij ali dostop do informacij, katerih razkritje bi bilo po njenem mnenju v nasprotju z njenimi bistvenimi varnostnimi interesi, ali
 - (b) da bi kateri koli pogodbenici preprečevala uvedbo kakršnih koli ukrepov, za katere ta presodi, da so potrebni za zavarovanje njenih bistvenih varnostnih interesov:
 - (i) v zvezi z javnimi naročili, ki so nepogrešljiva za nacionalno varnost ali za namene obrambe države;
 - (ii) v zvezi s fizijskimi in fuzijskimi materiali ali z materiali, iz katerih so ti pridobljeni;

- (iii) v povezavi s proizvodnjo, javnimi naročili ali trgovino z orožjem, strelivom ali vojaškim materialom in v povezavi s trgovanjem z drugim blagom ali materiali ter z dobavo storitev ali ustanavljanjem, ki se izvajajo neposredno ali posredno z namenom oskrbe vojaških sil;
 - (iv) pridobljenih med vojno ali v drugih izrednih razmerah v mednarodnih odnosih ali
- (c) bi pogodbenicam preprečevala sprejetje ukrepov, potrebnih za izpolnjevanje obveznosti, ki so jih sprejele za ohranjanje ali ponovno vzpostavitev mednarodnega miru in varnosti.
2. Odbor za trgovino se po najboljših možnostih obvesti o kakršnem koli ukrepu, ki ga sprejme pogodbenica na podlagi odstavka 1(b) in 1(c) in o prenehanju njegove veljavnosti.

ČLEN 296

Obdavčitev

1. Ta sporazum se uporablja za davčne ukrepe samo, če je takšna uporaba potrebna za uveljavitev določb tega sporazuma.

2. Nobena določba tega sporazuma ne vpliva na pravice in obveznosti katere koli pogodbenice po kateri koli davčni konvenciji⁸⁵ med državo članico Evropske unije in andsko državo podpisnico. V primeru neskladnosti med tem sporazumom in katero koli takšno konvencijo prevlada konvencija. V primeru davčnih konvencij med državo članico Evropske unije in andsko državo podpisnico so pristojni organi v okviru navedene konvencije edini odgovorni, da ugotovijo, ali med tem sporazumom in navedeno konvencijo obstajajo neskladnosti.
3. Ta sporazum nobeni pogodbenici nikakor ne preprečuje, da bi sprejela ali izvrševala ukrepe:
- (a) katerih cilj je zagotoviti učinkovito in pravično obdavčitev ter pobiranje neposrednih davkov;
 - (b) ki pri uporabi zadevnih določb nacionalne davčne zakonodaje, vključno s tistimi za zagotovitev uvedbe in pobiranja dajatev, razlikujejo med davkoplačevalci, ki niso v enakem položaju, zlasti glede na njihov kraj prebivališča ali kraj, kjer so vložili svoj kapital;
 - (c) katerih cilj je preprečiti izogibanje ali utajo davkov v skladu z davčnimi določbami konvencij za preprečevanje dvojne obdavčitve ali drugimi davčnimi sporazumi ali nacionalno davčno zakonodajo ter

⁸⁵ Za namene tega člena je "davčna konvencija" konvencija za preprečitev dvojne obdavčitve ali drug mednarodni davčni sporazum ali dogovor.

(d) ki so nezdružljivi s kakršno koli obveznostjo MFN, ki izhaja iz tega sporazuma, pod pogojem, da razlika v obravnavi temelji na davčni konvenciji.

4. Davčni izrazi ali pojmi, ki niso opredeljeni v tem sporazumu, so določeni v skladu z davčnimi opredelitvami in pojmi oziroma ustreznimi ali podobnimi opredelitvami in pojmi iz nacionalne zakonodaje pogodbenice, ki sprejema ukrep.

ČLEN 297

Plačilna bilanca

1. Kadar je pogodbenica v resnih zunanje finančnih težavah ali plačilnobilančnih težavah ali ji te grozijo, lahko sprejme ali ohrani omejevalne ukrepe v zvezi z blagovno menjavo, storitvami in ustanavljanjem, vključno s plačili ali prenosi, povezanimi s takimi transakcijami.

2. Kakršen koli omejevalni ukrep, sprejet ali ohranjen v skladu z odstavkom 1, je nediskriminatoren in omejenega trajanja, po obsegu omejen na nujno za odpravo plačilnobilančnih težav ter v skladu s pogoji, ki jih določa Sporazum STO, in s Statutom Mednarodnega denarnega sklada, kakor je ustrezno⁸⁶.

⁸⁶ Za pogoje, ki jih določa Sporazum STO in na katere se sklicuje ta člen, se šteje, da se smiselno uporabljajo za plačilnobilančne ukrepe glede ustanavljanja v sektorjih, ki niso storitveni sektorji.

3. Pogodbenice si prizadevajo, da bi se izognile sprejetju omejevalnih ukrepov iz odstavka 1. Kadar pogodbenica uvede ali spremeni take ukrepe, o tem takoj obvesti druge pogodbenice in čim prej predloži časovni razpored za odpravo takih ukrepov.

4. Takoj se skličejo posvetovanja v Odboru za trgovino. Na takih posvetovanjih se oceni plačilnobilančni položaj pogodbenice, ki uvaja ali ohranja omejevalne ukrepe na podlagi tega člena, ter ukrepi samo, pri čemer se med drugim upoštevajo dejavniki, kot so:

- (a) narava in obseg plačilnobilančnih in zunanje finančnih težav;
- (b) zunanje gospodarsko in trgovinsko okolje ter
- (c) alternativni popravni ukrepi, ki so morda na voljo.

Na posvetovanjih se preuči skladnost morebitnih omejevalnih ukrepov z odstavkoma 2 in 3. Sprejmejo se vse ugotovitve glede statističnih in drugih dejstev, ki jih je predložil Mednarodni denarni sklad, in so povezane z deviznim poslovanjem, denarnimi rezervami in plačilno bilanco, sklepi pa temeljijo na oceni plačilne bilance in zunanje finančnega položaja pogodbenice, ki uvaja ukrepe, pri čemer navedeno oceno izdela Mednarodni denarni sklad.

NASLOV XII

REŠEVANJE SPOROV

POGLAVJE 1

CILJI, PODROČJE UPORABE IN OPREDELITEV POJMOV

ČLEN 298

Cilj

Cilj tega naslova je preprečiti in rešiti kakršen koli spor med pogodbenicami glede razlage in uporabe tega sporazuma ter, kadar je to mogoče, doseči vzajemno zadovoljivo rešitev vsakega vprašanja, ki bi lahko vplivalo na delovanje Sporazuma. Če sporazumna rešitev ne bi bila mogoča, je običajno prvi cilj tega naslova zagotoviti umik zadevnih ukrepov, če se ugotovi, da niso v skladu z določbami tega sporazuma.

ČLEN 299

Področje uporabe

1. Če v tem sporazumu ni določeno drugače, se določbe iz tega naslova uporabljajo v zvezi z kakršnim koli sporom glede razlage in uporabe tega sporazuma, zlasti kadar ena od pogodbenic meni, da ukrep druge pogodbenice ni ali lahko ne bi bil v skladu z njenimi obveznostmi iz tega sporazuma.
2. Ta naslov se ne uporablja za spore med andskimi državami podpisnicami.

ČLEN 300

Opredelitev pojmov

Za namene tega naslova "oseba v sporu" ali "osebe v sporu" pomeni pogodbenico ali pogodbenice tega sporazuma, ki je oseba ali so osebe v postopku reševanja sporov iz tega naslova.

POGLAVJE 2

POSVETOVANJA

ČLEN 301

Posvetovanja

1. Pogodbenice si prizadevajo rešiti kateri koli spor glede katere koli zadeve iz člena 299 z začetkom posvetovanj v dobri veri, da dosežejo sporazumno rešitev.
2. Pogodbenica lahko začetek posvetovanj zahteva s pisnim zahtevkom, v katerem opredeli sporni ukrep in pravno podlago za pritožbo ter ga predloži drugi pogodbenici, kopijo pa Odboru za trgovino.
3. Zaprošena pogodbenica na zahtevek za posvetovanja odgovori v 10 dneh od prejema takega zahtevka, kopijo pa pošlje Odboru za trgovino. V nujnih primerih je navedeno obdobje pet dni.
4. Osebe v sporu se lahko sporazumejo, da bodo prešle neposredno na postopek arbitražnega sveta iz člena 302, ne da bi uporabile posvetovanja iz tega člena. Tak sklep je treba pisno sporočiti Odboru za trgovino najpozneje v petih dneh pred zahtevkom za ustanovitev arbitražnega sveta.

5. Posvetovanja potekajo na ozemlju zaprosene pogodbenice in se zaključijo v 30 dneh od datuma, ko zaprosena pogodbenica prejme zahtevek, če se pogodbenice, ki se posvetujejo, ne sporazumejo drugače. Ob soglasju oseb v sporu lahko posvetovanja potekajo s katerim koli tehnološkim sredstvom, ki je na voljo. Posvetovanja in vse informacije, razkrite med posvetovanji, so zaupna.
6. V nujnih primerih, vključno s tistimi, ki se nanašajo na pokvarljivo blago ali drugače zadevajo blago ali storitve, ki hitro izgubijo tržno vrednost, kot je nekatero sezonsko blago ali storitve, se posvetovanja začnejo v 15 dneh od datuma, ko zaprosena pogodbenica prejme zahtevek, in se štejejo za zaključena v navedenih 15 dneh.
7. Med posvetovanji vsaka pogodbenica, ki se posvetuje, predloži zadostne dejanske informacije za popoln pregled, kako bi veljavni ali predlagani ukrep ali katero koli drugo vprašanje lahko vplivalo na delovanje in uporabo tega sporazuma.
8. Med posvetovanji iz tega člena vsaka pogodbenica, ki se posvetuje, zagotovi sodelovanje osebja svojih pristojnih vladnih organov z ustreznim znanjem o vprašanju, ki je predmet posvetovanj.

9. Če se pogodbenice, ki se posvetujejo, ne dogovorijo drugače, lahko posvetovanja o sporu, ki potekajo v pododboru iz tega sporazuma, nadomestijo posvetovanja iz tega člena, če se na njih ustrezno opredelita sporni ukrep in pravna podlaga za pritožbo. Če se pogodbenice, ki se posvetujejo, ne dogovorijo drugače, se posvetovanja v okviru pododbora štejejo za zaključena v 30 dneh od datuma, ko zaprosena pogodbenica prejme zahtevek za posvetovanja.

10. Pogodbenica, ki ni pogodbenica, ki se posvetuje, in ima interes v zadevi, ki je predmet posvetovanj, lahko od pogodbenic, ki se posvetujejo, pisno zahteva svoje sodelovanje na posvetovanjih, kopijo zahtevka pa pošlje Odboru za trgovino. Če takega zahtevka ne zavrne nobena od pogodbenic, ki se posvetujejo, lahko taka pogodbenica sodeluje kot tretja oseba v skladu s poslovnikom iz člena 315 (v nadaljevanju: poslovnik).

POGLAVJE 3

POSTOPKI REŠEVANJA SPOROV

ČLEN 302

Začetek arbitražnih postopkov

1. Tožeča pogodbenica lahko zahteva ustanovitev arbitražnega sveta, če:
 - (a) se tožena pogodbenica ne odzove na zahtevek za posvetovanja v skladu z odstavkom 3 člena 301;
 - (b) posvetovanja niso opravljena v roku iz odstavka 5 oziroma 6 člena 301;
 - (c) pogodbenice, ki se posvetujejo, niso rešile spora s posvetovanji ali
 - (d) so se osebe v sporu sporazumele, da ne bodo uporabile posvetovanj v skladu z odstavkom 4 člena 301.

2. Zahtevek za ustanovitev arbitražnega sveta je v pisni obliki predložen toženi pogodbenici in Odboru za trgovino. Tožeča pogodbenica v zahtevku opredeli zadevni sporni ukrep in pojasni, na kakšen način ta ukrep krši določbe tega sporazuma, da to predstavlja jasno pravno podlago za pritožbo.
3. Pogodbenica ne sme zahtevati ustanovitve arbitražnega sveta za pregled predlaganega ukrepa.
4. Pogodbenica, ki ni oseba v sporu in ima v njem bistveni interes, lahko v 10 dneh po datumu prejete zahtevke za ustanovitev arbitražnega sveta pisno zaprosi osebe v sporu za sodelovanje pri arbitražnem postopku, kopijo zahtevka pa pošlje Odboru za trgovino. Taka pogodbenica lahko v skladu s poslovnikom sodeluje kot tretja oseba.

ČLEN 303

Ustanovitev arbitražnega sveta

1. Arbitražni svet sestavljajo trije arbitri.

2. V 12 dneh po datumu, ko tožena pogodbenica prejme zahtevek za ustanovitev arbitražnega sveta, lahko vsaka oseba v sporu imenuje arbitra izmed kandidatov, ki jih katera koli od pogodbenic predlaga za seznam, sestavljen v skladu s členom 304. Če katera koli od oseb v sporu ne imenuje arbitra, predsednik Odbora za trgovino ali njegov pooblaščenec na zahtevo druge osebe v sporu z žrebom izbere arbitra izmed kandidatov, ki jih je navedena oseba v sporu predlagala za seznam arbitrov.
3. Če se osebe v sporu ne sporazumejo glede predsednika arbitražnega sveta v roku iz odstavka 2, in na zahtevo katere koli osebe v sporu, predsednik Odbora za trgovino ali njegov pooblaščenec z žrebom izbere predsednika arbitražnega sveta izmed kandidatov, izbranih v ta namen na seznamu arbitrov.
4. Predsednik Odbora za trgovino ali njegov pooblaščenec z žrebom izbere arbitre s seznama v skladu s členom 304 v petih dneh po datumu prejema zahtevka, predloženega v skladu z odstavkom 2 ali 3, odvisno od primera.

5. Ne glede na odstavke 2 do 4 lahko osebe v sporu sporazumno in v 10 dneh po datumu, ko tožena pogodbenica prejme zahtevek, za arbitre izberejo osebe, ki niso vključene na seznam arbitrov, vendar izpolnjujejo zahteve iz odstavka 3 člena 304.

6. Datum ustanovitve arbitražnega sveta je datum, ko vsi trije izbrani arbitri potrdijo sprejem funkcije v skladu s poslovníkom.

ČLEN 304

Seznam arbitrov

1. Odbor za trgovino na prvem srečanju sestavi seznam 25 posameznikov, ki so pripravljeni in sposobni opravljati funkcijo arbitrov. Vsaka pogodbenica predlaga pet posameznikov za opravljanje funkcije arbitrov. Pogodbenice sporazumno izberejo tudi 10 posameznikov, ki niso državljani⁸⁷ nobene od pogodbenic, za opravljanje funkcije predsednika arbitražnega sveta.

2. Odbor za trgovino zagotovi, da je seznam, sestavljen v skladu z odstavkom 1, vedno popoln. V vsakem primeru se seznam lahko uporablja v skladu s členom 303, tudi če ni popoln.

⁸⁷ Za namene tega naslova "državljan" pomeni fizično osebo z državljanstvom države članice Evropske unije ali andske države podpisnice ali fizično osebo s stalnim prebivališčem v državi članici Evropske unije ali andski državi podpisnici.

3. Arbitri imajo strokovno znanje ali izkušnje iz prava, mednarodne trgovine ali reševanja sporov v zvezi z mednarodnimi trgovinskimi sporazumi. So neodvisni, nepristranski in niso v nikakršnem neposrednem ali posrednem razmerju s katero koli pogodbenico, ter ne prejemajo navodil od nobene pogodbenice ali organizacije. Arbitri upoštevajo kodeks ravnanja, sestavljen v skladu s tem naslovom (v nadaljnjem besedilu: kodeks ravnanja).

4. Odbor za trgovino poleg tega sestavi tudi dodaten seznam 12 posameznikov, ki imajo strokovno znanje o posebnih področjih, ki jih zajema ta sporazum. V ta namen vsaka pogodbenica predlaga tri posameznike za opravljanje funkcije arbitrov. Za predsedovanje arbitražnemu svetu pogodbenice sporazumno izberejo tri kandidate, ki niso državljani nobene od pogodbenic. Vsaka pogodbenica v sporu se lahko odloči za izbor svojega arbitra izmed tistih, ki jih je za področni seznam predlagala katera koli pogodbenica. Kadar se uporabi izbirni postopek iz odstavka 3 člena 303, lahko predsednik Odbora za trgovino ali njegov pooblaščenec ob soglasju oseb v sporu uporabi področni seznam.

ČLEN 305

Ugovor, odpoklic in zamenjava

1. Katera koli oseba v sporu lahko arbitru ugovarja v primerih upravičenega dvoma glede njegovega upoštevanja kodeksa ravnanja. Sklep o ugovoru ali odpoklicu arbitra se sprejme v skladu s poslovnikom.
2. Če se arbiter ne more udeležiti postopka, odstopi ali mora biti zamenjan, je izbran nadomestni arbiter v skladu s členom 303.

ČLEN 306

Združevanje arbitražnih postopkov

Kadar več kot ena pogodbenica zahteva ustanovitev arbitražnega sveta v zvezi z istim ukrepom in na isti pravni podlagi, se za proučitev takih zahtevkov ustanovi en arbitražni svet, kadar koli je to mogoče.

ČLEN 307

Odločitev arbitražnega sveta

1. Arbitražni sveti o svojih odločitvah obvestijo osebe v sporu in Odbor za trgovino v 120 dneh od svoje ustanovitve. Kadar arbitražni svet meni, da takega roka ni mogoče upoštevati, mora predsednik arbitražnega sveta o tem pisno obvestiti osebe v sporu in Odbor za trgovino ter navesti razloge za odlog in datum, ko jih svet namerava obvestiti o svoji odločitvi. Odločitev nikakor ne sme biti sporočena pozneje kot 150 dni od datuma ustanovitve arbitražnega sveta.
2. V nujnih primerih, vključno s tistimi, ki se nanašajo na pokvarljivo blago ali drugače zadevajo blago ali storitve, ki hitro izgubijo tržno vrednost, kot je nekatero sezonsko blago ali storitve, arbitražni svet izda odločitev o nujnosti primera v 10 dneh po ustanovitvi. Arbitražni svet sporoči svojo odločitev v 60 dneh od datuma ustanovitve, nikakor pa ne pozneje kot 75 dni od tega datuma.

ČLEN 308

Izvajanje arbitražne odločitve

1. Tožena pogodbenica sprejme vse potrebne ukrepe za takojšnjo izpolnitev odločitve arbitražnega sveta.

2. Tožena pogodbenica v 30 dneh po prejemu odločitve obvesti tožečo pogodbenico o naslednjem:

- (a) posebnih ukrepih, za katere meni, da so potrebni za izpolnitev odločitve;
- (b) razumnem obdobju, da to stori, in
- (c) konkretni ponudbi za začasno nadomestilo do celotne izvedbe posebnega ukrepa, za katerega meni, da je potreben za izpolnitev odločitve.

3. V primeru razhajanj med osebami v sporu glede vsebine takega obvestila lahko tožeča pogodbenica zahteva, da arbitražni svet, ki je izdal odločitev, ugotovi, ali so ukrepi, predlagani v skladu s pododstavkom 2(a), v skladu s tem sporazumom, ali je čas za izpolnitev odločitve razumen in/ali je ponudba za nadomestilo očitno nesorazmerna. Odločitev je izdana v 45 dneh po predložitvi zahtevka.

4. Če se prvotni arbitražni svet ali nekateri njegovi člani ne morejo sestati, se uporabijo postopki iz člena 303. Rok za obvestilo o odločitvi je 45 dni od datuma ustanovitve novega arbitražnega sveta.

5. Razumno obdobje iz pododstavka 2(b) se lahko podaljša, če se tako sporazumejo osebe v sporu.

ČLEN 309

Pregled kakršnih koli ukrepov, sprejetih za izpolnitev odločitve arbitražnega sveta

1. Pred iztekom razumnega obdobja, določenega v skladu s pododstavkom 2(b) in odstavkom 3 ali 5 člena 308, tožena pogodbenica obvesti tožečo pogodbenico in Odbor za trgovino o kakršnem koli ukrepu za odpravo neizpolnjevanja svojih obveznosti iz tega sporazuma.
2. Če ukrepi, ki jih tožena pogodbenica sporoči v skladu z odstavkom 1, niso podobni tistim, ki jih je navedena pogodbenica prej sporočila v skladu z odstavkom 2(a) člena 308, ali kadar je tožeča pogodbenica uporabila arbitražo v skladu z odstavkom 3 člena 308 in taki sporočeni ukrepi iz odstavka 1 niso podobni tistim, ki jih je arbitražni svet štel za skladne s tem sporazumom, ter v primeru nestrinjanja oseb v sporu glede obstoja sporočenih ukrepov ali njihove skladnosti s sporazumom, lahko tožeča pogodbenica pisno zahteva, da o zadevi odloči prvotni arbitražni svet. Tak zahtevek vsebuje opredelitev konkretnih spornih ukrepov in razlago, v čem niso v skladu s tem sporazumom. Arbitražni svet sporoči svojo odločitev v 30 dneh od datuma zahtevka.
3. Če se prvotni arbitražni svet ali njegovi člani ne morejo sestati, se uporabijo postopki iz člena 303. Odločitev je sporočena v 30 dneh od ustanovitve novega arbitražnega sveta.

ČLEN 310

Začasna pravna sredstva v primeru neizpolnjevanja odločitve

1. Če tožena pogodbenica pred iztekom razumnega obdobja ne obvesti o sprejetju kakršnega koli ukrepa za izpolnitev odločitve arbitražnega sveta ali če arbitražni svet na podlagi odstavka 2 člena 309 odloči, da sporočeni ukrep ni v skladu s tem sporazumom, lahko tožeča pogodbenica:

- (a) od tožene pogodbenice zahteva nadomestilo za neizpolnjevanje odločitve v obliki nadaljevanja začasnega nadomestila ali drugačnega nadomestila; ali
- (b) toženo pogodbenico in Odbor za trgovino obvesti, da namerava zmanjšati obseg koncesij iz katere koli določbe člena 299 na raven, ki je enakovredna izničenju ali poslabšanju zaradi kršitve.

2. Če se v 20 dneh po izteku razumnega obdobja ali po sklepu arbitražnega sveta, da ukrep, sporočen v skladu z odstavkom 2 člena 311, ni v skladu s tem sporazumom, osebe v sporu ne morejo sporazumeti o nadomestilu iz pododstavka 1(a), lahko tožeča pogodbenica obvesti toženo pogodbenico in Odbor za trgovino, da namerava zmanjšati obseg ugodnosti iz katere koli določbe člena 299 na raven, ki je enakovredna izničenju ali poslabšanju zaradi kršitve.

3. Če tožena pogodbenica v razumnem obdobju⁸⁸ ne izvede začasnega nadomestila iz člena 308, lahko tožeča pogodbenica obvesti toženo pogodbenico in Odbor za trgovino, da namerava zmanjšati obseg ugodnosti iz katere koli določbe člena 299 na raven, ki je enakovredna začasnemu nadomestilu do izpolnitve začasnega nadomestila ali sprejetja ukrepa za izpolnitev s strani tožene pogodbenice, kar koli je prej.

4. Kadar tožeča pogodbenica obvesti, da namerava zmanjšati obseg ugodnosti v skladu z odstavkom 2 ali 3, lahko taka pogodbenica uporabi zmanjšanje obsega ugodnosti 10 dni po obvestilu, če tožena pogodbenica ne zahteva arbitraže v skladu z odstavkom 5.

5. Če tožena pogodbenica meni, da sporočena raven zmanjšanja obsega ni enakovredna izničenju ali poslabšanju zaradi kršitve, lahko pisno zahteva, da o zadevi odloči prvotni arbitražni svet. Obvestilo o takem zahtevku se pošlje tožeči pogodbenici in Odboru za trgovino pred iztekom 10-dnevnega obdobja iz odstavka 4. Prvotni arbitražni svet svojo odločitev o ravni zmanjšanja obsega ugodnosti sporoči osebam v sporu in Odboru za trgovino v 30 dneh od datuma, ko arbitražni svet prejme zahtevek. Obseg ugodnosti se ne zmanjša, dokler prvotni arbitražni svet ne sporoči svoje odločitve osebam v sporu, kakršno koli zmanjšanje obsega pa mora biti v skladu s tako odločitvijo.

⁸⁸ V pojasnilo: tožena pogodbenica ni izvedla začasnega nadomestila v razumnem obdobju samo v primeru, da tožena pogodbenica ne začne notranjega postopka, ki bo prispeval k izvajanju nadomestila v razumnem obdobju, ali kadar je posledica takih notranjih postopkov sklep, ki je v nasprotju z izvajanjem začasnega nadomestila.

6. Če se prvotni arbitražni svet ali njegovi člani ne morejo sestati, se uporabijo postopki iz člena 303. Odločitev je sporočena v 45 dneh od ustanovitve novega arbitražnega sveta.

7. Nadomestilo ali zmanjšanje obsega ugodnosti v skladu s tem členom je začasna in ne pomeni odprave obveznosti izpolnjevanja odločitve za toženo pogodbenico. Taka pravna sredstva se uporabljajo le, dokler kakršen koli ukrep, ki se šteje za neskladnega s tem sporazumom, ni umaknjen ali spremenjen zaradi uskladitve z določbami tega sporazuma, ali dokler se osebe v sporu ne dogovorijo o sporazumni rešitvi.

ČLEN 311

Pregled kakršnih koli ukrepov, sprejetih po zmanjšanju obsega ugodnosti ali nadomestila za neizpolnjevanje odločitve

1. Tožena pogodbenica lahko kadar koli obvesti toženo pogodbenico in Odbor za trgovino o kakršnem koli ukrepu, ki ga je sprejela za izpolnjevanje odločitve arbitražnega sveta, in o tem, da od tožeče pogodbenice zahteva ustavitev zmanjšanja obsega ugodnosti oziroma da namerava ustaviti uporabo nadomestila za neizpolnjevanje odločitve. Razen v primeru iz odstavka 2 zmanjšanje obsega ugodnosti ustavi 30 dni po takem obvestilu.

2. Če se osebe v sporu v 30 dneh od datuma predložitve uradnega obvestila iz odstavka 1 ne morejo sporazumeti o skladnosti sporočenega ukrepa z določbami tega sporazuma, lahko katera koli izmed takih oseb pisno zahteva, da o zadevi odloča prvotni arbitražni svet. Obvestilo o taki zahtevi se hkrati pošlje toženi pogodbenici in Odboru za trgovino. Odločitev arbitražnega sveta se v 45 dneh od datuma predložitve take zahteve sporoči osebam v sporu in Odboru za trgovino. Če arbitražni svet odloči, da je ukrep za izpolnitev odločitve v skladu s tem sporazumom, se zmanjšanje obsega ugodnosti ustavi.
3. Če se prvotni arbitražni svet ali njegovi člani ne morejo sestati, se uporabijo postopki iz člena 303. Odločitev je sporočena v 45 dneh od datuma ustanovitve novega arbitražnega sveta.
4. Če po 30-dnevnem obdobju iz odstavka 2 nobena od oseb v sporu ni zahtevala, da prvotni arbitražni svet razsodi glede skladnosti ukrepa, sporočenega v skladu z odstavkom 1, ter tožeča pogodbenica ni izpolnila svoje obveznosti glede ustavitve zmanjšanja obsega ugodnosti, lahko tožeča pogodbenica zmanjša obseg ugodnosti na raven, ki je enakovredna tisti, ki jo je uporabila tožeča pogodbenica, dokler taka pogodbenica nadaljuje z zmanjšanjem obsega ugodnosti.

ČLEN 312

Zahtevek za pojasnitev odločitve

1. Oseba v sporu lahko v 10 dneh po sporočeni odločitvi pisno zahteva, da arbitražni svet pojasni določene vidike glede kakršnega koli sklepa ali priporočila v odločitvi, ki se taki osebi zdijo dvoumne, vključno s tistimi, ki so povezane z izpolnitvijo odločitve, pri čemer pošlje kopijo drugi osebi v sporu in Odboru za trgovino. Druga oseba v sporu lahko arbitražnemu svetu predloži pripombe glede takega zahtevka, pri čemer pošlje kopijo pogodbenici, ki je predložila prvotni zahtevek. Arbitražni svet na tako zahtevek dogovori v 10 dneh po njenem prejemu.
2. Predložitev zahtevka iz odstavka 1 ne vpliva na obdobja iz člena 308.

ČLEN 313

Prekinitev in ustavitev arbitražnih postopkov

1. Osebe v sporu se lahko kadar koli sporazumejo o prekinitvi dela arbitražnega sveta v obdobju, ki ni daljše od 12 mesecev od datuma takega sporazuma. Osebe v sporu o dogovoru pisno obvestijo predsednika arbitražnega sveta, kopijo pa pošljejo Odboru za trgovino. V primeru take prekinitve se roki iz člena 307 podaljšajo za čas, ko je delo prekinjeno.

2. Če je bilo delo arbitražnega sveta prekinjeno za več kot 12 mesecev, se pooblastilo za svet izteče v vsakem primeru, če se osebe v sporu ne sporazumejo drugače. Če se pooblastilo za arbitražni svet izteče, nobena določba tega člena pogodbenici ne preprečuje, da sproži nov arbitražni postopek o isti zadevi.

3. Osebe v sporu se lahko kadar koli sporazumejo o ustavitvi arbitražnih postopkov s skupnim pisnim obvestilom predsedniku arbitražnega sveta in kopijo Odboru za trgovino.

POGLAVJE 4

SPLOŠNE DOLOČBE

ČLEN 314

Sporazumna rešitev

Osebe v sporu se lahko kadar koli dogovorijo o sporazumni rešitvi spora v skladu s tem naslovom. Osebe v sporu o kakršni koli taki sporazumni rešitvi obvestijo Odbor za trgovino. Po prejetju obvestila o sporazumni rešitvi se postopek ustavi.

ČLEN 315

Poslovnik in kodeks ravnanja

1. Postopke reševanja sporov iz tega naslova ureja poslovnik, ki ga sprejme Odbor za trgovino na prvem srečanju po začetku veljavnosti tega sporazuma. Odbor za trgovino na takem srečanju sprejme tudi kodeks ravnanja za arbitre.
2. Kakršno koli zasedanje arbitražnega sveta je v skladu s pravili poslovnika odprto za javnost, razen če se osebe v sporu dogovorijo drugače.

ČLEN 316

Informacije in tehnični nasveti

1. Na zahtevo osebe v sporu ali po uradni dolžnosti lahko arbitražni svet pridobi informacije iz katerega koli vira, za katerega meni, da je ustrezen, tudi od oseb v sporu. Arbitražni svet je upravičen tudi do pridobitve zadevnega izvedenskega mnenja, če meni, da je to potrebno. Kakršne koli na ta način pridobljene informacije je treba predložiti vsaki osebi v sporu, da izrazijo pripombe.

2. Arbitražni svet lahko dovoli tudi zainteresiranim nevladnim osebam, ustanovljenim na ozemlju osebe v sporu, da mu v skladu s poslovnikom predložijo dopise *amicus curiae*.

ČLEN 317

Pravila razlage

Arbitražni svet razlaga določbe iz člena 299 v skladu z običajnimi pravili razlage mednarodnega javnega prava, vključenimi v Dunajsko konvencijo o pogodbenem pravu, sestavljeno na Dunaju 23. maja 1969. Odločitve arbitražnega sveta ne morejo povečati ali zmanjšati pravic in obveznosti iz določb člena 299.

ČLEN 318

Sklepi in odločitve arbitražnega sveta

1. Arbitražni svet si prizadeva za sprejemanje sklepov s soglasjem. Kadar sklepa s soglasjem kljub temu ni mogoče doseči, se o sporni zadevi odloča z večino glasov. V nobenem primeru pa se ločena odklonilna mnenja arbitrov ne objavijo.

2. Vsaka odločitev arbitražnega sveta je zavezujoča za osebe v sporu in ne ustvarja nikakršnih pravic ali obveznosti za fizične ali pravne osebe. Odločitev zajema sklepe na podlagi dejstev, uporabo ustreznih določb tega sporazuma, opredelitve, ali je zadevna pogodbenica upoštevala svoje obveznosti iz Sporazuma ali ne, ter osnovna načela njenih ugotovitev in sklepov.
3. Na zahtevo katere koli osebe v sporu lahko arbitražni svet izda priporočila glede načina izvajanja odločitve.
4. Odločitve arbitražnega sveta so javne, razen če se osebe v sporu ne sporazumejo drugače.

ČLEN 319

Razmerje do pravic iz Sporazuma STO in izbira razsodišča

1. Določbe tega naslova ne posegajo v pravice in obveznosti pogodbenic v skladu s Sporazumom STO, vključno s postopkom za reševanje sporov.

2. Spori, povezani z istim ukrepom in ki izhajajo iz tega sporazuma ter Sporazuma STO, se lahko rešujejo na podlagi tega naslova ali DSU po presoji tožeče pogodbenice. Kadar pogodbenica zahteva ustanovitev sveta v skladu s členom 6 DSU ali arbitražnega sveta v skladu s členom 303, navedena pogodbenica ne sme začeti drugega postopka o isti zadevi na drugem razsodišču, razen če pristojni organ izbranega razsodišča ni sprejel sklepa v zvezi z zadevo iz postopkovnih ali jurisdikcijskih razlogov.

3. Pogodbenice razumejo, da dva ali več sporov zadeva isto zadevo, kadar vključujejo iste osebe v sporu, se nanašajo na isti ukrep in obravnavajo isto bistveno kršitev.

4. Nobena določba tega naslova pogodbenici ne preprečuje uporabe zmanjšanja obsega ugodnosti, ki jo odobri Organ STO za reševanje sporov. Sporazum STO se ne uporabi za to, da bi se pogodbenici preprečilo zmanjšanje obsega ugodnosti v skladu s tem naslovom.

ČLEN 320

Roki

1. Kateri koli rok iz tega naslova, vključno z roki arbitražnih svetov za sporočanje odločitev, se šteje od prvega dneva po dejanju ali dejstvu, na katerega se nanaša.

2. Kateri koli rok iz tega naslova se lahko podaljša, če se osebe v sporu tako sporazumejo.

ČLEN 321

Sprememba poslovnika in kodeksa ravnanja

Odbor za trgovino lahko spremeni poslovnik in kodeks ravnanja.

ČLEN 322

Mehanizem mediacije

V skladu s Prilogo XIV (Mehanizem mediacije pri netarifnih ukrepih) lahko katera koli pogodbenica zahteva, da druga pogodbenica začne postopek mediacije glede katerega koli netarifnega ukrepa zaprosene pogodbenice, ki je povezan s katero koli zadevo iz naslova III (Blagovna menjava), za katerega pogodbenica, ki je predložila zahtevo, meni, da negativno vpliva na trgovino.

ČLEN 323

Dobre usluge, sprava in mediacija

1. Ne glede na člen 322 se pogodbenice lahko kadar koli sporazumejo, da kot drugo možnost reševanja sporov uporabijo dobre usluge, spravo ali mediacijo.
2. Alternativne možnosti reševanja sporov iz odstavka 1 se izvajajo v skladu s postopki, o katerih se sporazumejo vpletene pogodbenice.
3. Katera koli vpletena pogodbenica lahko kadar koli začne postopke iz tega člena in jih lahko kadar koli prekine ali ustavi.
4. Postopki iz tega člena so zaupni in ne posegajo v pravice pogodbenic, vpletenih v kakršne koli druge postopke.

NASLOV XIII

TEHNIČNA POMOČ IN KREPITEV TRGOVINSKIH ZMOGLJIVOSTI

ČLEN 324

Cilji

1. Pogodbenice se dogovorijo za krepitev sodelovanja, ki prispeva k izvajanju tega sporazuma, ter za kar najboljšo uporabo tega sporazuma s ciljem doseči optimalne rezultate, izboljšati možnosti in pridobiti največje ugodnosti za pogodbenice. To sodelovanje se razvija v pravnem in institucionalnem okviru, ki usmerja odnose sodelovanja med pogodbenicami, eden njegovih glavnih ciljev pa je spodbujanje trajnostnega gospodarskega razvoja za krepitev socialne kohezije in zlasti zmanjšanje revščine.
2. Za dosego ciljev iz odstavka 1 pogodbenice soglašajo, da bodo posebno pozornost namenile pobudam za sodelovanje, katerih cilj je:
 - (a) izboljšanje in ustvarjanje novih priložnosti za trgovanje in naložbe, pri čemer se spodbujajo konkurenčnost in inovacije, pa tudi modernizacija proizvodnje, olajševanje trgovine in prenos tehnologije;

- (b) spodbujanje razvoja mikropodjetij ter MSP, pri čemer trgovina služi kot orodje za zmanjševanje revščine;
- (c) spodbujanje poštene in pravične trgovine, omogočanje dostopa do ugodnosti tega sporazuma v vseh sektorjih proizvodnje, še zlasti v najšibkejših;
- (d) krepitev trgovinskih in institucionalnih zmogljivosti na tem področju za izvajanje in kar najboljšo uporabo tega sporazuma ter
- (e) upoštevanje potreb za sodelovanje, opredeljenih drugje v tem sporazumu.

ČLEN 325

Področje uporabe in sredstva

1. Sodelovanje se izvaja z instrumenti, sredstvi in mehanizmi, ki so pogodbenicam na voljo v ta namen, v skladu z veljavnimi predpisi in postopki ter prek organov vsake pogodbenice, ki so pristojni za izvajanje odnosov sodelovanja, vključno s tistimi, ki so pristojni za sodelovanje v povezavi s trgovino.

2. V skladu z odstavkom 1 lahko pogodbenice uporabljajo instrumente, kot so na primer izmenjava informacij, izkušenj in najboljših praks, tehnična in finančna pomoč ter skupna opredelitev, razvoj in izvajanje projektov.

ČLEN 326

Naloge Odbora za trgovino pri sodelovanju iz tega naslova

1. Pogodbenice posebno pozornost namenijo spremljanju ukrepov za sodelovanje, ki naj bi prispevali h kar najboljšemu izvajanju in izkoriščanju ugodnosti iz tega sporazuma.
2. Odbor za trgovino spremlja ter po potrebi spodbuja in usmerja glede glavnih vidikov sodelovanja v okviru ciljev iz odstavkov 1 in 2 člena 324.
3. Odbor za trgovino lahko daje priporočila pristojnim organom vsake pogodbenice, ki so pristojni za programiranje in izvajanje sodelovanja.

NASLOV XIV

KONČNE DOLOČBE

ČLEN 327

Priloge, dodatki, izjave in opombe

Priloge, dodatki, izjave in opombe k temu sporazumu so njegov sestavni del.

ČLEN 328

Pristop novih držav članic k Evropski uniji

1. Pogodbenica EU obvesti andske države podpisnice o kakršni koli prošnji tretje države za pristop k Evropski uniji.
2. Pogodbenica EU v pogajanjih med Evropsko unijo in državo kandidatko, ki želi pristopiti k Evropski uniji:
 - (a) na zahtevo andske države podpisnice v največji možni meri zagotovi kakršne koli informacije v zvezi s kakršno koli zadevo iz tega sporazuma in

(b) upošteva kakršne koli pomisleke, ki jih izrazijo andske države podpisnice.

3. Pogodbenica EU obvesti andske države podpisnice o začetku veljavnosti kakršnega koli pristopa k Evropski uniji.

4. Pogodbenica EU in andske države podpisnice v okviru Odbora za trgovino ter pravočasno glede na datum pristopa tretje države k Evropski uniji proučijo kakršne koli vplive takega pristopa na ta sporazum. O kakršnih koli potrebnih prilagoditvenih ali prehodnih ukrepih odloča Odbor za trgovino.

ČLEN 329

Pristop drugih držav članic Andske skupnosti k temu sporazumu

1. Katera koli država članica Andske skupnosti, ki ni pogodbenica tega sporazuma na datum začetka njegove veljavnosti med pogodbenico EU in vsaj eno izmed andskih držav podpisnic (v nadaljnjem besedilu: andska država prosilka) lahko k temu sporazumu pristopi v skladu s pogoji in postopki iz tega člena.

2. Pogodbenica EU se z andsko državo prosilko pogaja o pogojih za njen pristop k temu sporazumu. V okviru teh pogajanj si pogodbenica EU prizadeva za ohranitev celovitosti tega sporazuma in kakršno koli prožnost pri pogajanjih omeji na vzajemne koncesije, ki ustrezajo prilogam I (Seznami za odpravo tarif), VII (Seznam obveznosti v zvezi z ustanavljanjem) in VIII (Seznam obveznosti za čezmejno opravljanje storitev) ter kakršne koli vidike, glede katerih bi bila taka prožnost potrebna za pristop andske države prosilke. Pogodbenica EU obvesti Odbor za trgovino o zaključku teh pogajanj za namene posvetovanj iz odstavka 3.
3. Pogodbenica EU se v okviru Odbora za trgovino posvetuje z andskimi državami podpisnicami glede kakršnega koli izida pristopnih pogajanj z andsko državo prosilko, ki bi lahko vplival na pravice ali obveznosti andskih držav podpisnic. Na zahtevo katerekoli pogodbenice Odbor za trgovino prouči vplive pristopa andske države prosilke k temu sporazumu in odloči o kakršnih koli morebitnih nadaljnjih ukrepih.
4. Pristop andske države prosilke začne veljati z zaključkom pristopnega protokola, ki ga prej odobri Odbor za trgovino⁸⁹. Pogodbenice izvedejo notranje postopke, potrebne za začetek veljavnosti navedenega protokola.

⁸⁹ Ne glede na ta odstavek pogodbenice razumejo, da se sezname koncesij iz prilog I (Seznami za odpravo tarif), VII (Seznam obveznosti v zvezi z ustanavljanjem) in VIII (Seznam obveznosti za čezmejno opravljanje storitev), nastali na podlagi pogajanj med pogodbenico EU in andsko državo prosilko, vključijo v pristopni protokol, ne da bi bila potrebna odobritev Odbora za trgovino.

5. Ta sporazum med andsko državo prosilko in vsako pogodbenico začne veljati prvi dan v mesecu po tem, ko depozitar prejme zadnje obvestilo andske države prosilke in ustrezne podpisnice o zaključku njunih notranjih postopkov, potrebnih za začetek veljavnosti pristopnega protokola. Sporazum se lahko uporabi tudi začasno, če tako določa pristopni protokol.

6. Če na datum začetka veljavnosti tega sporazuma med pogodbenico EU in vsaj eno andsko državo podpisnico država članica Andske skupnosti, ki je sodelovala pri sprejetju besedila tega sporazuma, tega sporazuma ni podpisala, ima ta država pravico do podpisa in se ne šteje za andsko državo prosilko iz odstavka 1.

ČLEN 330

Začetek veljavnosti

1. Vsaka pogodbenica pisno obvesti vse druge pogodbenice in depozitarja iz člena 332 o zaključku svojih notranjih postopkov, potrebnih za začetek veljavnosti tega sporazuma.

2. Ta sporazum začne veljati med pogodbenico EU in vsako andsko državo podpisnico prvi dan v mesecu po dnevu, ko depozitar prejme zadnje obvestilo iz odstavka 1, ki ustreza pogodbenici EU in navedeni andski državi podpisnici, razen če se zadevne podpisnice sporazumejo o drugem datumu.

3. Ne glede na odstavek 2 lahko pogodbenice ta sporazum v celoti ali delno uporabijo začasno. Vsaka pogodbenica obvesti depozitarja in vse druge pogodbenice o zaključku svojih notranjih postopkov, potrebnih za začasno uporabo tega sporazuma. Začasna uporaba tega sporazuma med pogodbenico EU in andskimi državami podpisnicami se začne prvi dan v mesecu po dnevu, ko depozitar prejme zadnje obvestilo pogodbenice EU in take andske države podpisnice.

4. Kadar pogodbenice pred začetkom veljavnosti tega sporazuma v skladu z odstavkom 3 uporabijo kakšno njegovo določbo, se razume, da se kakršni koli sklici v tej določbi na začetek veljavnosti tega sporazuma nanašajo na datum, o katerem se pogodbenice sporazumejo v zvezi z začetkom uporabe navedene določbe v skladu z odstavkom 3.

ČLEN 331

Trajanje in odstop

1. Ta sporazum velja za nedoločen čas.

2. Katera koli pogodbenica lahko odstopi od tega sporazuma s pisnim obvestilom drugim pogodbenicam in depozitarju. Tak odstop začne veljati šest mesecev po datumu, ko je depozitar prejel tako obvestilo.

3. Kadar od tega sporazuma odstopi andska država podpisnica, ne glede na odstavek 2 ta sporazum še vedno velja med pogodbenico EU ter drugimi andskimi državami podpisnicami. Ta sporazum preneha veljati v primeru odstopa pogodbenice EU.

ČLEN 332

Depozitar

Depozitar tega sporazuma je generalni sekretar Sveta Evropske unije.

ČLEN 333

Spremembe Sporazuma STO

Pogodbenice razumejo, da katera koli določba iz Sporazuma STO, vključena v ta sporazum, zajema kakršne koli spremembe, ki so začele veljati v času uporabe take določbe.

ČLEN 334

Spremembe

1. Pogodbenice se lahko pisno dogovorijo o spremembi tega sporazuma.
2. Kakršna koli sprememba začne veljati in je smiselno vključena v ta sporazum kot njegov sestavni del v skladu s pogoji iz člena 330.
3. Pogodbenice lahko naprej razvijajo obveznosti iz tega sporazuma ali razširijo področje njegove uporabe s sprejetjem sprememb tega sporazuma ali sklenitvijo sporazumov glede posebnih sektorjev ali dejavnosti, pri čemer upoštevajo izkušnje, pridobljene med njegovim izvajanjem.

ČLEN 335

Pridrži

Ta sporazum ne omogoča pridržkov v smislu Dunajske konvencije o pogodbenem pravu.

ČLEN 336

Pravice in obveznosti iz tega sporazuma

Nobena določba iz tega sporazuma se ne sme razlagati tako, da osebam podeljuje pravice ali nalaga obveznosti razen tistih, ki so ustvarjene med pogodbenicami v skladu z mednarodnim javnim pravom.

ČLEN 337

Verodostojna besedila

Ta sporazum je sestavljen v treh izvodih v angleškem, bolgarskem, češkem, danskem, estonskem, finskem, francoskem, grškem, italijanskem, latvijskem, litovskem, madžarskem, malteškem, nemškem, nizozemskem, poljskem, portugalskem, romunskem, slovaškem, slovenskem, španskem in švedskem jeziku, pri čemer so vsa besedila enako verodostojna.

V POTRDITEV TEGA so spodaj podpisani, ki so bili v ta namen ustrezno pooblaščen, podpisali ta sporazum.

SESTAVLJENO v treh izvodih v [...], [dan/mesec] 2012